

Α) ΠΑΤΡΙΑΡΧΑΙ. Β) ΑΡΧΙΕΡΕΙΣ. Γ) ΗΓΕΜΟΝΕΣ ΒΛΑΧΙΑΣ
 ΚΑΙ ΜΟΛΔΑΒΙΑΣ, ΟΦΙΚΙΑΛΟΙ ΑΥΤΩΝ
 ΚΑΙ ΑΛΛΑ ΕΞΕΧΟΝΤΑ ΠΡΟΣΩΠΑ (= ΦΑΝΑΡΙΩΤΑΙ)
 ΕΙΣ ΤΟ ΜΕΓΑ ΡΕΥΜΑ

α'.) Πατριάρχαι.

Ἀπὸ ἓνα γράμμα τοῦ Πατριάρχου Καλλινίκου τοῦ Εἰσῆ (1804) πρὸς τοὺς ἱεράρχας τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου πληροφοροῦμεθα ὅτι ἕνεκα τῆς πανώλους ἢ τῆς χολέρας— «λοιμικῆς νόσου»—ὁ πατριάρχης καὶ οἱ ἐνδημοῦντες ἀρχιερεῖς ἠναγκάζοντο νὰ μετατοπιζῶνται ἀπὸ τὸ Φανάρι εἰς ἄλλα μέρη καὶ κυρίως εἰς τὰ εὐρωπαϊκὰ προάστεια τοῦ Βοσπόρου. Μὲ τὴν ἀλλαγὴν αὐτὴν τῆς διαμονῆς προεφυλάσσοντο ἀπὸ τὴν νόσον ἢ ὅποια συχνὰ ἐνέσκηπτεν εἰς τὴν πόλιν καὶ πρὸ πάντων κατὰ τὸ ἔαρ καὶ τὸ θέρος. Κατὰ τὸ περιεχόμενον τοῦ πατριαρχικοῦ γράμματος ἡ διαμονὴ εἰς τὸ Φανάρι κατὰ τὴν περίοδον τῆς «λοιμώδους νόσου» παρουσίαζε δυοχειρίας εἰς τὴν Ἐκκλησίαν διὰ τὴν «ραδίαν καὶ αἰσίαν περαίωσιν τῶν αὐτῆς κοινῶν καὶ ἰδίων ὑποθέσεων καὶ λοιπῶν ἀναγκῶν». Ἡμποδίζετο λοιπὸν ἡ συνάθροισις ἐπὶ τὸ αὐτὸ τοῦ πατριάρχου, τῶν ἀρχιερέων «καὶ τῶν ἐκλάμπρων καὶ εὐγενῶν προϋχόντων τοῦ ἡμετέρου Γένους καὶ ἄλλων προκρίτων». Ὡς ἐκ τούτου ἀπεφασίσθη νὰ εὐρεθῇ μία μόνιμος ἔαρινὴ καὶ θερινὴ κατοικία. Κατόπιν κοινῆς συσκέψεως Πατριάρχου, Ἀρχιερέων καὶ ἐγκρίτων ὁμογενῶν ὑπεδείχθη—ὡς ἀναφέρει τὸ προαναφερθὲν πατριαρχικὸν γράμμα— τὸ ἐν Κουρουτζεσμὲ μαζὶ μὲ τὴν εὐρείαν περιοχὴν τοῦ μέγαρον τοῦ Αὐθέντου Ἀλεξάνδρου Μαυροκορδάτου, (τοῦ Dely) τρισεγγόνου ἢ μᾶλλον δισεγγόνου τοῦ Ἀλεξάνδρου τοῦ ἐξ Ἀπορρήτων. Ἐκεῖ εἶχεν ἐγκατασταθῆ ἡ ἀνωτέρα πατριαρχικὴ σχολή— λειτουργοῦσα πρότερον εἰς τὸ Φανάρι— διὰ τὴν ὁποίαν κάμνει ὡσαύτως λόγον τὸ πατριαρχικὸν ἕκτερον γράμμα. Τὸ πατριαρχεῖον ἀπὸ τοῦ 1814 ἐγκατεστάθη μόνιμως διὰ τὴν θερινὴν περίοδον εἰς τὸ παρὰ τὸ Σαρὰφ-μουρνοῦ (ἀκρωτήριον) μέγαρον τοῦ υἱοῦ τοῦ Μιχὰλ βόδα Σούτζου Γρηγορίου, πατρὸς δὲ τοῦ ἐν Ἀθήναις εἰς βαθὺ γῆρας ἀποθανόντος καὶ τελευταίου ἡγεμόνος Μολδαβίας ἀπὸ τὴν οἰκογένειαν τῶν Σούτζων, Μιχὰλ βόδα.

Κατὰ τὸ περιεχόμενον τοῦ ἰδίου γράμματος ¹⁹⁴⁾ ἐπειδὴ συχνὰ εἰς τὴν πόλιν ἐνέσκηπτεν ἢ πανώλης, τὸ Πατριαρχεῖον ἠναγκάζετο νὰ μεταφέρεται ὡς φερέοικον εἰς διάφορα προσωρινὰ ἐνδιαίτηματα. Ἐν μέρει εἰς τὸ ὁποῖον οὐχὶ ἀπαξ μεταφέρετο ἦτο καὶ τὸ Μ. Ρεῦμα πρὸ τοῦ 1814. Καὶ τὸ ἀπὸ τοῦ 1814 πατριαρχικὸν θερινὸν μέγαρον εὗρισκετο ἐντὸς τῆς περιοχῆς τοῦ χωρίου τούτου. Καὶ ἀλλαχοῦ ἀνέφερα ὑπομνήματα ἐκλογῶν ποὺ ἔγιναν εἰς τὸν ναὸν τῶν Τοξιαρχῶν τοῦ Μ. Ρεῦματος. Οἱ πατριάρχαι Σωφρόνιος καὶ Γαβριὴλ ὁ Δ' τοῦ τέλους τοῦ ΙΗ' αἰῶνος, διέμενον εἰς τὸ χωρίον αὐτὸ καὶ ἐκεῖ ἀπέθανον καὶ ἐτάφησαν. Ἀλλὰ καὶ κατὰ τὸ πρῶτον τέταρτον τοῦ δεκάτου ἐβδόμου αἰῶνος ἔχομεν μαρτυρίας περὶ διαμονῆς πατριαρχῶν εἰς τὸ Μ. Ρεῦμα. Ἐπὶ τοῦ «πολυφήμου καὶ πολυσόφου» πατριάρχου Κυρίλλου τοῦ Λουκάρεως τὴν 17 Ἰουνίου 1625 ἔλαβον χώραν «κανονικαὶ ψῆφοι» εἰς τὸν ναὸν τοῦ Μ. Ρεῦματος διὰ τὴν ἐκλογὴν ἐπισκόπου Κασσανδρείας ¹⁹⁵⁾. Πάντως ἡ ἐκλογὴ αὕτη προϋποθέτει διαμονὴν τοῦ πατριάρχου καὶ τῶν ἐνδημούντων ἀρχιερέων εἰς τὸ χωρίον. Κατὰ τὸ ἔτος 1719, πατριαρχεύοντος Ἰερεμίου τοῦ Γ', πληροφοροῦμεθα ἀπὸ γράμμα τοῦ ἰδίου πατριάρχου (21 Αὐγούστου) ὅτι ὁ πατριάρχης καὶ οἱ συνοδικοὶ ἀρχιερεῖς διέμενον κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην εἰς τὸ Μ. Ρεῦμα. «Υγιαίνομεν μέχοι τοῦδε μετὰ τῆς ἱερᾶς Ἀδελφότητος, καὶ διήγομεν εἰρηνικῶς ἐν τῷ κατὰ τὸ Μέγα Ρεῦμα βασιλικῷ παλατίῳ διὰ τὸν φόβον τῆς πανώλης» (Χουρμουζάκη... τόμ. XIV σ. 855). Ἡ διαμονὴ

¹⁹⁴⁾ Τὸ πατριαρχικὸν γράμμα ἐδημοσιεύθη ὑπὸ τοῦ μακαρίτου Β. Μυστακίδου «Ἱστορικαὶ σελίδες Κουρουντζεσμέ» σ. 45—46. Βλέπε καὶ «Ἐκκλησιαστικὴ Ἀλήθεια» Β' σ. 237.

¹⁹⁵⁾ Ὁ Σκ. Βυζάντιος σημειώνει τὰ ἀκόλουθα διὰ τὸ θερινὸν πατριαρχεῖον: «ὡς ἀνήκουσα τῷ Γρηγορίῳ Σούτζῳ, υἱῷ τοῦ πρώτου Γραικοῦ ἡγεμόνος τῆς Μολδαβίας καὶ πατρὸς τοῦ Μιχαὴλ Σούτζου, τελευταίου Γραικοῦ ἡγεμόνος τῆς χώρας ἐκείνης, προσδιορισθεῖσα ὡς θερινὸν ἐνδιαίτημα τοῦ κατὰ καιρὸν ἐκκοιμητικοῦ πατριάρχου». Σκ. Βυζαντίου, ἐνθ. ἀν. Β' σ. 111—115. Διὰ τὸ ἐνδιαίτημα αὐτὸ ἀναφέρει καὶ ὁ Μ. Γεδεών, «Ἱστορία τῶν τοῦ Χριστοῦ πενήτων» σ. 269. Καὶ οἱ δύο ἀναφέρουν τὸ 1814 ὡς ἔτος ἐνάρξεως διὰ τὸ θερινὸν ἐνδιαίτημα. Τὸ θερινὸν αὐτὸ πατριαρχικὸν ἐνδιαίτημα ὑφίστατο μέχρι τοῦ 1846. Μ. Γεδεών, «Χρονικὰ Πατριαρχικῆς Ἀκαδημίας» σ. 198, 199.

¹⁹⁶⁾ Ἰδοὺ τί λέγει καὶ ὁ Μ. Γεδεών «διεξήχθησαν δὲ πολλάκις κανονικαὶ ψῆφοι ἐν τοῖς ἐν Μιχαηλίῳ ναοῖς (Μεγάλῳ Ρεῦματι, Ἀρναούκιον) τῆς θρησκείας τοῦ Βασίλειου παραλίας), διότι πολλάκις ὁ πατριάρχης ἔμεγεν εἰς τὸ χωρίον αὐτὸ, ὡς καὶ ἐνέσκηπτε πανώλης» ἴσως δι' αἰτίαν τοιαύτην, αἱ ψῆφοι τοῦ ἐπισκόπου Κασσανδρείας ἐγένοντο τῇ 17 Ἰουνίου 1625 ἐν τῷ ναῷ τῶν Ταξιαρχῶν τοῦ Μ. Ρεῦματος ἐπὶ Κυρίλλου Λουκάρεως». Ἱστορία τῶν τοῦ Χριστοῦ Πενήτων σ. 269.

πατριαρχῶν καὶ συνοδικῶν ἀρχιερέων εἰς τὸ Μ. Ρεῦμα ἀποδεικνύεται ἐν μέρει καὶ ἀπὸ τὰ δίπτυχα τῶν τεθνεώτων ποὺ διοβάζονται κατὰ τὴν Κνριακὴν τῆς Ὁρθοδοξίας. Αὐτὰ περιέχουν ὀνόματα πατριαρχῶν τοῦ 17' αἰῶνος. Ἡ ἐγγραφὴ ὀνομάτων πατριαρχῶν καὶ ἱεραρχῶν εἰς τὰ δίπτυχα τοῦ χωριοῦ προϋποθέτει δεσμούς αὐτῶν μὲ τὸ προάσπειον καὶ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον διαμονὴν εἰς αὐτό.

Διὰ τὸν ἴδιον λόγον «τῆς πανώλης», καθὼς φαίνεται ἀπὸ τὸ πατριαρχικὸν ἐκεῖνο γράμμα, κατοικοῦσαν εἰς τὸ Μ. Ρεῦμα ἢ εἰς τὸ πλησίον χωρίον Κουρουντζεσμέ πολλοὶ ἔγκριτοι, λογάδες τοῦ Γένους, ὁφφικιάλοι τῶν παραδουναβίων Ἠγεμονιῶν, ὁφφικιάλοι τῆς Μ. Ἐκκλησίας—Μ. Λογοθέται π. δ. γ. καὶ ἄλλοι.—Ὁ Β. Μυστακίδης εἰς τὸ πονημάτιόν του «Ἱστορικαὶ σελίδες Κουρουντζεσμέ» (σ. 42) γράφει εἰς τὸν Κουρουντζεσμέν «κατοικοῦν τὸ περισσότερον μέρος τοῦ χρόνου καὶ αὐθένται καὶ ἀρχιερεῖς καὶ ἀρχοντες καὶ ὁ πατριάρχης τὸ θέρος». Οἱ περισσότεροι ὁμως ἀπὸ τοὺς ἀναφερομένους κατοικοῦσαν εἰς τὸ Μ. Ρεῦμα, ἀφοῦ, καθὼς εἶδεν ὁ ἀναγνώστης, εἰς τὸ χωρίον τῶν Ἀσωμάτων διέμενον πατριάρχαι πολὺ πρὸ τοῦ 1814, πλεῖστοι δὲ ἀπὸ τοὺς αὐθέντας (ἡγεμόνας), καὶ ἀπὸ τοὺς ἀρχοντας (=καπικεχαγιάδες καὶ ὁφφικιάλοι τῶν ἡγεμόνων) καὶ πολλοὶ ἀρχιερεῖς σχεδὸν μονίμως κατοικοῦσαν εἰς τὸ χωρίον μας. Ὁ Πατριάρχης Καλλίνικος ὁ ἀπὸ Προϊλάβα (1757), εἰς τὸν κατάλογον τῶν πατριαρχῶν τὸν ὁποῖον ἐδημοσίευσεν ὁ Κ. Ι. Δουβουνιώτης γράφει: «Γαβριὴλ Σμυρναῖος ὁ ἀπὸ Παλαιῶν Πατρῶν τρισεπίσκοπος καὶ μετετέθη εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν καὶ τέθνηκε πατριαρχεύσας ὡς ὁ Σωφρόνιος, εἰς τὸ κατάσπειον Μέγα Ρεῦμα ¹⁹⁶⁾. Καὶ διὰ πολλοὺς ἀρχιερεῖς καὶ ἀρχοντας καὶ ἐπίλεκτα μέλη τῆς Ὁμογενείας τὸ ἴδιον μαρτυροῦν, ὡς εἶδομεν καὶ θὰ ἴδωμεν ἀκόμη, οἱ κοινοτικοὶ κώδικες Μ. Ρ.

Τὸ ζήτημα εἶναι ἂν ἀπὸ τὰς ἀρχὰς τοῦ δεκάτου ἐβδόμου αἰῶνος ἢ καὶ προηγουμένως ἤρχοντο οἱ οἰκομ. Πατριάρχαι εἰς τὸ Μ. Ρεῦμα τοῦλάχιστον ἐν καιρῷ τοῦ θέρους. Τὸ πατριαρχικὸν γράμμα ἀναφέρει ὅτι συχνὰ ἡ λοιμικὴ νόσος ἐνέσκηπτεν εἰς τὴν πόλιν καὶ ἡ ἱστορία ὡσαύτως ἐπιβεβαιώνει τὴν πληροφορίαν αὐτὴν τοῦ γράμματος καὶ προσθέτει μάλιστα ὅτι καὶ κατὰ τοὺς προηγουμένους αἰῶνας ἐπισκέπτοντο ἢ πανώλης καὶ ἡ χολέρα τὴν Κων(σταντι)νούπολιν. Ἰδίως εἰς τοῦτο συντελοῦν οἱ προσκυνηταὶ ποὺ ἐπέστρεφον ἀπὸ τὴν Μέκκαν. Δεχόμενοι τὴν ἀρχὴν,

¹⁹⁶⁾ Κ. Ι. Δουβουνιώτου «Καλλίνικος ὁ Γ.» Περὶ τῶν πατριαρχῶν Σωφρόνιου καὶ Γαβριὴλ ἀναφέρουν καὶ ὁ Σέργιος ὁ Μακρὸς καὶ ὁ Α. Κ. Ὑψηλάντης καὶ προσθέτουν ὅτι διέμενον εἰς τὸ Μ. Ρεῦμα καὶ οἱ ἐκεῖ ἀπέθανον καὶ ἐτάφησαν. Κ. Σάθα Μεσ. Βιβλιοθήκη Γ' σ. 322, 340. Τὰ μετὰ τὴν Ἄλωση σ. 612, 641

ἔτι τὰ ἴδια αἰτία προκαλοῦν τὰ ἴδια ἀποτελέσματα καὶ στηριζόμενοι ἀφ' ἑνὸς μὲν εἰς τὴν προσημειωθεῖσαν ἐκλογὴν τοῦ ἐπισκόπου Κασσανδρείας, ἀφ' ἑτέρου δὲ εἰς τὴν ἐγγραφὴν, ὡς εἶδομεν, ὀνομάτων πατριαρχῶν τοῦ 17^{ου} αἰῶνος εἰς τὰ δίπτυχα τοῦ Μ. Ρεύματος, ἠμποροῦμεν, νομίζω, νὰ ἰσχυρισθῶμεν μὲ βεβαιότητα ὅτι οἱ πατριάρχαι μὲ τοὺς ἐνδημοῦντας ἀρχιερεῖς ἐπὶ αἰῶνας ἐπεσκέπτοντο τὸ Μ. Ρεῦμα καὶ διέμενον ἐκεῖ ἐπὶ ἀρκετὸν χρονικὸν δίσστημα σχεδὸν κατ' ἔτος. Τὸ ὅτι δὲν ἔχομεν πολλὰ ὑπομνήματα ἀρχιερατικῶν ἐκλογῶν, πού ἔλαβον χώραν εἰς τὸ Μ. Ρεῦμα, αὐτὸ δὲν ἀνατρέπει τίποτε ἐπὶ τοῦ προκειμένου. Μᾶς λείπουν γενικῶς τοιαῦτα ὑπομνήματα διὰ πολλὰς ἀρχιερατικὰς ἐκλογὰς διαφόρων ἐποχῶν καὶ μάλιστα δι' ἐκλογὰς πού ἔγιναν εἰς τὸν πατριαρχικὸν ναὸν τοῦ Φαναρίου. Τοὺς λόγους τῶν χασμάτων αὐτῶν ἀνέπτυξα διὰ μακρῶν εἰς τὰ γενικὰ προλεγόμενα τοῦ πρώτου μέρους τῆς Φωτεινῆς Βιβλιοθήκης μου.

Ἔως τώρα δὲν ἠμπόρεσα νὰ ἐξακριβώσω εἰς ποῖον μέρος τοῦ χωρίου κατοικοῦσαν ὁ πατριάρχης καὶ οἱ συνοδικοὶ ἀρχιερεῖς πρὸ τοῦ 1814. Ἐπειδὴ ὁμως καὶ ἀπὸ τὰς μαρτυρίας τῶν κωδίκων καὶ ἀπὸ τὰ γραφόμενα διαφόρων περιηγητῶν καταφαίνεται ὅτι ὅλοι οἱ ἀριστοκράται Φαναριῶται, πριῶν ἠγεμόνες, καπικεχαγιάδες των, διάφοροι ὀφφικιάλοι των, Μεγάλοι Λογοθέται τοῦ οἴκ. πατριαρχείου, πλούσιοι ἔμποροι (μεγάλοι «πραγματευταί») καὶ πολλοὶ ἄλλοι ἐξέχοντες ὁμογενεῖς εἶχον σπίτια «στὸ γυαλό», εἶναι πολὺ φυσικὸν καὶ ὁ πατριάρχης καὶ οἱ ἀρχιερεῖς νὰ εἶχον ἐκεῖ κοντὰ τὴν κατοικίαν των.

Μαρτυρίας περὶ ὠρισμένων πατριαρχῶν πού διέμενον εἰς τὸ Μέγα Ρεῦμα ὡς ἐν ἐνεργείᾳ πρωθιεράρχαι διοικοῦντες ἀπὸ ἐκεῖ τὰ τοῦ πατριαρχείου μας ἔχομεν πολὺ ὀλίγας. Ἐκτὸς τοῦ ὑπομνήματος τοῦ ἐπισκόπου Κασσανδρείας, περὶ τοῦ ὁποίου ἔγινεν ἀνωτέρω λόγος, ἔχομεν τὰ γραφόμενα τοῦ Σεργίου Μακραίου, τοῦ Ἀθανασίου Ὑψηλάντου, τοῦ πατριάρχου Καλλινίκου (πατριαρχικὸς κατάλογος), καὶ διάφορα ὑπομνήματα ἐκλογῶν γραφέντα κατὰ τὰ τέλη τοῦ δεκάτου ὀγδόου αἰῶνος. Τὰ τελευταῖα αὐτὰ εἶναι περασμένα εἰς τοὺς πατριαρχικοὺς κώδικας. Κατὰ τὸ 1784, ἐπὶ Γαβριὴλ Δ' κατὰ μῆνα Ἰούλιον, ἔγιναν κανονικαὶ ψήφοι εἰς τὸ Μ. Ρ. διὰ τὴν ἐκλογὴν τοῦ μητροπολίτου Βελιγραδίου Διονυσίου (Καλλινίκου Δελικάνη «πατριαρχικὰ ἐγγραφα... Γ' σ. 707). Μετὰ δέκα ἔτη εἰς τὸν ἴδιον ναὸν ἔλαβε χώραν ἡ ἐκλογὴ ὡς εἶδομεν, τοῦ μητροπολίτου Ἀγχιάλου καὶ κατὰ τὸ 1807, ἐπὶ τῆς δευτέρας πατριαρχείας Γρηγορίου τοῦ Ε' ἡ ἐκλογὴ τοῦ μητροπολίτου Ξάνθης (Μικρὸς κώδιξ φ. 16 β, 113 β).

Τὴν μετάθεσιν αὐτὴν ἀπὸ τὸ Φανάρι εἰς τὸν Βόσπορον ἔκαμνε

καὶ ἡ ἀνωτέρα πατριαρχικὴ σχολή. Κατὰ τὸ ἔτος 1769 οἱ Μεγαρενμιῶται εἶχον παραχωρήσει κατάλληλον κοινοτικὸν οἶκημα διὰ τοὺς μαθητὰς τῆς ὡς ἄνω σχολῆς. Ὑπὲρ αὐτῆς ἐπλήρωσαν ἐτησίως 150 γρόσια ἀπέναντι δὲ τῆς θυσίας αὐτῆς ἐζήτησαν ὅπως τὸν χειμῶνα διαμένῃ ἐκεῖ ἕνας διδάσκαλος διὰ νὰ διδάσκη τὰ παιδιὰ τοῦ χωριοῦ τὰ ἐγκύκλια μαθήματα¹⁹⁷).

Ὡς ἤδη ἐσημειώθη δύο πατριάρχαι ἐν ἐνεργείᾳ ἀπέθανον εἰς τὸ χωρίον καὶ ἐτάφησαν μέσα εἰς τὴν ἐκκλησίαν, ἔμπρὸς εἰς τὸ προσκυνητάριον τοῦ σημερινοῦ ναοῦ, καθὼς ἤκουσα ἀπὸ τὸν μακαρίτην Δέρκων Ἀμβρόσιον Σταυρινὸν χρηματίσαντα, ὡς εἶδομεν χωρεπίσκοπον Μ. Ρ. καὶ ἀκούσαντα ἀπὸ τοὺς γεροντοτέρους κατοίκους τῆς ἐποχῆς του. Διὰ τὴν κηδεῖαν τοῦ Σωφρονίου (1774—1780) ἀποθανόντος τὸν Ὀκτώβριον τοῦ 1780¹⁹⁸), ὁ Σέργιος ὁ Μακραῖος γράφει ὅτι ὁμοίᾳζε πρὸς πανήγυριν. Μεγάλῃ συρροῇ τοῦ εὐσεβοῦς λαοῦ. «Λίαν ἐνδοξος καὶ περιφανὴς ἡ ἐξοδος, καὶ παιδροτάτη ἡ πανήγυρις ἐν ᾧδαῖς καὶ ἕμνοις ἐν τῷ ναῷ τῶν Ἀσωμάτων κατὰ τὸ Μέγα Ρεῦμα». Ὁ διάδοχος του Γαβριὴλ ὁ Δ' ὡσαύτως ἐτιμήθη διὰ μεγαλοπρεποῦς κηδεῖας. Εἰς τὸν τάφον τοῦ Σωφρονίου ἐγράφη τὸ ἐξῆς ἐπιτύμβιον:

Τύμβος θεσπεσίου Οἰκουμενικοῦ πατριάρχου
ἐξ Ἱεροσολύμων, Σωφρονίου πραέως,
οὗ γενεὴ μὲν Δαμασκὸς σοφίη δὲ καὶ θεία
καὶ ἀρετὴ πᾶσα, ἠύγασε γῆς πέρατα».

καὶ ἕτερον:

Δαμασκὸς γενεὴν φαίνει, σοφίαν δὲ τὰ τ' ἔργα
οὐκ Ἀσίη μούνη, πείρατα πάντα γένη
Σωφρονίου τοῦ πραοτάτου θείου πατριάρχου
τοῦ Οἰκουμενικοῦ ἐξ Ἱεροσολύμων.
Ἐπὶ δὲ τοῦ τάφου τοῦ αἰοιδίμου Γαβριὴλ ἐγράφη
Σωφρόνιον διαδεξάμενος Γαβριὴλ πατριάρχης
κοινὸν σὺν τούτῳ καὶ τάφον ὧδε ἔχει.

¹⁹⁷ Μ. Γεδεών «Χρονικὰ πατριαρχικῆς Ἀκαδημίας» σ. 232. Εἰς τὸν μικρὸν κώδικα φ. 218 β (1821) ἀναγράφεται τὸ ἐξῆς: «τῆ ἑλληνικῆ σχολῆ τοῦ πατριαρχείου γρ. 500». Ἐδῶ πρόκειται πάντως περὶ τῆς εἰς τὸν Κουρουντζοπέ λειτουργούσης πατριαρχικῆς σχολῆς. Τὰ χρήματα ἐδανείσθη ἡ Ἐκκλησία τοῦ Μ. Ρεύματος ἀπὸ τὴν εἰρημένην σχολὴν μὲ χρεωστικὴν ὁμολογίαν.

¹⁹⁸ Καὶ τὸ φθινόπωρον καὶ καθ' ὅλον τὸ ἔτος διέμεινε ὁ μακαρίτης Σωφρόνιος εἰς τὸ Μ. Ρεῦμα.

διάδοχόν των Ἰωακείμ ὁ Γ'. κατὰ τὴν δευτέραν πατριαρχεῖαν του, φροντίσας καὶ διὰ τὴν ἀνέγερσιν μαρμαρίνου τάφου.

Ὅσακις οἱ πατριάρχαι ἐπισκέπτονται τὸν ναὸν τοῦ Μ. Ρεύματος ψάλλον τρισάγιον ἐπὶ τοῦ εἰρημένου τάφου μνημονεύοντες τὰ ὄνόματα 4 πατριαρχῶν, Σωφρονίου, Γαβριήλ, Κωνσταντίου καὶ Γρηγορίου.

Ἀπὸ τὸ Μέγα Ρεῦμα (Ἀνάπλου) κατήγεται καὶ ὁ Οἰκουμενικὸς πατριάρχης Γερμανὸς ὁ δεύτερος (1222—1240), ἦτο δὲ υἱὸς ἀλιέως²⁰²⁾

Εἰς τὸν μικρὸν κώδικα (φύλλον 87β) 1802) ἀναγράφεται καὶ τὸ ὄνομα τοῦ Οἰκουμ. πατριάρχου Γερασίμου τοῦ Γ'. πατριαρχεύσαντος ἀπὸ 3 Μαρτίου 1794 μέχρι 19 Ἀπριλίου 1797 (παρητήθη διὰ τὸ γῆρας). Ἡ ἀναγραφὴ γίνεται εἰς τὴν στήλην «τῆς παρρησίας ζώντων καὶ τεθνεώτων». Πάντως ὁμοίως πρόκειται περὶ πατριάρχου ἀποθανόντος ἤδη. Ἄλλως δὲν θὰ ἦτο καταληπτὴ ἡ ἀναγραφὴ αὐτὴ κατὰ τοσοῦτον μάλλον καθόσον ὁ πατριάρχης Γεράσιμος μετὰ τὴν παραίτησίν του διήνυσεν τὸ ὑπόλοιπον τῆς ζωῆς του εἰς τὰ Θεραπεῖα, ὅπου κατόκει καὶ ὡς μητροπολίτης Δέρκων. Μέχρι τοῦ 1799 ἀναγράφεται ὡς πρῶην Κωνσταντινουπόλεως ζῶν εἰς τὰ Θεραπεῖα. Φαίνεται ὅτι μετὰ τὸν θάνατόν του συγγενεῖς ἰδιεῖς του ἐγκατεστάθησαν εἰς τὸ Μέγα Ρεῦμα, ὅπου, ὡς θὰ ἴδωμεν, διέμενε καὶ ὁ δραγομάτος τῆς Κύπρου. Κύπριος δὲ ἦτο καὶ ὁ πατριάρχης Γεράσιμος, κληρικὸς μορφωμένος χρηματίσας ἐπὶ τι διάστημα καὶ σχολάρχης τῆς πατριαρχικῆς ἀκαδημίας. Οἱ συγγενεῖς του συμμορφούμενοι πρὸς τὴν τότε ἐπικρατοῦσαν συνήθειαν — προὶόν εὐλαβείας—ἔδωκαν γρόσια 250 διὰ τὸν ναὸν μνημονεύεται εἰς τὴν παρρησίαν τῶν τεθνεώτων τὸ ὄνομα τοῦ Γερασίμου²⁰³⁾. Φαίνεται ὅτι καὶ ὁ πατριάρχης Γεράσιμος, ὡς ἐν ἐνεργείᾳ τοιοῦτος, διέμενε προσωρινῶς εἰς τὸ Μ. Ρεῦμα ἢ κοντὰ στὸ χωρίον αὐτό. Κατὰ Μάϊον τοῦ 1796 γίνεται ἐκλογή βοηθοῦ ἐπισκόπου τοῦ Ἡρακλείας εἰς τὸν παρὰ — τὸ Σαράφ — μπουρουνού (μεταξὺ Κουρουτσεσμέ καὶ Ἀρναουτκιογι) ναὸν τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου, πατριαρχεύοντος τοῦ εἰρημένου Γερασίμου, ἐκλεγέντος τοῦ ἀρχιμανδριτοῦ Χρυσάνθου μετὰ τὸν ψιλὸν

τίτλον Θεοδωρουπόλεως²⁰⁴⁾. Κατὰ τὴν πρώτην πατριαρχεῖαν Γρηγορίου τοῦ Ε'. τὸν Μάρτιον τοῦ 1798 ἐξελέγη μητροπολίτης Τραπεζοῦντος ὁ ἱερομόναχος Παρθένιος «ἐν τῷ πανσέπτῳ ναῷ Προδρόμου κατὰ τὸν Κουρουτσεσμέν». (Κωδ. Π)χείου. Θ. σ. 118.)

β.) Ἀρχιερεῖς.

Ἐκτὸς τῶν ἀρχιερέων οἱ ὁποῖοι ἐχρημάτισαν χωρεπίσκοποι Μ. Ρ. καὶ διὰ τοὺς ὁποίους ἐγράφησαν τὰ δέοντα εἰς τὸν οἰκεῖον τόπον καὶ ἄλλοι ἀρχιερεῖς καὶ μάλιστα μητροπολίται ἀναφέρονται εἰς τοὺς κώδικας καὶ εἰς ἄλλα ἔγγραφα ὡς ἔχοντες σχέσιν μετὰ τὸ χωρίον καὶ μάλιστα ὡς κάτοικοι αὐτοῦ. Ἀπὸ τὸν Κομνηνὸν Ὑψηλάντην π. δ. χ. μανθάνομεν ὅτι τὸ 1768 ὁ πατριάρχης Μελέτιος, διάδοχος τοῦ κλεινοῦ Σαμουήλ, προεβίβασεν εἰς τὴν μητρόπολιν Κυζίκου τὸν Μεσημβρίου Ἄνθιμον, «Κωνσταντινουπόλιτην ἀπὸ τῆς κόμης τοῦ Μεγάλου Ρεύματος». Μετ' ὀλίγους μῆνας εἶχεν ἀποθάνῃ ὁ Ἄνθιμος, τὸν διεδέχθη δὲ ὁ Κρήτης Γεράσιμος²⁰⁵⁾. Ὡς ἐνθυμεῖται ὁ ἀναγνώστης πολλές φορές ἔγινε λόγος διὰ τὸν μητροπολίτην Ἐφέσου Σαμουήλ, ἀνεψιὸν τοῦ πατριάρχου Σαμουήλ. Προηγουμένως ἦτο μητροπολίτης Φιλιππουπόλεως καὶ κατὰ τὸ 1780 προήχθη εἰς μητροπολίτην Ἐφέσου ἀποθανόντος τοῦ Ἐφέσου Μελετίου²⁰⁶⁾. Εἶχεν ἀδελφὴν ἢ ὁποῖα εἶχε σύζυγον τὸν Ποστέλνικον τοῦ Ἀλεξάνδρου Ὑψηλάντου, ἡγεμόνος τῆς Βλαχίας (1788), Θεόδωρον. Ἐντεῦθεν αἱ σχέσεις του καὶ πρὸς τὸν εἰρημένον Ὑψηλάντην. Ὁ Θεόδωρος εἶχεν «ἰδικὸν του σπίτι» στὸ Μέγα Ρεῦμα, καθὼς μᾶς πληροφορεῖ ὁ Α. Κ. Ὑψηλάντης (ἐνθ. ἀνωτ. σ. 694—5). Εἶχε δὲ καὶ υἱὸν τὸν ὁποῖον ὁ μικρὸς κώδιξ (66β ἔτος 1799) ἀναφέρει ὡς δανείσαντα χρηματικὸν ποσὸν εἰς τὴν ἐκκλησίαν Μ. Ρ. «τῷ ἀνεψιῷ τοῦ ἁγίου Ἐφέσου (ἐναντι χρέους) γρ. 80».

Εἰς τὸ ἴδιον σπίτι ἐκάθητο καὶ ὁ Σαμουήλ καὶ ἐπλήρωνε, σύμφωνα μετὰ τὸ σύστημα τοῦ καιροῦ ἐκείνου, καὶ ὠρισμένον ποσὸν διὰ κτουρεκτζήδικα, καθὼς σημειώνεται εἰς τὸν μέγαν κώδικα. Ὁ μη-

²⁰²⁾ Μ. Γεδεών «Πατριαρχικοὶ Πίνακες» σ. 384 καὶ σημ.
²⁰³⁾ Μ. Γεδεών, ἐνθ. ἀνωτ. σ. 674. Κ. Σάθα «Μεσαιωνικὴ Βιβλιοθήκη» Γ. σ. 388, 392. Μ. Γεδεών «Χρονικά Πατριαρχικῆς Ἀκαδημίας» σ. 175. Ἐμὴν Φωτίειον Βιβλιοθήκην Α'. 223. Σάρδεων Γερμανοῦ «Συμβολαὶ εἰς τοὺς Πατριαρχικούς Καταλόγους» Β'. σ. 133. Καθὼς θὰ ἴδωμεν παρακάτω καὶ συγγενεῖς ἀρχιερέων ἔδιδον χρήματα εἰς τὸν ναὸν διὰ τὸ μνημονεῦται τὸ ὄνομα των μετὰ θάνατον εἰς τὴν παρρησίαν τῆς ἐκκλησίας τοῦ Μ. Ρεύματος.

²⁰⁴⁾ Β. Μυστακίδου, ἐνθ. ἀν. σ. 53—54. Ἀναφέρει καὶ ἄλλων ἀρχιερατικῶν ἐκλογῶν ὑπομνήματα ἢ ψηφοφορία ἔλαβε χώραν εἰς τὸν ναὸν τοῦ Προδρόμου Κουρού-τζεσμέ—Ἀρναουτκιογι κατὰ τὸ 1814, ὁπότε, ὡς ἤδη ἐλέχθη, ἔγινεν ἡ μεταφορά τοῦ θερινοῦ πατριαρχείου εἰς τὸ μέγαρον τοῦ Γρηγορίου Σούτσου. Διὰ ταφορὰ τοῦ θερινοῦ πατριαρχείου εἰς τὸ μέγαρον τοῦ Γρηγορίου Σούτσου. Διὰ τὸν λόγον αὐτὸν ὁ προαναφερθεὶς ναὸς ἐπωνομάζετο «Πανσεπτός Πατριαρχικός Ναός».

²⁰⁵⁾ Μνημ. ἔργον σ. 421, 444.
²⁰⁶⁾ Α. Κ. Ὑψηλάντην, ἐνθ. ἀν. σ. 616. Δελανθασμένη ἢ χρονολογία 1779.

τροπολίτης Ἐφέσου Σαμουήλ, καθὼς καὶ ἄλλοῦ ἀνέφερα, ἐχρημάτισε καὶ ἐπιθεωρητῆς (ναζύρης), μαζί μὲ ἄλλους ἐγκρίτους ἄρχοντας τῆς ἐκκλησίας καὶ τῆς χώρας τοῦ Μ. Ρεῦματος. Κατὰ τὸ ἔτος 1798 ἐδανείσθη ἡ Κοινότης παρὰ τοῦ Σαμουήλ γρ. 1000. Τὸ ἐπόμενον ἔτος ἐπλήρωσεν εἰς αὐτὸν («διάφορον») τόκον γρ. 80. Κατὰ τὸ 1800 εἰς τὸν μικ. κώδικα ἀναγράφεται τὸ ἐξῆς: «ὀφείλονται τῷ πανιερωτάτῳ ἁγίῳ Ἐφέσου κ. Σαμουήλ γρ. 1000»²⁰⁷). Ὁ μητροπολίτης οὗτος, γένος ἀριστοκρατικῆς οἰκογενείας, ἦτο φίλος τοῦ ὠσοῦτως εἰς τὸ Μ. Ρεῦμα κατοικοῦντος Μιχὰλ βόδα Σούτσου, πατρὸς ὡς ἤδη ἐλέχθη, τοῦ Γρηγορίου Σούτσου. Κατὰ τὸ 1786 κατέτρεξε τὸν Σαμουήλ ὁ Ἀλέξιος Μίσογλου, καπικεχαγιάς τοῦ Ἀλεξάνδρου Ἰωάννου Μαυροκορδάτου, ἡγεμόνος τῆς Μολδαβίας, ὁ ὁποῖος καὶ κατῴρθωσε νὰ προκαλέσῃ τὴν ἔκδοσιν φερμανίου διὰ νὰ φύγῃ ὁ περὶ οὗ ὁ λόγος μητροπολίτης εἰς τὴν ἐπαρχίαν του. Ὁ φίλος τοῦ Σαμουήλ Ἀλέξανδρος Ὑψηλάντης ἐπέδωκεν ἴδιον ἔγγραφον εἰς τὴν Πόρταν (= Ὑψηλὴν Πύλην) μὲ τὸ ὁποῖον ἠκύρωσε τὸ φερμάνιον τῆς ἐξορίας²⁰⁸).

Ὁ διὰ πολλῶν δεσμῶν συνδεόμενος μὲ τὸ Μ. Ρεῦμα Σαμουήλ ἀπέθανε καὶ ἐνεταφιάσθη εἰς τὰ χώματα τοῦ προσφιλοῦς του προαστείου, ὅπου, ὡς θὰ ἴδωμεν, ἀναπαύονται τὰ ὀστέα καὶ πολλῶν ἄλλων ἀρχιερέων καὶ πολλῶν τοῦ Γένους λογάδων. Ἀπέθανε κατὰ τὸν Ἰούνιον τοῦ 1801.²⁰⁹ Εἰς τὸν μικρὸν κώδικα λόγος γίνεται διὰ τὸ μνημα τοῦ Ἐφέσου Σαμουήλ. Εἰς τὸ φ. 98 β ὡς καθυστερούμενα σημειώνονται γρ. 1000 «ἀπὸ τὸ μνημα τοῦ Ἐφέσου Σαμουήλ» (ἔτος 1803). Εἰς τὸ φ. 103 β (1805) καθυστερούμενα (πακιέδες) χαμένοι μάλιστα γρ. 250. Καὶ ὁ διάδοχος τοῦ Σαμουήλ Μακάριος ὁ ἀπὸ Δέρκων—ἀποθανὼν τὸν Σεπτέμβριον τοῦ 1803 καὶ ἀντικατασταθεὶς ὑπὸ τοῦ ἀλήστου μνήμης Διονυσίου τοῦ Καλλιάρχου τοῦ ἀπὸ Λαρίσσης—ἀπέθανε καὶ ἐνεταφιάσθη εἰς τὸ Μέγα Ρεῦμα. Ἦτο συνοδικὸς ἐπὶ τῆς πρώτης πατριαρχείας Καλλινίκου τοῦ Ε΄. ἀναστήματος τοῦ περιβοήτου Νικομηδείας Μελετίου. Καὶ ὁ Διονύσιος ὁ Καλλιάρχης εἶχε δεσμούς μὲ τὸ Μ. Ρεῦμα. Κατὰ τὸ 1814 ἐχάρισεν εἰς τὴν ἐκκλησίαν τοῦ χωρίου «ἓνα ζευγάρι

²⁰⁷ Μικρὸς κώδιξ φ. 47β, 56β 74.

²⁰⁸ Μ. Γεδεών, «Βυζαντιναὶ Ἐκκλησιαὶ ἐξακριβοῦμεναι» σ. 151. «Οἱ δὲ κώδικες τῶν λογαριασμῶν ἀναφέρουσι πολλοὺς ἐκεῖ ταφέντας ἐκ τῶν παρ' ἡμῖν ἐπὶ φιλοπατρίᾳ καὶ κοινωνικῇ περιωπῇ διακριθέντων καὶ τὸν μητροπολίτην Ἐφέσου Σαμουήλ».

²⁰⁹ Α. Κ. Ὑψηλάντου «ἔργον μνημονευθὲν 646,648 κ. ἄλλ. Βλέπε Οἰκ. Πατριαρχείου κώδικα Θ' σ. 182 ὅπου τὸ ὑπόμνημα ἐκλογῆς τοῦ Ἐφέσου Μακαρίου τοῦ ἀπὸ Δέρκων, ἀποθανόντος Σαμουήλ. (—Ἰούνιος 1801).

ἐπιμάνικα χρυσοκεντημένα εἰς ἀτλάζι κόκκινο». (Μικρ. κώδιξ 436 β 1-διαίτερον φύλλον).

Φαίνεται ὅτι καὶ ἄλλοι ἀρχιερεῖς ἐνδημοῦντες τότε διέμενον εἰς τὸ χωρίον αὐτὸ τοῦ Βοσπόρου. Εἰς τὸ φύλλον 142 β 1810, κατεχωρίσθη τὸ ἀκόλουθον σημεῖωμα: «ἀπὸ ἀνακομιδῆν λειψάνου τοῦ μακαρίτου Ἁγίου Ἐφέσου Μακαρίου γρ. 50». Ἡ διαμονὴ του εἰς τὸ Μ. Ρεῦμα ἐξηγεῖται καὶ ἐκ τούτου, ὅτι ἦτο Βυζάντιος. Ὁ Ἄρτης Σεραφεῖμ εἰς τὸ «Δοκίμιον περιγραφῆς Ἄρτης» (Ἀθῆναι 1888 σ. 112) γράφει: «ὁ Μακάριος) μεγαλοφυῆς καὶ εὐπαίδευτος, φιλότιμος καὶ μεγαλοπρεπής». Τὸ 1779 ἐξελέγη μητροπολίτης Ἄρτης. Ὁ μακαρίτης Ξ. Σιδερίδης, πάντως ἕξ ἀβλεψίας, γράφει ὅτι ὁ Μακάριος ἀπέθανεν ὡς ἱεράρχης Δέρκων μετὰ τὸν Μάϊον τοῦ 1801. Κατὰ τὰ ὑπομνήματα ἐκλογῶν τοῦ κώδικος Θ' τοῦ Οἰκ. Πατριαρχείου (σ. 182 καὶ 202) ὁ Μακάριος διεδέχθη τὸν Σαμουήλ εἰς τὴν μητρόπολιν Ἐφέσου τὸν Ἰούνιον τοῦ 1803, ἐκλεγέντος ὡς διαδόχου του, καθὼς ἐσημειώθη παραπάνω, τοῦ Διονυσίου τοῦ Καλλιάρχου²¹⁰).

Εἰς τὸ νεκροταφεῖον τοῦ Μ. Ρ., ἂν ὄχι καὶ μέσα εἰς τὸν ναόν, ἐτάφη καὶ ὁ μητροπολίτης Νικομηδείας Μελέτιος, ἀποθανὼν τὸν Νοέμβριον τοῦ 1791. Εἰς τὸ φύλλον 16 α τοῦ μικ. κώδικος (1794) καταχωρίζεται ἡ ἐξῆς σχετικὴ πρὸς τὸν Μελέτιον σημείωσις: «ἀπὸ παρησίας μακαρίτου Νικομηδείας Μελετίου γρ. 50».²¹¹ Ἄνθρωπος εὐφυῆς, γεμάτος ἀπὸ πρακτικὸν πνεῦμα, ἀνεδείχθη περισσότερο ὡς πολιτικὸς λαϊκὸς παρὰ ὡς ἐκκλησιαστικὸς ἀνήρ. Δὲν προσεῖχε πολὺ εἰς τὴν ἀγνότητα τῶν ἐλατηρίων τῶν πράξεών του. Ὁ ρόλος ὁμοῦ ἐπαιξε κατὰ τὴν ἐποχὴν του, ἦτο μέγας καὶ εἰς τὴν ἐκκλησιαστικὴν καὶ εἰς τὴν λοιπὴν σφαιρὰν τοῦ ἔθνους. Κατὰ τὸ 1749 εἶχεν ἐκλεγῆ μητροπολίτης Προύσης. Τὸν Ἰούλιον τοῦ 1776, ἀποθανόντος τοῦ Νικομηδείας Νικηφόρου τοῦ ἐξ Ἀρμενίων, ἐξελέγη Νικομηδείας ἀφοῦ ἐπεβλήθη νὰ ἐκλεγῆ ὡς διάδοχος του εἰς τὴν ἐπαρχίαν Προύσης ὁ διάκονός του Ἄνθιμος, ἀποθανὼν καὶ ἐνεταφιασθεὶς ὡσαύτως, ὡς θὰ ἴδωμεν, εἰς τὸ Μ. Ρεῦμα. Ὁ Μελέτιος ἐπέτυχε, παρὰ τὴν ἀντίδρασιν τοῦ τότε πατριάρχου, τὴν προαγωγὴν τῶν διακόνων του Καλλινίκου καὶ Κυρίλλου τοῦ μὲν εἰς τὴν μητρόπολιν Ἀδριανουπόλεως—

²¹⁰ Ξ. Σιδερίδου «Μητροπολίται Δέρκων» (783—1925) σ. 21, 22 καὶ τὰς σχετικὰς σημειώσεις.

²¹¹ Βλέπε διὰ τὸν Μελέτιον ἰδικὸς μου μελέτας α) «Ὁρθοδοξία Δ'». «Ἄγνωστα σήμεια τῆς πατριαρχείας Ἰερεμίου τοῦ Γ'» σ. 422, 423 καὶ τὰς ὑποσημειώσεις β) «Ἐπιμνημόσυνος εἰς τοὺς 4 πατριάρχας τοὺς ἐντοφισθέντας εἰς τὸ Μ. Ρεῦμα». 1930. Ἀνατύπωσις ἐκ τῆς «Ὁρθοδοξίας» σ. 5 καὶ 6 καὶ τὰς ὑποσημειώσεις.

κατόπιν Νικαίας καὶ βραδύτερον οἰκουμ. πατριάρχου— τοῦ δὲ εἰς τὴν μητρόπολιν Φιλίππουπόλεως. Συνεδέθη διὰ φιλίας μὲ πολλοὺς ἰσχυροὺς Φαναριώτας, καθὼς ἦσαν π.δ.χ. οἱ Σοῦτσοι Μιχὰλ βόδας καὶ Σπαθάρης Δημήτριος. Χαρακτηρισθεὶς ὁ πολυμήχανος Μελέτιος ὡς ταραχοποιὸς ὑπὸ τοῦ πατριάρχου Γαβριήλ τὸ 1733, κατηγγέλθη διὰ πατριαρχικοῦ ἐγγράφου εἰς τὴν Πόρταν ὡς μουφσίτ (φεσαττῆς, στασιαστής). Συνεπεία αὐτῆς τῆς καταγγελίας ἐστάλη διὰ τῆς βίας εἰς τὴν ἐπαρχίαν του. Ἐξακολουθήσας τὰς ραδιουργίας του ἐξωρίσθη εἰς τὸ ὄρος Σινᾶ. Μὲ τὰ μέσα τοῦ ἰσχυροῦ φίλου του Μαχμουτ βέη κατώρθωσε νὰ μὴ μεταβῇ εἰς τὸ Σινᾶ, ἀλλὰ νὰ μείνῃ εἰς τὸ «Πολάκο» τῆς Αἰγύπτου. Ἡ περαιτέρω συμπεριφορὰ του προεκάλεσε τὴν καθαίρεσίν του καὶ ἀντ' αὐτοῦ τὸ 1783 Νικομηδείας ἐξελέγη ὁ Βιζύης Γεράσιμος—Κύριος, κατόπιν (1793) Δέρκων καὶ ὕστερον οἰκουμ. πατριάρχης.— Διὰ τῶν φίλων του ἰδίως τοῦ Μιχὰλ-βόδα Σούτζου, ἐπέτυχε νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς τὴν Χίον. Φωραθεὶς καὶ πάλιν ραδιουργῶν καὶ σχέδια πλάντων δι' ἀνατροπᾶς—μὲ τὰ γράμματα πρὸς τὸν διάκονόν του ποὺ παρέπεσαν εἰς χεῖρας τῶν ἀντιπάλων του—, δυστροπῶν δὲ καὶ ὡς πρὸς τὸ ζήτημα τῆς ὑποβολῆς κανονικῆς παραιτήσεως ἀπὸ τῆς ἐπαρχίας του, ἐξορίζεται τὸ δεύτερον εἰς τὸ ὄρος Σινᾶ. Διὰ νὰ κατορθωθῇ ἡ ἐξορία αὐτή, μὲ τὴν ἐνέργειαν τῆς κυβερνήσεως, «κατηναλώθησαν κατὰ τὸν Ὑψηλάντην, πουργεῖα (γροσίων) ὑπὲρ τὰ ἑκατόν». Ὁ «πολύτλας» καὶ «μεγαλόφρων καὶ πολύπειρος τῶν βαρυτίμων γερόντων», καθὼς τὸν ἀποκαλεῖ ὁ Σέργιος ὁ Μακραῖος, (Κ. Σάθα, «Μεσαιωνικὴ Βιβλιοθήκη σ. 335, 336, 337) κατώρθωσε νὰ ἀποκατασταθῇ εἰς τὴν ἐπαρχίαν του. «Ἀλλὰ νοσήσας μικρόν, κατὰ τὸν ἴδιον ἱστορικόν, τῇ 14 Νοεμβρίου 1791, ἐξεδήμησε πρὸς Κύριον». Ἀπέθανε καὶ ἐτάφη ὡς ἐσημειώθη εἰς τὸ χωρίον τοῦ ὁποίου γράφεται ἐδῶ ἡ ἱστορία. Ὁ Καισάριος ὁ Δαπόντε (Κ. Σάθα, ἔνθ. ἀνωτ. σ. 110) περὶ τοῦ ἀρχιερέως αὐτοῦ ἐκφράζεται ὡς ἐξῆς: «Μελέτιος πολίτης, ἀπὸ Προύσης Νικομηδείας, ἰσχυρότατος». Ὁ Α. Κ. Ὑψηλάντης, εἰς τὸ χειρόγραφον 80 τῆς ἐν Χίλκῃ Μονῆς τῆς Καμαριωτίσεως, φυλασσόμενον τώρα εἰς τὴν αἴθουσαν τῶν χειρογράφων τοῦ Οἰκουμ. Πατριαρχείου, ἐπιγραφόμενον δὲ «οἱ ἀπὸ Ἀλώσεως τῆς Κωνσταντινουπόλεως μέχρι τῆς σήμερον σοφοὶ τε καὶ ἀξιόλογοι» (δημοσιευθὲν ὑπὸ τοῦ Κεραμέως Παπαδοπούλου, Συλλογὴ Χουρμουζάκη) γράφει «Μελέτιος Κωνσταντινουπολίτης ἀπὸ Προύσης Νικομηδείας, ἀνὴρ ἀξιότατος καὶ πρακτικώτατος τῶν τῆς ἐκκλησίας πολιτικῶν ὑποθέσεων, ἀλλὰ χαριζόμενος τισι τῶν ἀρχόντων καὶ πολλάκις τῇ ἰδίᾳ ἰσχυρογνωμοσύνη ἐξημίωσε καὶ πολλὰ καὶ πολλάκις τὴν ἐκκλησίαν παραβλέπων τὸ κέρ-

δος της καὶ τὰνῶν (1789) σχολάζει εἰς τὴν Χίον» Δι' ἄλλης χειρὸς εἰς τὸ περιθώριον τῆς ἰδίας σελίδος ἐσημειώθη τέλος ἐλθὼν εἰς Κ/λιν αὐθις ἐπὶ Νεοφύτου πατριάρχου (1789—1794) ἐπανέλοβε τὴν ἐπαρχίαν Νικομηδείας καὶ ζήσας εἰς τὸ ἐξῆς ἡσύχως ἀπέθανε»²¹²). Ὁ Μελέτιος Κωνσταντινουπολίτης καθὼς ἐσημειώθη, κατὰ τοὺς κώδικας τῆς Μονῆς Καμαριωτίσεως τῆς Χάλκης, «διέμενε ἐν ταῖς ἀνηκούσαις (ἔτος 1772) εἰς τὴν Μονὴν Οἰκίαις.» (Ἐκκλ. Ἀλήθεια 1902 σ. 484). Ὁ Α. Κ. Ὑψηλάντης κατὰ τὸ ἔτος 1784 μᾶς πληροφορεῖ «διὰ τὸ σπίτι τοῦ πρώην Νικομηδείας, τὸ εἰς τὴν Χάλκην» (ἐνθ. ἀν. σ. 637). Τὸ σπίτι αὐτὸ εἶναι τὸ ἴδιον μὲ ἐκεῖνο ποὺ ἀναφέρουν οἱ κώδικες τῆς Μονῆς, ἢ ἄλλο τὸ ὁποῖον κατόπιν εἶχεν ἀγοράσῃ; Προτιμητέα ἢ πρώτη «γνώμη» διότι ὁ πολυτάραχος οὗτος ἀρχιερεὺς τοῦ Οἰκ. Θρόνου φαίνεται ὅτι ὡς συνοδικὸς κατοικοῦσε στὸ Μέγα Ρεῦμα, ἀφοῦ καθὼς πολλὲ φορὲς ἔγινε λόγος, τὸ θερινὸν πατριαρχεῖον εὗρίσκετο ἢ στὸ Μέγα Ρεῦμα ἢ κοντὰ στὸ χωρίον αὐτό.

Καὶ ὁ προμνημονευθεὶς ἱεράρχης τῆς Προύσης Ἀνθίμος διέμενε στὸ Μέγα Ρεῦμα. Διετέλει συχνὰ συνοδικὸς χάρις εἰς τὴν προστασίαν τοῦ ἰσχυροτάτου γέροντός του μητροπολίτου Νικομηδείας Μελετίου, τοῦ ὁποίου, ὡς ἤδη ἐσημειώθη, ὑπῆρξε διάκονος εἰς τὴν μητρόπολιν Προύσης. Μητροπολίτης Προύσης ἐξελέγη τὸν Ἰούλιον τοῦ 1776 καὶ ἐποίμανε τὴν ἐπαρχίαν ἐκείνην μέχρι τοῦ Αὐγούστου τοῦ 1807²¹³). Ἀπέθανε εἰς τὸ Μ. Ρεῦμα ὅπου καὶ εἶναι ἐνταφιασμένος. Εἶχεν ἀδελφὸν ὀφφικιάλον τῶν Παραδουναβίων ἡγεμονιῶν Μπαρχάνικον Νικόλαον ὀνομαζόμενον, τοῦ ὁποίου ἡ σύζυγος ὀνομάζετο Σοφίτζα²¹⁴). Κατὰ τὸ ἔτος 1805 εἰσεπράχθησαν καθυστερούμενα («μπακιέδες») ἀπὸ τὸν Μπαρχάνικον Νικόλαον . . . γρ. 60 διὰ τὸ στασίδιον τῆς οὐζύγου του Σοφίτζας». Τὸ ἐπόμενον ἔτος διὰ τὸν ἴδιον λόγον εἰσεπράχθησαν 10 γρ. «ἀπὸ Σοφίτζαν νύμφην τοῦ ἀγίου Προύσης²¹⁵). Κατὰ τὸ 1808 καὶ οἱ δύο κώδικες ἀναφέρουν τὴν εἴσπραξιν γρ. 40 «ἀπὸ πωλήσεως μνημοτόπου τοῦ μακαρίτου Προύσης Ἀνθίμου»²¹⁶).

²¹²) Ὁ Α. Κ. Ὑψηλάντης ὀνομάζει τζιράκια τοῦ Μελετίου τοὺς τρεῖς Μητροπολίτας Ἀδριανουπόλεως Καλλίνικον, Προύσης Ἀνθίμον καὶ Φιλίππουπόλεως Κύριλλον. Τὰ μετὰ τὴν Ἀλωσιν σ. 630, 635, 637. κ. ἄ. Βλέπε καὶ ἤδη μνημονευθεῖσαν μελέτην μου «Ἄγνωστα σημεῖα» καὶ κώδικας οἰκ. Πατριαρχείου Ζ' 155 Θ'. 14.

²¹³) Οἰκ. Πατριαρχείου κώδιξ Ζ'. σ. 97. Θ'. σ. 346.

²¹⁴) Μικρ. κώδιξ φ. 103 β.

²¹⁵) Αὐτόθι φ. 112 α

²¹⁶) Μέγας κώδιξ φ. 128. Μικρ. κώδιξ φ. 112 β. Τοῦ Ἀνθίμου ἀλληλογραφία ὑπάρχει εἰς τὸ ἑλληνικὸν μέρος τῆς συλλογῆς I' Χότζη ἐφέντη φιλασομένης

Καὶ ὁ μητροπολίτης Κυζίκου Ἀγάπιος ἀναπαύεται εἰς τὰ χώματα «τῶν μνημάτων» ἢ τοῦ περιβόλου τῆς ἐκκλησίας τοῦ Μ. Ρεύματος. Ὁ Ἀγάπιος ἀπὸ Σερρών διεδέχθη τὸν ἀποθανόντα Ἡρακλείας Γεράσιμον κατὰ Φεβρ. τοῦ 1778. Ἀπέθανεν εἰς τὸ χωρίον μας κατὰ τὸ ἔτος 1794.

Εἰς τὸν μικρ. κώδικα (φ. 16α ἔτος 1794) ἀναγινώσκωμεν «διὰ τὸ μνημα τοῦ μακαρίτου Κυζίκου γρ. 300». Εἰς δὲ τὸ φ. 18α «ἀπὸ παρρησίας τοῦ μακαρίτου Κυζίκου γρ. 100». ²¹⁷⁾ Καὶ ὁ τὸν Ἀγάπιον διαδεχθεὶς Κυζίκου Ἰωακείμ ἐτάφη εἰς τὸ Μ. Ρεῦμα. Ἦτο προηγουμένως μητροπολίτης Ἀγχιάλου. Κατὰ τὸν Μάρτιον τοῦ 1806 παρητήθη ἀπὸ τὴν μητρόπολιν Κυζίκου ὅποτε καὶ ἐξελέγη ὁ Μακάριος ὡς ἱεράρχης τῆς εἰρημένης μητροπόλεως ²¹⁸⁾. Μετὰ δύο ἔτη κατὰ τὰ ὁποῖα ἐφησυχάζεν εἰς τὸ Μ. Ρεῦμα, ἀπέθανε. Εἶχε, φαίνεται, ἐδῶ ἀδελφὸν μὲ τὸν ὁποῖον συγκατοικοῦσε. Εἰς τὸ φ. 113β καταχωρίζεται ἀπὸ νύμφην πρώην Κυζίκου Ἰωακείμ ρέστα στασιδίου γρ. 50. Εἰς τὰ φύλλα τοῦ ἰδίου κώδικος 126α 127α, εὐρίσκονται τὰ ἀκόλουθα σημειώματα: ἀπὸ πωλήσεως μνημάτων Κυζίκου Ἰωακείμ γρ. 500 » «ἀπὸ λειψάνου Κυζίκου γρ. 30». Οὐδεμία λοιπὸν ὑπολείπεται ἀμφιβολία ὅτι καὶ ὁ Κυζίκου Ἰωακείμ κατόκησε καὶ ἐτάφη εἰς τὴν χώραν τῶν Ἀσωμάτων.

Ὁ μητροπολίτης Ἡρακλείας Μεθόδιος ἀποθανὼν ὡς πρώην — παρητήθη τὸν Νοέμβριον τοῦ 1794, ὅποτε διάδοχός του ἐξελέγη ὁ προαναφερθεὶς Μελέτιος—ἐτάφη εἰς τὸ Μ. Ρεῦμα. Κατὰ τοὺς κώδικας ἀπέθανε τὸ 1796. Εἰς τὸ φύλλον 20β μικ. κώδικος (1796) ἀναγινώσκονται τὰ ἑξῆς. «ἀπὸ τόπον μνήματος ἀγίου Ἡρακλείας Μεθοδίου ²¹⁹⁾ γρ. 500.» Ἐτάφη ἢ μέσα στὴν ἐκκλησίαν ἢ εἰς τὸν περιβόλον τῆς Ὁ τοιοῦτος ἐνταφιασμὸς ἐλάμβανε συνήθως χώραν διὰ πρόσωπα ἐξέχοντα, χωρὶς νὰ ἀποκλεισθῇ ἀπολύτως ἢ ταφή αὐτῶν καὶ εἰς τὰ κοινὰ μνήματα. Εἰς τὸ φύλλον 157β τοῦ ἰδίου κώδικος (ἔτος 1812, τῆς τρομερᾶς πανώλους) ἀναγράφεται ἐνταφιασμὸς τῆς ἀδελφῆς τοῦ ἄρχοντος Σουλουτζιάρη Θωμᾶ «ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ». Ἄλλοι πέντε, μετὰ τῶν ὁποίων καὶ ψαρᾶς Βασίλης ἐτάφησαν εἰς τὴν περιοχὴν τῆς ἐκκλησίας. Ὁ Μεθόδιος, σχεδὸν διαρκῶς συνοδικός, σύμφωνα μὲ τὸ

εἰς τὴν Ἐθνικὴν Βιβλιοθήκην Ἀθηνῶν. Τὰ ἑλληνικὰ γράμματα ἀρχίζουν ἀπὸ τὸν ἀριθμὸν 301 (τὰ μέχρι τοῦ 300 εἶναι ἔγγραφα τουρκικά).

²¹⁷⁾ Διὰ τὸν Κυζίκου Ἀγάπιον βλέπε Κ. Σάθα «Μεσαιωνικὴ Βιβλιοθήκη» Γ'. σ. 399. Εἰς τὸν μικ. κώδικα (73α 1900) γίνεται λόγος διὰ τὴν ἀνακομιδὴν τῶν λειψάνων του ὑπὸ τῆς ἀνεψιᾶς του μὲ γρ. 50.

²¹⁸⁾ Πατριαρχικὸς κώδιξ Θ'. σ. 71, 215.

²¹⁹⁾ Διὰ τὸν Μεθόδιον Κ. Σάθα ἐνθ. ἀν. σ. 232 389, 321, 597,

τότε ἰσχύον σύστημα τοῦ Γεροντισμοῦ, ἀπὸ τοῦ 1777 ἐχορημάτισεν ἔφορος τῆς πατριαρχικῆς Ἀκαδημίας. Δι' αὐτὸν καὶ διὰ τοὺς ἄλλους ἱεράρχας ποὺ ἐτάφησαν εἰς τὰ ἀπὸ ποικίλας παραδόσεις πλημμυρισμένα χώματα τοῦ Μ. Ρεύματος ἔγραφον τὸ 1930, ἀπηγγέλλον ἐπιμνημόσυνον λόγον εἰς τὸν ναὸν τοῦ χωρίου διὰ τοὺς ἐδῶ τὸν αἰώνιον ὕπνον κοιμωμένους τέσσαρας πατριάρχας. Ἴσως, ἔλεγον, αἱ ἐπιτύμβιοι πλάκες τῶν μητροπολιτῶν τούτων μεταποτισθεῖσαι κατὰ τὸς πυρκαϊὰς τοῦ 1728 — ἀλλὰ καὶ ἄλλαι κατόπιν πυρκαϊαὶ ἔλαβον χώραν εἰς τὸ πολυπαθὲς αὐτὸ χωρίον—σκεπάζουν μὲ ἐξαφανισθέντα ἐπιτύμβια γράμματα τὸ δάπεδον τοῦ παραπλεύρως (= τοῦ ναοῦ) παρεκκλησίου τῆς Ἀγίας Παρασκευῆς. ²²⁰⁾

Εἰς τὸ Μ. Ρεῦμα διέμειναν καὶ ἐκεῖ ἀπέθανον καὶ ἐτάφησαν καὶ ἄλλοι δύο μητροπολίται, ὁ Διδυμοτείχου Παῖσιος καὶ ὁ Φαρσάλων Παρθένιος. Ὁ Παῖσιος Διδυμοτείχου ἐξελέγη τὸν Δεκέμβριον τοῦ 1779 καὶ ἀπέθανε τὸν Νοέμβριον τοῦ 1803. Ὁ Παῖσιος συνεδέετο καὶ διὰ χρηματικῶν δεσμῶν μὲ τὸ χωρίον. Ἐδάνειζεν εἰς τὴν χώραν χρηματικὰ ποσὰ μὲ τόκον. Εἰς τὸν μεγάλον κώδικα φ. 109 (1803) ἀναγράφεται τὸ ἑξῆς: «εἰς τὸν Διδυμοτείχου Παῖσιον ἐδόθησαν διὰ χρέος γρ. 2000». Εἰς τὸν μικρὸν κώδικα φ. 92β γίνεται λόγος διὰ παρρησίαν ὅπου καὶ τὸ ὄνομα τοῦ Παῖσιου μεταξὺ τῶν τεθνεώτων (τέλος τοῦ 1803 ἢ ἀρχὴς τοῦ 1804). Ἄλλη σημείωσις εἰς τὸ ἴδιον φύλλον ἔχει τὰ ἀκόλουθα: «ἀπὸ πωλήσεως δύο μνημοτόπων 325, εἰς Διδυμοτείχου Παῖσιον διὰ 300».

Ὁ Φαρσάλων Παρθένιος ἐξελέγη τὸν Μάϊον τοῦ 1800 καὶ τὸν Ἰούλιον τοῦ 1814 παρητήθη «διὰ τὸ βαθὺ γῆρας», καθὼς ἀναφέρει τὸ ὑπόμνημα τῆς ἐκλογῆς τοῦ διαδόχου τοῦ Δαμασκηνοῦ (ἐπισκόπου Ἀριστείας), τῆς ἐκλογῆς γενομένης εἰς τὸν ναὸν τοῦ Προδρόμου παρὰ τὸν Κουρουτσεσμέν. ²²¹⁾ Φαίνεται ὅτι καὶ πολὺ πρὸ τῆς παραιτήσεώς του

²²⁰⁾ σ. 6. Τὸ δάπεδον τοῦ παρεκκλησίου αὐτοῦ ἐχρίσθη πρὸ ὀλίγων ἐτῶν μὲ τοιμέντο, γενομένης γενικῆς ἐπισκευῆς καὶ εἰς τὸν ναῖσκον καὶ εἰς τὸ ἅγισμα ἔτσι ἐθάθησαν καὶ τὰ γράμματα μὲ τὸ χρίσιμον τῶν πλακῶν καὶ δὲν φαίνεται οὔτε τὸ ἐπιτύμβιον τοῦ Κρητὸς διδασκάλου Παπουτσάκη.

Εὐρέθησαν πλάκες μαρμαρίναι εἰς τὸν τόπον ὅπου ἦσαν τὰ παλαιὰ κοινὰ «μνήματα» τῶν ἀρχῶν τοῦ δεκάτου ὀγδοῦ αἰῶνος. Τοιοῦτοτρόπως ἔχομεν π.δ.χ. πλάκα μὲ τὰ γράμματα «ἐνθάδε κεῖται ὁ δοῦλος τοῦ Θεοῦ Χατζῆ Καραϊωάννης ἐκ τῆς πολιτείας Καρασού (βορ. Βουλγαρίαν) Ἀπεβίωσε 1734 10 Ἰουνίου ἡμέρη Τετάρτη.

²²¹⁾ Β. Μυστακίδου «Ἱστορικαὶ σελίδες Κουρουτσεσμέ σ. 54 Πατριαρχικὸς κώδιξ Ζ.

διέμενεν εις τὸ Μ. Ρεῦμα, πολλάκις δανείσας χρήματα εις τὴν ἐκκλησίαν. Ὁ Γαρδικίου κατοικοῦσεν ἐδῶ μὲ τοὺς γονεῖς του. Τὸ 1805 «ἐπωλήθη μνημότοπος εις τὸν πατέρα τοῦ ἁγίου Γαρδικίου ἀντὶ γρ. 50.»²²²⁾ Ἔνα σημείωμα ὑπάρχει καὶ διὰ τὸν μητροπολίτην Ἀμασειάς· «ἀπὸ μνημόσυνον τῆς μητρὸς τοῦ Ἀμασειάς γρ. 50».²²³⁾ Δὲν ἀποκλείεται νὰ σκεπάζωνται τὰ ὁστᾶ καὶ τῶν δύο αὐτῶν ἀρχιερέων κάτω ἀπὸ τὰ χῶματα τοῦ Μ. Ρεύματος.²²⁴⁾

Ἡ σημείωσις τοῦ μικροῦ κώδικος (88 α 1802) «ἀπὸ νύμφην πρώην Τυρνόβου γρ. 20 ἐνοίκιον στασιδίου» μᾶς κάμνει νὰ βγάλωμεν τὸ συμπέρασμα ὅτι ὁ μητροπολίτης Τυρνόβου Ματθαῖος ἐπὶ τι διάστημα κατόκησεν εις τὸ χωρίον. Τυρνόβου ἐξελέγη τὸ 1792, μετὰ δύο δὲ ἔτη ἐμπλακεῖς εις ἔριδας μὲ τὸν διοικητὴν τῆς εἰρημένης πόλεως Μεχμέτ ἐφέντη Σταμπουλλοῦ, ἐξεδιώχθη ἀπὸ τὴν ἔδραν του. Ἦλθεν εις τὴν πόλιν, ὁπόθεν καὶ ἐπέστρεψεν εις τὴν ἐπαρχίαν του κατὰ τὸ 1800. Ἀπέθανε κατὰ Ἰούνιον τοῦ 1802. Ὁ ἀδελφός του εἶχε κατοικίαν εις τὸ Μ. Ρεῦμα.

Ἀπὸ τὸν μικρ. κώδικα (φ. 159 β. 1822) ἔχομεν τὴν ἐξῆς πληροφορίαν· «ἀπὸ πωλήσεως τῶν συρματένιων πόλων τοῦ ἀφιερωθέντος στιχαρίου τοῦ πρώην Χαλκηδόνος εις Εὐδοκιάδος γρ. 60». Ὁ Χαλκηδόνος εἶναι ὁ Ἱερεμίας ὁ Β' διοικήσας τὴν ἐπαρχίαν Χαλκηδόνος ἀπὸ Νοεμβρίου 1790 - 30 Νοεμβρίου 1810.²²⁵⁾ Ὁ ἀγοράσας Εὐδοκιάδος εἶναι ὁ γνωστός εις τὸν ἀναγνώστην χωρεπίσκοπος τοῦ Μ. Ρεύματος Γρηγόριος. Κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην οἱ ἀρχιερεῖς ἐχάριζον εις τοὺς ἰ. ναοὺς χρήματα ἢ ἄμφια διὰ νὰ μνημονεύωνται τὸ ὄνόματά των εις τὰς παρρησίας ζώντων καὶ κατόπιν εις τὰς τῶν τεθνεώτων. Διὰ τὴν Ἱερεμίας διὰ τὴν πράξιν αὐτὴν νὰ προτιμήσῃ τὸ Μ. Ρεῦμα; Ἦτο ἀπὸ τὴν οἰκογένειαν τῶν Μαυροκορδάτων, ἡ ὁποία εἶχε πολλοὺς δεσμοὺς μὲ τὸ Μ. Ρεῦμα καὶ τῆς ὁποίας μερικὰ μέλη κατόκησαν καὶ ἀπέθανον, ὡς θὰ ἴδωμεν, εις τὸ χωρίον αὐτὸ τοῦ Βοσπόρου. Εἰς τὸ φ. 104 (ἔτος 1797) τοῦ μεγάλου κώδικος σημειώνεται ὅτι γίνεται λειτουργία διὰ ζωντανοὺς καὶ πεθαμένους πὺν εἶχον ἀφιερῶση διάφορα χρηματικὰ ποσὰ ἢ ἀντικείμενα εις τὸν ἰ. ναὸν τῶν Π. Ταξιαρχῶν. «Ὁ πρώην Ἐλασσῶνος Ἀμβρόσιος (μνημονεύεται) διὰ τὰ ἀρχιερατικά του» πὺν εἶχε χάριση εις τὴν ἐκκλησίαν τοῦ Μ. Ρεύματος. Ὁ Ἀμβρόσιος

²²²⁾ Μικρ. κώδιξ φ. 105 α

²²³⁾ Μικρ. φ. 271 α ἔτος 1813

²²⁴⁾ Μικρ. κ. Ἰβάν. Σνιεγάρωφ «Οἱ Μητροπολίται Τυρνόβου ἐπὶ Τουρκοκρατίας» Σόφια 1935 (βουλγαριστί) σ. 232—233 καὶ τὰς ἐκεῖ ὑποσημειώσεις.

²²⁵⁾ Βλέπε ἐμὴν μελέτην «Σκιαγραφία τῆς ἱστορίας τῆς μητροπόλεως Χαλκηδόνος» εις τὴν «Ὁρθοδοξίαν» ἔτος ΙΘ'. σ. 143.

ἐξελέγη Ἐλασσῶνος τὸν Μάρτιον τοῦ 1780 ἐξορισθέντος τοῦ προκατόχου του Παρθενίου. Τὸν Σεπτέμβριον τοῦ 1783 ἀποκατασταθέντος τοῦ Παρθενίου ἔμεινε πρώην ὁ Ἀμβρόσιος, καὶ ὑπὸ τὴν ιδιότητα αὐτὴν ἔμεινεν εις τὴν πόλιν²²⁶⁾. Ἐπειδὴ κατὰ τὸ 1796 ἀναγράφεται «διὰ πολυέλαιον ἁγίου Ἐλασσῶνος 10 γρ.» ὑποθέτω ὅτι καὶ ὁ ἱεράρχης οὗτος ἀνεπαύθη εις τὸ ἴδιον χωρίον. (Μικρ. κώδιξ φ. 38 α). Καὶ ὁ προμνημονευθεὶς Μεγαρεμμιώτης Κιζίκου Ἀνθιμος, πὺν εἶχεν ἀποθάνῃ τὸ 1769, ἀναφέρεται εις τὸν μεγάλον κώδικα (φ. 18 1770) μὲ τὰς «παρρησίας τεθνεώτων». Πολὺ πιθανὸν καὶ ὁ Κιζίκου Ἀνθιμος διαρκῆς συνοδικὸς καὶ χωριανός, νὰ ἀπέθανε καὶ νὰ ἐτάφη εις τὴν γενέτειράν του.

Καὶ ἄλλοι ἀρχιερεῖς μνημονεύονται εις τοὺς κώδικας. Ἡ μνεῖα αὐτὴ γίνεται μόνον ἐξ ἀφορμῆς δανείων δι' ὁμολογιῶν (χρεωστικῶν) μεταξὺ τῶν ἐτῶν 1808 καὶ 1812 Ὁ Νεοκαισαρείας, ὁ Λιτίτζης ὁ Ἐλασσῶνος, ὁ Γάνου καὶ Χώρας μνημονεύονται ὡς δανεισταί. Ὁ Νεοκαισαρείας εἶναι ὁ Μελέτιος διοικήσας τὴν ἐπαρχίαν του ἀπὸ Μαρτίου 1802 ἕως Μαΐου 1816. Ἐλασσῶνος ὁ Πορφύριος—ἀπὸ Ἀρτης—ποιμάνας τὴν ἐπαρχίαν αὐτὴν ἀπὸ τοῦ Μαΐου τοῦ 1809 ἕως τὸν Ἰούνιον τοῦ 1813. Ὁ Λιτίτζης εἶναι ὁ Γρηγόριος ἀπὸ Ἰουλίου 1796—Φεβρ. 1811, καὶ ὁ Γάνου καὶ Χώρας ὁ Κύριλλος ἀπὸ Αὐγουστ. τοῦ 1798²²⁷⁾. Ὁ ὡς δανειστής ὡσαύτως μνημονεῦόμενος Μαρωνείας θὰ εἶναι ὁ κατὰ Μαΐον τοῦ 1789 ἐκλεγείς παραιτηθεὶς δὲ τὸν Ὀκτώβριον τοῦ 1810, ὁπότε, ὡς ἐσυνηθίζετο, ἐφησύχαζεν εις τὴν πόλιν καὶ πολὺ πιθανὸν εις τὸ γραφικὸν καὶ ὑγιεινὸν ἐδῶ χωρίον τοῦ Βοσπόρου. Ἄν ἐσώζοντο αἱ ἐπιτύμβιοι πλάκες θὰ ἀπεδεικνύετο ἴσως ὅτι καὶ ἄλλοι ἀρχιερεῖς εἴτε ἀπὸ τοὺς δανειστὰς εἴτε ἀπὸ τοὺς μὴ τοιοῦτους κατόκησαν εις τὸ Μ. Ρεῦμα καὶ ἐδῶ ἐκοιμήθησαν τὸν αἰώνιον ὕπνον.

γ) Φαναριῶται.

Κατὰ τὸ ἔτος 1600, ἂν μὴ καὶ κατὰ τι ἐνωρίτερον, τὸ οἰκουμενικὸν πατριαρχεῖον, δ.λ.δ. ἐκεῖνο πὺν λέγομεν πατριαρχικὸν οἶκον καὶ ναὸν, μετεφέρθη εις τὴν συνοικίαν τοῦ Φαναρίου, ὅπου εὐρίσκεται μέχρι τῆς

²²⁶⁾ Κώδιξ Οἰκουμ. Πατριαρχείου Ζ. σ. 117 κ. ε.

²²⁷⁾ Πατριαρχικὸς κώδιξ Ζ'. Ὁ Ἀμασειάς τοῦ ὁποίου ἡ μητέρα εἶχεν ἀποθάνῃ εις τὸ χωρίον Μ. Ρ. πιθανὸν νὰ ᾖναι ὁ Νεόφυτος ὁ διαδεχθεὶς τὸν Δεκέμβριον τοῦ 1809 τὸν ἀποθανόντα Παῖσιον.

Εἰς τὸν μικρ. κώδικα φ. 201 α (ἔτος 1817) ἀναφέρεται καὶ ὁ Ἀμυκλῶν καὶ Τριπολιταῶς ὡς ὀφείλων καθυστερούμενα γρ. 50 (πακιέδες).

σήμερον. 228) Καθὼς εἶναι πολὺ φυσικόν, ἐπειδὴ ἐκεῖ ὑπῆρχε τὸ ἀνώτατον θρησκευτικὸν συνάμα δέ, σύμφωνα πρὸς τὴν τότε κατάστασιν καὶ ἐθνικὸν Κέντρον, πολλοὶ ὁμογενεῖς εἴτε ἀπὸ λείψανα παλαιῶν βυζαντινῶν οἰκογενειῶν, εἴτε ἀπὸ ἐπιφανεῖς οἰκογενεῖς τῶν ἐπαρχιῶν, τῆς Ἡπείρου π. δ. χ. καὶ ἰδίως τῆς Τραπεζοῦντος καταγόμενοι, ἐγκατεστάθησαν εἰς τὴν εἰρημένην συνοικίαν. Ἄλλως τε ἐκτὸς τοῦ Πατριαρχείου ἐκεῖ εὐρίσκειτο καὶ ἡ ἀνωτέρα πατριαρχικὴ σχολή. Πλὴν τούτου κατὰ τοὺς χρόνους ἐκείνους τὸ Πέραν ἦτο ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἀμπέλια καὶ χωράφια. Ὀλίγα σπίτια Εὐρωπαϊῶν ὑπῆρχον κατὰ τὸ μεταξὺ Τουνελ=Τεκὲ καὶ Γαλατᾶ Σεράγι διάστημα. Ὀμογενῶν σπίτια πολὺ ὀλίγα εὐρίσκοντο καὶ κυρίως πρὸς τὰς ὑπωρείας τοῦ λόφου ὅπου ὁ χεῖμαρρος Κασίμ-Πασᾶ καὶ ὅπου τὸ Κερασόχωριον, ἐνορία ἢ χωρίον πρὸς ἀπαντιᾶ εἰς ἔγγραφα διαζυγίου ἐκδοθέντα μετὰ τὰ τὰ μέσα τοῦ δεκάτου ἐβδόμου αἰῶνος.

Τὰ νησιά διὰ τὴν ἔλλειψιν συγκοινωνίας ἦσαν τότε σχεδὸν ἀπόσιτα. Ὁ συγγραφεὺς τὰ τῆς οἰκογενείας Μαυρογένη Théodore Blancard («Histoire d'Orient de 1700 à nos jours» tome I Paris 1909 σ. 3) ἰσχυρίζεται ὅτι καὶ αὐτοὶ οἱ ἀπεσταλμένοι τῶν Εὐρωπαϊκῶν Κρατῶν πρὸ τοῦ δεκάτου ὀγδόου αἰῶνος εἶχον τὴν διαμονὴν των (résidence) εἰς τὸ Φανάρι. Προκατειλημμένος δὲ πάρα πολὺ διὰ τοὺς Φαναριώτας, ἀφοῦ στολίσῃ τὸ Φανάρι μὲ ὕβρεις ὁ εἰρημένος Γάλλος προσθέτει «ἴσως δι' αὐτὸν τὸν λόγον (=τῆς ἐλεεινότητος τῶν Φαναριωτῶν) τὸ ἐγκατέλιπον καὶ ὑπῆγαν εἰς τὸ Πέραν». Δὲν ξεύρω ἀπὸ ποῦ ἔχει πάρῃ τὴν πληροφορίαν αὐτὴν ὁ Blancard. Ἡ ἱστορία διὰ τὸν τόπον τῆς διαμονῆς τῶν πρέσβων τῶν ξένων Δυνάμεων εἰς τὴν πόλιν λέγει ἄλλα. Παραπέμπω εἰς τὸ φυλλάδιόν μου «μία πατριαρχικὴ Λειτουργία εἰς τὴν Χρυσοπηγὴν τοῦ Γαλατᾶ τὸ 1608...» (Πόλις 1948).

Οἱ εἰς τὸ Φανάριον κατοικοῦντες ἔγκριτοι ὁμογενεῖς—οἱ Φαναριῶται ὀνομασθέντες—ἐμορφώνοντο εἴτε εἰς τὰ σπίτια των κατ' ἀρχὰς ἀπὸ τοὺς γονεῖς των εἴτε ἀπὸ διδασκάλους ἰδιωτικὸς εἴτε εἰς τὴν πατριαρχικὴν σχολὴν τοῦ Φαναρίου. Πολλοὶ ἀπ' αὐτοὺς συνεπλήρωναν τὰς

228) Κατ' ἀρχὰς ὁ πατριαρχικὸς οἶκος ἦτο κοντὰ εἰς τὴν Ἁγίαν Σοφίαν πρὸς τὸ νότιον μέρος, ὅπου τὰ γραφεῖα τῆς σημερινῆς Διευθύνσεως τοῦ Μουσείου Ἁγίας Σοφίας. Ὁ Γεννάδιος ὁ Σχολάριος τὸν μετέφερεν εἰς τὸν ναὸν τῶν Ἁγίων Ἀποστόλων, τὸ σημερινὸν τέμενος τοῦ Πορθητοῦ (Fatih dzamii). Ἀπὸ ἐκεῖ ὁ ἴδιος ὁ Γεννάδιος μετέφερε τὸ Πατριαρχεῖον εἰς τὴν γυναικείαν Μονὴν τῆς Παμμακαριστοῦ (1455—1585). Ὑστερον μετεφέρθη εἰς τὸ Βλάχ σεράγιον καὶ κατὰ τὸ 1593 εἰς τὴν παρὰ τὸ Ἐδιρνε—καποῦ γυναικείαν Μονὴν τοῦ Ερζεδέμου τοῦ Βουλιαγμένου καὶ ἀπὸ τὴν Μονὴν ἐκείνην—ἴσως χωρὶς γὰ περὶ τὴν ἀπὸ τὸν Ἁγίον Δημήτριον «τῆς Ξυλόπορτας»—εἰς τὸ Φανάρι.

Κωνσταντῖνος Ν. Μαυροκορδάτος ἡγεμὼν Μολδαβίας καὶ Βλαχίας.

σπουδᾶς των εἰς τὴν Εὐρώπην καὶ ἰδίως εἰς τὴν Ἰταλίαν, ὅπως λ. χ. ὁ Μαυροκορδάτος ὁ ἐξ Ἀπορρήτων ἐπορεύσασεν εἰς τὸ ἐν Ρώμῃ κολ. λέγιον τοῦ Ἁγίου Ἀθανασίου. Ἐσπαύδαζον ἱατρικὴν, φιλοσοφίαν καὶ ἄλλα μαθήματα. Ἐμάνθανον ἐκτὸς τῆς ἑλληνικῆς καὶ τῆς τουρκο-αραβο-περσικῆς, τὴν λατινικὴν καὶ ξένας γλώσσας, τὴν γαλλικὴν καὶ πρὸ πάντων τὴν ἰταλικὴν πού κατεῖχε τότε τὴν θέσιν τὴν ὁποίαν κατέχει, μέχρι σήμερον εἰς τὴν διπλωματίαν ἢ γαλλικὴ γλῶσσα. Ἐφωδιασμένοι μὲ τοιαῦτα ἐκπαιδευτικὰ ἐφόδια, προσέτι δὲ καὶ μὲ λεπτότητα τρόπων, μὲ δεξιότητα καὶ εὐφυΐαν, κατώρθωσαν νὰ ἀποκινήσουν τὴν ἐμπιστοσύνην τῶν κρατούντων καὶ ὀλίγον κατ' ὀλίγον νὰ ἐκτοπίσουν τοὺς ξένους διερμηνεῖς—ὅποιοι ἦσαν Ἴταλοί, Οὐγγροὶ καὶ ἀρνησιθρησκοί— τοὺς ὁποίους ἐχρησιμοποιοῦν εἴτε εἰς τὴν Ὑψηλὴν Πύλῃν (Δραγομάνοι τῆς Πόρτας). εἴτε εἰς τὸν Στόλον (Δραγομάνοι τοῦ Στόλου) εἴτε εἰς τὸ Στράτευμα («Δραγομάνοι τοῦ ὀρδί», γράφει ὁ Α. Κ. Ὑψηλάντης). «Κατὰ τοὺς πρώτους χρόνους τοῦ διορισμοῦ τῶν διερμηνέων, γράφει ὁ Ἐπαμ. Σταματιάδης, τοιοῦτοι ἐγίνοντο κατὰ μέγα μέρος ἐξ Ἑβραίων καὶ ἐξωμοτῶν Λατίνων, ἀγνώστων ὅλως καὶ μηδεμιᾶς ἀξίας ὄντων, πλὴν ἑνὸς καλουμένου Γάσπαρη, ἐπὶ Σουλτὰν Μουσταφᾶ Α'. 1619, περιβληθέντος καὶ τὸ ἀξίωμα ἡγεμόνος τῆς Μολδαβίας». (Βιογραφίαι τῶν Ἑλλήνων μεγάλων Διερμηνέων. 1865, Ἀθήνησι σ. 20) Πρῶτος ὁμογενὴς Δραγομάνος—συνδυάσας ἐπιτυχῶς τὴν παρὰ τῇ Πύλῃ διερμηνείαν μὲ τὴν παρὰ ξένη Δυνάμει τοιαύτην—ἦτο ὁ διάσημος Παναγιωτάκης ὁ Νικόσιος, μαθητὴς τοῦ Κρητὸς Μελετίου τοῦ Συρίγου «τοῦ διδασκάλου». Ὁ Νικόσιος ἠτύχησεν εἰς τὸ ἀξίωμα αὐτὸ μέχρι τέλους τῆς ζωῆς του. Κατόπιν δεύτερος ὁμογενὴς μὲ τὸ ἴδιον ἀξίωμα ὑπηρέτησεν ὁ Ἀλέξανδρος Μαυροκορδάτος ὁ ἐξ Ἀπορρήτων. Μετὰ τὸν Ἀλέξανδρον ἠνοιξεν ὁ πρὸς τὰς δύο παραδουναβίους Ἡγεμονίας δρόμος διὰ τοὺς ἀριστοκράτας ὁμογενεῖς τοῦ Φαναρίου. Πρῶτος ἡγεμόνων διωρίσθη ὁ υἱὸς τοῦ Ἀλεξάνδρου Μαυροκορδάτου Νικόλαος. Ἡ προνομιούχος αὐτῆ θέσις τῶν ὁμογενῶν μας διήρκεσε μέχρι τοῦ 1821. Ὅλοι λοιπὸν αὐτοὶ οἱ ὁμογενεῖς οἱ ὅποιοι ἐξεπαιδεύθησαν καὶ διεκρίθησαν ὄχι μόνον εἰς τὰ προαναφερθέντα ἀξιώματα, ἀλλὰ καὶ εἰς ἄλλας θέσεις ἐκκλησιαστικὰς, (= ὀφφίκια, ἀρχοντίκια), καθὼς τὸ ὀφφίκιον π.δ.χ. τοῦ Μ. Λογοθέτου, τοῦ Μ. Ρήτορος, τοῦ Μ. Σκευοφύλακος κ. ἄ., ἀπετέλεσαν μίαν ἐκλεκτὴν δμάδα ὁμογενῶν ἢ ὁποία, παρὰ τὰ ἐλαττώματά της, ἔπαιξε μεγάλον ρόλον εἰς τὰ ἐκκλησιαστικὰ καὶ ἔθνικα μας πράγματα—μερικοὶ καὶ εἰς τὸς ὑποθέσεις τῆς αἰλιουτῆς Τουρκίας— καὶ ὠνομάσθη «φαναριωτικὴ δμὸς» «ἀρχοντικὸν σύστημα» καὶ οἱ ἴδιοι Φαναριῶται.

Οἱ Φαναριῶται αὐτοὶ καὶ ἄλλοι ἔγκριτοι πλούσιοι ὁμογενεῖς διὰ τοὺς λόγους τοὺς ὁποίους ἀνέπιξα εἰς ἄλλο μέρος τοῦ συγγράμματος αὐτοῦ, κατὰ τὸ ἔαρ καὶ κατὰ τὸ θέρος, μετέφερον τὰς οἰκογενεῖας των εἰς διάφορα προάστεια τοῦ Βοσπόρου καὶ πρὸ πάντων εἰς τὸ Κοιροῦτσεμε—Μέγα Ρεῦμα καὶ κατὰ δεύτερον λόγον εἰς τὸ Νεοχώριον, τὰ Θεραπεῖα καὶ ἄλλοῦ.

Τοιοῦτοι Φαναριῶται ὑπὸ τὴν στενὴν καὶ τὴν εὐρείαν ἔννοιαν τοῦ ὄρου αὐτοῦ, 229) κατοικοῦσαν, καθὼς ἐλέχθη, καὶ εἰς τὸ Μέγα Ρεῦμα. Ὡς δὲ θὰ ἴδῃ ὁ ἀναγνώστης παρακάτω, οἱ Φαναριῶται πρὸς διέμενον εἰς τὸ χωρίον αὐτὸ ἦσαν πολλοί, πάρα πολλοί, σχεδὸν ἀπὸ ὅλας τὰς ἡγεμονικὰς οἰκογενεῖας.

Οἱ κοινοτικὸν κώδικες τοὺς παρουσιάζουν ἐγκατεστημένους εἰς τὸ χωρίον ἀπὸ τὰ μέσα τοῦ δεκάτου ὀγδόου αἰῶνος—χρονολογίαν ἀπὸ τὴν ὁποίαν ἀρχίζει ὁ μέγας κῶδιξ—καὶ ἀνακατεμένους εἰς τὴν καθόλου κοινοτικὴν ζωὴν τῆς χώρας. Ἄλλαι ὅμως μαρτυρίαι, καθὼς ἐνθυμεῖται ὁ ἀναγνώστης, ἀποδεικνύουν ὅτι καὶ πολὺ ἀρχήτερα τὸ Μ. Ρεῦμα εἶχε τοὺς ἐκλεκτοὺς αὐτοὺς κατοίκους του.

Οἱ Φαναριῶται οὗτοι δὲν ἦλθον εἰς τὸ Κοιροῦτσεμε—Μέγα Ρεῦμα ὅταν ἡ Μ. τοῦ Γένους Σχολῆ μετεφέρθη ἐδῶ. Δὲν εὐρίσκω δὲ καθ' ὅλοκληρίαν σύμφωνα πρὸς τὴν πραγματικότητα τὰ ὅσα γράφει ἐπὶ τοῦ προκειμένου ὁ ἀπὸ Σιναίου Πατριάρχης Κωνσταντῖος ὁ Α'. (1830—1834). Ἴδου τί λέγει. «Διήρκεσαν αἱ δύο αὗται πατριαρχικαὶ σχολαὶ (τῶν φιλοσοφικῶν καὶ τῶν γραμματικῶν μαθημάτων στὸ Φανάρι) εὐοδούμεναι ἄχρι τοῦ 1803, ὅτε ἡ περὶ τὰ καλὰ τῶν παιδευμάτων φιλοτιμία τῶν λογάδων τοῦ Γένους Φαναριωτῶν, τῶν κατὰ τὸ Φανάριον, (οἱ τὰ) ἀπὸ Πετρίου μέχρι τοῦ Παλατᾶ τῶν πατέρων καὶ τῶν προγόνων καταλιπόντες, μετέστησαν τὰς σκηνώσεις ἐν τοῖς κατὰ

229) Περὶ τῶν Φαναριωτῶν, δ. λ. δ. μορφωμένων ὁμογενῶν, ἀπὸ ἀριστοκρατικῆς οἰκογενεῖας προερχομένων καὶ περιβεβλημένων μὲ κῦρος κοινωνικὸν καὶ πολιτικόν, ἡμπορεῖ νὰ λεχθῇ ὅτι ἀπὸ τῶν μέσων τοῦ δεκάτου ἐβδόμου αἰῶνος μέχρι τοῦ πρώτου τετάρτου τοῦ δεκάτου ἐνάτου αἰῶνος, ὁ ὄρος Φαναριώτης εἶχε διπλὴν ἔννοιαν. Ἡ κυρία καὶ περιορισμένη ἔννοια ὑπενόει μεταξὺ ἄλλων καὶ τὸν κάτοικον τοῦ Φαναρίου. Ἡ δευτέρα καὶ γενικωτέρα εἶχεν ὑπ' ὄψιν καθόλου τὸν εὐπαιδευτὸν ἰσχύοντα ὁμογενῆ πρὸς εἶχε καὶ ἀνάλογον θέσιν ἐκκλησιαστικῆς ἢ πολιτικῆς ἢ καὶ τὰς δύο. Ἐνάλογα ἔλεγε περίπου, ὁ Ἰσοκράτης εἰς τὸν πανηγυρικὸν του διὰ τὸν ὄρον «Ἑλλήνων» «τὸ τῶν Ἑλλήνων ὄνομα πεποίηκε μηκέτι τοῦ γένους, ἀλλὰ τῆς διανοίας δοκεῖν εἶναι» καὶ μᾶλλον Ἑλλήνος καλεῖσθαι τοὺς τῆς παιδείας τῆς ἡμετέρας ἢ τοὺς τῆς κοινῆς φύσεως μετέχοντας». Μεταξὺ τῶν κυρίως Φαναριωτῶν ὑπῆρχον καὶ ἀλβανικῆς καὶ βλαχικῆς καταγωγῆς ἑξελληνισθέντες.

τὸν τερπινὸν Βόσπορον χωρίους». (Περιοδικὸν Φιλ. Συλλόγου Κ)πόλεως τόμ. Β' σ. 293.—Ματθαίου Παρανίκα, σχεδίασμα... 1867 σ. 30. Μ. Γεδεών, «Χρονικὰ» πατριαρχικῆς Ἀκαδημίας σ. 243. Βλέπε καὶ ἰδικόν μου ἄρθρον εἰς τὴν «Ὁρθοδοξίαν» ἔτος ΙΔ'. «Ἡ ἐν Κοιροῦτσεμὲ Μ. τοῦ Γένους Σχολῆ... σ. 366 καὶ τὰς ὑποσημειώσεις).

Καθὼς θὰ ἴδῃ ὁ ἀναγνώστης, εἰς τὸ Μέγα Ρεῦμα πολὺ πρὸ τοῦ 1803 εὐρίσκοντο ἐγκατεστημένοι ὁμογενεῖς—ἐνίστε καὶ ἄλλογενεῖς ὀρθόδοξοι ἐξελληνισθέντες—«πραγματευταὶ» (ἔμποροι) πλούσιοι, κοσμηματοπῶλαι, (τζεβαερτζήδες), διάφοροι ἀξιωματοῦχοι (ὄφφικιάλοι) τῶν ὀσποδάρων τῶν δύο ποραδογιαβίων Ἡγεμονιῶν, οἱ καπικεχαγιάδες των (= ἀντιπρόσωποι των παρὰ τῇ Ὑψηλῇ Πύλῃ) δύο, τρεῖς ἢ καὶ τέσσαρες ἀκόμη δι' ἓνα ἕκαστον ἡγεμόνα, δραγομάνοι τῆς πόρτας καὶ τοῦ Στόλου, Μ. Λογοθέται τῆς Μ. Ἐκκλησίας ἢ ἄλλοι ἀνώτεροι ὄφφικιάλοι αὐτῆς ἢ καὶ αὐτοὶ οὗτοι οἱ ἡγεμόνες τῶν ὡς ἄνω χωρῶν εἴτε ἐν ἐνεργείᾳ εἴτε ἐν διαθεσιμότητι ὄντες.

Ὁ Δημήτριος Σκαναβῆς, π. δ. χ. Χῖος καὶ πλούσιος πραγματευτής, περὶ τοῦ ὁποίου ἄλλοῦ θὰ γίνῃ χωριστὸς λόγος, κάτοικος Μ. Ρεύματος καὶ μέλος τῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ Κοινοῦ ἤδη ἀπὸ τοῦ 1757—καὶ ἀρχήτερα—ἐμφανίζεται ὡς κατοικῶν εἰς τὸ χωρίον αὐτὸ τοῦ Βοσπόρου. Κατὰ Νοέμβριον τοῦ 1757, ἐπὶ πατριάρχου Στραφεῖμ τοῦ ἀπὸ Φιλίππουπόλεως, ὑπογράφει πατριαρχικὸν ἔγγραφο. Τὸ ἴδιον ἔγγραφο ὑπογράφουν καὶ ἄλλοι Φαναριῶται κάτοικοι τοῦ Μ. Ρεύματος. Οἱ Στέφανος Μίσσιος, Γρηγόριος Γκίκας, Μανώλης Καμινάρης, Γεώργιος Μουρούζης, Ἀλέξανδρος Σουτῆς (εἰς τὰ Θεραπεῖα διέμενε), Ἰακωβάκης Ρίζος, Ἀντίοχος Μουρούζης, Γεώργιος Ἐμμανουήλ καὶ Νικόλαος Μάνος. Δράκος Σουτῆς (= ἀρχηγὸς τῆς πολυμελοῦς οἰκογενεῖας τῶν Σουτῶν). Νικόλαος Σουτῆς, Νικόλαος Ρωσσοῦτος. (Συλλογὴ Χουρμουζάκη, Βουκουρέστιον, τόμ. XIII σ. 396).

Ὁ υἱὸς τοῦ Νικολάου Ἀλεξάνδρου Μαυροκορδάτου Κωνσταντῖνος—διὰ τὸν ὁποῖον ὁ χρονογράφος Α. Κ. Ὑψηλάντης λέγει πῶς «εἶχε πολὺ πνεῦμα, ἀλλὰ μεγάλην κουφότητα νοός» (σελ. 375) ὁ ὁποῖος πολλὰ φορὲς ἔγινεν ἡγεμὼν τῆς Βλαχίας καὶ τῆς Μολδαβίας ἔδωκε πολλὰ μεγάλα ὄφφικια εἰς ὁμογενεῖς. Μεγάλοι Λογοθέται, 230) Μ. Σπαθάρου

230) Ὁ μακαρίτης Β. Μυστακίδης εἰς τὸ ποιημάτιόν του «Ἰστ. Σελίδες Κοιροῦτσεμὲ» συγγέει τοὺς μεγάλους Λογοθέτας τοῦ Οἰκ. Πατριαρχείου μὲ τοὺς Μ. Λογοθέτας τῶν δύο Ἡγεμονιῶν. Νομίζει ὅτι τοιοῦτοτρόπως αὐξάνει τὸν ἀριθμὸν τῶν Μ. Λογοθετῶν τοῦ Οἰκ. Πατριαρχείου. Οἱ Μ. Λογοθέται τοῦ Οἰκ. Πατριαρχείου ἀναφέρονται συνήθως μὲ τὴν προσθήκην τῆς φράσεως τῆς «Μεγάλης Ἐκκλησίας».

Ποστέλνικοι, Κλουτζιάροι και ἄλλοι ἦσαν Ἕλληνες. Ἴδου τὴν γράφει δὲ προαναφερθεὶς χρονογράφος ἱατρός· «ὁ ρηθεὶς ἡγεμὼν τῆς Βλαχίας Κωνσταντῖνος προβιβάζει πολλοὺς Ρωμαίους εἰς τὰ μεγάλα ὄφρικια τῆς Ἡγεμονίας, λογοθετζιαν δ.λ.δ. σπαθαρίαν, ποστελνιτζιαν, κλουτζιαρίαν, ἀτζιαν καὶ ἄλλας ²³¹).

Πλεῖστοι τοιοῦτοι ὄφρικιάλοι τῶν ἡγεμόνων αὐτῶν, Μ. Διερμηνεῖς, Καπικεχαγιάδες τῶν ὄσποδάρων καὶ ἄλλοι, ὡς ἤδη ἐσημείωσα, ἀκόμη δὲ καὶ δραγομάνοι, καθὼς καὶ οἱ καπικεχαγιάδες τῶν, Κρήτης καὶ Κύπρου, διέμειναν εἰς τὸ χωρίον αὐτὸ τοῦ Βοσπόρου, ὅπου καὶ ὄχι ὀλίγοι ἀπ' αὐτοὺς ἐτάφησαν. Ὀλόκληρος συνοικία ἔφερεν ἐπισήμως, καὶ τώρα ἀκόμη εἰς τὰ στόματα τοῦ λαοῦ, τὸ ὄνομα «συνοικία Σούτσου» (Σούτσου μαχαλεσί).

Ἄλλη πρὸς τὸν Προφήτην Ἥλιαν—εἰς τὸν δρόμον πρὸς ὁδηγεῖ εἰς τὸ Ἁγίασμο, κοντὰ στὸν Χαβουζλοῦ μπαχτσέ (τώρα Χοσχόση)—ἔφερε τὸ ὄνομα Καντακουζηνοῦ. Μέσα εἰς τοὺς κώδικας ἀπαντᾷ τὸ βυζαντινὸν αὐτὸ ἐπίθετον καθὼς θὰ ἴδωμεν παρακάτω. Πλὴν· τούτου ἀρκετὰ ἡγεμονικὰ χρυσόβουλλα ἐδόθησαν ἀπὸ τοὺς ὄσποδάρους Βλαχίας καὶ Μολδαβίας. Ὁ σκοπὸς τῶν ἦτο ἡ ὑλικὴ βοήθεια τῆς ἐκκλησίας ἢ τῆς σχολῆς ἢ καὶ τῶν δύο συγχρόνως. Τὸ ἀρχαιότερον ἀπὸ αὐτὰ φέρει χρονολογίαν 13 Μαρτίου 1726 καὶ προέρχεται ἀπὸ Μολδαβὸν ἡγεμόνα· «Χρυσόβουλλον τοῦ αὐθέντου Μιχαὴλ Ρακοβίτζα, ἀπὸ τῆς εἰς Βλαχίαν αὐθεντείας του, διὰ τὴν λαμβάνη ἢ Ἐκκλησία ἀπὸ τοὺς καπικεχαγιάδες του ἀνὰ 200 γρ. τὸν χρόνον». Ὑπάρχει καὶ δωρεὰ ἄλλη τοῦ ἰδίου Ἡγεμόνος σωζομένη, παρὰ τὰς πολλὰς πυρκαϊὰς, μέχρι σήμερον· ἓνα μεγάλον δισκοπότηρον ἀσημένιον μετὰ τὴν ἑλληνικὴν ἐπιγραφὴν «Ἰωάννου Μιχαὴλ Ρακοβίτζα βρεβόδα καὶ τῶν υἱῶν αὐτοῦ». (Marcu Beza «Urme Românești in Răsăritul ortodox», Βουκουρέστιον 1935 σ. 85) Καὶ ὁ μεγάλος κώδιξ τῆς Κοινότητος κάμνει λόγον διὰ τὴν δωρεάν αὐτὴν τοῦ Μιχαὴλ βόδα· «ἐν δισκοπότηρον μεγάλον μετὰ τὸ δισκάρει του καὶ τὴν λαβίδα του ἀφιέρωμα τοῦ μακαρίτου Μιχαὴλ βόδα» (φ. 12 ἔτος 1768) Εἶναι ἓνα ἀπὸ τὰ ἀρχαιότερα κειμήλια τοῦ ἱεροῦ ναοῦ τοῦ Μ. Ρεύματος. Ἡ οἰκογένεια Ρακοβίτζα ἐσυγγένευε μετὰ τὴν οἰκογένειαν Γκίκα.

Οἱ δεσμοὶ τῆς οἰκογενείας Ρακοβίτζα καὶ Γκίκα φαίνονται καὶ ἀπὸ τὸ ἐξῆς γεγονός· ὁ υἱὸς τοῦ Γρηγορίου Γκίκα Σκαρλάτος ἦτο γαμ-

²³¹) Ἄθαν. Κ. Ὑψηλάντου ἐνθ. ἀν. σ. 340. Συνεχίζων προσθέτει. «Ὁ πατὴρ του (Νικόλαος) μόνον τὸν Ραμαδάνην εἶχε Σπαθάρη, καὶ ποστέλνικον τὸν Ἀρβανιτοχωρίτην Γεώργιον καὶ μεγάλην ἀρχοντίαν ἄλλῳ τινὶ Ρωμαίῳ ἢ Ἀρβανίτῃ οὐκ ἔδωκεν. Ὁ Μιχαὴλ Ρακοβίτζας, ἡγεμὼν τῆς Μολδαβίας, μόνον τὸν Κωνσταντῖνον Ὑψηλάντην εἶχε Ποστέλνικον, καὶ ὕστερον ἔκαμε τὸν γαμβρὸν τοῦ Διαμαντῆ Ραζον, εἶχε δὲ καὶ Ἄγαν τὸν υἱὸν τοῦ Κωνσταντῖνου Ἰωάννου ἐν διαστήματι ἡγεμονίας δεκαετοῦς».

Ματθαῖος Γκίκας ἡγεμὼν τῆς Βλαχίας.

βρὸς τοῦ Μιχαὴλ βόδα Ρακοβίτζα ἐπὶ θυγατρὶ Ἀναστασία. Κατὰ Ὀκτώβριον τοῦ 1741—ἀπέθανεν ἡ Ἀναστασία κατὰ τὸν τοκετόν. «Ἡ κηδεία τῆς Ἀναστασίας ἐγένετο εἰς τὸν ναὸν τοῦ Μεγάλου Ρεύματος, προεξαρχόντων τῶν Πατριαρχῶν Παϊσίου Κωνσταντινουπόλεως καὶ Παρθενίου Ἱεροσολύμων καὶ πάντων τῶν ἀρχιερέων». (Μ. Γεδεών Πέντε συγγενεῖς ἐκ Λέρου ἀρχιερεῖς Ἡρακλείας σ. 17-18. Ἐπὶ τῇ βάσει χρονογραφίας τῆς Μολδαβίας χειρογράφου) Ὁ υἱὸς τοῦ Μιχαὴλ Στέφανος Ρακοβίτζα ἐξέδωκε κατὰ τὸ 1764—ὅτε καὶ διεδέχθη εἰς τὴν ἡγεμονεῖαν τῆς Βλαχίας τὸν ἀποθανόντα ἀδελφόν του Κωνσταντῖνον Τζιχάνην Ρακοβίτζα—ἄλλο Χρυσόβουλλον μὲ τὸ ὅποιον ἐπικυρώνει τὸ περιεχόμενον τοῦ χρυσοβούλλου τοῦ πατρὸς του ²³²). Δεσμῶν μὲ τὸ Μ. Ρεῦμα εἶχεν ὄχι ὀλίγους ὁ προσημειωθεὶς Στέφανος Ρακοβίτζα. Διδάσκαλός του ἦτο ὁ Ἕλλην Ναθαναὴλ ὁ Καλλονάρης Χῖος—κατόπιν μητροπολίτης—ἔχων συμμαθητὴν τὸν Ἀθανάσιον Κομνηνὸν Ὑψηλάντην, συγγραφέα καὶ ἰατρόν. Ὁ Κλουτζιάρης, υἱὸς τοῦ Ἰωαννίτσα πεῖζαδὲ Ρακοβίτσα, διέμενεν εἰς τὸ Μ. Ρεῦμα καὶ ἦτο γαμβρὸς τοῦ Χατμάνου Ἀλεξάνδρου Σούτσου. Ὅλα σχεδὸν τὰ μέλη τῆς πυλναρίθμου οἰκογενείας τῶν Σούτσων, καθὼς θὰ ἴδωμεν, εἶχον κατοικίαν εἰς τὸ Ἀρναούτκιγι. Ὁ Κλουτζιάρης Ρακοβίτζας ἦτο φίλος καὶ τοῦ Θεοδώρου γαμβροῦ, ὡς εἶδομεν, ἐπ' ἀδελφῆ, τοῦ Ἐφέσου Σαμουήλ ²³³). Πλὴν τούτου ὁ ἡγεμὼν Στέφανος Ρακοβίτζας συνεδέετο ἢ μᾶλλον συνέδεσε στενῶς τὴν πολιτικὴν του τύχην μὲ τὸν τότε πανίσχυρον Μεγαρευμιώτην Γεώργιον υἱὸν τοῦ Σταυράκη, ἢ ἄλλως Σταυράκογλου λεγόμενον θανατωθέντα, καθὼς παρακάτω θὰ ἴδωμεν, τὸ 1765, καθ' ὃν χρόνον ἀκριβῶς καὶ ὁ προστατευόμενός του ὀσποδάρης ἐπαύετο ἀπὸ τὴν θέσιν του ²³⁴). Τοῦ Στεφάνου Ρακοβίτζα πρωτοσπαθῆριος ἐχρημάτισεν ὁ Α. Κ. Ὑψηλάντης ²³⁵). Ὁ Στέφανος ἦτο Μολδαβὸς τὴν καταγωγὴν. Δύο ἀπὸ τὰ πατριαρχικά γράμματα, τῶν ὁποίων, ὡς εἶδομεν κατάλογος συνάπτεται εἰς τὸ τέλος τοῦ μεγάλου κώδικος, κάμνουν λόγον περὶ τοῦ Ματθαίου Γκίκα ἡγεμόνος τῆς Βλαχίας καὶ κατόπιν τῆς Μολδαβίας. Εἶναι υἱὸς τοῦ Γρηγορίου τοῦ Β'. Γκίκα—ἐγγόνου τοῦ Γρηγορίου Α'.—καὶ ἀδελφὸς τοῦ Σκαρλάτου Γκίκα. Περὶ τοῦ Ματθαίου ὁ Α. Κ. Ὑψηλάντης μᾶς πληροφορεῖ ὅτι κατὰ τὸ 1756 «καθαιρεῖται πάλιν ἀπὸ τὴν ἡγεμονεῖαν τῆς Μολδαβίας καὶ ἐρχεται

²³²) Μ. Γεδεών «Βυζαντιναὶ Ἐκκλησιαὶ ἐξακριβοῦμεναι» σ. 22.

²³³) Α. Κ. Ὑψηλάντου, ἐνθ. ἀνωτ. σ. 694—695, 826. Κ. Δαπόντε «Ἱστορικὸς Κατάλογος» «εἰς τὴν Μεσαιων. Βιβλιοθήκην» Κ. Σάθα Γ'. 187.

²³⁴) Α. Κ. Ὑψηλάντου, ἐνθ. ἀνωτ. σ. 404.

²³⁵) Κ. Σάθα, ἐνθ. ἀνωτ. σ. 412.

εις την πόλιν²³⁶). Ἐλθὼν εἰς τὴν Πόλιν διέμεινεν εἰς τὸ Μ. Ρεῦμα, ὅπου καὶ ἀπέθανε καὶ ἐτάφη. Καπικεχαγιᾶς τοῦ ἦτο ὁ πενθερός του Γεώργιος Χάτμανος, υἱὸς τοῦ Μπασᾶ Μιχάλη. Ποστέλνικός του ἦτο ὁ Ἀλέξανδρος Σούτσος, υἱὸς τοῦ Δράκου Σούτσου, κατοικοῦ σταθεροῦ τοῦ Μ. Ρεύματος. Καὶ ὁ πενθερός τοῦ Ματθαίου κατὰ πιθανότητα κατοικοῦσε στὸ χωριό. Ἡ σύζυγος τοῦ Ματθαίου Σμαράγδα, μετὰ τὸν θάνατον τοῦ ἡγεμόνος συζύγου της, εἶχε πωλήσῃ τὸ ἓνα μνημα εἰς τὸ παγκάριον ἀνὰ 295 γροσίων. Καὶ ἀπὸ τὸ ἀντίτιμον αὐτὸ φαίνεται—ἐκτὸς ἀπὸ τὴν ἄλλην μαρτυρίαν τοῦ ἐπισήμου ἐγγράφου—ὅτι ὁ Ματθαῖος ἐνεταφιάσθη μέσα εἰς τὸν ναόν.

Καὶ κατὰ τὸ 1805 ἐπωλήθη μνημα εἰς τὴν θυγατέρα τοῦ ἄρχοντος Ποστελνίκου Σταθάκη μέσα εἰς τὸν ναὸν εἰς τὸ μέρος τοῦ δεξιοῦ χοροῦ,²³⁷ ἀντὶ γρ. 400». Τὸ πρῶτον πατριαρχικὸν γράμμα ποῦ ἀναφέρεται εἰς τὸν ἡγεμόνα Ματθαῖον κάμνει λόγον, ὡς ἤδη ἐδήλωσα, διὰ τὸ ἐν τῷ ἰ. ναῷ τῶν Ταξιαρχῶν «μνημα τοῦ αὐθέντου Ματθαίου Γκίκα». Τὸ γράμμα αὐτὸ δὲν ἀφίνει καμμίαν ἀμφιβολίαν ὡς πρὸς τὸν τόπον τῆς ταφῆς τοῦ ἄλβανικῆς καταγωγῆς ἡγεμόνος τούτου. Ὁ ἀδελφός του Σκαρλάτος († 1766), ἡγεμὼν τῆς Βλαχίας, εἶχε καπικεχαγιάδες του τοὺς ποστελνίκους Ἀλέξανδρον Ὑψηλάντην καὶ Κωνσταντῖνον Μουρούζην.

Καὶ ὁ πατὴρ τοῦ Ματθαίου καὶ τοῦ Σκαρλάτου Γρηγόριος Β΄ ὁ Γκίκας ἔχει σχέσιν μὲ τὴν χώραν τῶν Ἀσωμάτων. Ὡς ἡγεμὼν τῆς Μολδαβίας ἐξέδωκε χρυσόβυλλον διὰ τοῦ ὁποίου διατάσσει ὅπως «ἡ ἐκκλησίας μας λαμβόνῃ ἀπὸ τὸ βάμμα (τελωνεῖον) Γαλαζίου κατ' ἔτος γροσία 50.²³⁸ Ὁ Γρηγόριος προηγουμένως ἦτο δραγομάνος τοῦ Στόλου, τὸ 1718 Μέγας Δραγομάνος τῆς Πόρτας καὶ τὸ 1727 ἡγεμὼν τῆς Μολδαβίας. Ὁ Γρηγόριος ἦτο γαμβρός τοῦ Ἀλεξάνδρου τοῦ ἐξ Ἀπορρήτων συζευχθεὶς τὴν θυγατέρα ἐκείνου Ρωξάνδρα. Διεδέχθη εἰς τὴν Μ. Διερμηνείαν τὸν γυναικάδελφόν του Ἰωάννην Μαυροκορδάτον προαχθέντα εἰς τὸ ἀξίωμα τοῦ ἡγεμόνος τῆς Βλαχίας. Κατὰ τὸ 1733 «ἀρπάζει» τὴν «ἡγεμονεῖαν» τῆς Βλαχίας ἀπὸ τὸν ἀνεψιὸν τῆς γυναικὸς του Κωνσταντῖνον Ν. Μαυροκορδάτον. Εἶχεν ἰδικόν του σπίτι εἰς

²³⁶) Ἐνθ. ἀν. σ. 372.

²³⁷) Μικρ. κῶδιξ φ. 99 β,

²³⁸) Μ. Γεδεῶν ἔνθ. ἀν. σ. 99. Εἰς τὴν σελίδα 151 ὁ Μ. Γεδεῶν σημειώνει ὅτι ὁ Ματθαῖος ἐτάφη ἐν τῷ περιβόλῳ τοῦ ναοῦ Μ. Ρ. Τὸ πηχικὸν γράμμα καὶ ἄλλαι μαρτυρίαι, καθὼς εἶδεν ὁ ἀναγνώστης, βεβαιώνουν ὅτι ἐτάφη ἐντὸς τοῦ ναοῦ. Διὰ τοὺς καπικεχαγιάδες τοῦ Σκαρλάτου Γκίκα βλέπε Α. Κ. Ὑψηλάντου, μνημ. ἔργον σ. 410.

τὸν Κουρουτζεσμὲν. Ὁ τόπος τῆς κατοικίας του ἀπ' ἐνὸς καὶ ἡ συγγενεία του μὲ τοὺς Μαυροκορδάτους ἀπ' ἐτέρου τὸν συνέδεσε μὲ τὸν ναὸν τοῦ Μ. Ρεύματος. Καπικεχαγιᾶς τοῦ Γρηγορίου ἦτο ὁ Ἰωάννης Καλλιμάχης. Θὰ ἴδωμεν παρακάτω καὶ τὰς σχέσεις τῶν Καλλιμαχῶν πρὸς τὴν Κοινότητα Μ. Ρεύματος.

Ἡ πολυμελὴς τῶν Σούτζων οἰκογένεια ἔχει τοὺς περισσοτέρους δεσμοὺς μὲ τὸ Μ. Ρεῦμα. Ὅχι μόνον, ὅπως ἤδη ἐμνημόνευσα, ὁλόκληρος συνοικία φέρει τὸ οἰκογενειακὸν αὐτὸ ὄνομα, ἀλλὰ καὶ πολλοὶ ἀπὸ τοὺς ἐγκρίτους αὐτοὺς ὁμογενεῖς ἀναφέρονται εἰς τοὺς κώδικας ἐκ πολλῶν καὶ διαφόρων ἀφορμῶν. Εἰς τὴν ἐνοριακὴν συνέλευσιν τοῦ 1768, τὴν ὁποίαν πολλὰς φορὰς ἀνέφερα, παρευρέθησαν οἱ ἐξῆς Σούτσοι· ὁ Νικόλαος, Μ. Λογοθέτης τῆς Μ. Ἐκκλησίας ὁ Ποστέλνικος Δημητράκης, ὁ Χάτμανος Γιαννακάκης, οἱ δύο «αὐτάδελφοί» του Δημητράκης καὶ Μιχαλάκης. Ὁ Δημήτριος, κατὰ τὸν Α. Κ. Ὑψηλάντην (σ. 535) ἦτο γνωστός καὶ μὲ τὸ ἐπώνυμον «κεμπάπης».

Ὁ Νικόλαος Σούτζος καὶ ὁ υἱὸς του Ἀλέξανδρος—1799 Μ. Δραγομάνος, 1800 ἡγεμὼν Μολδαβίας, 1802 ἡγεμὼν Βλαχίας—εἶχον τὸ παλάτιόν των κοντὰ στὴν Ἐκκλησίαν. Σώζονται ἀκόμη τὰ ἐρεῖπια τοῦ ἄρχοντικοῦ αὐτοῦ σπιτιοῦ, τῶν ὁποίων καὶ φωτοτυπίαν καταχωρίζω. Εἶχον καὶ περίπτερον (κίόσκι). «Εἰς τὸ πλησίον τοῦ κίόσκι τοῦ ἄρχοντος μεγάλου δραγομάνου κ. Ἀλεξάνδρου Σούτζου», σημειώνεται εἰς τὸν μεγάλον κώδικα. Τοῦ Μιχάλ βόδα τὸ ἀνάκτορον ἔκειτο κοντὰ στὴν ἐκκλησίαν τοῦ Προδρόμου, καθὼς καὶ εἰς ἄλλο κεφάλαιον τοῦ βιβλίου αὐτοῦ ἔγινε λόγος.

Ἡ οἰκία αὐτὴ μετεβιβάσθη εἰς τὸν υἱὸν τοῦ Μιχάλ βόδα τοῦ πρεσβυτέρου Γρηγορίου, ὅποτε—κατὰ τὸ 1812—ἐπωλήθη «εἰς τὴν κατὰ τὸν Κουρουτζεσμὲν ἐκκλησίαν τοῦ ἁγίου Ἰωάννου» τοῦ Προδρόμου (μικ. κῶδιξ φ. 161β). Καὶ ὁ υἱὸς τοῦ Γρηγορίου ὁ Μ. Δραγομάνος (1815—1818 καὶ ἡγεμὼν²³⁹) τῆς Μολδαβίας 1819, Μιχάλ-βόδα, ἐγεννήθη εἰς τὸ περὶ οὗ ὁ λόγος στίτι ποῦ ἔγινεν ἔπειτα, ὅπως εἶδομεν, θερινὸν πατριαρχεῖον. Τοῦ Μιχαὴλ Σούτσου τοῦ πρεσβυτέρου ὑπάρχουν καὶ τρία χρυσόβουλλα, δύο διὰ τὸν ἰ. ναὸν καὶ ἓν διὰ τὴν

²³⁹) Ἀπέθανεν εἰς τὰς Ἀθήνας 12 Ἰουνίου 1864. Δι' αὐτὸν γράφει ὁ Σκ. Βυζάντιος τὰ ἀκόλουθα· «συνδέσας τὴν τύχην αὐτοῦ μετὰ τοῦ ἑλληνικοῦ ἀγῶνος ὑπὲρ τοῦ ὁποίου ἐθυσίασε καὶ πλοῦτον καὶ δοξάν καὶ πολιτικὴν δύναμιν, φιλοσοφεῖ σήμερον ἰδιοπραγῶν ἐν Ἑλλάδι». Κ/πολις τόμ. Β΄. σ. 114 σημ. 1 (1862). Εἰς αὐτὸν ἐφαρμόζεται ἐκεῖνο ποῦ εἶπε διὰ τὸν Μωϋσῆν ὁ Ἀπόστολος Παῦλος. Εἰς τὴν πρὸς Ἑβραίους ἐπιστολήν· «μείζονα πλοῦτον ἡγησάμενος τῶν ἐν Αἰγύπτῳ θησαυρῶν τὸν ὄνειδισμὸν τοῦ Χριστοῦ».

σχολήν τοῦ Μ. Ρεύματος. Καὶ ὁ ἡγεμὼν Ἀλέξανδρος Σοῦτσος, υἱὸς τοῦ φονευθέντος τὴν 28 Αὐγούστου 1769 Νικολάου Σοῦτσου, μεγάλου Λογοθέτου τοῦ Οἴκ. Πατριαρχείου, ἀπέλυσε δύο χρυσόβουλλα διὰ τὸν ἱ. ναὸν τοῦ χωρίου. Τὸ ἐν ἀπελύθη τὸν Νοέμβριον τοῦ 1801, ὅτε ἡγεμόνευε τῆς Μολδαβίας, καὶ τὸ ἄλλο τὸν Αὐγούστον τοῦ 1819, ὅτε ἦτο βεοβόδας τῆς Βλαχίας ²⁴⁰). Ἀλέξανδρος Νικολάου Σοῦτσος ἀναφέρεται εἰς τὸν μεγάλον κώδικα (1797) ὅπου καταχωρίζεται ἔγγραφον ἐκδοθὲν ἐπὶ τῆς πρώτης πατριαρχείας τοῦ Γρηγορίου τοῦ Ε'. Εἰς τὸν μικρὸν κώδικα (φ. 52β ἔτος 1799) ἀναφέρεται ὡς ποστέλνικος — πρὶν νὰ διορισθῇ Μ. Δραγομάνος — πληρώσας γρ. 500 διὰ τὸ στασίδιον «εἰς τὸν ποστέλνικον Ἀλέκον Σοῦτσον». Εἰς τὴν ἰδίαν σελίδα ἀναφέρεται καὶ ἡ σύζυγος τοῦ ποστελνίκου Ἀλεξάνδρου «ποστελνιτσέσσα Μαριώρα». Καὶ ἀλλαγῶν σημειώνεται ἡ Μαριώρα (φ. 84β ἔτος 1802) ὡς λαβοῦσα ἀπέναντι τοῦ πρὸς τὴν ἐκκλησίαν δανείου τῆς γρ. 500 («τῇ κυρίᾳ Μαριώρα Σούτση (sic) ὁμοίως»). Ἦδη καὶ κατὰ 1798 (εἰς ἰδιαίτερα φύλλα τοῦ μικροῦ κώδικος τὰ ὅποια δὲν εἶναι εἰς τὴν χρονολογικὴν σειρὰν) σημειώνεται δωρεὰ «μάζμαρον σκαλισμένον εἰς τὸ στόμιον τοῦ ἀγιάσματος τῆς ἀγίας παρασκευῆς» τῆς ποστελνίτζας Μαριώρας Σοῦτζου. Ὁ ἴδιος κώδιξ (φ. 85α, 1802) μνημονεῖ καὶ «Κατίνγκω» Σούτζη, ἀδελφὴν τοῦ εἰρημένου Ἀλεξάνδρου, δ.λ.δ. θυγατέρα τοῦ ἀτυχοῦς Νικολάου Σοῦτσου καὶ τῆς Ραλλοῦς. Εἰς τὸ φύλλον τῶν ἰδίων λογαριασμῶν ἀναφέρονται «Λουτζίκα Σούτζη» καὶ «Ἐλέγκω Σούτζη», ἴσως σύζυγος τοῦ Δημητράκη Σοῦτσου, ὡς ὀλίγον παρακάτω θὰ ἴδωμεν. Εἰς τὸ φύλλον τῶν λογαριασμῶν τοῦ 1799 «Σουλτῆ (Σουλτάνα) Σούτζη» ἀπαντῶμεν.

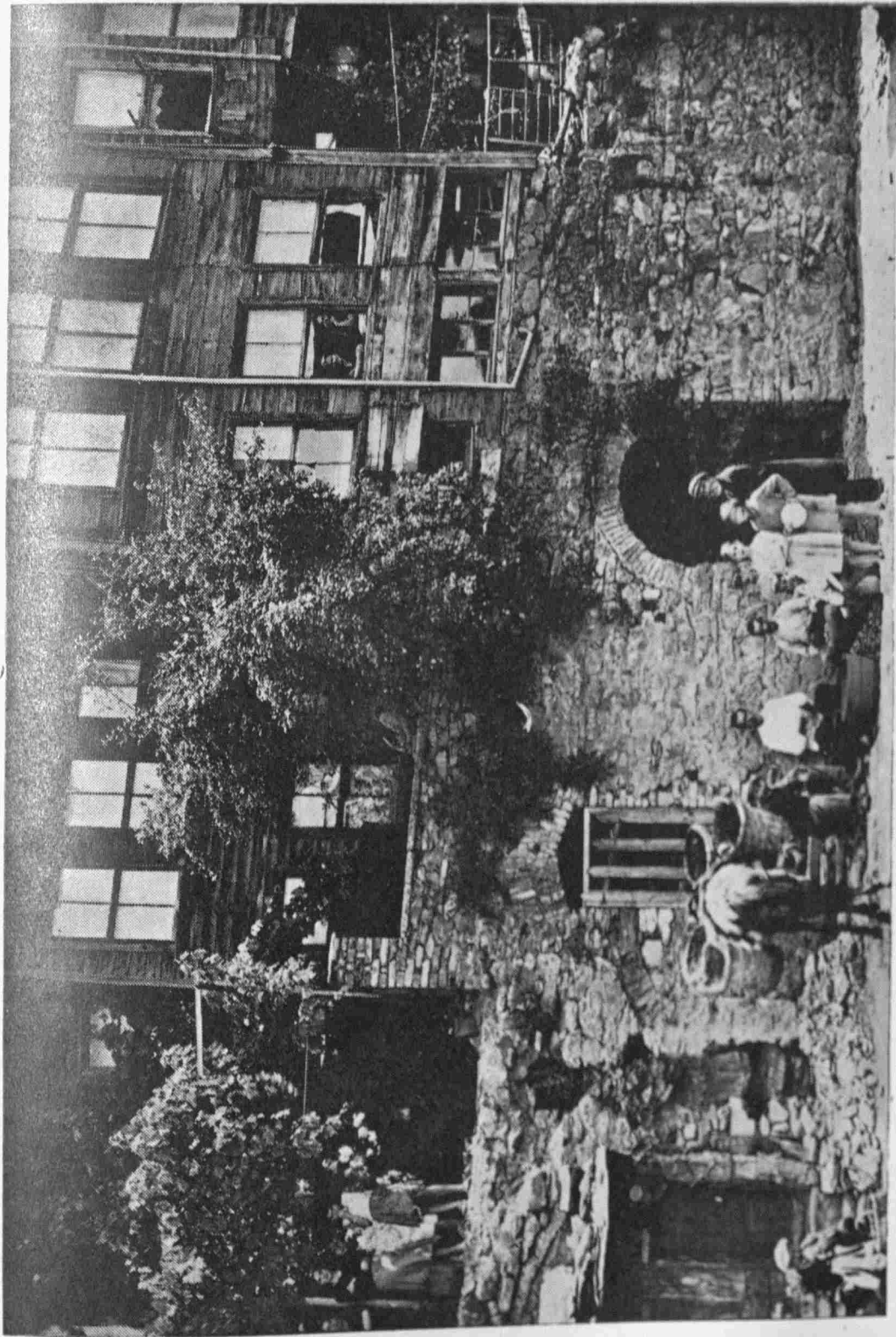
Μεταξὺ τῶν ἐτῶν 1799 καὶ 1808 ἀναφέρεται καὶ Κων/τίνος Σοῦτζος τιλοφορεῖται ἄρχων Σπαθάρης καὶ ἐγγράφεται τὸ 1799 (φ. 435β ἰδιαίτερα φύλλα) ὡς δωρητὴς κατασκευάσας ἰδίαις δαπάναις «τὸ τέμπλον τῆς Ἀγίας Παρασκευῆς καὶ τὸ ἀναλόγιον» («ὁ ἄρχων σπαθάρης κὺρ Κωνσταντῖτος Σοῦτζος»). Ἐδάνεισεν εἰς τὴν ἐκκλησίαν γρ. 5000 ²⁴¹). Ὁ Κωνσταντῖνος οὗτος πιθανὸν νὰ ἦναι υἱὸς τοῦ Ἀλεξάνδρου Σοῦτζου, ἀδελφοῦ τοῦ πρεσβυτέρου Μιχάλ - βόδα. Ὁ Ἀλέξανδρος ἐκρεμάσθη «ἐμπρὸς εἰς τὸ σπίτι του» εἰς τὰ Θεραπεῖα. Ὁ εἰς τὸ φύλλον 85α (ἔτος 1802) μνημονεύμενος Δημήτριος Σοῦτσος — ὡς δανείσας εἰς τὴν ἐκκλησίαν χρήματα καὶ λαβῶν ἔναντι χρέους γρ. 500 —

²⁴⁰) Ἀπέθανε τὸ 1821 εἰς τὸ Βουκουρέστι.

²⁴¹) Μικρ. κώδιξ φ. 52 β, 66 α, 116 α. Ἀναφέρεται καὶ εἰς τὸν μεγάλον κώδικα εἰς τὸ ἔτος 1787.

Ἀλέξανδρος Ν. Σοῦτσος ἡγεμὼν Μολδαβίας.

Ἐπίσκεψις τοῦ ἐν Μ. Ρεύματι παλατιοῦ τῶν Σούτσων (Νικολάου Σούτσου)

δὲν εἶναι βεβαίως οὔτε «ὁ ἄρχων ποστέλνικος κυρίτζη Δημητρέσκος Σουτίζος, οὔτε ὁ αὐτάδελφος τοῦ Χατμάνου κυρίτζη Γιαννακάκη καὶ Σουτίζου «κυρίτζης Δημήτριος», οἱ Σουτίζοι δ.λ.δ. οἱ ἀναφερόμενοι εἰς τὴν συνέλευσιν τὴν συγκροτηθεῖσαν, ὡς πολλαχοῦ ἐσημειώθη, εἰς τὸ Μ. Ρεῦμα²⁴²⁾ κατὰ τὸ 1768. Ἀνήκει καὶ αὐτὸς εἰς τὴν ἰδίαν οἰκογένειαν, καθὼς καὶ ὁ Μανώλης Σουτίζος, περὶ τοῦ ὁποῦ καί μιν λόγον ὁ μικρὸς κῶδιξ εἰς τὸ φύλλον 126 β (ἔτος 1808) «ἐκ τοῦ μνημοσύνου Μανώλη Σουτίζου γρ. 5». Ἐπειδὴ δὲν ἀναφέρεται ἄρχων καὶ ὀφφικίου ὄνομα, ἴσως νὰ ἦτο κανὲν παιδίον ἢ νεανίας υἱὸς τοῦ Γρηγορίου Σουτίζου, υἱοῦ τοῦ Μιχάλ βόδα, ἢ ἄλλου τινός. Ὁ Δημητράκης Σουτίζος ἀναγράφεται «Τζελεπῆς» (μικρ. κῶδιξ φ. 63β ἔτος 1799). Εἰς τὸν μεγάλον κώδικα, ὅπου ἀναγράφονται οἱ μνημονεύομενοι εἰς τὴν λειτουργίαν ὡς ζῶντες ἢ τεθνεῶτες διότι ἔκαμαν δωρεὰς εἰς τὴν ἐκκλησίαν, σημειώνεται καὶ τὸ ἐξῆς διὰ τὸν Δημήτριον Σουτίζον «Δημητρίου καὶ Ἑλένης» = ὁ σπαθάρης (ἀκολουθεῖ ἐξήγησις) Δημητράκης Σουτίζος διὰ τὰ 500 γρόσια». Ἀπὸ ἐδῶ μανθάνομεν ὅτι ἡ σύζυγός του ὠνομάζετο Ἑλένη. (Βλέπε καὶ μικρὸν κώδικα φ. 90 α 126β.

Ὁ μέγας καὶ ὁ μικρὸς κῶδιξ ἀναφέρουν διάφορα μέλη τῆς φαναριωτικῆς οἰκογενείας Μαυροκορδάτων. Εἰς τὸ φύλλον 10 τοῦ μεγάλου κώδικος σημειώνεται Ἰωάννης Μαυροκορδάτος. Δι' αὐτὸν ὁ Καισάριος ὁ Δαπόντε γράφει τὰ ἐξῆς· «ὁ δὲ Ἰωάνβόδας (ἀδελφὸς τοῦ Κωνσταντίν βόδα, υἱὸς τοῦ Νικολάου) αὐθέντευσεν μίαν φορὰν μόνον εἰς Μπογδανίαν ὑπὲρ τοὺς τρεῖς χρόνους—εἰς τοῦτον ἐγὼ ἐστάθηκα γραμματικὸς μέγας καὶ καμινάρης. Αὐτὸς ἀπέθανε μανζίλης (παυμένος ἀπὸ τὴν θέσιν του) εἰς τὴν πόλιν εἰς τὸ εἰς **Μέγα Ρεῦμα σεράγι του** τῆ Δευτέρᾳ τοῦ Πάσχα καθήμενος εἰς τὸν θρόνον μετὰ τὸ τζουμπούκι του εἰς τὸ στόμα». ²⁴³⁾ Ὁ Emile Legrand εἰς τὸ πονημά-

²⁴²⁾ Βλέπε ἐμὸν ἄρθρον εἰς «Ἐκκλ. Ἀλήθειαν» 1923 σ. 304. Ὁ προαναφερθεὶς Ἀλέξανδρος Σουτίζος τῶν Θεραπειῶν μνημονεῖται καὶ ὑπὸ τοῦ Σκ. Βυζαντινοῦ, ἀλλὰ λελανθασμένως ὡς Ἰωαννάκης Δράκος. «Διέταξεν—ὁ Σουλτάνος Μουσταφᾶς ὁ Γ'. νὰ κρεμάσωσιν αὐθωρεῖ ἐμπροσθεν τῆς ἐν Φαναρίφ οἰκίας του. Ὁ σύγχρονός του Α. Κ. Ὑψηλάντης ὀνομάζει αὐτὸν Ἀλέξανδρον Σουτίζον ἀδελφὸν τοῦ Νικολάου καὶ τοῦ Μιχάλβόδα. Ἦτο Μ. Χαρτοφύλαξ καὶ κατοπιν Μ. Σκευοφύλαξ τοῦ Οἴκ. Πατριαχείου. Εἰς τὸ τελευταῖόν του ὀφφίκιον τὸν διεδέχθη μετὰ τὸν θάνατόν του ὁ Α. Κ. Ὑψηλάντης· τούτῳ τῷ ἔτει (1759) Ἰουλίου κατ' ἡμέραν Δευτέρᾳ, ἐγίνα Σκευοφύλαξ τῆς τοῦ Χριστοῦ Μ. Ἐκκλησίας μητρὸς καὶ εὐεργετιδὸς μου». «Τὰ Μετὰ τὴν Ἄλωσιν» σ. 383.

²⁴³⁾ Κ. Σάθα «Μεσ. Βιβλιοθήκη» Γ. σ. 165. Ὁ κ. Α. Κ. Ὑψηλάντης διηγείται τὰ ἐξῆς· εἶχεν (ὁ Βεζίρης) σέχην τιὰ Ἀλῆν τὸ ὄνομα ὅστις ἴσχυε πορ' αὐτῷ. Τούτῳ προσκολληθεὶς ὁ Ἰωάννης Νικολάου Μαυροκορδάτος ἔλαβε τὴν ἡ

τιόν του «Généalogie des Maurocordato σ. 5 (Paris 1886) γράφει τὰ ἐξῆς σχετικά πρὸς τὸν Ἰωάννην· «Ἰωάννης ὁ Β΄. ὁ ἡγεμών, υἱὸς τοῦ ἡγεμόνος Νικολάου Μαυροκορδάτου καὶ Πουλχερίας Τζουκῆ συνεζεύχθη ἐν Κωνσταντινουπόλει, ἀπέθανεν ἐν τῷ παρὰ τὸ **Μέγα Ρεῦμα τοῦ Βοσπόρου** μεγάρῳ των».

Διὰ τὸν Ἰωάννην τὸν ὁποῖον ἀποκαλεῖ καὶ «Ἰωαννάκη» ἡ μήτηρ του Πουλχερία Τζουκῆ, Ἑλληνὶς λογία, γράφουσα πρὸς τὸν Πατριάρχην Ἱεροσολύμων Νοταρᾶν σημειώνει ὅτι ὁ «Γιαννάκης» ἦτο «κατὰ πνεῦμα υἱὸς» («βαπτιστικὸς») τοῦ εἰρημένου ἐγγραμματίου πατριάρχου. (Documente privitoare τὸμ. XIV σ. 495—496, ἔτος 1713, Φεβρουαρίου 19).

Κατοικίαν εἰς τὸ Μ. Ρεῦμα εἶχον καὶ οἱ συγγενεῖς τῆς μητρὸς τοῦ εἰρημένου Ἰωάννου, Πουλχερίας, θυγατρὸς τοῦ Θωμᾶ Τζουκῆ, ἀρχαιοτάτης βυζαντινῆς οἰκογενείας. Κατὰ τὸ 1794 ἡ Εὐφροσύνη Τζουκῆ εἶχε δανείση εἰς τὸν ναὸν τοῦ Μ. Ρεύματος γρόσια πεντακόσια καὶ ἀπέναντι αὐτῶν ἔλαβε τόκον διὰ ὠρισμένον χρονικὸν διάστημα γρ. 40 (μικρὸς κῶδιξ φ. 22 α). Περὶ τῶν διασῆμων Τζουκῆδων, οἱ ὅποιοι εἶχον μέγαρον καὶ εἰς τὸ Πετρί-καπού, γράφει μερικὰς γραμμάς ὁ μακαρίτης Μ. Ι. Γεδεὼν εἰς τὴν Ἱστορίαν τῶν τοῦ Χριστοῦ πενήτων ²⁴⁴).

Εἰς ἄλλο κεφάλαιον ἔγινε λόγος περὶ τινος ἀρχιερέως Ἱερεμίου Μαυροκορδάτου. Ὁ κληρικὸς οὗτος κατὰ τὸ 1776 ἦτο τριτεύων τῶν πατριαρχείων. Τότε προαχθέντος τοῦ ἀρχιδιακόνου Ματθαίου υἱοῦ τοῦ ποστelnίκου Γεωργίου Τζαννέτου Μουρούζη—εἰς Μ. Πρωτοσύγκελλον, προήχθη εἰς τὸ ἀξίωμα τοῦ Μ. Ἀρχιδιακόνου. Ἀργότερον ἐξελέγη μητροπολίτης Βιδύνης, καὶ κατὰ τὸ 1790 μητροπολίτης Χαλκηδόνος. ²⁴⁵) Ὁ Ἱερεμίας, κατὰ κόσμον Ἰωάννης, ἦτο υἱὸς τοῦ Ἀλεξάνδρου Μαυροκορδάτου, υἱοῦ τοῦ Νικολάου, ἀδελφὸς δὲ τοῦ Νικολάου Μαυροκορδάτου, πατρὸς τοῦ Ἀλεξάνδρου πολιτικοῦ ἡγέτου τῆς νεω-

γεμονεῖαν τῆς Μολδαλίας (1742) ἐξωσθέντος τοῦ ἀδελφοῦ του Κωνσταντίνου. Καπικεχαγιάδες τοῦ Ἰωάννου ἦσαν ὁ Γεώργιος Ρομαδάνης καὶ ὁ διάσημος Μ. Ἐκκλησιάρχης Κριτίας. Κατὰ τὸν ἴδιον Ὑψηλάντην ὁ ἡγεμὼν Ἰωάννης ἐπαύθη τὸ 1747 ἀντικατασταθεὶς ὑπὸ τοῦ Γρηγορίου Γκίκα. Ἐνθ. ἀν. σ. 351, 361.

²⁴⁴) σ. 113—115. Βλέπε καὶ Σκ. Βυζαντίου «Κωνσταντινούπολις» Α΄. σ. 569. διὰ τὴν τύχην τοῦ μεγάρου αὐτοῦ.

²⁴⁵) Βλέπε ἰδικὴν μου μελέτην «Σκιαγραφία τῆς Ἱστορίας τῆς Μητροπόλεως Χαλκηδόνος...» Εἰς τὴν «Ὀρδοξίαν» ἔτος 19ον σ. 143. Ὁ Ε. Legrand λελανθασμένως σημειώνει τὸ ἔτος τῆς εἰς τὴν μητρόπολιν Χαλκηδόνος προαγωγῆς τοῦ Ἱερεμίου. Ἐκδ. 1886 σ. 8. Ὁ Α. Κ. Ὑψηλάντης γράφει· «ἀρχιδιάκονος ἔγινεν ὁ τριτεύων Ἱερεμίας, υἱὸς τοῦ πετίζαδὲ Ἀλεξάνδρου Μαυροκορδάτου, υἱοῦ τοῦ Νικολάου βοεβόδα» (σ. 557).

τέρας Ἑλλάδας. Ὁ Ἀλέξανδρος οὗτος τῆς ἐλληνικῆς ἐπαναστάσεως ἐγεννήθη εἰς τὸ Μ. Ρεῦμα τὸ 1791. Εἰς τὸ ἴδιον χωρίον ἐγεννήθη καὶ ἡ ἀδελφή του Αἰκατερίνη σύζυγος τοῦ Σπυρίδωνος Τρικούπη καὶ μήτηρ τοῦ Χαριλάου Τρικούπη.

Ὁ πατὴρ τοῦ Ἀλεξάνδρου Νικόλαος Μπάνος ἐνυμφεύθη τὸ 1784 τὴν Σμαράγδαν θυγατέρα τοῦ Νικολάου Καρατζᾶ καὶ ἀδελφὴν τοῦ Ἰωάννου Καρατζᾶ. Ἀδελφὸς τοῦ Νικολάου Μαυροκορδάτου, μεγάλου Μπάνου, εἶναι ὁ Γεώργιος, ἀπλοῦς Μπάνος. Αὐτὸς εἶναι ὁ σημειούμενος ὡς «μπάνος Μαυροκορδάτος» εἰς τὰ φύλλα τοῦ μικροῦ κώδικος 207β καὶ 219β. Εἰς τὴν πρώτην περίπτωσιν μνημονεύεται εἰς τὴν παρρησίαν ζώντων (1818—1819), εἰς δὲ τὴν δευτέραν ἀναφέρεται ὡς «ναζίζης» τῆς ἐκκλησίας, ὁ ὁποῖος ἐθεώρησε καὶ τοὺς λαγαριασμοὺς τοῦ κατὰ Ἰούνιον τοῦ 1819 ἀπὸ πανώλην, καθὼς καὶ ἀλλοῦ ἀνέφερα, προσβληθέντος «καὶ ἄφνω ἀποθανόντος» μακαρίτου Κωνσταντίνου Παπαρηγοπούλου, καπζιμάλη τῆς ἐκκλησίας Μ. Ρ., θείου τοῦ ἱστορικοῦ μας Κωνσταντίνου Παπαρηγοπούλου. Ὁ μπάνος Γεώργιος Μαυροκορδάτος ἐνυμφεύθη τὴν Ἑλένην Σούτσου (ἀπὸ τὴν οἰκογένειαν τοῦ Σούτσου), ἀπέθανε δὲ κατὰ τὰ γεγονότα τοῦ 1821, κρεμασθεὶς ἀπὸ τὸ παράθυρον τοῦ εἰς τὸ Μ. Ρεῦμα σπιτιοῦ του. (E. Legrand, Généalogie des Maurocordato, ἔκδ. 1900 Paris, σ. 22). Κατὰ τὸ 1811 ὁ εὐγενέστατος ἄρχων μπάνος Γεωργάκης Μαυροκορδάτος κάμνει δωρεὰν εἰς τὴν ἐκκλησίαν Μ. Ρ. τὰ ἀρχιερατικά τοῦ ἀδελφοῦ του Ἱερεμίου, μητροπολίτου Χαλκηδόνος, ὁ ὁποῖος εἶχεν ἀποθάη πρὸ ἔτους. «Δι' αὐτὰ σημειώνεται εἰς τὸν κώδικα (436 α ἰδιαίτερα φύλλα) ἐγράφησαν εἰς τὴν παρρησίαν καὶ εἰς τὸ χρονικὸν μνημόσυνον τὰ παρόντα ὀνόματα Ἱερεμίου ἀρχιερέως, Ἀλεξάνδρου, Σμαράγδας, γονέων καὶ τέκνων». Ὁ προμνημονευθεὶς Νικόλαος Μαυροκορδάτος, πατὴρ τοῦ Ἀλεξάνδρου τῆς ἑλλην. ἐπαναστάσεως ἀπέθανε τὸ 1818. Ὁ Ἀλέξανδρος ἠκολούθησε τὸν ἐκ μητρὸς θεῖόν του Ἰωάννην Καρατζᾶν εἰς τὴν Βλαχίαν ὡς γραμματεὺς (πρόεδρος τῆς κυβερνήσεως), ὅπου ὁ Ἰωάννης εἶχε διορισθῆ ἡγεμὼν τὸ 1812 ²⁴⁶). Ὁ προαναφερθεὶς Γεώργιος, ἐκ πατρὸς θεῖος τοῦ Ἀλεξάνδρου, ἀναφέρεται εἰς τὸν κώδικα κατ' ἀρχὰς ὡς χάτμανος καὶ κατόπιν ὡς μπάνος. Κατὰ τὸ ἔτος 1801 σημειώνεται «ἄρχων

²⁴⁶) E. Legrand ἔνθ. ἀνωτ. ἔκδ. 1886 σ. 7. Περὶ τοῦ τρόπου τῆς φυγῆς τῆς οἰκογενείας Ἀλεξάνδρου Μαυροκορδάτου τῆς νεωτέρας Ἑλλάδος ἀπὸ τὴν πόλιν κατὰ τὴν ἐκρηξιν τῆς ἐλληνικῆς ἐπαναστάσεως, περὶ τοῦ πῶς ἐκρύβησαν εἰς τὸ ἐν Κ/πόλει σπῆτι τοῦ Ρώσσου προξένου, «πῶς κατόπιν πέρασαν στὸν Μορηθᾶ ἐπὶ ἐνὸς ὑδρέϊκου καϊκιου» κ.τ.λ. γλαφυρὰ γράφει ὁ κ Δ. Γατόπουλος εἰς τὸ περιοδικὸν «Θησαυρός» 20 Μαΐου 1948.

χάτμανος τζελεμπή Γεωργάκης Μαυροκορδάτος» ἐπλήρωσε γρόσια 400 «ἔλεος του Χρυσοβούλλου τοῦ ἡμεμόνος τῆς Μπογδανίας²⁴⁷⁾. Τὸ 1802 ἀναφέρεται ὡς πληρώσας «προχρεωστονμένους μπακιέδες» (=καθυστερούμενα²⁴⁸⁾). Τὸ 1813 ὡς «μπάνος» πληρώνει γρ. 341: 20 «ἐκ τῶν 535 γρ. ἀκόντο διδόμενον».

Καὶ εἰς τὸν μέγαν κώδικα (φ. 38 ἔτος 1785) ἀναγράφεται Γεωργάκης Μαυροκορδάτος ἀλλὰ φέρων τὸ ὄφρικιον τοῦ Σπαθάρη. Ἐὰν δὲν ἦναι ὁ ἴδιος ἀδελφὸς δ.λ.δ. τοῦ Νικολάου, θὰ εἶναι θεῖος τοῦ προαναφερθέντος Γεωργίου. Καὶ ἄλλος Γεώργιος Μαυροκορδάτος σημειώνεται εἰς τὸν κώδικα «1845 Αὐγούστου 15 ἀπὸ Γρηγόριον Μαυροκορδάτον μοναχὸν ἀφιέρωμά του ὅπως μνημονεύονται ἐν παρρησίᾳ εἰς αἰῶνας τοὺς ἅπαντας αὐτός τε καὶ οἱ γονεῖς καὶ οἱ ἀδελφοὶ του γρ. 1920.»²⁴⁹⁾ Ὁ Γρηγόριος αὐτὸς ὠνομάζετο κατὰ κόσμον Γεώργιος, ἐγγονὸς ἴσως τοῦ Γεωργίου τοῦ 1785, ἐξάδελφος τοῦ ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ Ἀθηνῶν κατὰ τὰ πρῶτα ἔτη τῆς ἰδρύσεώς του διδάξαντος Γεωργίου Μαυροκορδάτου. Ἐμόνασεν κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ δεκάτου ἐνάτου αἰῶνος εἰς τὸ ἐν Ἀγίῳ Ὁρει Μοναστήριον τοῦ Ξενοφῶντος. Ἦτο ἀγαπητὸς εἰς τὸν Πατριάρχην Γρηγόριον τὸν Ε' εὐρεθέντα ἐξόριστον εἰς τὸ Ἅ. Ὄρος μετὰ τὴν δευτέραν πατριαρχίαν (1808—1818). Ἦτο λόγιος. Ἐπιστολαὶ του διάφοροι σώζονται εἰς τὸ εἰρημένον μοναστήριον. Καὶ μία ἀδελφὴ του ἐμόνασεν εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα.²⁵⁰⁾

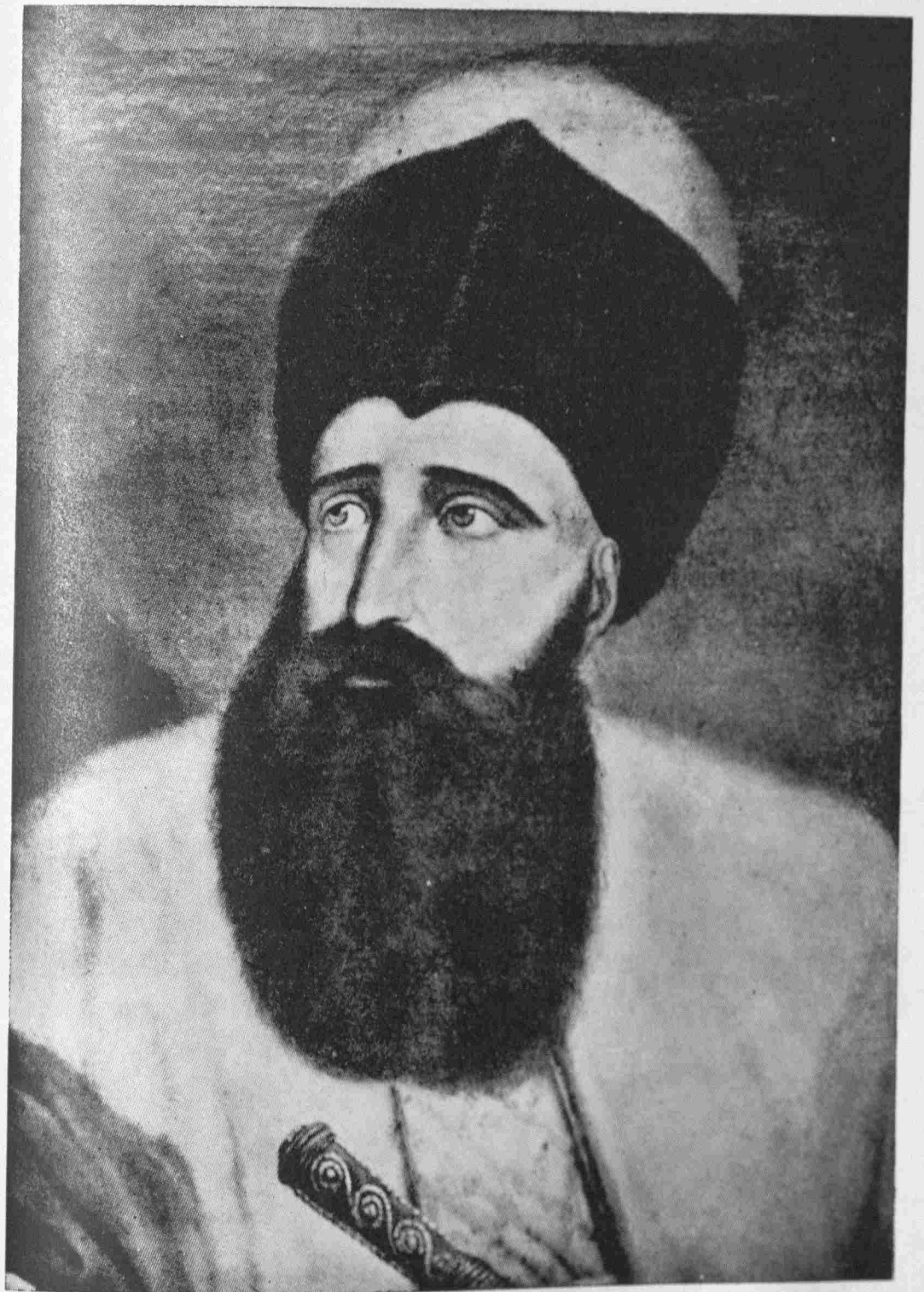
Δύο Κωνσταντινοὶ Μαυροκορδάτοι ἀναφέρονται εἰς τοὺς κώδικας: ὁ ἓνας θὰ εἶναι ὁ υἱὸς τοῦ Ἀλεξάνδρου Μαυροκορδάτου καὶ ἐπομένως ἀδελφὸς τοῦ Νικολάου Μ. Μπάνου, πατρὸς τοῦ Ἀλεξάνδρου τῆς ἐλληνικῆς ἐπαναστάσεως. Ἐγεννήθη τὴν 2 Αὐγούστου 1742 εἰς τὸ Ἰάσιον (E. Legrand, *Généalogie* 1901 σ. 21) καὶ ἀπέθανε κατὰ τοὺς ἰδίους κώδικας τὸ 1794, καὶ ἐνεταφιάσθη εἰς τὸν περίβολον τοῦ ναοῦ. (Μ. Γεδεών, «Ἐκκλησιαί Βυζαντιναί... σ. 151), εἶχε νυμφευθῆ τὴν Ἑλένην Χρυσοσκολαίου. Ἐφερε τὸν τίτλον τοῦ Λογοθέτου μιᾶς τῶν παραδουναβίων Ἡγεμονιῶν.

²⁴⁷⁾ Φύλλα 78β, 164α.

²⁴⁸⁾ Αὐτόθι φ. 80β 164α.

²⁴⁹⁾ Φ. 400β καὶ 158β διὰ τὰ 535 γρ. τοῦ «μπάνου».

²⁵⁰⁾ Μ. Γεδεών, ἐνθ. ἀνωτ. σ. 127. Ὁ Β. Καλλιφρων («Ἐκκλησιαστικά» σ. 153) σημειώνει διὰ τὸν καθηγητὴν Γεώργιον Μαυροκορδάτον γράφει (1857 Αὐγούστ. 16) «ἀποθνήσκει ἐν Ἀθήναις ὁ καθηγητὴς τοῦ ἐλληνικοῦ Πανεπιστημίου Γ. Μαυροκορδάτος 56 ἐτῶν· συγγραφεὺς τῆς θεοτειχίστου ἐκκλησίας καὶ πολλῶν ἄλλων σπουδαιοτάτων ἐκκλησιαστικῶν συγγραφῶν».

Μιχαὴλ Γρηγορίου Σούτσος ἡγεμὼν τῆς Μολδαβίας ὁ νεώτερος.

Κωνσταντῖνος Μουρούζης ἡγεμὼν Μολδαβίας.

Ἀλέξανδρος Καλλιμάχης ἡγεμῶν Μολδαβίας.

Ὁ νεώτερος Κωστάκης Μαυροκορδάτος τῶν κωδίκων εἶναι υἱὸς τοῦ Σκαρλάτου Μαυροκορδάτου, μεγάλου Λογοθέτου τοῦ Οἰκ. πατριαρχείου ἀδελφοῦ τοῦ προειρημένου Μπάνου Νικολάου. Ὁ Κωνσταντῖνος οὗτος κατὰ τὸ 1810 παρουσιάζεται πληρώων χρέος καθυστερούμενον ἀπὸ κηρία γρ 40 251).

Εἰς τὸν μέγαν κώδικα κατὰ τὸ 1797, εἰς ἔγγραφον συνταχθὲν ἐπὶ τῆς πρώτης πατριαρχείας τοῦ Γρηγορίου Ε', ὑπογράφει ὡς μάρτυς, μεταξὺ πολλῶν ἄλλων, καὶ Σκαρλάτος Μαυροκορδάτος, πατὴρ τοῦ προαναφερθέντος Κωνσταντίνου. Ἦτο γαμβρὸς ἐπὶ θυγατρὶ Ἄννη τοῦ γνωστοῦ εἰς τὸν ἀναγνώστην βοεβόδα Στεφάνου Ρακοβίτζα²⁵²) καὶ Μ. Λογοθέτης—ὁ Σκαρλάτος—τῆς Μ. τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας ἀπὸ τοῦ 1786 (E. Legrand, ἐνθ. ἀνωτ. σ. 22).

Ὁ Ἀλέξανδρος Μαυροκορδάτος, τὸν ὁποῖον ἀναφέρει ὁ Σκ. Βυζάντιος ὡς τελευταῖον ἡγεμόνα τῆς παραδουναβίου ἡγεμονίας τῆς Μολδαβίας ἀπὸ τὴν οἰκογένειαν τοῦ ἐξ Ἀπορρήτων, καὶ ὡς ἔχοντα τὸ μνημῆμά του εἰς τὸ κοινὸν νεκροταφεῖον²⁵³) τοῦ Κουρουτζεσμῆ, εἶναι ὁ υἱὸς τοῦ Κωνσταντίνου Νικολάου Μαυροκορδάτου ὁ ἐπιλεγόμενος Δελῆς, ἀποθανὼν τὸ 1812. Ὁ ἄλλος Ἀλέξανδρος Μαυροκορδάτος ὁ Χάιμανος, ὁ πατὴρ τῆς Λουκίας Στεφάνου Καραθεοδωρῆ, εἶναι υἱὸς τοῦ Μπάνου Γεωργίου Μαυροκορδάτου ἀδελφοῦ τοῦ Σκαρλάτου, τοῦ Νικολάου καὶ τοῦ Ἰωάννου—Ἱερεμίου Μαυροκορδάτου. Ὁ Ἀλέξανδρος Δελῆς εἶχε σύζυγον τὴν Μαρίαν Καλλιμάχη, θυγατέρα τοῦ Ἰωάννου Καλλιμάχη, ὁ δὲ Ἀλέξανδρος Γεωργίου Μαυροκορδάτος τὴν Σμαράγδαν Μουρούζη.

Καλλιμάχαι ἀναφέρονται εἰς τοὺς κώδικας οἱ ἐξῆς· ὁ Ἀλέξανδρος καὶ ὁ ἀδελφός του Γρηγόριος καὶ ὁ υἱὸς τοῦ Ἀλεξάνδρου Σκαρλάτος. Προσέτι ἀναγράφονται Τζωρτζῆς Καλλιμάχης, Ραλλοῦ Καλλιμάχη, Μαρία Καλλιμάχη. Ὁ Ἀλέξανδρος—Μ. Δραγομάνος 1785 καὶ 1794 ὁ, ἡγεμὼν Βλαχίας τὸ 1795 — ἀπέλυσε χρυσόβουλλον διὰ τοῦ ὁποίου ἡ Ἐκκλησία τοῦ Μ. Ρεύματος ἐτησίως ἐλάμβανε γρ. 400. Ἐνα ἄλλο χρυσόβουλλον ἐξέδωκε διὰ τὸ ἐλλ. σχολεῖον τοῦ ἰδίου προαστείου «νά λαμβάνη τὸ ἔτος γρ. 200».

²⁶¹ Μεγ. κώδιξ φ. 79. Μικ. κώδιξ φ. 15 β 16 α 251 β.

²⁵² Α. Κ. Ὑψηλάντου, ἐνθ. ἀν σ. 696, 698.

²⁵³ Ἐνθ. ἀνωτ. σ. 111 Ὁ Ἀλέξανδρος Γεωργίου Μαυροκορδάτος, τρισεγγόνος τοῦ ἐξ Ἀπορρήτων ἀπέθανε τὸ 1847 καὶ ἐτάφη εἰς τὴν Ρουμανίαν εἰς τὸ Χαρπασέτι (ἐκκλησίαν Μολδαβίας) E. Legrand, ἐνθ. ἀνωτ. σ. 35) Ὁ Ἀλέξανδρος Δελῆς υἱὸς τοῦ Κωνσταντῖν βόδα υἱοῦ τοῦ Νικολάου, τέκνον τοῦ ἐξ Ἀπορρήτων εἶναι δισεγγόνος τοῦ ἐξ Ἀπορρήτων ὁ Βυζάντιος ὁμιλεῖ περὶ τρισεγγόνου.

Ὁ υἱὸς τοῦ Σκαρλάτος—ἡγεμὼν Μολδαβίας 1800 καὶ 1802 καὶ 1821 Φεβρουάριον καὶ τῶν δύο ἡγεμονιῶν—ἔδωκε τὸν Ἀπρίλιον τοῦ 1817 χρυσόβουλλον «περὶ χορηγίας ἐτησίως εἰς τὸν ναὸν 200 γρ. ἀπὸ τὸ βάμμα (=τελωνεῖον) καὶ 200 «ἀπὸ τὰς ὄκνας» (ἀλατορυχεῖα) ²⁵⁴).

Ὁ Ἀλέξανδρος ἀναφέρεται εἰς τὸν μεγάλον κώδικα (φ. 13 ἔτος 1768) ὡς πεῖζαδὲς (=υἱὸς ἡγεμόνος) τοῦ πατρὸς τοῦ Ἰωάννου Καλλιμάχη, πρῶτου ἐκ τῆς οἰκογενείας τῶν Καλλιμαχῶν καταλαβόντος τὴν ἡγεμονικὴν θέσιν τῆς Μολδαβίας τὸ 1758. (Κατὰ τὸ 1741 διωρίσθη μέγας Δραγομάνος ἀντικαταστήσας τὸν καρατομηθέντα Ἀλέξανδρον Γκίκαν). Εἰς τὸν μικρὸν κώδικα (φ. 61βῆτος 1799) ἀναγινώσκειται τὸ ἐξῆς σημείωμα. «παρὰ τοῦ ὑψηλοτάτου αὐθέντου Ἀλεξάνδρου βόδα Καλλιμάχη τὴν τοῦ χρυσοβούλλου τῆς ἐκκλησίας προσθήκην, ἀπὸ πακίεν (=καθυστερούμενα) γρ. 200». Ὁ «μισερ» τζωριτζῆς Καλλιμάχης ἀναγράφεται καὶ εἰς τὸν μεγάλον καὶ εἰς τὸν μικρὸν κώδικα κατὰ τὸ ἔτος 1809. «Εἰς χρῆν τῆς ἐκκλησίας δοθέντα τῷ μισερ τζωριτζῆ, Καλλιμάχη γρόσια 2000». Ὁ Σκ. Βυζάντιος, ὁ ὁποῖος «ἀνεγράφη παρὰ τῆ οἰκογενείᾳ Καλλιμάχη καὶ αὐτὸς καὶ οἱ γονεῖς του», τίποτε δὲν ἀναφέρει περὶ Τζωριτζῆ Καλλιμάχη. Ἐπειδὴ κάμνει μνεῖαν μόνον ἡγεμόνων καὶ δραγομάνων, ἴσως παραλείπει τὸν ὡς ἄνω Καλλιμάχην, ὁ ὁποῖος θὰ ἦτο τρίτος υἱὸς τοῦ Ἀλεξάνδρου ἢ υἱὸς τοῦ Γρηγορίου Καλλιμάχη.

Ὁ Γρηγόριος, ὁ ὁποῖος ἐφονεύθη μαζί με τὸν Νικόλαον Σούτσον (1769), ἀναγράφεται εἰς τὰς παρησίας τοῦ μικροῦ κώδικος (φ. 92 β 1803), ὡς «τεθνεώς». «Γρηγορίου τοῦ πεῖζαδὲ Καλλιμάχη γρ. 50». Ἐπειδὴ ὅμως ὁ φονευθεὶς τὸ 1769 Γρηγόριος Καλλιμάχης ἦτο βοεβόδας τῆς Μολδαβίας (1762) θὰ πρόκειται μᾶλλον περὶ ἄλλου Γρηγορίου—τοῦ 1803 — τῆς οἰκογενείας Καλλιμάχη.

Ἡ Ραλλοῦ Καλλιμάχη τρεῖς φορές ἀναφέρεται εἰς τὸν μικρὸν κώδικα (1799 καὶ 1802) ἐξ ἀφορμῆς χρεῶν τὰ ὅποια ἐπλήρωνεν εἰς αὐτὴν ἢ ἐκκλησίᾳ Μ. Ρ. «Εἰς Ραλλοῦ Καλλιμάχη ἔναντι χρέους γρ. 500». Ὁ Σκ. Βυζάντιος ἀναφέρει Ραλλοῦν, θυγατέρα τοῦ Ἀλεξάνδρου Καλλιμάχη, ἢ ὁποῖα ἐνυμφεύθη τὸν Κωνσταντῖνον Ὑψηλάντην, υἱὸν τοῦ Ἀλεξάνδρου Ὑψηλάντου. Ἴσως νὰ ἦναι αὐτὴ καὶ νὰ ἀνεγράφη εἰς τὸν κώδικα πρὸ τοῦ γάμου της. Τὸν «ἀέρα» (—ἱερὸν ἄμφιον) τὸν ἔτι σωζόμενον εἰς τὴν ἐκκλησίαν Μ. Ρ. τὸν ἐκέντησε μετὰ τὸ χεῖρ της

²⁵⁴ Μ. Γεδεών, «Ἐκκλησιαὶ Βυζαντιναὶ ἐξακριβούμεναι» σ. 100 καὶ 144. Εἰς τὸ τέλος τοῦ μεγάλου κώδικος ὑπάρχει, ὡς ἤδη ἐγράφη, περίληψις ὅλων τῶν ἐγγράφων. Καὶ κατὰ τὸ 1798 ἀναφέρεται πεῖζαδὲς Καλλιμάχης «δίσκος ἀσημένιος μέγας δρμ. 588, ἀφιέρωσις τοῦ πεῖζαδὲ Καλλιμάχη» (φ. 4358 ἰδιαίτερα φύλλα). Ἐνας ἀπὸ τοὺς υἱοὺς τοῦ Ἀλεξάνδρου Καλλιμάχη, ὁ Σκαρλάτος ἢ ὁ Ἰωάννης.

ἢ Εὐφροσύνη Καλλιμάχη. Εἶναι κεντημένον καὶ τὸ στέμμα τῆς Μολδαβίας. Εἰς τὸ ἄμφιον εἶναι κεντημένοι αἱ λέξεις: «μνήσθητι Κύριε τῆς δούλης σου Εὐφροσύνης Καλλιμάχη». Εἶναι ἔργον τοῦ τέλους τοῦ δεκάτου ὀγδόου αἰῶνος. Ἡ Εὐφροσύνη εἶναι κόρη τοῦ Ἀλεξάνδρου Καλλιμάχη καὶ σύζυγος τοῦ γνωστοῦ εἰς τὸν ἀναγνώστην Ἀλεξάνδρου Σούτσου (Σκ. Βυζαντίου, μνημ. ἔργον Β. σ. 110 σημ. 1). Διὰ τὴν Μαρίαν Καλλιμάχη γρ. 2000 ἔφ' ὄρου ζωῆς, καὶ μετὰ τὴν ἀποβίωσίν της ἀφιερῶνται εἰς τὴν ἐκκλησίαν». (φ. 410β ἔτος 1840). Μίαν κόρην εἶχεν ὁ Ἰωάννης Καλλιμάχης, τὴν ὁποίαν ἐνυμφεύθη ὁ Ἀλέξανδρος Μαυροκορδάτος, ὁ υἱὸς τοῦ Κωνσταντῖν—βόδα καὶ [δισέγγονος ὡς εἴπομεν, οὐχὶ δὲ τρισέγγονος τοῦ ἐξ Ἀπορρήτων, καθὼς ἀναφέρει ὁ Σκ. Βυζάντιος (ἐνθ. ἄνωτ. σ. 111), ἡγεμὼν τῆς Μολδαβίας ὁ ἐπικαλούμενος dély, Μαρίαν θυγατέρα εἶχε καὶ ὁ Γρηγόριος Καλλιμάχης τὴν ὁποίαν ἐνυμφεύθη ὁ Γρηγόριος Στούρζας, ὁ πατὴρ τοῦ πρώην ἡγεμόνος Μιχαὴλ Στούρζα. (Σκ. Βυζαντίου, αὐτόθι). Ἀλλὰ ἡ Μαρία Καλλιμάχη τοῦ κώδικος ἀναφερομένη κατὰ τὸ 1846 θὰ εἶναι μᾶλλον ἢ ἀνεψιὰ τῆς εἰρημένης Μαρίας Ἰωάννου Καλλιμάχη, ἢ χήρα τοῦ Σκαρλάτου καρατομηθέντος εἰς ἡλικίαν μόλις 45 ἐτῶν ἢ τοῦ Ἰωάννου, ἀμφοτέρων υἱῶν τοῦ Ἀλεξάνδρου Καλλιμάχη.

Καθὼς γράφει ὁ Σκ. Βυζάντιος, οἱ Καλλιμάχαι εἶχον κοινοτάφιον μέσα στὸν ναὸν τοῦ Κουρουτσεσμέ. Κατοικοῦσαν δὲ καὶ εἰς ἰδιαίτερα παλάτια — πρὸ πάντων ὁ Σκαρλάτος—ποὺ εἶχον κτίση στὸ χωρίον ἐκεῖνο, Παρὰ ταῦτα εἶδομεν ποίους δεσμοὺς εἶχον μετὰ τὸ Μ. Ρεύμα καὶ ἐθεωροῦντο μᾶλλον κάτοικοι Κουρουτσεσμέ — Μεγάλου Ρεύματος ἄλλως τε πολλὰ Φαναριωτικὰ οἰκογένεια κατοικοῦσαν εἰς τὸ μεταξὺ Κουρουτσεσμέ καὶ Μ. Ρεύματος διάστημα ²⁵⁵). Τὰ δύο αὐτὰ χωρία εὐρίσκονται τόσον κοντὰ τὸ ἓνα μετὰ τὸ ἄλλο ὥστε πολλὰς φορές πολλοὶ Φαναριῶται ἂν καὶ εἶχον τὴν κατοικίαν των στὸν Κουρουτσεσμέν, ἀνεκατεύοντο εἰς τὰ κοινοτικὰ πράγματα τοῦ Μ. Ρεύματος ποὺ ἦτο, καὶ εἶναι ἀκόμη, ἢ πολυανθρωποτέρα καὶ σημαντικώτερα ὁμογενῆς κοινότης τοῦ Βοσπόρου.

²⁵⁵ Βλέπε λέξιν «Καλλιμάχαι» εἰς τὰς Ἐγκυκλοπαιδείας Πυρσοῦ (Μακρῆ) καὶ Ἐλευθερουδάκη (μερικὰ ἐσφαλμένα). Σκ. Βυζαντίου, ἐκθ. ἄν. 100, 101, σημ. 1. Α. Κ. Ὑψηλάντου, μνημ. ἔργ. σ. 446, 447. Marcu Beyza ἐνθ. ἄνωτ. σ. 85. Τῶν Μουρούζηδων τὸ παλάτι εὐρίσκειτο ὅπου κατόπιν τὸ σπίτι τοῦ Ἀλεξάνδρου Καραθεοδωρῆ πασᾶ τὸ ὁποῖον ἐκάθη κατὰ τὴν ἀνακωχὴν μετὰ τὸν πρῶτον παγκόσμιον πόλεμον. Εἰς τὴν βρύσην ποὺ εἶναι κοντὰ εἰς τὴν ἐκκλησίαν μέχρι πρὸ ὀλίγων χρόνων ἀνεγινώσκοντο τὰ ἐξῆς. «Εἰς δόξαν τοῦ ἁγίου Δημητρίου ἢ Κρήνη αὐτὴ ἐγένετο πρῶτον εἰς τὰ 1820 ὑπὸ τοῦ μακαρίτου ἡγεμόνος Σκαρλάτου Καλλιμάχου ἔπειτα δὲ εἰς τὰ 1870 ἠυξήθη ἢ δεξαμενὴ αὐτῆς τῇ συνδρομῇ τῶν φιλοκάλων».

Διὰ τὸν πρῶτον Γιαννάκην Καλλιμάχην—γενάρχην— (Καλλιμάχην Μπόγδανον, δραγομάνον καὶ αὐθέντην Μπογδανίας) ἰδοῦ τί γράφει ὁ Καισάριος Δαπόντε· «ἀπέθανεν εἰς τὸ ἐν Κουρουτζεσμὲ σπίτι του ἐν εἰρήνῃ». («Μεσ. Βιβλιοθήκη» Κ. Σάδα Γ' σ. 176).

Τὰ τοῦ τραγικοῦ τέλους τῶν Καλλιμάχηδων λεπτομερῶς καὶ συγκινητικώτατα ἀναφέρει ὁ ζήσας, ὅπως εἶπομεν, μαζί των Σκαρλάτος ὁ Βυζάντιος. Ὡς δραγομάνος συνυπογράφει «ὁ μέγας δραγομάνος Ἰωάννης» εἰς ὑποσχετικὸν τοῦ 1757 (Χουρμουζάκη ἔγγραφα ἰδιωτικά, τόμος XIII σ. 796).

Ὁ Κωνσταντῖνος Δημητρίου Μουρούζης ἀναφέρεται ὡσαύτως εἰς τοὺς κώδικας. Τὸ 1781, καθὼς σημειώνεται εἰς τὸ τέλος τοῦ μεγάλου κώδικος, ἐξέδωκεν ὡς ἡγεμῶν τῆς Μολδαβίας ἡγεμονικὸν χρυσόβουλλον διὰ τοῦ ὁποίου ἐχορηγεῖτο κατ' ἔτος εἰς τὴν ἱ. ἐκκλησίαν τοῦ Μ. Ρεῦματος κηρὸς 150 λιτρῶν. Ὁ Κωνσταντῖνος Μουρούζης εἶχε γίνῃ ποστέλνικος ²⁵⁶ τὸ 1765. Τὴν ἀδελφήν του Αἰκατερίνην ἐνυμφεύθη ὁ Ἄλέξανδρος Ὑψηλάντης, ἡγεμῶν τῆς Βλαχίας. Ὁ Κωνσταντῖνος κατὰ τὸ 1774 προήχθη εἰς Μ. Δραγομάνον τῆς Ὑψηλῆς Πύλης («Πόρτας») καὶ τὸ 1777, φονευθέντος τοῦ Γρηγορίου Γκίκα, ἡγεμόνος τῆς Μολδαβίας, διωρίσθη ἡγεμῶν τῆς χώρας ἐκείνης. Ἐπαύθη κατὰ τὸ 1782 καὶ μὲ τὰς ἐνεργείας τοῦ Νικολάου Μαυρογένη ἐξωρίσθη εἰς Λῆμμον. Ὀλίγον ὕστερον ἀπὸ τὴν ἐπιστροφὴν του εἰς τὴν πόλιν προσβληθεὶς ἀπὸ ἀποπληξίαν ἀπέθανε 1 Μαΐου 1788 ²⁵⁷).

Εἰς τὸν μικ. κώδικα (φ. 16^α 1794) καταχωρίζεται· «διὰ κηρία πολυελαίων εἰς τὸ μνημόσυνον τοῦ ἀοιδίμου αὐθέντου Κωνσταντίνου Μουρούζης». Ἀναμφιβόλως εἶναι ὁ προμνησθεὺς Κωνσταντῖνος ὑπὲρ τοῦ ὁποίου τὰ τέκνα του ἐτέλεσαν πενταετὲς μνημόσυνον εἰς τὸ Μ. Ρεῦμα, διότι εἰς τὸ χωρίον αὐτὸ ἐτάφη ὡς παρακάτω θὰ ἴδωμεν. Καὶ ἄλλοι Μουρούζηδες θὰ ἐτάφησαν εἰς τὸ προάστειόν μας. Τοῦλάχιστον αὐτὸ ἐξάγεται ἀπὸ τὸ ἀκόλουθον σημείωμα τοῦ μικ. κώδικος (φ. 195 ἔτος 1817) «ἀπὸ Μουρούζηδες γρ. 500 διὰ τὴν κανδήλαν τοῦ μνήματος αἰώνιον λάδι». Τὸ μνήμα αὐτὸ ἦτο στὸ Μ. Ρεῦμα.

Ὁ Ἄλεξανδρος Κωνσταντίνου Μουρούζης ἐγεννήθη τὸ 1746. Τὸ 1777 διωρίσθη ἡγεμῶν τῆς Μολδαβίας καὶ τὸ 1793 ἡγεμῶν Βλαχίας, καθὼς καὶ τὸ 1799 καὶ 1803. Χρυσόβουλλα αὐτοῦ πρὸς ὄφελος τῆς ἐκκλησίας ἢ τῆς σχολῆς ἀναγράφονται εἰς τὸν Μέγ. κώδικα τὰ ἐξῆς

²⁵⁶) Μ. Ποστέλνικος καὶ καπικεχαγιάς τοῦ Μιχαὴλ Ρακοβίτζα ἡγεμόνος τῆς Βλαχίας. Οἱ σύγχρονοὶ του Τοῦρκοι ἰθύνοντες πολιτικοὶ τὸν ἐξαγατῆριζον ὡς πρρακτικὸν ἄνθρωπον.

²⁵⁷) Α. Κ. Ὑψηλάντου, ἐνθ. ἀνωτ. σ. 404, 537. 635. 642, 686, 797.

Ἄλεξανδρος Ι. Κ. Ὑψηλάντης ἡγεμῶν τῆς Βλαχίας.

«1794 Ἀπριλίου, ἐπὶ τῆς εἰς Βλαχίαν αὐθεντείας του διὰ τὴν λαμβάνη ἢ ἐκκλησία μας ἐτησίως ἀπὸ τὸν καρβοσαρὰν τῶν βαμμάτων ἀνά γρόσια 200». Κατὰ τὸ ἴδιον ἔτος ἕτερον «διὰ τὴν λαμβάνη ἢ ἑλληνικὴ σχολὴ τοῦ Ἀρναουτκιοῦ ἐτησίως ἀνά γρόσια 200 ἕτερον τοῦ αὐτοῦ (1794) «περὶ χορηγίας ἐτησίως 200 γροσίων τῇ ἑλληνικῇ σχολῇ». Ἔτερον τὸν Νοέμβριον τοῦ 1805 (Ἀλεξάνδρου Κωνσταντίνου Μουρούζη) περὶ χορηγίας 200 γροσίων ἀπὸ τῶν βαμμάτων καὶ 200 ἀπὸ τῶν ἀλυκῶν, ἦτοι 400 ὑπὲρ τοῦ ναοῦ». ²⁵⁸) Εἰς τὸν μικρ. κώδικα ἀναγράφονται δωρεαὶ (ἀφιερώματα) τοῦ Ἀλεξάνδρου Μουρούζη, τὸ 1799 γρ. 1270 καὶ τὸ 1802, 1500 γρ. Ἀλλαχοῦ σημειώνεται «ἀπὸ χρυσοβούλλου Βλαχίας βοεβόδα Μουρούζη γρ. 200» (1794). Κατὰ τὸ ἔτος 1805 (φ. 99 β) ἀναγράφεται τὸ ἀκόλουθον· «παρὰ τοῦ ὑψηλοτάτου αὐθέντου Ἀλεξάνδρου Μουρούζη γρ. 500 διὰ τὴν μνημονεύεται διὰ παντὸς τὸ ὄνομα τοῦ ἀδελφοῦ του Γεωργίου». Κατὰ τὸ 1806 (φ. 166 α) διαβάζομεν· «ἀπὸ ὑψηλοτάτου αὐθέντην Ἀλέξανδρον Μουρούζη χρόνου ἑνὸς τῆς εἰς Μολδαβίαν ἡγεμονείας του τὸ ἔλεος τοῦ αὐθεντικοῦ Χρυσοβούλλου μόνον τῆς ἐκκλησίας γρ. 400». Κατὰ τὸ 1807 (φ. 113 β) «ἀπὸ χάριτας, βοηθείας καὶ ἀφιερώσεις ἀπὸ ὑψηλοτάτου αὐθέντην Ἀλέξανδρον βόδα Μουρούζη γρ. 500». Αὐτὸς εἶναι ὁ ἡγεμὼν ὁ ὁποῖος ἐτάφη εἰς τὸν περίβολον τοῦ ναοῦ τοῦ Μ. Ρεῦματος (Μ. Γεδεῶν, «Ἐκκλησῖαι Βυζαντιναί» σ. 151). Ὁ Γεώργιος εἶναι υἱὸς τοῦ Κωνσταντίνου Μουρούζη τοῦ ἀποθανόντος, ὡς εἶδομεν, τὸ 1788 εἰς τὸ Κουρουτζεσμὲν, Μ. Ρεῦμα, καὶ ἐπομένως ἀδελφὸς τοῦ Ἀλεξάνδρου. Ἄλλως τε εἰς τὸν κατάλογον τῶν μνημονευομένων εὐργειῶν καταχωρίζονται μεταξὺ ἄλλων καὶ τὰ ὀνόματα Κωνσταντίνος καὶ Γεώργιος· «Κωνσταντίνου ἡγεμόνος καὶ Γεωργίου» = «ὁ αὐθέντης Κωνσταντίν-βόδας ὁ Μουρούζης καὶ ὁ υἱὸς του πεγιζαδὲς Γιώργις (sic) γρ. 1500». Ὁ Γεώργιος ἦτο γαμβρὸς τοῦ Κωνσταντίνου Ὑψηλάντου Μ. Ρήτορος, ἐφονεύθη δὲ εἰς τὴν Ρόδον τὸ 1793. Εἰς τὸ φύλλον 126 β (ἔτος 1808) ἀναγράφεται· «ἀπὸ μνημόσυνον τοῦ αὐθέντου Μουρούζη γρ. 15». Δὲν ἔμπορεῖ νὰ ᾔηται ὁ ἀποθανὼν τὸ 1788, οὔτε οἱ κατατομηθέντες τὸ 1821 Κωνσταντίνος Ἀλεξάνδρου Μουρούζης καὶ ὁ Νικόλαος Μουρούζης, ὁ τελευταῖος Ἕλλην Δραγομάνος τοῦ Στόλου. Θὰ εἶναι μᾶλλον ὁ Ἀλέξανδρος Μουρούζης ὁ πρεσβύτερος,

²⁵⁸) Μ. Γεδεῶν, ἐνθ. ἀνωτ. σ. 99, 100, 143, 144. Εἶχε λοιπὸν δίκαιον ὁ Κούμας νὰ παρατείνῃ τὴν ἡγεμονίαν τοῦ Ἀλεξάνδρου Μουρούζη πέραν τοῦ 1804. Καὶ εἰς τὸ πορτραῖτόν του σημειώνεται ἡγεμὼν Μολδαβίας μεταξὺ τῶν ἐτῶν 1777—1806 «Uptre 1777 καὶ 1806. Εἰς τὸν μικ. κώδικα 1796 ἀναφέρεται «δωρεὰ Εὐφροσύνης Μουρούζη καὶ κανδήλα ἀσημένια».

πατῆρ τοῦ καρατομηθέντος Κωνσταντίνου, ὁπότε καὶ βεβαιωνόμεθα διὰ τὸ ἔτος τοῦ θανάτου τοῦ ἡγεμόνος τούτου. Ὁ δὲ δεύτερος Ἄλεξανδρος θὰ εἶναι—ὁ νεώτερος—υἱὸς τοῦ καρατομηθέντος Κωνσταντίνου Μουρούζη. Εἰς τὸν μικρ. Κώδικα (φ. 436 β, 1815) ἀναφέρεται δωρεὰ τοῦ ὑψηλοτάτου αὐθέντου Μουρούζη «κανδήλα ἀσημένια». Αὐτὸς ἴσως εἶναι ὁ καρατομηθεὶς τὸ 1821.

Εἰς τοὺς κώδικας καταχωρίζονται καὶ πρόσωπα ἀνήκοντα εἰς τὴν περίφημον οἰκογένειαν τῶν Ὑψηλιαντῶν. Εἰς τὸν μεγάλον κώδικα ἀναγινώσκωμεν «9.33—1785» «παρρησία τοῦ ὑψηλοτάτου αὐθέντου Ἀλεξάνδρου Ὑψηλιαντοῦ διὰ τὸν μακαρίτην Δημητράκην πειζαδὲν Ὑψηλιαντῆν». Τοῦ ἡγεμόνος τούτου σημειώνονται καὶ δύο χρυσόβουλλα. Τὸ ἓν κατὰ τὴν πρώτην του ἡγεμονίαν εἰς τὴν Βλαχίαν 29 Ἀπριλίου 1777, καὶ τὸ δεύτερον κατὰ τὴν δευτέραν ἡγεμονίαν 19 Φεβρουαρίου 1803. Πρόκειται περὶ χρηματικῆς ἐπιχορηγήσεως ὑπὲρ τοῦ ναοῦ τοῦ χωρίου. Ἡ χρονολογία 1803 δὲν συμβιβάζεται μὲ ἐκείνην πού ὀρίζουν οἱ διάφοροι ἱστορικοί, οἱ ὅποιοι τερματίζουν τὴν δευτέραν εἰς Βλαχίαν ἡγεμονίαν του τὸ 1782, ὁπότε ἐξωρίσθη εἰς τὴν Τένεδον, ὁπόθεν ἐπανῆλθεν τὸν Φεβρουάριον τοῦ ἐπομένου ἔτους.²⁵⁹ Ὁ μακαρίτης πειζαδὲς διὰ τὸν ὅποιον ἔδωκε χρήματα εἰς τὸν ναὸν διὰ νὰ μνημονεύεται εἰς τὴν παρρησίαν τῶν πεθαμένων εἶναι ὁ δευτερογέννητος υἱὸς τοῦ Δημήτριος.²⁶⁰ Εἰς τὸν μικρ. κώδικα (φ. 106 α ἔτος 1806) γίνεται λόγος καὶ διὰ τὸν υἱὸν του Κωνσταντῖνον διάδοχόν του καὶ εἰς τὴν δραγομανίαν καὶ εἰς τὴν ἡγεμονίαν (1796—99 δραγομάνος, 1799 ἡγεμὼν Μολδαβίας, 1781, ἡγεμὼν Βλαχίας, 1802—1804 πάλιν ἡγεμὼν Βλαχίας). «Ἀπὸ ὑψηλότατον αὐθέντην Κωνσταντιν-βόδα Ὑψηλιαντῆν τῶν τριῶν χρόνων τῆς εἰς Οὐγγροβλαχίαν ἡγεμονίας του τὸ ἔλεος τῶν αὐθεντικῶν χρυσοβούλλων ἐκκλησίας τε καὶ σχολείου (γρ. 1140) ἀνὰ γρόσια 200, ἐκπίπτομεν γρόσια 60 ἅπερ ἐκρατήθησαν εἰς Βλαχίαν τὰ ἀβάετια τοῦ λογοθέτου». Τὰ χρυσόβουλλα πού ἀναφέρω ἔδω δὲν σημειώνονται εἰς τὸν ὑπὸ (τοῦ Μ. Γεδεῶν) δημοσιευθέντα κατάλογον. Ὁ Ἄλ. Ὑψηλιαντῆς ἐκαρατομήθη τὴν 13 Ἰαν. 1806.

²⁵⁹ Εἰς Μ. Ε. Ἐγκυκλοπαιδείαν αἱ σχετικαὶ πρὸς τοὺς Ὑψηλιαντας πληροφορίαι εἰς μερικὰ σημεῖα εἶναι συγκεχυμέναι. Βλέπε καὶ Μ. Γεδεῶν, ἔνθ. ἀνωτ. σ. 99, 143. Α, Κ, Ὑψηλιαντοῦ, μνημ. ἔργ. σ. 512, 533, 628, 647 κ. ἄ. Ὁ Καισάριος Δαποντε διὰ τὸν Ἀλεξάνδρον Ὑψηλιαντῆν γράφει. «υἱὸς τοῦ ἁγα Γιαννάκη, υἱοῦ τοῦ Χατμάνου Κωνσταντίνου, ἀπὸ καπουκεχαγιᾶς ἔγινεν αὐθέντης Βλαχίας μετὰ τὴν ἀγάπην (εἰρήνην) 8 ἔτη ἐξωρίσθη, ἦλθεν εἰς τὴν πόλιν καὶ κάθηται τῶρα εἰς τὸ εἰς Κουρούτσουμ σπίτι του». Κ. Σάθα, μν. ἔργ. Γ. σ. 171 | 172.
²⁶⁰ Α. Κ. Ὑψηλιαντοῦ, ἔνθ. ἀν. σ. 692.

Κωνσταντῖνος Ὑψηλιαντῆς ἡγεμὼν τῆς Μολδαβίας υἱὸς τοῦ Ἀλεξάνδρου Ι. Κ. Ὑψηλιαντοῦ καὶ τῆς Αἰκατερίνης Δ. Μουρούζη

Κατὰ τὸ 1807 μνημονεύεται εἰς τὸν ἴδιον κώδικα (φ. 126 β) «ἀρχόντισσα Ταρσίτσα Ὑψηλάντη» ὡς εἰσπράξασα «δεδουλευμένον διάφορον (τόκον) γρ. 90». Ἐξάπαντος ὁ λόγος περὶ συγγενοῦς τοῦ Ἀλεξάνδρου Κ. Ὑψηλάντου. Δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ὑποτεθῆ ὅτι πρόκειται περὶ τῆς μητρὸς τοῦ Κωνσταντίνου, συζύγου τοῦ Ἀλεξάνδρου, καθότι ἐκείνη ὡς γνωρίζομεν καὶ ἀπὸ ἄλλους καὶ ἀπὸ τὸν Α. Κ. Ὑψηλάντην, ὠνομάζετο Αἰκατερίνη. Καὶ κατὰ τὸ 1834 ἀναφέρεται εἰς τοὺς κοινοτικούς κώδικας τὸ ἐπώνυμον Ὑψηλάντης. «Ἐλήφθησαν δανειακῶς δι' ὁμολογίας (πρὸς 55 γρ. τὴν χιλιάδα τόκου ἐτησίως) ἀπὸ Σαφίτσαν (= Ἐλισάβει, Ὑψηλάντη γρ. 3500» (μικρ. κῶδιξ φ. 323 α). Σαφίτζα ὠνομάζετο καὶ ἡ ἐν Νεοχωρίῳ κατοικοῦσα θυγάτηρ τοῦ χρονογράφου καὶ ἰατροῦ Ἀθανασίου Κομνηνοῦ Ὑψηλάντου (προλεγόμενα τοῦ Γ. Ἀφθονίδου σ. 9). Ἡ Σαφίτζα τοῦ κώδικος εἶναι συγγενῆς τῆς Σαφίτζας τοῦ χρονογράφου, ἂν ὄχι ἡ ἴδια. Ἡ οἰκογένεια Ὑψηλάντη —πλεῖστα αὐτῆς μέλη—κατὰ τὴν μαρτυρίαν τοῦ Δαπόντε καὶ τοῦ εἰρημένου χρονογράφου ²⁶¹⁾ κατοικοῦσεν εἰς τὸν Κουρουτσεσμέν. Ἡ οἰκογένεια Ἀλεξάνδρου Ὑψηλάντου εἶχε σχέσιν καὶ μὲ τὸν ἀρχικῶς ἰδιωτικὸν ναὸν τοῦ Προδρόμου τοῦ Σαράφ μπουρουνοῦ. Χρυσόβουλλον πρὸς οἰκονομικὴν ἐνίσχυσιν τῆς σχολῆς τοῦ χωρίου ἀπέλυσε καὶ ὁ ἡγεμὼν τῆς Βλαχίας Γεώργιος Καρατζᾶς τὴν 19 Δεκεμβρίου 1816. «περὶ χορηγίας 200 γρ. κατ' ἔτος εἰς τὴν σχολὴν ἀπὸ τὸν καρβασαῶν τοῦ βάμματος (= ταμεῖον τελωνείου)».

Κατὰ τὸ 1816 σημειώνεται βοήθεια ἀπὸ ὑψηλ. αὐθέντην Καρατζᾶν γρ. 500». (φ. 193 α). Τὸ 1815 «ἀπὸ ἀδελφὴν Μπάνου Καρατζᾶ —διὰ πώλησιν μνημοτόπου γρ. 100» (μ. κῶδ. φ. 178 β). Τὸ 1802 «Καρατζᾶς Γιάνκος» σημειώνεται· «ἀπὸ πωλήσεως πετρῶν-μνήματος γρ. 100» (φ. 87 β). Τὸ 1799 (φ. 58 α) ἀναφέρεται «Γεωργάκης Καρατζᾶς μπεῖζαδὲς «ἀπὸ τὸν ὁποῖον ἔχει νὰ λάβῃ ἡ ἐκκλησία γρ. 500». Ὁ Γιάνκος Καρατζᾶς, σημειούμενος ὡς «ἀρχων ποστέλνικος» εἶναι ὁ διάσημος Ἰωάννης Καρατζᾶς υἱὸς τοῦ Γεωργίου Καρατζᾶ καὶ ἑγγονὸς τοῦ Σκαρλάτου Καρατζᾶ, ἀδελφοῦ τοῦ Ἰωαννικίου Καρατζᾶ, πατριαρ-

²⁶¹⁾ Βλέπε σημείωσιν 253 καὶ Α. Κ. Ὑψηλάντου ἐνθ. ἀν. σ. 628. Καὶ ὁ ἡγεμὼν Μολδαβίας Γρηγόριος Γκίκας κατοικοῦσε στὸν Κουρουτσεσμέν (πρὸς τὸ Ὄρτακιόγι). Α. Κ. Ὑψηλάντου, ἐνθ. ἀν. σ. 349. Καὶ ἄλλαι ἡγεμονικαὶ οἰκογένειαι διέμενον μεταξὺ Κουρουτσεσμέ καὶ Μ Ρεύματος. Ὄνομα Ταρσία ὑπῆρχεν εἰς τὴν οἰκογένειαν Ὑψηλάντων. Ὁ Χατζῆ Γιάννης Ὑψηλάντης ἔλαβε δευτέραν σύζυγον τὴν Κασάνδραν, ἀπὸ τὴν ὁποίαν ἐγεννήθη ἡ Ταρσία, σύζυγος τοῦ Ἀθανασίου ἀρχιγούναρη καὶ ἀδελφῆ τοῦ Μανουὴλ Ὑψηλάντου, Τραπεζοῦν. τοῦ Ἀθανασίου ἀρχιγούναρη καὶ ἀδελφῆ τοῦ Μανουὴλ Ὑψηλάντου, Τραπεζοῦν. τοῦ Χρυσάνθου. «Ἡ Ἐκκλησία Τραπεζοῦντος» σ. 699. Βλέπε καὶ Βαρθ. Κουτουμουσιανοῦ, ἱστορικὸν ὑπόμνημα περὶ τῆς κατὰ Χάλκην Μονῆς τῆς Θεοτόκου σ. 58, 59 ὅπου καὶ ἡ σημείωσις περὶ τοῦ θανάτου τοῦ Ἀλ. Ὑψηλάντου.

χεύσαντος ἀπὸ τοῦ 1761 ἕως 1763. Τὸ χρυσόβουλλον τοῦ 1816 εἶναι τοῦ Ἰωάννου Γεωργίου Καρατζᾶ, διότι ἀπὸ τοῦ 1812 μέχρι τοῦ 1818 ἡγεμὼν Βλαχίας διετέλεσεν ὁ Ἰωάννης Γεωργίου Καρατζᾶς. Ὁ κατὰ τὸ 1799 μνημονεύμενος εἰς τὸν κώδικα Γεωργάκης πεῖζαδὲς θὰ εἶναι υἱὸς τοῦ Νικολάου Καρατζᾶ, ὁ λεγόμενος Ἰωάννης Καρατζᾶ καὶ ἐγγονὸς τοῦ Γεωργίου τοῦ Μ. Λογοθέτου καὶ Δραγομάνου τῆς Πόρτας. Προτιμῶ τὴν πρώτην ἐκδοχὴν διότι οἱ κώδικες εἶναι γραμμένοι μὲ πολλὴν προσοχὴν καὶ ἀκριβείαν. Ὁ αὐθέντης ποὺ ἐχορήγησε τὰ 500 γρ. εἶναι ὁ προμνημονευθεὶς ἤδη Ἰωάννης Γ. Καρατζᾶς, ἡ δὲ ἀδελφὴ τοῦ Πάνου Καρατζᾶ ἴσως θυγάτηρ τοῦ ἰδίου Ἰωάννου. Ὁ Ἰωάννης ἀπέθανεν εἰς τὰς Ἀθήνας εἰς ἡλικίαν 85 ἐτῶν (1845). Ἄλλα ὁμοῦς μέλη τῆς οἰκογενείας Καρατζᾶ ἀπεβίωσαν καὶ ἐνεταφιάσθησαν εἰς τὸ Μ. Ρεῦμα. Ἐντεῦθεν καὶ ὁ λόγος εἰς τοὺς κοινοτικούς κώδικας διὰ μνημοτόπους καὶ διὰ πέτρας μνημάτων. Εἰς τὸ φύλλον 207β γίνε-
ται λόγος καὶ περὶ παρρησίας ζώντων καὶ τεθνεώτων τοῦ 1818, ὅπου ἀναγράφεται «Πάνου Καρατζᾶ» γρ. 50». Εἰς τοὺς κώδικας ἀναφέρεται καὶ ὁ γαμβρὸς τοῦ Ἰωάννου Γ. Καρατζᾶ ἄρχων Σπαθάρης Μιχαλάκης.²⁶²⁾

Ὁ μικρὸς κώδιξ ἀναφέρει περὶ χρυσοβούλλου τοῦ Κωνσταντίν-βόδα χαντζερῆ. «Ἀπὸ τὸ ἔλεος τοῦ αὐθεντικοῦ χρυσοβούλλου τῆς αὐθεντείας Οὐγγροβουλγαρίας παρὰ τοῦ αὐθέντου Κωνσταντίν-βόδα γρ. 200» (φ. 60β ἔτος 1729). Τὸ χρυσόβουλλον αὐτὸ—ὅπως καὶ ἄλλα, καθὼς εἶδομεν ἀνωτέρω—δὲν ἀναφέρονται ὑπὸ τοῦ Μ. Γεδεών. Εἰς δὲ τὴν Μ. Ἑλλην. Ἐγκυκλοπαιδεῖαν εἰς τὸ ἄρθρον «Φαναριῶται» δὲν ἀναγράφεται εἰς τὸν κατάλογον τῶν ἡγεμόνων τῶν παραδουναβίων χωρῶν ὁ Κωνσταντῖνος Χαντζερῆς. Κατ' ἀρχὰς ἦτο διερμηνεὺς τοῦ στόλου «ἐπὶ καποιδὰν πασα (ὑπουργοῦ τῶν Ναυτικῶν) Κιουτσούκ—Χουσεῖν. Τὸ 1797 διωρίσθη ἡγεμὼν Βλαχίας ἀντικαταστήσας τὸν Ἀλέξανδρον Ὑψηλίντην. Τὴν 18 Φεβρουαρίου 1798 ἐθανατώθη μέσα εἰς τὸ ἡγεμονικὸν τοῦ παλάτιν στὸ Βουκουρέστι κατὰ διαταγὴν τῆς Ὑ. Πύλης. Ἡ χρονολογία 1799 τοῦ κώδικος παρουσιάζει κατὰ τὸ ἔτος ἐκεῖνο ζῶντα τὸν Κωνσταντῖνον Χαντζερῆν, ἄλλως θὰ ἔλεγε παρὰ τοῦ μακαρίτου αὐθέντου. Καὶ εἰς τὸ φ. 52β ἀναγράφεται «εἰς αὐθέντην Χαντζερῆν στασίδια δύο γρ. 1500». Αἱ χρονολογίαι καθὼς καὶ τὰ ὀνόματα, ποὺ ἀναφέρουν οἱ κώδικες ἀποδεικνύονται ἀκριβέστερα

²⁶²⁾ Μοὶ φαίνεται ὅτι εἰς τὴν Μ. Ἑλλ. Ἐγκυκλοπαιδεῖαν καὶ ἄλλου δὲν ἐκτιθενται σαφῶς καὶ ἐπακριβῶς τὰ ἀφορῶντα τὴν ἱστορίαν καὶ μάλιστα τὴν γενεαλογίαν τῶν Φαναριωτῶν.

Τοῦτ' ἔστιν ἡ φησί μὲν ἡμεῖς ἰσχυρῶς
σάντων ἐν αὐτῷ ὅπως διακρίνει ἡ δεξιὰς
πρόκειται δὲ τὸ αὐτὸ. Τὸν ὡς ἰσχυρῶς
αὐτῶν μὲν ἡμεῖς μετὰ δὲ ἀρτίως ἀγρομέτιστα
Ἡεῖος

Ἰωάννης Γ. Καρατζᾶς, ἡγεμὼν τῆς Βλαχίας
ἀνεψιὸς τοῦ Οἴκ. Πατριάρχου Ἰωαννικίου Καρατζᾶ
(υἱὸς τοῦ ἀνεψιοῦ τοῦ Γεωργίου).

Νικόλαος Μαυρογένης ἡγεμὼν Βλαχίας
θεῖος τοῦ Νικολάου Μαυρογένους.
Εὐγενής

παρ' ὅσον παριστάνονται ἀπὸ ἄλλας πηγᾶς. Κατὰ τὸ 1810 σημειώνε-
ται «πειζαδὲς Μιχαλάκης Χαντζερῆς» (= εἰς σερδάρην Παναγιώτην
διὰ προσταγῆς τοῦ ἐκλαμπροτάτου πειζαδὲ Μιχαλάκη Χαντζερῆ Δρα-
γομάνου γρ. 500»). Διερμηνεὺς τοῦ στόλου κατὰ τὸ 1797 καὶ βραδύ-
τερον μετὰ τὸ 1800. Ἴσως εἶναι υἱὸς τοῦ προηγουμένου αὐθέντου
(πειζαδὲς).

Ὁ κῶδιξ κάμνει μνείαν καὶ Ἀλέκου Χαντζερῆ, εἰς τὸν ὁποῖον
ἐπληρώθησαν ἀπέναντι χρέους γρ. 200. Οὗτος τιλοφορεῖται ἄρχων
Μπάνος (66 α. ἔτος 1799). Πιθανὸν νὰ πρόκειται περὶ ἀδελφοῦ τοῦ
Κωνσταντίνου καὶ μάλιστα μακροβίου (1759—1854), χρηματίσαντος
καὶ ὀσποδάρου τῆς Μολδαβίας.

Ἀναφέρονται «Δόμνα Χαντζερῆ» (σύζυγος ἡγεμόνος) «Ρωξάνδρα
Χαντζερῆ». Ἡ ἀναγραφὴ γίνεται εἰς τὰ ἔτη 1804 καὶ 1808 (φ. 98β
καὶ 126 β). Εἰς τὴν μίαν περίπτωσιν σημειώνεται διὰ τὸ στασίδιον
καὶ εἰς τὴν ἄλλην ὡς δώσασα προσφορὰν ἐκ γρ. 24 τὴν ἑορτὴν τῆς
Ἁγίας Τριάδος, («ἀπὸ κυρίαν Δόμναν Ρωξάνδραν Χαντζερῆ τῆς Ἀ-
γίας Τριάδος γρ. 24»). Πάντως πρόκειται περὶ τῆς συζύγου τοῦ Κων-
σταντίνου Χαντζερῆ.

Οἱ Χαντζερῆδες γενάρχην ἔχουν τὸν Μπασᾶ Γιαννάκη, πατέρα
τοῦ Σκαρλάτου Χαντζερῆ, ὁ ὁποῖος κληρικὸς γενόμενος τὸ ὄνομα
Σκαρλάτος μετήλλαξε μὲ τὸ Σαμουήλ. Ἀρχιδιάκονος τοῦ Δέρκων Νι-
κοδήμου, τὸ 1731 ἐξελέγη μητροπολίτης Δέρκων, τὸ δὲ 1763 οἰκ.
Πατριάρχης. ²⁶³).

Ἡ οἰκογένεια Μαυρογένηδων, κατὰ τοὺς συγγράφοντας τὴν
ἱστορίαν τῆς κατοικοῦσε στὸ Φανάρι καὶ εἶχεν ὁ Νικόλαος—Μ. Δρα-
γομάνος τοῦ Στόλου καὶ κατοπιν Ὀσποδάρως τῆς Βλαχίας—θέρετρον
πολυτελὲς εἰς τὰ Θεραπεῖα καθὼς καὶ οἱ Ὑψηλάνται καὶ οἱ γνωστοὶ
ὡς κάτοικοι τοῦ Κουρουτζεσμὲ Μουρούζηδες καὶ ἄλλοι σπουδαῖοι. ²⁶⁴

²⁶³) Ὁ Α. Κ. Ὑψηλάντης γράφει «Σαμουήλ ὁ Κωνσταντινουπόλιτης, υἱὸς
τοῦ Μπασᾶ Γιαννάκη. Ἐναφέρει κατὰ τὸ ἔτος 1752 καὶ Μπασᾶ Μιχάλη, πατέρα
τοῦ Χατμάνου Γεωργίου. Δὲν ἠξέρω ἂν ἦναι ἀδελφὸς ἢ ἐξάδελφος ἢ ὀπωσδή-
ποτε συγγενὴς τοῦ Γιαννάκη. Ἐνθ. ἀν. σ. 332, 367.

²⁶⁴) Τὸ θέρετρον τῶν Μαυρογένηδων τὸ ὁποῖον εἶχε κατεδαφισθῆ, ἀφοῦ
προηγουμένως περιῆλθεν εἰς τὴν χήραν Pisanì, ἦτο ἐνεῖ ὅπου ἐκτίσθη—στά Θε-
ραπεῖα—ὄχι πρὸ πολλοῦ τὸ ξενοδοχεῖον Summer Palace (Τοκατλιὰν Θεραπειῶν).
Τὸ παλάτιον τῶν Ὑψηλαντῶν στά Θεραπεῖα ὁ Σουλτάνος Σελῆμ ὁ Γ'. τὸ ἐδώ-
ρησεν εἰς τὸν τότε πρεσβευτὴν τῆς Γαλλίας Sébastiani καὶ ἔκτοτε ἐμεινεν ἰδιο-
κτησία τῆς γαλλικῆς Κυβερνήσεως. Τὸ παλάτιον τῶν Μουρουζῶν, διὰ τῆς ἰδίας
ὁδοῦ περιῆλθεν εἰς χεῖρας τῶν Ἄγγλων (μέγαρον τῶν Ἄγγλων πρέσβων στά
Θεραπεῖα) Théodor Blancard, Les Mauroyéni tom. I. Paris 1909 φ. 136, 138.

Παρά ταῦτα εὐρίσκομεν τὴν φαναριωτικὴν αὐτὴν οἰκογένειαν καὶ εἰς τὸ Μέγα Ρεῦμα. Φαναριῶταί τινες τὸ μὲν καλοκαῖρι διέμενον εἰς τὰ Θεραπεῖα, τὸν δὲ χειμῶνα εἰς τὸ Νεοχώριον ἢ εἰς τὸ Φανάριον. Ἄλλως τε μερικαὶ ἀπὸ τὰς οἰκογενείας αὐτὰς εἶχον πολλοὺς κλάδους· κάθε κλάδος ἐκανόνιζε τὰ τῆς κατοικίας του ἀναλόγως τῶν οἰκονομικῶν μέσων καὶ τοῦ γούστου του, προτιμῶν πάντοτε, ἰδίως κατὰ τὴν περίοδον πανόλους ἢ χολέρας, τὸν Βόσπορον. Προκειμένου ὅμως διὰ τὴν οἰκογένειαν Μαυρογένη ὡς βέβαιον πρέπει νὰ θεωρηθῇ τοῦτο, ὅτι μετὰ τὴν θανάτωσιν τοῦ ὀσποδάρου Βλαχίας Νικολάου Μαυρογένη ἢ σύζυγός του Μαριώρα μετόφησεν εἰς τὸ Μέγα Ρεῦμα ὅπου διέμενε ἢ οἰκογένεια τοῦ πατρός της. Ἡ Μαριώρα ἀναφέρεται εἰς τὸν μικρὸν κώδικα (φ. 77 α ἔτος 1801 ὁ σύζυγός της ἐθανατώθη 1790) ὡς δανείσασα μὲ ὁμολογίαν εἰς τὸν ναὸν τῶν Π. Ταξιαρχῶν χρηματικὸν ποσόν.²⁶⁵)

Ἡ Μαριώρα ἦτο θυγάτηρ τοῦ πλουσιωτάτου Χίου πραγματευτοῦ Δημητρίου Σκαναβῆ — τραγικῶς φονευθέντος ὡς θὰ ἴδωμεν — ὁ ὁποῖος εἶχε μέγαρον εἰς τὸ Μέγα Ρεῦμα. Ὁ ἀδελφὸς τῆς Μαριώρας Νικόλαος Σκαναβῆς ἦτο ὡσαύτως κάτοικος τοῦ Μ. Ρεύματος, καὶ ἀντιπρόσωπος τοῦ ἡγεμόνος γαμβροῦ του Νικολάου Μαυρογένη.

Κατὰ τὸ 1802 - 3 ὁ ἴδιος κώδιξ (φ. 90^α) ἀναφέρει Παλλοῦν Μαυρογένη, εἰς τὴν ὁποίαν ἐπλήρωσεν ἢ Ἐκκλησία ὡς τόκον γρ. 80, πιθανὸν νὰ ἦναι ἢ σύζυγος τοῦ Στεφάνου Μαυρογένη, Μ. Λογοθέτου καὶ Δραγομάνου τοῦ Στόλου. Καὶ εἰς τὸ φ. 97^α (ἔτος 1804) σημειώνεται «τῆ Παλλοῦ Μαυρογέννη (ἐδόθησαν) γρ. 33 ἀπὸ τόπους. Εἰς τὸ χωρίον κατώκησε καὶ ὁ πατήρ τοῦ Ἀλεξάνδρου Μαυρογένη — ἀποθανὼν τὸ 1902 — πρεσβευτοῦ τῆς Τουρκίας ἐν Βασιγκτῶνι. Ὁ Ἀλέξανδρος Σπυρίδωνος Μαυρογέννης ἐγεννήθη εἰς τὸ Μ. Ρεῦμα τὸ ἔτος 1845. Καθ' ὃν χρόνον ἢ Μικτὴ ἐπὶ τῆς ἀνταλλαγῆς τῶν πληθυσμῶν Ἐπιτροπὴ ἔδιδε πιστοποιητικὸ μὴ ἀνταλλαξιμότητος ὁ μακαρίτης Ἀλέξανδρος ἐλθὼν εἰς τὸ Μ. Ρεῦμα ἐζήτησε νὰ εὔρη τὴν ἐγγραφὴν τῆς γεννήσεώς του. Ὁ πατήρ του Σπυρίδων ἦτο υἱὸς τοῦ Ἀλεξάνδρου Μαυρογέννη, ἱατρὸς δὲ τοῦ Σουλτάνου Χαμίτ. Ὁ δὲ πατήρ του Ἀλέξανδρος υἱὸς τοῦ Ἰωάννου Μαυρογέννη, νεωτέρου ἀδελφοῦ τοῦ Δραγομάνου Στεφάνου. Ἡ οἰκογένεια Μαυρογέννη εἶχεν οἰκογενειακὸν τάφον εἰς τὴν ἁγίαν παρασκευὴν Θεραπειῶν ὅπου ἐνεταφιάσθη καὶ ὁ τελευταῖος Μαυρογέννης τῆς Κ/πόλεως, ὁ προμνηθεὶς Ἀλέξανδρος Σπυρίδωνος.

Γνωστὴ ἢ ἀρχαία βυζαντινὴ οἰκογένεια τῶν Καντακουζηνῶν. Ὡς

²⁶⁵) Ἀπὸ ἐκλαμπροτάτην Δόμναν καὶ Μαριώραν Μαυρογενέσσαν γρ. 377.

ἐνθυμεῖται ὁ ἀναγνώστης, ὁλόκληρος συνοικία τοῦ Μ. Ρεύματος ἔφερε τὸ ὄνομα «Καντακουζηνῶν». Εἰς τοὺς κώδικας Μ. Ρ. τὸ ὄνομα αὐτὸ γράφεται «Κατακουζινός». Τὸ οἰκογενειακὸν αὐτὸ ἐπώνυμον ἀναφέρεται ἐκεῖ μέχρι τοῦ ἔτους 1842. «Δέσποινα Κατακουζινοῦ, διὰ στασίδιον γρ. 336». Ἐπίσης ἢ ἴδια μνημονεύεται ὡς δανείσασα μὲ ὁμολογίαν (χρεωστικὸν ὁμολογόν) γρ. 1600, κατὰ τὸ ἔτος 1832. Τὸ 1842 ἢ ἴδια Δέσποινα ἀναγράφεται ὡς δανείσασα εἰς τὴν ἐκκλησίαν γρ. 2060. Ἀρκετὰ μεγάλο τὸ ποσὸν δι' ἐκείνην τὴν ἐποχὴν. Ἄλλη Ἐλισάβετ «Κατακουζινοῦ» εἶχε δανείση γρ. 3065 Ἐτέρα Ζωήτσα «Εὐσταθίου Κατακουζινοῦ» γρ. 1250. Κατὰ τὸ ἔτος 1821 μνημονεύεται Ἰωάννης «Κατακουζινός» εἰς τὴν παρρησίαν «ζώντων καὶ τεθνεώτων» (γρ. 50). Ἡ Ἐλέγκω Κατακουζινοῦ τὸ ἴδιον ἔτος — ἴσως σύζυγος τοῦ Ἰωάννου — ἀναγράφεται ὡς δανείσασα μὲ τόκον γρ. 1000. «Χρέος τῆς Ἐκκλησίας τῆ Ἐλέγκω συζύγῳ τοῦ Κατακουζινοῦ (κατὰ τὸ 1821 φαίνεται ὅτι ὑπῆρχεν ὁ Ἰωάννης μόνον) 1000 γρ. πρὸς «40 ἄσπρα τόκον». Κατὰ τὸ 1817 ἀναγινώσκομεν «πακιέδες (=καθυστερούμενα) ἀπὸ Κατακουζινὸν γρ. 100». Κατὰ τὸ 1819 σημειώνεται εἰς τὸν κώδικα — μερὶς παρρησίας ζώντων καὶ τεθνεώτων — «γρ. 50 Ἰωάννου Κατακουζινοῦ». (Κατὰ τὸ ἴδιον ἔτος ἄλλη σημείωσις ἀναφερομένη εἰς μνήμα Κατακουζινοῦ) ²⁶⁶). Ἐλαβεν ἢ Ἐκκλησία γρ. 200 ἐκ «μνήματος Κατακουζινοῦ». Καμμία ἀμφιβολία δὲν πρέπει νὰ εἰσχωρήσῃ ὅτι πρόκειται περὶ ἀπογόνων «τῆς μεγαλογενοῦς καὶ χρυσῆς σειρᾶς» — ὅπως ἔγραψεν ὁ Γ. Παχυμέρης τὸν 13^{ον} αἰῶνα διὰ τὴν οἰκογένειαν Καντακουζινοῦ — τῶν Καντακουζηνῶν. Ἴσως ἀπόγονοι τοῦ Μιχαὴλ Καντακουζινοῦ τοῦ Σεϊτάνογλου θανατωθέντος εἰς τὸ σπῆτι του εἰς τὴν Ἀγκίαλον κατὰ τὸ ἔτος 1574 ²⁶⁷). Ὁ Στέφανος Καντακουζηνός, υἱὸς τοῦ Κωνσταντίνου — καὶ τούτου ἐγγόνου τοῦ Σεϊτάνογλου, — διωρίσθη ἡγεμὸν Βλαχίας τὸ 1714 ἀντικαταστήσας τὸν συγγενῆ του Κωνσταντῖνον Μπαγκοβάνον Βεσσαράβαν. Ἄλλος υἱὸς τοῦ Κωνσταντίνου Κατακουζινοῦ ὁ Δημήτριος εἶχε διορισθῆ ἡγεμὸν τῆς Μολδαβίας τὸ 1694 καὶ ἀργότερον πάλιν τὸ 1684 ²⁶⁸).

²⁶⁶) Μικ. κώδιξ φ. 207 β 208 α 201 α, 219 β, 331 α, 341 β 343 β. Εἰς τὸ φ. 192 β ἔτος 1816 γίνεται λόγος διὰ ὑπόλοιπον χρέους τοῦ Καντακουζινοῦ πρὸς τὴν ἐκκλησίαν. Ἀναμφιβόλως εἶναι ὁ Ἰωάννης Καντακουζηνός «γρ. 300 ἀπὸ Κατακουζινὸν εἰς ἀγορὰν πέτρων». Περὶ τοῦ Μιχαὴλ Καντακουζινοῦ ἐδημοσίευσεν μελέτην ὁ Β. Γεωργαντόπουλος εἰς τὸ φιλολογικὸν (Ἡμερολόγιον «Κυψέλη») 1914 ἐν Πειραιεῖ σ. 95—99.

²⁶⁷) Βλέπε περὶ αὐτοῦ εἰς τὸν πρῶτον τόμον τῆς Φωτειοῦ Βιβλιοθήκης μου.

²⁶⁸) Εἰς τὸ ἐξῆς (1538) ὡς 100 χρόνους ἐφυλάχθη ἢ συνήθεια καὶ τὸ προνόμιον, γράφει ὁ Α. Κ. Ὑψηλάντης, τοῦ ἐκλέγειν τοὺς Μολδαβοὺς τὸν ἴδιον ἡγε-

Ὁ Νικόλαος Yorga εἰς τὸ ἔργον του «Byzance après Byzance» (σ. 123) γράφει «Καντακουζηνὴν εὐρίσκομεν μίαν τὸν 18^{ον} αἰῶνα εἰς τὴν Ἱεροσόδον (Ἐρισσόδον)». Ἀλλὰ πόσας συναντῶμεν κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ 19^{ου} εἰς τὸ Μ. Ρεῦμα! Καὶ ἀπὸ τὴν μεγάλην αὐτὴν οἰκογένειαν ἔχει φιλοξενήσῃ νεκροὺς τὸ χωρίον μας, ἂν ὄχι εἰς τὸν ναὸν μέσα, ἔξάπαντος ἐντὸς τοῦ περιβόλου τοῦ ναοῦ. Ἀπὸ τὰ ποσὰ πού ἐδάνειζον εἰς τὸν ἰ. ναὸν καταφαίνεται ὅτι καὶ οἱ τοῦ πρώτου ἡμίσεως τοῦ 19^{ου} αἰῶνος ἀπόγονοι τῶν Καντακουζηνῶν εἰς τὸ Μ. Ρεῦμα ἦσαν εὐποροί.

Καὶ ἡ οἰκογένεια Ρωσσέτη (Ροσσέτη, Ρωσέττη, ἐξ Ἰταλίας καταγομένη Rosseto, εἰς τὴν Ἰταλικῆς καταγωγῆς περιέχουσαν κατοίκους γαλλικὴν Σαββοῖαν ὑπάρχει ἐκγαλισθὲν ἐπίθετον Rosset) ἀπαντᾷ εἰς τὰ κοινοτικά βιβλία Μ. Ρ. Εἰς τὸν μέγαν κώδικα (φ. 340 ἔτος 1804) καταχωρίζεται «ἴσον ἀπαράλλακτον» γράμματος τῶν ἐπιτρόπων τῆς ἐκκλησίας, τὸ ὁποῖον συνυπογράφουν καὶ οἱ «πανευγενέστατοι ἄρχοντες ναζιρηδες καὶ οἱ τιμιώτατοι πρόκριτοι ἐγχώριοι», καὶ «ἐπιβεβαιοὶ καὶ ὁ πατριάρχης». Τὸ γράμμα σχέσιν ἔχον πρὸς τὴν παραχώρησιν τοῦ ἐνὸς ἀπὸ τὰ τρία μερίδια ταῦ παγκαρίου εἰς τὸν προεστῶτα Νεόφυτον» συνυπογράφει καὶ «Ματθαῖος Ρωσσέτος» μάρτυς.

Ὁ ἴδιος Ματθαῖος εἰς τὸν μικρὸν κώδικα (φ. 52β) ἔτος 1799 τιτλοφορεῖται κόμισος, εἰς τὸν ὁποῖον ἐπωλήθη στασίδιον εἰς τὴν ἐκκλησίαν ὕστερον ἀπὸ τὰς γνωστὰς εἰς τὸν ἀναγνώστην δύο πυρκαϊάς. Ἐξ ἀφορμῆς τοῦ ἰδίου ζητήματος ἀναφέρεται καὶ κατὰ ἔτη 1802 καὶ 1810 (φ. 86 α 126 α), ὡς Ματαίη Ρωσσέτος, ἄρχων τῶν παραδουναβίων πάντως ἡγεμονιῶν ἀπὸ ἐκείνους πού ἔχρισον, καθὼς εἶδομεν, οἱ Ἕλληνες ἡγεμόνες τῶν χωρῶν ἐκείνων. Κατὰ τὸ 1819—1820 ἀναγράφεται εἰς τὴν παρρησίαν ζώντων καὶ τεθνεώτων», (φ. 210 α). Φαίνεται ὅτι κατὰ τὸ ἔτος ἐκεῖνο εἶχεν ἀποθάνῃ. Ἀπὸ κόμισος ἔγινε σπαθάρης, δι' αὐτὸ τιτλοφορεῖται σπαθαρέσσα ἢ σύζυγός του Μαριώρα (φ. 60 β). Ἀναφέρεται ἐξ ἀφορμῆς χρέους τῆς Ἐκκλησίας πρὸς αὐτήν. Καὶ ἕτερος Ρωσσέτης. Ἀλέκος ἀναγράφεται ὡς κόμισος εἰς τὸν ὁποῖον ἐπλήρωσε χρηματικὸν ποσὸν ἔναντι χρέους (φ. 85 α ἔτος 1802). Θὰ

μόνα ὕστερον ἄρχησεν ἡ Πόρτα νὰ διορίζῃ μόνη της καὶ διορίζει τινὰ Μολδαβὸν ἄρχοντα τῶν ἐν τῇ Κωνσταντινουπόλει εἰς ὁμήρων τύπον οἰκούντων ἢ υἱὸν τινὰ σὺτῶν· ἀλλ' ὕστερον ἄρχησεν νὰ διορίζῃ Ρωμαίους πολίτας, ὧν πρῶτος Δημήτριος ὁ Καντακουζινός, εἶτα Ἀντώνιος ὁ Ρωσσέτος καὶ μετὰ ταῦτα Δούκας ὁ Ρουμελιώτης... ἐνθ. ἀνωτ. σ. 67. Εἰς τὴν Μεγ. Ἑλλ. Ἐγκυκλοπαιδείαν εἰς τὸ ἄρθρον «Φαναριῶται» εἰς τὸν Κατάλογον τῶν ἡγεμόνων Βλαχίας καὶ Μπογδανίας παραλείπονται οἱ Καντακουζινοί. Θεωροῦνται μὴ Ἕλληνες;

εἶναι ἀδελφὸς τοῦ προηγουμένου. Καὶ κατὰ τὸ 1846 ἀπαντᾶται εἰς τοὺς κώδικας οἰκογένεια Ρωσσέτου. «Ραλλοῦ Ρωσσέτου» κόρη ἢ νύμφη τοῦ Ματθαίου ἢ τοῦ Ἀλέκου. (μικρ. κώδιξ φ. 418 α).

Ἡ οἰκογένεια Ρωσέτη εἶναι ἡγεμονικὴ. Ὁ Ἀντώνιος Ρωσσέτος καθὼς σημειῶνω εἰς τὴν σημείωσιν ²⁶⁹), διορίσθη ὁσποδάρος Μολδαβίας κατὰ τὸν δέκατον ἔβδομον αἰῶνα. Κατὰ τὴν ἰδίαν περίπου ἐποχὴν συναντῶμεν τὸν Λασκαράκη Ρωσσέτην σπαθάρην παραδουναβίου ἡγεμονίας καὶ Μ. Λογοθέτην τοῦ οἴκ. Πατριαρχείου. ²⁷⁰) Κατὰ Ἰανουάριον τοῦ 1741 ὁ Μιχαλάκης Ρωσσέτος τῆς ἰδίας οἰκογενείας, ὧν τότε μέγας χαρτοφύλαξ τῆς Μ. Ἐκκλησίας προήχθη εἰς μέγαν σκεοφύλακα, ὧν συγχρόνως καὶ μέγας σπαθάρης μιᾶς τῶν παραδουναβίων ἡγεμονιῶν. ²⁷¹) Κατὰ τὸ 1752 ὁ Νικόλαος Ρωσσέτης, ἴσως ἀδελφὸς τοῦ Μιχαλάκη, ἀναφέρεται ὡς Σπαθάρης τοῦ ἡγεμόνος τῆς Βλαχίας Ματθαίου Γκίκα. Ὁ Νικόλαος «Ρωσσέτος» ὑπογράφει τὸ ἀνωτέρω μνημονευθὲν ὑποσχετικὸν γράμμα ἐπὶ πατριάρχου Σεραφεῖμ τοῦ Β' (1757). Ὁ μέγας οἰκογενείας αὐτὸς γόνος ἦτο φίλος καὶ συνεργάτης τοῦ Ἀλεξάνδρου Σούτσου, ποστελνίκου τοῦ ἰδίου ἡγεμόνος καί, ὡς ἤδη γνωρίζει ὁ ἀναγνώστης, μεγάλου σκεοφύλακος τοῦ Οἴκ. Πατριαρχείου. Εἰς τὸν μέγαν κώδικα καταχωρίζεται περίληψις πατριαρχικοῦ γράμματος, ἐπὶ Θεοδοσίου, — 3 Μαΐου 1772 — διὰ τοῦ ὁποῖου ἡ ἐξαρχία, ὡς εἶδομεν, τοῦ ἀγιάσματος τοῦ Προφήτου Ἡλιοῦ παρέμεινεν ὑπὸ τὴν κυριότητα τοῦ Ἰωάννου ἢ Ἰωαννάκη Ρωσσέτου ἢ Ρουσσέτου. Τιτλοφορεῖται κόμισος, ἀναγγέλλεται δὲ ἡ εἰς αὐτὸν ἀνάθεσις τῆς εἰρημένης ἐξαρχίας διὰ πατριαρχικῆς ἀποδείξεως. Ὁ Ρωσσέτος οὗτος θὰ εἶναι ὁ πατὴρ τοῦ Ματθαίου καὶ τοῦ Ἀλέκου Ρωσσέτου. Μὲ βεβαιότητα ἠμπορῶ νὰ εἶπω ὅτι καὶ τῆς οἰκογενείας αὐτῆς ὅσα κρύπτονται κάτω ἀπὸ τὰ μάρμαρα τοῦ δαπέδου τοῦ ναοῦ ἢ κάτω ἀπὸ τὰ χῶματα τοῦ περιβόλου τοῦ ἢ τοῦ πλησίον τῆς ἐκκλησίας ἀρχαίου κοινοτικοῦ νεκροταφείου. Κλάδος τῆς οἰκογενείας Ρωσσέτου — ὅπως συνέβη καὶ διὰ τὰς οἰκογενείας Καντακουζηνοῦ, — Μουρούζη, Μάνου καὶ ἄλλων ἐγκατεστάθη εἰς τὴν Ρουμανίαν. Ὁ κατὰ τὸ 1866 κατὰ μῆνα Ἀπρίλιον ἐλθὼν ἀπὸ τὸ Βουκουρέστιον εἰς τὴν πόλιν καὶ λαβὼν τὸ ὀφφίκιον («τὸ ἔντιμον ὀφφίκιον») «μεγάλου ῥήτορος» ὑπὸ τοῦ Οἴκ. Πατριάρχου Σωφρονίου τοῦ Β' «παρούσης τῆς ἰ. συνόδου καὶ πολλῶν ἄλλων ἐν τῷ πατριαρχείῳ»

²⁶⁹) «Χρονικὸς Κατάλογος» Κ. Δαπόντε, Κ. Σάθα, Μεσ. Βιβλ. Γ' 52 Ἐμὴν Μελέτην «Τὸ ἀξίωμα τοῦ Μ. Λογοθέτου ἐν τῷ Οἴκ. Πατριαρχείῳ «Ὁρθοδοξία» 1942 σ. 240. Ἀθανάσιος Ρωσσέτος ὑπογράφει 1842 καὶ 1843 εἰς τὰς συνεισφορὰς ὑπὲρ τῆς ἐμπορικῆς σχολῆς τῆς Χάλκης.

²⁷⁰) Κ. Σάθα ἐνθ. ἀνωτ. σ. 173.

²⁷¹) Μ. Γεδεών, «Ἐκκλησιαί Βυζαντιναί...» σ. 94—95,

χικῶ ναῶ» κόμης Σκαρλάτος Ρωσσέτης ἀνήκει εἰς τὴν οἰκογένειαν τῶν Ρωσσέτων τοῦ Μ. Ρεύματος. Ρωσσέτης ὑπάρχει καὶ εἰς τὴν Ἑλλάδα τῶρα τὸ 1938 συνήντησα Ρωσσέτην πρεσβευτὴν τῆς Ἑλλάδος εἰς τὸ Βελιγράδιον. (Διὰ τὸν Σκαρλάτον Ρωσσέτην Βλέπε Β. Καλλιφρονος «Ἐκκλησιαστικά» σ. 253.

Ἡ οἰκογένεια Μάνου ἀναφέρεται καὶ εἰς τοὺς δύο κώδικας. Τέσσαρες Μάνοι σημειώνονται: Γεώργιος, Ἀλέξανδρος, Σκαρλάτος καὶ Νικολάκης. Καὶ οἱ τέσσαρες υἱοὶ τοῦ Μανουὴλ Μάνου, ἱατροῦ «τοῦ καὶ ἐπιβατικῶ τῷ τρόπῳ μεγάλου Λογοθέτου γενομένου τῆς τοῦ Χριστοῦ Μεγάλης Ἐκκλησίας». (Α. Κ. Ὑψηλάντου μνημ. ἔργον σ. 155). Ὁ Μανώλης ἦτο υἱὸς τοῦ Γεωργίου Μάνου, ὡσαύτως ἱατροῦ, πενθερὸς δὲ τοῦ Σκαρλάτου Καρατζᾶ. Ὁ Νικολάκης ἀναγράφεται εἰς τὸν μεγάλον κώδικα, εἰς τὴν στήλην τῶν «σπιτιῶν» ποὺ δίδουν κιουρεκιζιδικά (φ. 32 ἔτος 1785). Ἦτο λοιπὸν κάτοικος Μ. Ρεύματος μὲ σπιτί ἰδικόν του. Ὁ Γεώργιος, ἔχων τὸ ὄνομα τοῦ ἐκ πατρὸς πάππου του μνημονεύεται ὡς παραστὸς εἰς τὴν ἀξιωματικὴν ἐκείνην συνέλευσιν ἣ ὁποία ἔγινε τὸ 1768, ὡς εἶδομεν, εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Δ. Σκαρλαβῆ. Ἀναφέρεται ὡς «ἄρχων ποστέλνικος Γεωργιάκης Μάνος» Μ. ποστέλνικος τῆς Βλαχίας καὶ κατόπιν Μ. Διερμηνεὺς τῆς Πύλης. Ὁ Ἀλέξανδρος γαμβρὸς ἐπὶ θυγατρὶ (Ραλλοῦ) τοῦ ἡγεμόνος Ἀλεξάνδρου Ὑψηλάντου, ἀναφέρεται ὡς «μέγας δραγομάνος Ἀλέκος» καὶ ὡς Μέγας Λογοθέτης. Εἰς τὴν πρώτην περίπτωσιν ὁ «τζελεμπῆς Ἀλέκος» πληρώνει γρ. 1000 διὰ τὸ στασίδιον τῆς γυναικὸς του» (1799). Εἰς τὴν ἄλλην περίπτωσιν μνημονεύεται ἐξ ἀφορμῆς τῆς μολύνσεως ἀπὸ πανώλην τοῦ «ὄσπητιου» τοῦ Στεφανῆ Μήσογλου, ὅπου ἐκάθητο ὁ Ἀλέξανδρος καὶ ἔφυγεν εἰς τὰ Θεραπεῖα ὅπου εἶχε σπιτί ἀφίνων διαταγὴν «να πιασθῆ σπιτί εἰς ἄλλον χωρίον διὰ νὰ βαλθῆ ὁ ἄρρωστος του». Τὸ σπιτί ἐπιάσθη εἰς τὸ Χισάρ. (1798). Ὁ ἀδελφός του Σκαρλάτος, σημειούμενος καὶ ὡς Μέγας Λογοθέτης («φ. 62α ἔτος 1799) ἀπὸ ἄρχοντα Μ. Λογοθέτην Σκαρλάτον Μάνον προχρεωστούμενα γρ. 18) ἀναφέρεται εἰς διάφορα φύλλα τῶν κωδίκων (1799) εἴτε ἐξ ἀφορμῆς ἀγορᾶς στασιδίου, εἴτε ὡς πληρώσας τὸ α ποσὸν ὡς τόκον εἰς τὴν ἐκκλησίαν διὰ τὰ δανεισθέντα χρήματα. Σκαρλάτος Μάνου ποστέλνικος ὑπογράφει τὸ 1780 ὡς μάρτυς εἰς χρυσόβουλλον τοῦ Ἀλ. Ὑψηλάντου. Ἀναφέρεται καὶ Σεβαστίτσα Μάνου, ἴσως σύζυγος τοῦ Σκαρλάτου. Ὁ Νικόλαος καὶ ὁ Ἐμμανουὴλ Μάνος ὑπογράφουν ὡσαύτως τὸ ὑποσχετικὸν τοῦ 1757—πατριαρχικὸν καὶ συνοδικὸν—ποὺ ἀνέφερα ἀνωτέρω. 272).

272) Φύλλα μικροῦ κώδικος 46 β, 52 β 62 β 85 α. Μ. Γεδεών, «Ἐορτολόγιον Κωνσταντινουπόλεως προσκυνητοῦ» σ. 319. Κ. Α. Ὑψηλάντου, ἐνθ. ἀνωτ. σ. 514.

Ἀλλαχοῦ τοῦ συγγράματος αὐτοῦ ἔγινε λόγος περὶ τῆς οἰκογενείας Τζουκῆ ἐξ ἀφορμῆς τοῦ Ἰωάννου Μαυροκορδάτου, υἱοῦ τοῦ Νικολάου Μαυροκορδάτου. Εἰς τὸν μικρὸν κώδικα ἀναφέρεται Εὐφροσύνη Τζουκῆ (ἔτος 1794 καὶ 1799) ὡς ἔχουσα λαβεῖν χρήματα ἀπὸ τὴν ἐκκλησίαν δανεισθέντα μὲ ὁμολογίαν. Εἰς μίαν μάλιστα σελίδα σημειώνεται ὡς ἰατρίαινα, σύζυγος δ.λ.δ. ἱατροῦ. 273) Ἡ οἰκογένεια Τζουκῆ, ἣ ὁποία εἶχε σπιτί καὶ στὸ Φανάρι, εἴλκυσε, φαίνεται, ἔνεκα τῶν συγγενικῶν δεσμῶν καὶ τὴν οἰκογένειαν Ἰωάννου Ν. Μαυροκορδάτου εἰς τὸ εὐάερον αὐτὸ προάστειον τοῦ Βοσπόρου. Θωμᾶς—υἱὸς τοῦ πρεσβυτέρου Κωνσταντίνου—καὶ Κωνσταντῖνος Τζουκῆς ὑπογράφονται εἰς ἔγγραφο τοῦ πατριαρχοῦ Καλλινίκου τοῦ Ἀκαρνᾶνος (1691) ἀφορῶν τὴν πατριαρχικὴν σχολὴν τοῦ Φαναρίου. 274)

Κατὰ τὸν Μ. Γεδεών ἡ οἰκογένεια Τζουκῆ εἶναι βυζαντινῆς καταγωγῆς ἀνερχομένη ἕως εἰς τὸν 12^{ον} αἰῶνα 275). Εἰς τὸν μεγάλον κώδικα συναντῶμεν καὶ τὸ ὄνομα τοῦ Ἰωαννίτου Μίσου ἢ Μίσσογλου, ὁ ὁποῖος εἶχε λάβῃ μέρος εἰς τὴν συνέλευσιν Μ. Ρ. τοῦ 1768. Ἦτο μέγας σπαθάρης τοῦ Ὑψηλάντου Ἀλεξάνδρου, ἡγεμόνος τῆς Βλαχίας εἶχε δὲ καὶ ἀδελφὸν Ἀλέξιον (1788). Προηγουμένως (1786) ἐχηρημάτισε καπικεχαγιᾶς τοῦ Ἀλεξάνδρου Ἰωάννου Μαυροκορδάτου τοῦ φεραῆ (= φυγάδος), ἡγεμόνος τῆς Μολδαβίας 276). Εἰς τὸν μεγάλον κώδικα (φ. 38 ἔτος 1798) καταχωρίζεται πρακτικὸν ἐκλογῆς ἐπιτρόπων τοῦ ναοῦ «καὶ πρὸ πάντων καὶ ἐπὶ πᾶσι» ἐπιστατῶν, ἀνωτέρων ἐφόρων («ναζιρηδων»). Μεταξὺ τῶν ναζιρηδων πρῶτος μνημονεύεται ὁ «μ. σπαθάρης κύριος Στέφανος Μίσου».

Εἰς τοὺς κώδικας ἀναγράφονται δραγομάνοι Κρήτης καὶ Κύπρου. Ὁ πρῶτος κατὰ τὸ ἔτος 1802 καὶ ὁ δεύτερος κατὰ τὸ 1804. Ὁ τῆς Κρήτης ὠνομάζετο Κωστάκης—κατὰ τὸν κώδικα—καὶ εἶχεν ἀδελφὸν «ἀρμάσην Γεωργιάκην». Περὶ τοῦ Κωστάκη εὐρίσκονται Τουρκικὰ ἔγγραφα φυλασσόμενα εἰς τὰ ἀρχεῖα τῆς πόλεως Ἡρακλείου (Χάνδακος)

535. Βλέπε καὶ ἰδικὴν μου μελέτην περὶ τοῦ ὄφφικίου τοῦ Μ. Λογοθέτου «Ὁρθοδοξία» ΙΖ'. σ. 241 καὶ σημ. 15.

273) Φύλλα 21 α «τῆ Εὐφροσύνη Τζουκῆ 10 γρ. ἔναντι κεφαλαίου 500 γρ.» 43 β τῆ ἰατρίαινα Εὐφροσύνη Τζουκῆ γρ. 300). Ὁ σύζυγός της ἦτο ἱατρός.

274) Α. Κ. Ὑψηλάντης, ἐνθ. ἀνωτ. σ. 208.

275) Ἱστορία τῶν τοῦ Χριστοῦ πενήτων σ. 113—115. Ὁ Μ. Γεδεών κάμνει λόγον καὶ διὰ τὸ σπιτί τοῦ Τζουκῆ ποὺ ἦτο στὸ Φανάρι. Τὸ σπιτί αὐτὸ εἶχε περὶ εἰς χεῖρας τοῦ πατρὸς τοῦ Γεδεών, τοῦ Γιάννη κάλφα.

276) Μ. Γεδεών «Ἐορτολόγιον Κωνσταντινουπόλεως προσκυνητοῦ» σ. 319. Α. Κ. Ὑψηλάντου, ἐνθ. ἀν. σ. 606, 643, 646, 651.

τῆς Κρήτης. Κατὰ τὰ ἐν λόγῳ ἔγγραφα ὁ Κωστάκης ἤδη ἀπὸ τοῦ ἔτους 1793 διέμενεν ἐν Κωνσταντινουπόλει («προσωρινῶς»). Ἐκεῖθεν διορίσας πληρεξούσιον κάποιον Ἰμπραχίμ Ἐσσεῖτ Ἀγᾶ ἐζήτησε νὰ κάμῃ παραίτησιν ἀπὸ τὸ ἀξίωμα τοῦ δραγομάνου ἢ γραμματικοῦ (mu-tesarif olduğu Karu yazıcıliğini), τὸ ὁποῖον ἀπέκτησε μὲ αὐτοκρατορικὸν διάταγμα καὶ νὰ τὸ ἐκχωρήσῃ αὐτὸ ἔναντι τιμήματος εἰς τὸν Μιχάλην υἱὸν τοῦ παπᾶ Μανώλη. Εἰς τὸ ἔγγραφον αὐτὸ ἀντὶ τῆς λέξεως Istanbul ἢ bui γίνεται χρῆσις τοῦ ὅρου Islambol. (Περὶ τοῦ ὅρου αὐτοῦ βλέπε ἐμὴν Φωτίειον Βιβλιοθήκην μέρος Β΄. σ. 13). Ἐν ἔτος ἀργότερον (1794) ὁ ἴδιος Κωστάκης Σπύρου εὕρισκόμενος πλέον εἰς Χάνδακα ἐγείρει ἀγωγὴν κατὰ τοῦ διαδόχου του Μιχάλη ἰσχυριζόμενος ὅτι ὁ τελευταῖος οὗτος προέβη εἰς καταχρήσεις ἐπὶ βλάβῃ χρηματικῆς του. Πρὸς λύσιν τῆς διαφορᾶς αὐτῆς συνεκροτήθη ἔκτακτον ἱεροδικεῖον εἰς τὸ ὁποῖον ἔλαβε μέρος καὶ ὁ τότε διοικητὴς Κρήτης Χασάν Πασᾶς, ἄλλοτε μέγας βεζίρης.

Κατὰ τὸ ἴδιον ἔτος εὗρεθεις ὁ Κωστάκης Σπύρου εἰς Κων/πολιν κατώρθωσε νὰ ἀνακληθῆ ὁ Μιχάλης καὶ νὰ ἀναδιορισθῆ ὁ ἴδιος καταβάλλων ἐτήσιον φόρον (μουκατᾶν) εἰς τὸ δημόσιον ταμεῖον 800 γροσίων. Κατόπιν παραπόνων τῶν ἐπισκόπων Κρήτης καὶ τοῦ ποιμνίου τῆς Νήσου ὁ tercuman καὶ Kâtib Μιχάλης ἐξωρίσθη εἰς Λευκωσίαν τῆς Κύπρου. Ὁ Μιχάλης καὶ πάλιν ἀπηλλάγη ἀπὸ τὴν τιμωρίαν καὶ ἀνεκατέλαβε τὴν θέσιν του εἰς τὴν ὁποίαν ἐκ νέου πάλιν διορίσθη (1799) ὁ εἰρημένος Κωστάκης προυθέσας 150 γρ. εἰς τὸν ἐτήσιον μουκατᾶν. Ὁ ἀναδιορισμὸς αὐτὸς ἀποδεικνύεται ὄχι μόνον ἀπὸ τὰ ἔγγραφα τοῦ Ἡρακλείου—τῶν ὁποίων σχετικὰ πρὸς τὸν Κωστάκην σημειώματα μοὶ ἔστειλεν ὁ κ. Νικόλαος Σταυρινίδης καὶ τὸν εὐχαριστῶ δημοσίᾳ διὰ τὴν πρόφροναν αὐτὴν ἀποστολὴν—ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τὰ γραφόμενα τῶν κωδίκων τοῦ Μ. Ρεύματος, καθὼς βλέπει ὁ ἀναγνώστης. (Κῶδιξ Ἡρακλείου 126 σ. 40, 117 181 κῶδιξ 120 σ. 23).

Τὸ ὄνομα τοῦ δραγομάνου καὶ Γραμματικοῦ τῆς Κύπρου παρασιωπᾶται. Ἀπὸ τὴν χρονολογίαν ὅμως βγαίνει τὸ ἀσφαλὲς συμπέρασμα ὅτι πρόκειται περὶ τοῦ περιφήμου καὶ ἀτυχοῦς δραγομάνου καὶ μεγάλου Λογοθέτου τῆς Κύπρου Χατζῆ-Γεωργάκη Κορνεσίου. 177) Ἀπὸ τὸ ἀξιόλογον βιβλίον τοῦ Κυπρίου Κ. Ι. Μυριανθοπούλου, γραμμα-

277) Μικρὸς κῶδιξ 86 β 87 α «Ἀπὸ δραγομάνον Κρήτης Κωστάκην δι' ὁμολογίας του» ὑπόλοιπον (πακιές) γρ. 150». «Ἀπὸ ἀρμάσην Γεωργάκην ἀδελφὸν δραγομάνου Κρήτης» γρ. 44 90 ὡς ἀφιέρωσιν (χάριν). «Ἀπὸ δραγομάνον τῆς Κύπρου» (ἐνοίκιον στασιδίου) γρ. 18 «ἀπὸ κόνσολον τῆς Κύπρου ἐνοίκιον στασιδίου γρ. 27: 60 καὶ «ἀπὸ δραγομάνον Κύπρου .. γρ. 10.

τέως τῆς ἀρχιεπισκοπῆς Κύπρου πληροφοροῦμεθα ὅτι ὁ ἀτυχὴς ὡς πρὸς τὸ τέλος τῆς ζωῆς του Χατζῆ-Γεωργάκης, καρατομηθεὶς τὸ 1809 εἰς τὴν πόλιν «ἐτάφη παρὰ τὰς βοσκορῖους ἀκτίας, ἔνθα καὶ τοσοῦτοι λογάδες τοῦ Γένους καὶ Διερμηνεῖς ὁμοιοπαθεῖς, ὧν αἱ ψυχαὶ τὴν ποθεινὴν ἡμέραν τῆς ἀναστάσεως ἀναμένουσι». 278) Ὁ Χατζῆ-Γεωργάκης εἶχε προσκληθῆ διὰ τελευταίαν φορὰν εἰς τὴν πόλιν περὶ τὸ τέλος τοῦ ἔτους 1808. Ἡ οἰκογένειά του ὅμως κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην, καθὼς καὶ κατὰ τὸ 1804, διέμενεν εἰς τὸ Μέγα Ρεῦμα. Δι' αὐτὸν ἀκριβῶς τὸν λόγον καὶ στασιδίου ἐνοικίαζεν ἢ σύζυγός του, καθὼς ἀναγράφει ὁ κῶδιξ τοῦ χωρίου μας.

Οἱ δραγομάνοι τῆς Κρήτης ὠνομαζόντο, ὡς εἶδομεν, καὶ γιαζιτζήδες ἑλληνιστὶ «Γραμματικοί». Πρῶτος τοιοῦτος ἀναφέρεται ὁ ἀτυχὴς—ὁ καταντήσας εἰς τὸ ἴδιον τραγικὸν τέλος εἰς τὸ ὁποῖον καὶ ὁ ρηθεὶς Κορνεσίος τῆς Κύπρου—Ἀνδρέας Μηλιώτης ἀπὸ τὸ Ρέθυμνον τῆς Κρήτης. (Νικολάου Σταυρινίδου, εἰδικὴ περὶ τοῦ Α. Μηλιώτη Μελέτη εἰς τὰ «Κρητικὰ Χρονικὰ» ἔτος Β΄ τεῦχος 3^{ον} σελ. 550—553, τὰ ὅσα λέγει ὁ κ. Ν. Σταυρινίδης περὶ τοῦ χρόνου τῆς θεσπίσεως τοῦ θεσμοῦ τοῦ Μ. Διερμηνέως εἰς τὴν ὀθωμανικὴν Τουρκίαν δὲν εἶναι σύμφωνα πρὸς τὴν πραγματικότητα. Ὑπῆρχον καὶ πρὸ τοῦ Νικουσίου ξένοι Μ. Διερμηνεῖς. Βλέπε σελίδα 159 παρόντος ἔργου).

Ὁ ἀναγνώστης ἴσως θὰ ἀπορήσῃ ἀκούων δραγομάνους Κρήτης καὶ Κύπρου. Ἡ Σουλτανικὴ Τουρκία τὰ καθαρῶς ἀπὸ χριστιανούς (ραγιαδες) κατοικούμενα μέρη, καὶ κυρίως ὅσα ἐκυρίευσεν ἀπὸ τοὺς Ἐνετοὺς κατὰ τὸν δέκατον ἔκτον καὶ δέκατον ἑβδομον αἰῶνα, ἐθεώρει σχεδὸν ὡς ξένα. Ὡς τοιαύτας χώρας πρὸ παντὸς ἐξελάμβανε τὴν Κρήτην, τὴν Κύπρον καὶ τὸν Μωρέαν (Πελοπόννησον). Ἴδου τι γράφει περὶ τούτου ὁ προαναφερθεὶς Μυριανθόπουλος «καθ' ὃν τρόπον ἐδημιουργήθη τὸ ἀξίωμα τοῦ μεγάλου διερμηνέως ὡς Συμβούλου τοῦ Κράτους καὶ ὡς μεσάζοντος μεταξὺ τῆς Ὑψηλῆς Πύλης καὶ τῶν εὐρωπαϊκῶν Κρατῶν διὰ τὰς ἐξωτερικὰς ὑποθέσεις, οὕτω δὲ κατὰ φυσικώτερον λόγον, διὰ τὰς σχέσεις τοῦ Κράτους πρὸς τοὺς διαφόρους ὑπηκόους καὶ πρὸς εὐχερεστέραν αὐτῶν διοικήσιν ἐδημιουργήθη ὁ θεσμὸς τοῦ τοπικοῦ Διερμηνέως, τοῦ μεσάζοντος μεταξὺ τοῦ λαοῦ καὶ τοῦ Κράτους, ὡς ἐπιτρόπου τῆς χώρας παρὰ τῇ τοπικῇ Κυβερνήσει καὶ Συμβούλου αὐτῆς. Ὁ ἰδιάζων οὗτος θεσμὸς ἐν τῇ ἐσωτερικῇ διοικήσει ἀπετέλει ἐξαιρετικὴν προνομίαν παρασχεθεῖσαν ὑπὸ τῆς Τουρκίας εἰς ἐκεῖνας τὰς ἑλληνικὰς χώρας τὰς ὁποίας τελευταῖον ἀπέσπασε

278) «Χατζηγεωργάκης Κορνεσίος ὁ Διερμηνεὺς τῆς Κύπρου» Λευκωσία 1934 σ. 138.

παρὰ τῶν Φράγκων καὶ δὴ τῶν Ἑνετῶν ἵνα οὕτω εὐαρεστοῦσα τοῖς ὑπηκόοις προσελκύσῃ αὐτούς, ἐπιλανθανομένους τῶν πρότερον Δεσποτῶν αὐτῶν. Αἱ χώραι αὗται ἦσαν ἡ Κύπρος, ἡ Κρήτη καὶ ἡ Πελοπόννησος» 279).

Μήπως τὸ Οἶκ. Πατριαρχεῖον μέχρι τοῦ 1878 δὲν ἐπεκοινωνεὶ μετὰ τὴν τουρκικὴν Κυβέρνησιν διὰ τοῦ Ρεῖς ἐφέντη, εἰδους ὑπουργοῦ τῶν ἐξωτερικῶν—ὑπὸ τὰς διαταγὰς τοῦ Βεζίρου διατελοῦντος—ὡς νὰ ἐπρόκειτο περὶ ξένου κράτους; Οἱ Δραγομάνοι τῶν τριῶν ἐκείνων χωρῶν εἶχον εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν τοὺς διαρκεῖς τῶν ἀντιπροσώπων, καπικεχαγιάδες λεγομένους, σύμφωνα μετὰ τὴν ὀνομασίαν τοῦ καιροῦ ἐκείνου. Εἰς τὸν μικρὸν κώδικα ἀναγράφεται (φ. 105) μετὰ τὸν Δραγομάνον Κύπρου καὶ «κόνσολος» Κύπρου καὶ «κονσολέσσα» εἰς τὸ φύλλον 100 α. Ἀναμφιβόλως ἄλλος εἶναι ὁ δραγομάνος καὶ ἄλλος ὁ κόνσολος. Ὁ πρῶτος εἶναι ὁ παρὰ τῇ Κυβερνήσει ἀντιπρόσωπος, ὁ δὲ παραπάνω ὡς καπικεχαγιάς τοῦ δραγομάνου χαρακτηρισθεὶς, εἶναι ὁ ἀντιπρόσωπος τοῦ δραγομάνου.

Δύο θυγατέρες τοῦ «Χατζηγεωργάκη» ἔμειναν εἰς τὸν Βόσπορον καὶ κατὰ πᾶσαν πιθανότητα εἰς τὸ Μ. Ρεῦμα. Ἡ Ζωήτσα, μία τῶν θυγατέρων του, «ἐκάθητο κατὰ τινα θερινὴν δειλίην—ἔξω τῆς οἰκίας καὶ ἀπελάμβανε τῆς αὔρας τοῦ Βοσπόρου, ὅποτε σφῆξ ἐκέντησεν αὐτὴν ἐπὶ τοῦ βραχίονος καὶ οὕτω ἀπέθανε». 280)

Οἱ κώδικες ἀναφέρουν καὶ δραγομάνον τῆς Λεχίας (= Πολωνίας) καὶ δραγομανέσσαν, ἥτοι σύζυγον αὐτοῦ. Ἦτο ὁμογενὴς ἀπὸ τοὺς συνήθεις τότε δραγομάνους ξένων κρατῶν. Κατὰ τὸ 1798 ἀναφέρεται δραγομάνος τῆς Πρωσίας (Πρωσίας) Γιαννακάκης Φραγκόπουλος. (435 β μικρ. κῶδιξ).

Πολλὲς φορές εἰς τὸ βιβλίον αὐτὸ ἔγινε λόγος διὰ τὸν διάσημον Μεγαρευμιώτην—χιακῆς καταγωγῆς—Δημήτριον Σκαναβῆν, πλουσιώ-

279) Ἐνθ. ἀν. σ. 69. «Ὁ διερμηνεὺς συνεχίζει ὁ συγγραφεὺς, ἐξελέγετο ὑπὸ τῶν ἀρχιερέων ἢ μετὰ τῶν προκρίτων ἢ δὲ ἐκλογὴ αὐτοῦ ἐπεκυροῦτο καὶ ὑπ' αὐτοῦ τοῦ Σουλτάνου... τὸ ἀξίωμα τοῦ Διερμηνέως ὡς ἐπιτρόπου τῶν κατοίκων χώρας τινός, ἐθεωρεῖτο μέγα ἐχέγγυον τῆς εὐνομίας ἐν αὐτῷ, διότι ἐκέκτητο διοικητικὴν καὶ οἰκονομικὴν ἐξουσίαν ἀποτελῶν μετὰ τῶν θρησκευτικῶν ἀρχηγῶν τὸ ἀντίρροπον τοῦ πασᾶ τῆς χώρας».

280) Μυριανθοπούλου, ἔνθ. ἀνωτ. σ. 176. Ἡ οἰκογένεια εἶχε παραλάβῃ τὸ σῶμα τοῦ ἀποκεφαλισθέντος Δραγομάνου εἰς τὸ σπίτι του πού ἦτο εἰς τὸ Μ. Ρεῦμα. Τὸ σπίτι συνεπεῖα, φαίνεται, ἐπεμβάσεως πρεσβευτῶν ξένων Δυνάμεων—πού ἀργὰ ἐκινήθησαν διὰ νὰ σώσουν καὶ αὐτὸν τὸν Γεωργάκη—δὲν ἐδημεύθη ἀλλὰ ἔμεινεν ἰδιοκτησία τῶν κληρονόμων του.

τατον ἔμπορον («πραγματευτὴν») καὶ τραπεζίτην ἰδιαιτέρως τῆς Ζεϊνέπ-Σουλτάν, ἀδελφῆς τοῦ Σουλτάνου Μουσταφᾶ τοῦ Γ'. καὶ συζύγου τοῦ βεζίρου Μουσούνουλου, καθὼς καὶ τῆς Ἀσμᾶ-Σουλτάν, ἀδελφῆς τοῦ Σουλτάνου Χαμίτ τοῦ πρώτου. Χάρις εἰς τοὺς δεσμούς του αὐτοὺς ἀπέκτησε καὶ πλοῦτον πολὺν καὶ δύναμιν μεγάλην. Ἐχορημάτισε δὲ καὶ καπικεχαγιάς τοῦ ἡγεμόνος τῆς Βλαχίας Νικολάου Μαυρογένους, τοῦ ὁποίου τὸν ἀνεψιὸν Στέφανον ἐνυμφεύθη, ὡς ἤδη ἐσημειώθη, ἡ κόρη του Μαριώρα. Σώζεται καὶ ἀλληλογραφία τοῦ Δημητρίου Σκαναβῆ μετὰ τοῦ εἰρημένου ἡγεμόνος. Αὐτὴ εὐρίσκεται ἐν μέρει εἰς τὴν συλλογὴν τῶν ἐγγράφων Ἰωάννου Χότζη ἐφέντη φυλασσομένην τώρα εἰς τὴν ἐθνικὴν Βιβλιοθήκην Ἀθηνῶν. Εἰς τοὺς ἀριθμοὺς 301 - 319 ἀπαντῶνται τὰ γράμματα τοῦ Δ. Σκαναβῆ πρὸς τὸν συμπέθερόν του Ἠγεμόνα. Εἰς τὸ γράμμα 301 (18 Ἰανουαρίου 1788) γράφων ἀρχίζει τὸ γράμμα του ὡς ἐξῆς: «τὰ ἴχνη τῶν πανεκλάμπρων ποδῶν της ἑδαφιαίως ὁ δοῦλός της κατασπάζομαι». Μεταχειρίζεται τὴν λέξιν «σκλάβος», τὴν ἀραβοτουρκικὴν λέξιν ἰναγιέτ (= εὐεργεσία, ἔλεος, «ἀπὸ τὸ πρὸς τὸν σκλάβον της ἄκρον ἰναγιέτ»). Ἀπὸ τὰ ἐγγράφα αὐτὰ πληροφοροῦμεθα ὅτι ὁ ἀτυχὴς Σκαναβῆς ἠκολούθησε τὸν τουρκικὸν στρατὸν εἰς τὴν Βλαχίαν, πὼς ἔφυγεν εἰς τὴν Κραγιόβαν. («Ἐγὼ εἶχα σκοπὸν νὰ ἀντισταθῶ μετὰ διακόσια τουφέκια ὅπου εἶχα καὶ ἂν με ἐνικουσαν τότε θὰ ἔφευγα»).

Ὁ Δημήτριος Σκαναβῆς καὶ ὁ μικρασιάτης Χατζῆ Ἀρσλάνουλος ἐχορημάτισαν σημαίνοντα μέλη τῆς ἐπιτροπῆς τοῦ κοινοῦ («τοῦ πολιτικοῦ συστήματος»). Εἰς τὸ προμνησθὲν ὑποσχετικὸν ὑπογράφουν: «Χατζῆ κὺρ Ἀσλάνης», «Μισέρ Δημήτριος Σκαναβῆς». Εἰς ὑπόμνημα γραφὲν κατὰ τὰ τέλη τοῦ δεκάτου ὀγδόου αἰῶνος ὑπὸ τοῦ ὁμογενοῦς ἱατροῦ Σεργίου Ἰωάννου καὶ δημοσιευθὲν ὑπὸ τοῦ Κ. Σάθα («Πανδώρα» 1870 σ. 242 κ. ἔ.) διαβάζομεν τὰ ἐξῆς διὰ τὸν Σκαναβῆν: «τὸ ἐν Γαλατᾷ Νοσοκομεῖον, πάλαι ποτὲ ὀσπητάλιον τῶν γκεμιτζήδων, ἐκτίσθη διὰ δαπάνης τοῦ περιβοήτου Σταυράκογλου, διὰ τοὺς πτωχοὺς καὶ ἀσθενεῖς ναύτας. Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ κτίτορος ἀνεδέχθη τὴν τούτου ἐπιτροπέαν ὁ μακαρία τῇ λήξει Δημήτριος Σκαναβῆς. Τούτου ἐπιτροπεύοντος ἠκοδομήθη διὰ συνδρομῆς τοῦ γένους τὸ ἐν Πεόγλου τῆς πανώλης (sic) Νοσοκομεῖον». Συνεταιρίσθη μετ' ἄλλων Χῖον, κάτοικον ὡσαύτως τοῦ χωριοῦ, Σκαρλάτον Σεβαστόπουλον καὶ ἐπεξέτεινε τὰς ἐργασίας του καὶ εἰς αὐτὰ τὰ βᾶθη τῆς Ἀνατολῆς ἰδρύσας καὶ ἐκεῖ ὑποκαταστήματα. Ὁ ἀδελφὸς τοῦ Δ. Σκαναβῆ Τζανῆς ἦτο πραγματευτὴς τοῦ βεζίρου Μουσούνουλου, τὸν ὁποῖον ἠκολούθησε καὶ εἰς τὰς ἐκστρατείας. Ὁ υἱὸς του ὠνομάζετο

Νικόλαος. Γαμβροί του ἦσαν. ἐκτὸς τοῦ Ὀσποδάρου Νικολάου Μαυρογένη, συζύγου τῆς κόρης του, ὡς εἶδομεν, Μαριώρας, ὁ Ἰωάννης Καρατζᾶς καὶ ὁ Γιακουμῆς Χῖος. Ἡ συσσώρευσις πλούτου πολλοῦ, πειρασμὸς διὰ μερικοὺς Σουλτάνους, συκοφαντίαι διάφοροι καὶ πρὸ πάντων ὁ θάνατος τῆς προστάτιδος του Ἀσμᾶ - Σουλτάν, προεκάλεσαν τὸ τραγικὸν τέλος τοῦ ὁμογενοῦς τούτου. Ὁ Σουλτάνος Χαμίτ ὁ Α΄ διέταξε τὴν ἀποκεφάλισίν του. «5 Αὐγούστου 1788 ἡμέραν Σάββατον, ἀπεκεφαλίσθη εἰς πάπι - χουμαγιὸν μετὰ πολλὴν τυραννίαν. ²⁸¹⁾

Εἰς τὸν μεγάλον κώδικα (φ. 32 ἔτος 1785) ἀπαντῶμεν τὰ ἀκόλουθα: «καταγραφή τῶν κιουρεκτζήδικων τῶν ὀσπητιῶν τῆς χώρας» . . «τὸν μισὲρ Σκαναβῆ **διὰ δύο ὀσπήτια**». Εἶχε πράγματι δύο μέγαρα («ἀρχοντικά σπίτια») στὸ χωριό· εἰς τὸ ἓνα ἀπ' αὐτὰ ἔγινεν ἡ ἱστορικὴ ἐκείνη, παρουσίᾳ τοῦ πατριάρχου Σαμουήλ, συνέλευσις. Ἐνα ἄλλο μέγαρον εἶχε στὸ Φανάρι, ἐκεῖ ὅπου εἶναι τὸ ἀγίασμα τῆς Ἁγίας Μαρίνης. ²⁸²⁾ Εἰς τὸ πρακτικὸν τῆς συνελεύσεως ἐκείνης, τὸ ὁποῖον κατεχωρίσθη εἰς τὸν μεγάλον κώδικα (1768), ὑπογράφεται ἰδιοχείρως «Δημήτριος Σκαναβῆς, ναζίρης τῆς ἐκκλησίας, μάρτυρας». ²⁸³⁾ Ὁ μακαρίτης ἦτο λοιπὸν ἀνώτερος ἐπισιότης καὶ ἐπόπτης τῶν κοινοτικῶν πραγμάτων κατὰ τὸ λαμπρὸν διοικητικὸν σύστημα πού ἴσχυε τότε εἰς τὸ ἱστορικὸν αὐτὸ χωριὸν τοῦ Βοσπόρου.

Ἀπὸ τὴν οἰκογένειαν Σκαναβῆδων ἀναφέρονται εἰς τὸν μικρὸν κώδικα (ἔτη 1802 καὶ 1816) τὰ ἐξῆς πρόσωπα: «μισὲρ Νικολὸς (ἄλλος παρὰ τὸν Νικόλαον Μαυρογένην, ἴσως γαμβρὸς τοῦ Τζανῆ Σκαναβῆ) γαμβρὸς τῆς Σκαναβίδενας» καὶ «Σμαράγδα καὶ Ρωξάνδρα Σκαναβῆ» (ἴσως σύζυγος τοῦ Νικολάου Σκαναβῆ ἢ μία καὶ ἡ ἄλλη κόρη ἢ νύμφη τοῦ Τζανῆ Σκαναβῆ) εἰς τὰς ὁποίας ἐπληρώθησαν τὸ 1816 τόκοι ἔναντι δανείου των εἰς τὴν ἐκκλησίαν γρ. 368.

Ἀπὸ τὴν προαναφερθεῖσαν μικρασιατικὴν οἰκογένειαν Ἰορδανᾶκη Χατζῆ Ἀρσλάνογλου ἀναφέρεται κατὰ τὸ 1803, ὁ Γεώργιος, παρὰ τοῦ ὁποίου ἡ ἐκκλησία ἐδανείσθη γρ. 200. ²⁸⁴⁾

Καὶ ἄλλη χιακὴ οἰκογένεια εἶχε κατοικίαν εἰς τὸ Μ. Ρεῦμα. Ἡ

²⁸¹⁾ Τὰ τοῦ Σκαναβῆ διὰ μακρῶν ἐκθέτει ὁ σύγχρονός του Α. Κ. Ὑψηλάντης ἰδίᾳ τὰ τῆς δημεύσεως τῆς μεγάλης του περιουσίας. Ἐνθ. ἀνωτ. σ. 400, 403, 478, 499, 515, 519, 552, 557, 693, 707. Μ. Γεδεών, Ἱστορία τῶν τοῦ Χριστοῦ πενήτων σ. 130.

²⁸²⁾ Μ. Γεδεών, ἔνθ. ἀν. σ. 130.

²⁸³⁾ Ἀπὸ τὸ ἰδιόχειρον γράψιμόν του καταφαίνεται ὅτι ἡ μόρφωσίς του δὲν ἦτο πλουσία, ἄν καὶ εἶχε διδάσκαλον τὸν Εὐγένιον, ἐπίσκοπον Ραδοβισδίου «Ἀττικὸν Ἡμερολόγιον» 1869 σ. 204, 206 Μ. Γεδεών, ἔνθ. ἀν. σ. 267.

²⁸⁴⁾ Μικρὸς κώδιξ φ. 91 α 92 α.

οἰκογένεια Καβάκου. Ἀπὸ τῶν μέσων τοῦ ΙΗ^{ου} αἰῶνος τοῦλάχιστον ἦτο ἐγκατεστημένη εἰς τὴν πόλιν. Ὁ Α. Κ. Ὑψηλάντης μᾶς πληροφορεῖ τὸ ἐξῆς: «Ὁ Καβάκος Χῖος πραγματευτῆς εἶχε δανείσῃ χρήματα εἰς τὸν πολυδάπανον Οἶκ. Πατριάρχην Ἰωαννίκιον Καρατζᾶν διὰ κουμάσια, δι' αὐτὰ τὰ κουμάσια διὰ τὰ ὁποῖα εἶχε νὰ πάσῃ (τὸ 1761) 100 πουργεῖα». (ἔνθ. ἀν. σ. 391). Εἰς τὸν κώδικα (1818—1820) ἀναγράφεται χρέος ἔντοκον τῆς ἐκκλησίας πρὸς τὴν Ρωξάνδραν Καβάκου γρ. 2000, πρὸς δὲ τὴν Σμαράγδαν Καβάκου γρ. 1500» (φ. 206 α). Εἰς τὸ φ. 208 β ἀναγράφεται ἡ ἐξόφλησις τῶν ὁμολογιῶν μετὰ πληρωμὴν γρ. 3000 εἰς «ταῖς Καβάκαινες». Ὁ Δημήτριος Καβάκος ὡς ἐπίτροπος τοῦ Κοινοῦ συνογράφει μετὰ τὸν Δ. Σκουναβῆν τὸ ὑποσχετικόν.

Οἱ κώδικες ἀναγράφουν Δραγομάνον Ραλέτον (1794) ἐξ ἀφορμῆς «παρησίας» γρ. 25. Μετὰ δύο ἔτη (1796) ἡ σύζυγος τοῦ Ραλέτου (φ. 46 β) λαμβάνει ἀπὸ τὴν ἐκκλησίαν γρ. 200 «διάφορον δουλευμένον». Ὁ Κωνσταντῖνος Ραλέτος ἔγινε Δραγομάνος τὸ 1788. Ὁ μεγάλος κώδιξ (φ. 19 ἔτος 1794) ἀναγράφει Κωνσταντῖνον Ράλλην, τοῦ ὁποίου ἡ σύζυγος «κοκκῶνα Εὐφροσύνη» ἐδάνεισεν «εἰς τὴν ἐκκλησίαν γρ. 2500» (μικ. κώδιξ φ. 26 β). Ὁ Κ. Ράλλης εἰς τὴν παρησίαν τοῦ μεγάλου κώδικος σημειώνεται ὡς δραγομάνος. Πιθανὸν νὰ ἦναι ἀδελφὸς τοῦ Ἀλεξάνδρου Ράλλη ἐπιφανοῦς Φαναριώτου, θείου τοῦ Γεωργίου Ράλλη, συγγραφέως τοῦ Συντάγματος τῶν Κανόνων. Καὶ ὁ Γεώργιος Ράλλης ἐγεννήθη εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν τὸ 1804. Ράλληδες ἀναφέρονται καὶ κατὰ τὰ ἔτη 1547 καὶ 1646· κατὰ τὸ 1646 μάλιστα Κωνσταντῖνος Ράλλης. (Μ. Γεδεών, Ἱστορία τῶν τοῦ Χριστοῦ πενήτων σ. 93 Καλλινίκου Δελικάνη, Πατριαρχικά Ἐγγραφα Β. σ. 33). Γεώργιος Ράλλης ἀναφέρεται καὶ εἰς τὸ χειρόγραφον 156 τῆς Μονῆς Καμαριωτίσσης (Χάλκης) (φ. 1) «αὕτη ἡ βίβλος πέλει Γεωργίου Ράλλη Μιτυληναίου, 1427)—Γεώργιος Ράλλης ἢ μᾶλλον Ράλογλους ὑπογράφει ὡς ἐπίτροπος τοῦ Κοινοῦ τὸ γνωστὸν ὑποσχετικὸν τοῦ 1757.

«Ὀσπήτιον» πού ἐπλήρωνε στὸ Μέγα Ρεῦμα διὰ κιουρεκτζήδικα 10 ἄσπρα τὸν μῆνα ἦτο καὶ τὸ τοῦ ἀρχοντος «Ἀνδρονίκου Χρυσοσκύλου» ²⁸⁵⁾. Ὁ Ἀνδρόνικος ἦτο γαμβρὸς ἐπ' ἀδελφῆ Μαρία ἢ Μαριώρα τοῦ ἡγεμόνος τῆς Μολδαβίας Γρηγορίου Γκίκα. Τὸ 1727 διωρίσθη ὑπὸ τοῦ εἰρημένου γυναικαδέλφου του μέγας κόμισος. Ὁ Α. Κ. Ὑψηλάντης χαρακτηρίζει αὐτὸν «πενέστατον». Ἐν τούτοις ἕνας πρόγο-

²⁸⁵⁾ Μεγάλος κώδιξ φ. 32 ἔτος 1785.—290 ἔνθ. ἀν. σ. 208, 323 Μ. Γεδεών, Ἱστορία τῶν τοῦ Χριστοῦ πενήτων σ. 121.

νός του ἴσως ὁ πατήρ του, Κωνσταντῖνος Χρυσόσκουλος ὑπογράφει τὸ 1691, ἐπὶ Καλλινίκου τοῦ Ἀκαρνᾶνος, γράμμα σχέσιν ἔχον πρὸς τὴν πατριαρχικὴν σχολὴν τῆς πόλεως²⁸⁶). Δὲν ὑποθέτω ὅτι ὁ Ἀνδρόνικος, τοῦ ὁποῖου ἡ κατοικία, τοῦλάχιστον ἡ θερινή, εὗρίσκετο στὸ Μ. Ρεῦμα, νὰ ἔζη τὸ 1785. Εἶχε μείνη τὸ ὄνομα τοῦ σπητιοῦ, ὡς συμβαίνει συνήθως, ἀπὸ τὸν πρῶτον νοικοκύρη. Κατὰ τὸ 1713 ἀπαντῶμεν Δημητράκη Χρυσόσκουλαῖον». (Documente XIV σ. 552). Εἰς τὸν μέγαν κώδικα (φ. 27 ἔτος 1784) ἀναγράφεται ὁ Ἰακωβάκης Ρίζος, Σπαθάρης κατὰ τὸ 1773, καπικεχαγιάς τοῦ αὐθέντου Βλαχίας Σκαρλάτου Γκίκα, υἱοῦ τοῦ φονευθέντος ἡγεμόνος Γρηγορίου Γκίκα²⁸⁶). Εἰς τὸν μέγαν κώδικα (φ. 10 ἔτος 1768) ὑπογράφεται «Ταφραλής». Εἰς τὸν μικρὸν (φ. 66 β 1799, 80 β, 85 α 1802) ἀναγράφεται τὸ ὄνομα «ἀρχόντισσα Παχαρνισέσσα Εὐφροσύνη». Σημειώνεται εἴτε ὡς δανείσασα χρήματα εἰς τὴν ἐκκλησίαν, εἴτε ὡς πληρώσασα χρήματα διὰ τὸ στασίδιον. «γρ. 10 διὰ μερικὸν χρόνον. Ὁ «Ταφραλής Γιμάρης» ἦτο ἀδελφὸς τοῦ Ἡρακλείας Μεθοδίου, τοῦ ἐκ Λέρου, ὁ ὁποῖος, καθὼς εἶδομεν, μετὰ τὴν παραίτησίν του ἀπὸ τὴν μητρόπολιν Ἡρακλείας ἔζησε καὶ ἀπέθανε στὸ Μ. Ρεῦμα. Οἱ Γιμάρηδες ἦσαν συγγενεῖς τοῦ μητροπολίτου Ἡρακλείας Γερασίμου κατὰ τὸν Α. Κ. Ὑψηλάντην. Ἄλλως τε πέντε μητροπολίται Ἡρακλείας Γιμάρηδες ἦσαν συγγενεῖς²⁸⁷). Ὁ Γιμάρης «Ταφραλής», ὑπογράφων εἰς ἓν ἔγγραφον τοῦ θείου του Γερασίμου Ἡρακλείας (24 Φεβρ. 1754) παρουσιάζεται μὲ τὸ ὄφρικιον τοῦ «Παχαρνίκου» (ὄφρικιον τῶν παραδουναβίων Ἡγεμονιῶν). Ἐμφανίζεται δὲ κατὰ τὸ 1789 ὡς καπικεχαγιάς τοῦ Πατριάρχου Προκοπίου. Ἔνεκα τοῦ ἀδελφοῦ του Παχαρνίκου ὁ Ἡρακλείας Μεθόδιος διέμεινεν εἰς τὸ Μ. Ρεῦμα. Λέγεται δὲ ὅτι κατὰ τὴν ἀνακομιδὴν τῶν λειψάνων τοῦ Μεθοδίου ὁ συγγενὴς του Μελέτιος, ὁ καὶ διαδεχθεὶς αὐτὸν εἰς τὸν θρόνον Ἡρακλείας, εὔρε σφαῖραν εἰς τὸ κρανίον τοῦ Μεθοδίου ἢ ὁποῖα θραυσθεῖσα παρουσίασε ταμβάκον²⁸⁸).

Ἐνας ἐπιφανὴς καὶ περιλάλητος Μεγαρενμιώτης, τοῦ ὁποῖου τὰ ἐρεῖπια τοῦ μεγάρου σώζονται (ἐπάνω ἀπὸ τὰ καζίνα τοῦ ἀκρωτηρίου Ἀκιντὶ μπουρουνου) καὶ μᾶς δίδουν ἀφορμὴν νὰ φιλοσοφῶμεν ἐπὶ τῆς ἀστάτου τύχης τῶν ἀνθρωπίνων πραγμάτων, εἶναι ὁ περιλάλητος

²⁸⁶) Α. Κ. Ὑψηλάντου, μνημ. ἔργ. σ. 380, 513.

²⁸⁷) Ἐνθ. ἀνωτ. σ. 324. Διὰ τὸ ἀξίωμα τοῦ Γιμάρη ὡς καπικεχαγιά τοῦ Πατριάρχου Προκοπίου σ. 711.

²⁸⁸) Μ. Γεδεών, ἔνθ. ἀν. σ. 28 κ. ἀ. Πρόκειται περὶ ἀνακομιδῆς τῶν λειψάνων τοῦ Μεθοδίου ἐφόσον, καθὼς εἶναι βέβαιον, ὁ ἱεράρχης ἐκεῖνος ἐτάφη εἰς τὸ Μέγα Ρεῦμα.

Γεώργιος, υἱὸς τοῦ τζεράχη (ιατροῦ) Σταυράκη, ὁ γνωστὸς ὡς Γεώργιος Σταυράκογλου. Εἶχε λάβη ὡς σύζυγον τὴν θυγατέρα τοῦ Τζελέπη Μανώλη. Εὐφυῆς καὶ ἐπιτήδειος κατώρθωσε νὰ ἀποκτήσῃ μέγα κύρος καὶ νὰ ἀναβιβάσῃ καὶ καταβιβάσῃ τοὺς ἡγεμόνας τῶν παραδουναβίων χωρῶν. Πολυπράγμων καὶ ὀρμητικὸς ἀνεμιγνύετο καὶ εἰς τὰς ὑποθέσεις τοῦ Πατριαρχείου μας καὶ πρὸ πάντων εἰς τὰς μεταθέσεις καὶ τὰς προαγωγὰς τῶν ἀρχιερέων. Πολλὰς φορὰς προεκάλεσε τὴν δυσμένειαν τοῦ Πατριάρχου Ἰωαννικίου τοῦ Καρατζᾶ (1761—1763) ὁ ὁποῖος καὶ τὸν κατηράσθη ἢ καὶ τὸν ἀφόρισε. Ὀλίγον πρὸ τοῦ πολὺ τραγικοῦ του θανάτου (1765) ἐζήτησε συγγνώμην ὁ Γεώργιος παρὰ τοῦ πατριάρχου Σαμουήλ («εἶπε τὸ ἡμαρτον»). Εἶχε λάβη τὸ ὄφρικιον τοῦ «Σπαθάρη». Συνετέλεσεν εἰς τὸν διορισμὸν τοῦ Γρηγορίου Γκίκα, υἱοῦ τοῦ φονευθέντος Δραγομάνου Ἀλεξάνδρου Γκίκα, ὡς ἡγεμόνος τῆς Μολδαβίας, παυθέντος τοῦ Γρηγορίου Καλλιμάχη. Ὁ Γεωργάκης Σπαθάρης διενήργησεν ὡσαύτως τὸν διορισμὸν τοῦ Στεφάνου Ρακοβίτζα ὡς ἡγεμόνος τῆς Βλαχίας. Κατὰ τὸ 1763 ὁ ἡγεμὼν τῆς Βλαχίας Κωνσταντῖνος Τζιχάνης Ρακοβίτζας παῖσας τὸν καπικεχαγιᾶν του Χάτμανον Γεώργιον, διώρισεν τὸν Γεωργάκη Σταυράκογλου. Ἐκαυχήθη καὶ ἐπήρθη, φαίνεται, πολὺ διὰ τὴν ἀνύψωσίν του, ὅπου τὸν ὠδήγησεν ἡ ἀξία καὶ ἡ ἰκανότης του καὶ αἱ τότε περιστάσεις καὶ τὰ πλούτη του. Κατὰ τὸ 1765 «φονεύει ὁ ἀναξ (ὁ Σουλτάνος Μουσταφᾶς ὁ Γ΄.) νύκτωρ τὸν τρισάθλιον Γεώργιον Σπαθάρην καὶ ἀνασκολοπίζει ὑπὸ τῷ οἴκῳ του τῷ ἐν Μεγάλῳ Ρεῦματι» κρημνίζει τὸ σπίτι του...» Αὐτὰ γράφει ὁ Α. Κ. Ὑψηλάντης σύγχρονός του. Ὁ δὲ ἐπίσης σύγχρονός του πατριάρχης Καλλίνικος ὁ ἀπὸ Προῦλάβου γράφει τὰ ἐξῆς: «Ὁ ρηθεὶς δὲ σπαθάρης ὑπερψωθεὶς κρίμασι Θεοῦ εἰς ὀργὴν τοῦ κρατοῦντος πεσὼν καὶ δημευθεὶς, τὸν δι' ἀγχόνης κατεκρίθη θάνατον ἔμπροσθεν τοῦ εἰς τὸ Μέγα Ρεῦμα παλατίου αὐτοῦ». Εἶχε σπίτι καὶ εἰς τὸ Φανάρι. «Ἡ δὲ ἔξωθεν τῆς πύλης τοῦ Φαναρίου παράλιος οἰκία, ἢ παρὰ τὴν σχηματιζομένην ἐνταῦθα ὑπὸ τοῦ δευτέρου τείχους γωνίαν, ὑπῆρξέ ποτε κτῆμα τοῦ περιφήμου Σταυράκογλου, ἀντιπροσώπου τῶν Ἡγεμόνων Βλαχίας καὶ Μολδαβίας, κρεμασθέντος τὸ 1765». (Σκ. Βυζαντίου Κών/πολις Ἀσ. 569).

Ὁ Α. Κ. Ὑψηλάντης, ὡς εἶδομεν, ἀποκαλεῖ «τρिसάθλιον» τὸν Σταυράκογλου. Ἐχει ὁ γρονογράφος αὐτὸς τὰς συμπαθείας καὶ ἀντιπαθείας του διὰ τὸν α ἢ β ἀπὸ τοὺς γνωστούς του συγχρόνους. Ὁ Μ. Γεδεὼν τὸν χρονογράφον αὐτὸν χαρακτηρίζει «ἀκριτόμυθον» καὶ «ἀμετροεπῆ». Εἶναι μᾶλλον αἰσθηματικὸς καὶ εἰλικρινής. Ὁ Καισάριος Δαπόντε ἐξυμνεῖ τὴν φιλανθρωπίαν τοῦ τέκνου αὐτοῦ τοῦ Μ.

Ρεύματος. «Καὶ πολλὴν ἐλεημοσύνην ἐκεῖ εἰς τὸ Μέγα Ρεῦμα ἔδιδε, καὶ πολλῶν χριστιανῶν πτωχῶν ἐπλήρωνε τὰ χαράτζια». Ὁ ἴδιος ὀλίγας σελίδας παραπάνω γράφει· «ὁ Γεώργιος Σταυράκης, μέγας σπαθάρης καὶ πρῶτος καπικεχαγιάς καὶ ἄλλου αὐθεντοῦ καὶ τοῦ Στεφάνου βόδα Ρακοβίτζα, καταδικασθεὶς ἐκρεμάσθη ἐμπρὸς εἰς τὴν πόρτα τοῦ εἰς τὸ Μέγα Ρεῦμα νεοκτίστου σπιτίου του». Καὶ ἀλλαχοῦ τὸν χαρακτηρίζει «ὡς μεταδοτικὸν καὶ μεγαλόδωρον» ἀποστείλαντα χιλιάδας γροσίων διὰ νὰ ἀνακτισθῇ «ὀλόκληρος τοῖχος τοῦ εἰς τὸ Ἅγιον Ὁρος ἱεροῦ μοναστηρίου τῶν Ἰβήρων μὲ τὰ κελλία καὶ ἓνα παρακλήσι (sic) τοῦ Ἁγίου Γεωργίου». («Πανδώρα» 1870 σ. 437). Εἰς τὴν ἰδίαν «Πανδώραν» ἀναγινώσκουμεν καὶ τὰ ἀκόλουθα· «ἀλλὰ τὰ ἐλαττώματα ταῦτα ἐπισκοτίζουσιν ἢ μᾶλλον ἀποσβεννύουσιν αἱ ὑφ' ὧν περιεκοσμεῖτο ὁ ἀνὴρ ἀρεταί, καὶ ἰδίως ἡ πρὸς τὸ ἀγαθοεργεῖν χριστιανικωτάτη αὐτοῦ τάσις—γράφει ὁ Κ. Σάθας.—Ὅθεν καὶ τὸ ἑλληνικὸν Γένος εὐγνωμόνως περισυναγαγὸν τὰ λείψανα τοῦ διανομοῦ ἀρχοντος μετὰ τῶν ἀνηκουσῶν ἐκήδευσεν τιμῶν» (σ. 438). Κατόπιν δημοσιεύει τὸν ἐπικήδειον ποῦ ἐξεφώνησεν «ὁ εὐφάντασιος ἱεροκῆρυξ» Κορνήλιος Ἰωάσαφ εἰς τὸ μετὰ πολὺν καιρὸν «ξερασμένον εὐγενὲς σῶμά του ἀπὸ τὰ διακριτικὰ τῆς θαλάσσης κύματα». Ὑλικὸν πράγματι διὰ τὴν μεγαλοφυΐαν τοῦ Βοσσουνέτου ἢ τοῦ Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου διὰ νὰ παρασταθῇ ζωντανὴ ἢ ματαιότης τῶν ἀνθρωπίνων πραγμάτων καὶ ἐκεῖνο ποῦ ὀνομάζει ὁ θεῖος Χρυσόστομος «πυκναὶ αἱ μεταβολαὶ καὶ ἀνώμαλοι αἱ μεταβάσεις».

Κατὰ τὸν Ἰωάσαφ ὁ Σταυράκογλος ἦτο «παιδαγωγημένος ἀπὸ τόσας ἐμφύχους μούσας φιλοσοφικῶν καὶ μαθηματικῶν εἰδήσεων καὶ ἀπὸ τὰ νεκρὰ μουσεῖα ὅσα ἐπεριέκλειεν καὶ ἐσυνέθετεν ἡ πλουσία καὶ πολύτιμος βιβλιοθήκη του» (αὐτόθι σ. 447).

Εἰς τὰς παρηγίας τοῦ μεγάλου κώδικος ἀναγράφεται τὸ ὄνομά του (φ. 33 ἔτος 1785). Εἰς τὸν μικρὸν κώδικα σημειώνεται (φ. 350 ἔτος 1830) υἱὸς του ἢ ἄλλος πλησιέστατος συγγενῆς του· «ἀπὸ Σταυράκογλου διὰ σεργί». Εἰς τὸν μεγάλον ἀναγράφεται· «ἀρχοντος Γεωργάκη Σπαθάρη». 289)

289) Α. Κ. Ὑψηλάντου, μνημ. ἔργ. σ. 350, 353, 379, 398, 400, 402, 403, 404, 414, 548. Μ. Γεδεών, Ἱστορία τῶν τοῦ Χριστοῦ πενήτων σ. 114, 115.—Κ. Δουβουνιώτου, Καλλίνικος ὁ Γ' σ. 113—114.—Κ. Σάθας, Μεσαιωνικὴ Βιβλιοθήκη Γ. σ. 178, 181. Διὰ τὸ εἰς τὸ Μ. Ρεῦμα μέγαρον τοῦ Σταυράκογλου Βλέπε Σκ. Βυζαντίου «Κωνσταντινούπολις» Β. σ. 118, 119. Διὰ τὸ εἰς Πετρί—καποῦ ἢ πύλην τοῦ Φαναρίου σπῖτι τοῦ Σταυράκογλου, τοῦ ἰδίου «Κ)πολις» Α. σ. 569.

Ὁ ἀτυχῆς αὐτὸς ὁμογενῆς ἦτο ἐπὶ κεφαλῆς τοῦ ὀμίλου ἐκείνου τῶν ὁμογενῶν, ὁ ὁποῖος τὸ 1762 ἴδρυσεν τὸ πρῶτον ἐθνικὸν Νοσοκομεῖον. 290) Ὑπάρχει διὰ τὸ τραγικὸν τέλος τοῦ «δυστήνου» ὁμογενοῦς «ἱστορία διὰ στίχων ἀπλῶν περιλαμβάνουσα τὸν βίον καὶ τὰς πράξεις τοῦ μεγάλου ἀρχοντος καὶ σπαθαρίου Σταυράκη καὶ τὸ αὐτοῦ θρηνηδέστατον τέλος...»

Τόσον εἰς τὸν μικρὸν ὅσον καὶ εἰς τὸν μεγάλον κώδικα συναντῶμεν Μανωλάκην Παλαιολόγον. Κατὰ τὸ 1796 ἀναγράφεται εἰς τὴν παρηγίαν τῶν ζώντων (Μεγ. κῶδιξ φ. 98), τὸ δὲ ἐπόμενον ἔτος «χρῆ ὀφειλόμενα τῷ κυρίτῃ Μανωλάκῃ Παλαιολόγῳ γρ. 1000» (μικρ. κῶδιξ φ. 43 β). Πρόκειται περὶ μέλους ἀριστοκρατικῆς οἰκογενείας· δὲν ἤμπορῶ νὰ ἀρνηθῶ ἀπολύτως ἂν ἀνήκεν εἰς καμμίαν διακλάδωσιν τῶν βυζαντινῶν Παλαιολόγων. Δὲν μοὶ φαίνεται ἐντελῶς ὀρθὸν τὸ τοῦ μακαρίτου Μ. Γεδεών· «Παλαιολόγους οὐδαμοῦ τῶν ἡμετέρων χωρῶν εὔρον οὔτ' ἐμφανῶς οὔτε λαθροβίως παριστῶντας—οὔτε πρὸς ἀστεῖσμον—ἑαυτοὺς ἐκ τῆς αὐτοκρατορικῆς οἰκογενείας προερχομένους—οὔτε ὡς παραφυὰς ἔφερον πολλοὶ τὸ ἐπώνυμον» (Ἱστορία τῶν τοῦ Χριστοῦ πενήτων σ. 104).

Θεοδωράκης Νέγρης, ἰζελεμπῆς μάλιστα τιλοφορούμενος, ἀναγράφεται πῶλλες φορὲς εἰς τὰ κοινοτικά βιβλία μετὰ τῶν ἐτῶν 1799 1800 καὶ 1802 ὡς δανείσας χρήματα μὲ ὁμολογίαν (γρ. 500) ἢ ὡς εἰσπράξας τόκους. Ὁ Θεόδωρος Νέγρης ἔγινε μέγας ποστέλνικος τῆς Βλαχίας. Ἀναφέρεται Δημητράκης («ἰζελεμπῆς Δημητράκης Νέγρης») ἐξ ἀφορμῆς δανείου πρὸς τὴν ἐκκλησίαν καὶ Γεώργιος Νέγρης ἐκ τῆς ἰδίας ἀφορμῆς. Καὶ οἱ δύο ἦσαν υἱοὶ τοῦ Θεοδωράκη. Ὁ Γεώργιος εἶχε τὸ ἀξίωμα τοῦ Χατμάνου (ἡγεμονιῶν τοῦ Δουνάβεως). Ἀποτυχούσης τῆς ἐκεῖ ὑπὸ τὴν ἡγεσίαν τοῦ ἡγεμόνος Ἀλεξάνδρου Ὑψηλάντου ὀργανωθείσης ἐπαναστάσεως ἐξωρίσθη. 291)

Κατὰ τὸ 1805 ἀναγράφεται καὶ Στεφανῆς ἢ Στέφανος «Νεγρε-

290) Ν. Yorga μνημ. ἔργ. σ. 238. Α. Κ. Ὑψηλάντου, ἐνθ. ἀνωτ. σ. 382. Εἰς τὸν 20ὸν τόμον τῆς Πανδώρας ἔγραψεν ὁ μακαρίτης Κ. Σάθας ἐμπεριστατωμένην μελέτην περὶ τοῦ Νοσοκομείου τῶν Γκεμιτζιδῶν καὶ τοῦ πρώτου ἱδρυτοῦ τοῦ Γεωργίου Σταυράκογλου. Ὁ Α. Κ. Ὑψηλάντης γράφει· «ἔμεινε δὲ καὶ ἀταφος ὁ Σπαθάρης Γεώργιος ριφθέντος τοῦ λειψάνου εἰς τὴν θάλασσαν» (μνημ. ἔργον σ. 404).

291) Μικρὸς κῶδιξ 63 β 68 β 73 β 90 α. Εἰς Μ. Ε. Ἐγκυκλοπαιδείαν τὸ ὄνομα «Νέγρης» ἀναπτύσσεται εἰς ἄρθρον, ἀλλὰ παραλείπεται ὁ Δημητράκης ἰζελεμπῆς Νέγρης 297 α) Μικ. κῶδιξ 82 α—85 β· Μ. Γεδεών, ἐνθ. ἀνωτ. σ. 112—113. Documente... XIV σ. 506, 297 β Μεγάλος κῶδιξ, 19—Μικ. κῶδ. 84 β τοῖς υἱοῖς Χοτζᾶ Μεζίκῃ γρ. 500 διὰ τὸ χρέος τῆς Ἐκκλησίας 72 α 188 β) εἰς ἐξόφλησιν χρέους τῷ Εὐστρατίῳ Μεζίκῃ γρ. 400. 218 β ἔτος 1821.

πόντης» «ἀπὸ πώλησιν μνημάτων εἰς τὴν σύζυγον τοῦ μιᾶρ Στεφανῆ Νεγρεπόντη» (φ. 99 β). Πάντως εἶναι πρόγονος τῆς γνωστῆς εἰς τὰς Ἀθήνας οἰκογενείας Μ. Νεγρεπόντη.

Κατὰ τὴν ἰδίαν ἐποχὴν ἀναφέρεται καὶ ὁ Ἰωάννης Βλαστός, ἰατρός Χῖος. Θὰ εἶναι συγγενῆς (ἔγγονος;) τοῦ Ἰωαννάκη Βλαστοῦ, ὁ ὁποῖος σημειώνεται εἰς ἕνα χρονικὸν τῆς Μολδαβίας ὡς ποστέλνικος τοῦ ἡγεμόνος Γρηγορίου Γκίκα. Δημήτριον Βλαστόν ἀναφέρει ὁ Ὑψηλάντης ὡς καπικεχαγιᾶν τοῦ αὐθέντου Μπραγκοβάνου. Τὸν ἴδιον ἀναφέρει καὶ ὁ ἡγεμὼν Νικόλαος Α. Μαυροκορδάτος (Δημητράσκον Βλαστόν) «καπικεχαγιᾶν τοῦ αὐθέντου Οὐγγροβλαχίας» εἰς γράμμα του πρὸς τὸν Ἱεροσολύμων Χρῦσανθον ὑπὸ ἡμερομηνίαν 26 Φεβρουαρίου 1713. Δὲν ξεύρω ἂν ὁ Δημητράσκος οὗτος εἶναι ὁ ἴδιος μὲ τὸν Δημητράκη Βλαστόν («εὐγενέστατος ἄρχων»), ὁ ὁποῖος ἔδιδε κρέας εἰς τὸν «Χασμπαχτσέν». Κατὰ τὸ 1640 εὐρίσκομεν Μιχαὴλ Βλαστόν, Μ. Ἐκκλησιάρχην καὶ Θωμᾶν Βλαστόν, Μ. Πρωτέκδικον. (297 α) Ἰωάννης Βλαστός εἶναι καὶ ἕνας ἀπὸ τοὺς ὑπογράψαντας τὸ τσακίς ἀναφερθὲν ὑποσχετικόν.

Κάτοικοι τοῦ Μ. Ρεύματος ἦσαν καὶ οἱ γνωστοὶ εἰς τὴν πόλιν Μεζίκαι. Πρῶτος εἰς τοὺς κώδικας ἀναφέρεται ὁ Χοιζᾶ ἢ Χατζῆ Μεζίκης, κατόπιν ὁ Εὐστράτιος καὶ ὁ Δημήτριος Μεζίκης. Ὁ πρῶτος σημειώνεται κατὰ τὰ ἔτη 1785 καὶ 1802· οἱ ἄλλοι κατὰ τὸ 1816 ὡς εἰσπράξαντες τόκους ἔναντι δανείου ἀπὸ τὴν ἐκκλησίαν. Κατὰ τὸ 1800 καταχωρίζεται «παρησιᾶ Μεζίκη γρ. 500». Τὸ 1821 (Ἰούνιος) ἀναγράφεται ἐξόφλησις ὁμολογίας 5000 γροσίων ἀνηκούσης εἰς τὴν Ζωήτσαν Μεζίκη, σύζυγον τοῦ Εὐστρατίου ἢ τοῦ Δημητρίου.

Τὸ 1839 ὁ Ἰωάννης Μεζίκης, καθὼς καὶ ἀλλαχοῦ ἐσημειώθη, ἦτο ἐπίτροπος τῆς ἐκκλησίας Μ. Ρ. ἔχων συνάδελφον τὸν γνωστῆς χιακῆς οἰκογενείας γόνον Κωνσταντῖνον Σεβαστόπουλον. Ὁ Ἰωάννης θὰ ἦτο υἱὸς τοῦ χοιζᾶ Μεζίκη (297 β). Ὁ Κ. Σεβαστόπουλος θὰ ἦτο ἔγγονος τοῦ Σκαρλάτου Σεβαστοπούλου, Χίου, τὸν ὁποῖον ἀναφέρει ὁ Α. Κ. Ὑψηλάντης τὸ 1788 ὡς «πραγματευτὴν Χίου». 292)

Πολλὰ ὀνόματα γνωστῶν οἰκογενειῶν, τῶν ὁποίων μερικὰ μέλη καὶ σήμερον ὑπάρχουν ὡς ἀπόγονοὶ των σημαίνοντες, ἀπαντῶνται εἰς τοὺς κώδικας τῆς Κοινότητος. Μακᾶς, Θεόφιλος Μακᾶς, Ζωήτσα Μακᾶ, Εὐφροσύνη Μακᾶ, Κωνσταντῖνος Παπαρηγόπουλος, Σοφίτζα Παπαρηγοπούλου, Κασὼ Χουρμούζη, Ἀλέξανδρος καὶ Ἀθανάσιος Μοσχονᾶς, Κωστάκης Χαρίτος ποστέλνικος, Νικόλαος Πασπάτης ἐπίτροπος, Τζανῆς

292) Ἐνθ. ἀνωτ. σ. 694.

(Ζάν) Πιτσιπιός, Ζαρίφης «κάπηλας», Γιάνκος Ζαρίφης, Κυριακὸς καὶ Τριαντάφυλλος Παντζίρης, οἰκογένεια Ἰωάννου Φιλαλήθους, Μαντζαβῖνος, Ἰωάννης Πανᾶς, Λικατερίνη Μελαγχοινοῦ, Χατζῆ Γεώργης, Κέπετζης, Κωνσταντῖνος Καλημέρης, Νικόλαος Γιαπισκάκης, Δημήτριος Σχοινᾶς Στέλνικος, Τζεμπραῖλας Κουλουτζιάρης, Παυλῆς καὶ Τζανῆς Βούρος, Χατζῆ Λαμπίκης, Ἡλιάσκος Θωμᾶς, Κυριάκος Θωματζίκος Σπεισάρης (= φαρμακοποιός), Δισίλας ἰατρός, Γεωργίου Μαργέλος ἢ Μαριτζέλος, Βαρδαλάχος καὶ Δουδοῦ Βαρδαλάχον, Ἰωάννης Καμπούρογλου, Ἴβος Δροσινός, Ἀπόστολος Δούμας, Ἀντωνάκης Κελαϊδίτης, Κωνσταντῖνος Ρώσσόπουλος, Βασίλειος Σαριδάκης, Νικόλαος Σκόρδας, Λιονῆς Ποτέσσαρος, Χατζῆ Ἀντώνιος Κόχιλας, Καπετᾶν Ἡλίας, Βαλιάνος Καμινάρης, Τζιτζίκας, Λεονῆς Τζιτζίνιας, Νικολάκης Ζάκος πάντως Ἡπειρώτης (1813), Λάσκαρις Μπούχλιας, Σιὸρ Θωμᾶς Σβουρόνος καὶ πολλοὶ ἄλλοι. 293)

Ἀπὸ τοὺς ὡς ἄνω ὁμογενεῖς ἀρκετοί, ὅπως ἤδη ἐσημειώθη, ἐχημάτισαν καὶ ἐπίτροποι τῆς ἐκκλησίας καὶ τῆς χώρας. Τὸ 1768 π.δ.χ. ὁ Χατζῆ Γεώργης Κέπετζης—τοῦ ὁποῖου γνωστοὶ οἱ ἀπόγονοι, ἕνα συνήντησα πρὸ πολλῶν ἐτῶν εἰς τὴν Γενεύην τῆς Ἑλβετίας—ὁ Κυριακὸς Παντζίρης, πρόγονος τοῦ Ἀλέκου Παντζίρη—ὑπάρχουν καὶ σήμερον στὸ χωρίον Παντζίρηδες—ὁ διάσημος Σεβαστόπουλος, ὁ Ζάν Πιτσιπιός, ὁ Νικολῆς Πασπάτης πρόγονος τοῦ ἰατροῦ καὶ βυζαντινολόγου Ἀλ. Πασπάτη, («εἰς Κασσάνδραν τοῦ Νικολῆ Πασπάτη γρ. 100» ἐπωλήθη στασίδιον μικρ. κώδιξ φ. 159 α ἔτη 1812). Ὁ Χῖος Ἰωάννης (Ζάν) Πιτσιπιός ἐχημάτισε τὸ 1823 ἐπίτροπος μαζί μὲ τὸν Κυριακὸν Παντζίρη. Ὁ Πιτσιπιός θὰ εἶναι ἀδελφὸς τοῦ Γεωργίου Πιτσιπιοῦ, διδασκάλου καὶ σχολάρχου τῆς εἰς τὸν Κουρουτζεσμέν πατριαρχικῆς τοῦ Γένους σχολῆς. Ὁ υἱὸς τοῦ Κωνσταντῖνου ἦτο ὁ Ἰάκωβος. Ἐμβάλλει εἰς ἀπορίαν τὸ ὅτι ὁ Κωνσταντῖνος καθὼς καὶ ὁ ἀδελφὸς του Jean, Χῖοι καθολικοὶ, διωρίσθησαν ὁ μὲν ἕνας ἐπίτροπος ὀρθο-

293) Μεγάλος κώδιξ φ. 10—12—19—32—79. Μεγάλος κώδιξ 20 β—21 α—66 α 67 α—67 β—68 α—71 β—72 β—88 β—116 α—126 β—193 α—201 β—206 β—207 β 245 α—258 α—330 β—341 α—345 β—350 α—341 α κ. ἄ. Τὸ σπιτι τοῦ Σβουρόνου ἐχηρήσει πρὸ ὀλίγων ἐτῶν ὡς κατοικία τοῦ Ἀριστείδου Γεωργαντζόγλου πασᾶ. Βλέπε καὶ Μ. Γεδεῶν «Ἐορτολόγιον Κωνσταντινοπόλιτου προσκυνητοῦ» σ. 187—188 σημ. 45 ὅπου ἀπὸ τὸν κώδικα σημειώνονται ὀνόματα συνδρομητῶν τῆς Κοινότητος πρὸ προσέφεραν κατὰ τὸ ἔτος 1813—1814 βοηθήματα διὰ τοὺς μολυνθέντας ἀπὸ πανώλην. Τὸ 1866 συναντῶμεν Σ. Παντζίρη, μέλος τοῦ Μικτοῦ συμβουλίου τῶν Πατριαρχείων. Ἀπὸ τὴν ἰδίαν οἰκογένειαν. Ἡ ἀπομείνασα ἐδῶ παραφυσὴ ἐξέπεσεν, ὡς πολλὰς φορὰς συμβαίνει, ἀπὸ τὴν προτέραν τῆς κοινωνικῆς περιωπῆς. Διὰ τὸν Ι. Παντζίρη βλέπε Καλλιφρονος Ἐκκλησιαστικά σ. 258.

δόξου Κοινότητος, ὁ δὲ σχολάρχης ὀρθοδόξου πατριαρχικῆς σχολῆς. Ὁ Jean (Τζανῆς καὶ Ἰωάννης) Πιτσιπιδὸς ἀναφέρεται καὶ ἐξ ἄλλων ἀφορμῶν, ἀλλὰ καὶ ὡς δανείσας χρήματα εἰς τὴν Κοινότητα. «1823 τόσα ἔλαβεν ὁ μισὲρ Τζανῆς Πιτσιπιδὸς, τόσα ἔμεινε νὰ λαμβάνῃ πρὸς ἐξόφλησιν γρ. 295 ἄσπρα 57» (φύλλον 245 α).

Ὁ Παυλῆς καὶ ὁ Τζανῆς Βοῦρος, ἴσως ἀδελφοί, Χῖοι, ἐχημάτισαν καὶ οἱ δύο ἐπίτροποι. Ἡ οἰκογένεια Μακᾶ ἀναφέρεται τὸ πρῶτον κατὰ τὸ 1788 ἐξ ἀφορμῆς τῶν κιορκετζήδικων τοῦ σπιτιοῦ της. Ἡ σύζυγος τοῦ Μακᾶ Ζωήτσα ἀναγράφεται κατὰ τὸ 1794, ὡς λαμβάνουσα τόκους ἀπέναντι δανείου πρὸς τὴν ἐκκλησίαν. Κατὰ τὰ ἔτη 1830, 1831, 1836, μνημονεύεται ὁ υἱὸς τοῦ πρώτου Μακᾶ Θεόφιλος, τοῦ ὁποίου ἡ σύζυγος Εὐφροσύνη δηλώνεται ὡς ἔχουσα «λαβεῖν» 1000 γρόσια ἀπὸ τὴν ἐκκλησίαν. Κατὰ πᾶσαν πιθανότητα οἱ εἰς τοὺς κώδικας ἀναφερόμενοι Μακάδες ἦσαν χιακῆς καταγωγῆς — καθὼς καὶ πολλοὶ ἄλλοι ἔγκριτοι κάτοικοι τοῦ Μ. Ρεῦματος — καὶ πρὸ τῶν μέσων τοῦ παρελθόντος αἰῶνος ἐγκατεστάθησαν εἰς τὴν Ἑλλάδα. Πάντως οἱ φέροντες τὸ σπάνιον αὐτὸ ἐπίθετον Μεγαρευμιῶται θὰ ἔχουν συγγένειαν μὲ τὴν γνωστὴν ἀριστοκρατικὴν καὶ μουσοτραφῆ οἰκογένειαν τῶν ἐν Ἀθήναις Μακκάδων. Ἴσως ὁ Ἀθανάσιος Μακκάς, πάππος τοῦ ἐλλογιμωτάτου κ. Λέοντος Μακκά, ὁ κατὰ τὸ 1821 ἐσπεσμένως ἐγκαταλιπὼν τὴν πόλιν, ἦτο ἀδελφὸς τοῦ Θεοφίλου «Μακκά», διαμείναντος εἰς τὸ Μ. Ρεῦμα τῆς πόλεως καὶ μετὰ τὰ γεγονότα τοῦ 21. Ἀναμφιβόλως πολλοὶ κατὰ τὰς χαλεπὰς ἐκεῖνας ἡμέρας ἐγκατέλιπον τὸ ὠραῖον αὐτὸ προάστειον τοῦ Βοσπόρου. Ἴδου τί γράφονται διὰ τὸ ἔτος ἐκεῖνο εἰς τὸν μικρὸν κώδικα (φ. 219 β ἔτος 1821): «ἀπὸ ἔξοδα τῆς θλιβεραῆς ἡμῶν ἐφειτεινῆς γενικῆς περιστάσεως...» Μεταξὺ τῶν ἀναχωρησάντων ἀπὸ τὴν πόλιν καὶ ἰδιαιτέρως ἀπὸ τὸ Μ. Ρεῦμα κατὰ τὴν ταραχώδη ἐκείνην ἐποχὴν εἶναι καὶ ὁ πατὴρ τοῦ ἱστορικοῦ Κωνσταντίνου Παπαρρηγοπούλου. Ὁ ἀδελφὸς του (τοῦ Δημητρίου) Κωνσταντῖνος — θεῖος τοῦ ἱστορικοῦ — καθὼς καὶ ἀλλαχοῦ ἐσημειώθη, κατοικοῦσε στὸ Μ. Ρεῦμα κατὰ τὸ ἔτος 1819 ἦτο ἐπίτροπος, ὅποτε προσβληθεὶς ἀπὸ πανώλην, καθὼς θὰ ἐνθυμεῖται ὁ ἀναγνώστης, ἀπέθανε. Ἡ σύζυγός του — ἢ ἴσως θυγάτηρ του — Σοφίτζα Παπαρρηγοπούλου ἔμεινε εἰς τὸ χωρίον, ἀναφέρεται δὲ τὸ 1834 ὡς δανείσασα γρ. 500 εἰς τὸ ταμεῖον τῆς ἐκκλησίας. Τὸ ταμεῖον αὐτό, ἂν καὶ πενέστατον διὰ τὰς πολλὰς πυρκαϊὰς, φαίνεται ὅτι τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ἦτο ἢ πειρὸ ἀσφαλῆς μπάνγκα, ὅπου κατετίθεντο ἐντόκως — σπανίως καὶ ἀτόκως — χρηματικὰ ποσὰ ἀπὸ μέρους πολλῶν πλουσίων, ἡγεμόνων, πρώην τοιούτων καπικεχαγιάδων καὶ διαφόρων ἀρχόντων καὶ ὀφφικιάλων

εἴτε τῶν Ἠγεμονιῶν Βλαχίας καὶ Μολδαβίας εἴτε τοῦ Οἴκ. Πατριαρχείου.

Ὁ Κ. Παπαρρηγόπουλος ἀναφέρεται μεταξὺ ἐκείνων οἱ ὁποῖοι ἐβοήθησαν τοὺς προσβληθέντας ἀπὸ τὴν τρομερὰν πανώλην τοῦ 1812. Σημειώνονται ὡσαύτως ὡς δωρηταὶ διὰ τὸν ἴδιον σκοπὸν: «αὐθέντης Καρατζᾶς γρ. 500, Καμινάρης Τζιτζίνιας γρ. 100, ὁ αὐθέντης Σούτσος γρ. 100, ὁ μπάνος Μαυροκορδάτος 250, ὁ χάτμανας Μαυροκορδάτος 152, (πατὴρ τῆς Λουκίας Στεφάνου Καραθεοδωρῆ), Γεώργιος Χατζῆ Κώστα 200, Δισίλας ἱατρὸς 150, Μαρζέλος Γεωργίου 150, Ἰωάννης Καμπουρογλους 150, Ἴβος Δροσινὸς 110, Χατζῆ Ἀντώνιος Κόχιλας 100, Ζωρζῆς Χρῦσανθος 100, καὶ πολλοὶ ἄλλοι. (Μ. Γεδεὼν, «Ἡμερολόγιον Κωνσταντινουπόλεως προσκυνητοῦ» σ. 187).

Ὁ Ζαρίφης (ὄνομα κύριον, βαπτιστικόν) κατήγετο ἀπὸ τὸ Πασᾶ Λιμάνι τῆς Προικονήσου (Μαρμαρᾶ), ὅπου κατεγίνετο μὲ τὴν οἰνοπαραγωγὴν. Ἐγκατασταθεὶς περὶ τὰ τέλη τοῦ δεκάτου ὀγδόου αἰῶνος εἰς τὸ παράλιον Μ. Ρεῦμα, ἠκολούθησε τὸ ἴδιον ἐπάγγελμα, ἀφοῦ τὸ χωρίον μας τότε, καθὼς ἐνθυμεῖται ὁ ἀναγνώστης, ἦτο κατάφυτον ἀπὸ ἀμπέλια. Ὁ ρηθεὶς Ζαρίφης καταχωρίζεται εἰς τὸν μικρὸν κώδικα (126 β) 1808 «ἀπὸ μνημόσυνον Ζαρίφη γρ. 5» ἀναφέρεται καὶ τὸ 1818 (φ. 201 β) εἰς τὴν παρρησίαν τῶν τεθνεώτων. «Ἀπὸ παρρησίας τεθνεώτων... ἀπὸ Ζαρίφη κάπηλα γρ. 75». Ὁ Ἰωάννης Ζαρίφης υἱὸς τοῦ ἐκ Πασᾶ Λιμάνι ἐλθόντος γενάρχου σημειώνεται ὡσαύτως ὡς «κάπηλος».

Ἐκ τῶν ἀνωτέρω ἐξάγεται ὅτι ὁ Ζαρίφης πάππος τοῦ Γεωργίου Ζαρίφη ἀπέθανε καὶ ἐτάφη εἰς τὸ προάστειόν μας κατὰ πᾶσαν πιθανότητα εἰς τὸν περίβολον τοῦ ναοῦ ἂν ὄχι μέσα εἰς αὐτὸν τὸν ναόν ἀπὸ Ζαρίφη κάπηλα γρ. 75». Ὁ Ζαρίφης εἶχε υἱὸν τὸν Ἰωάννην ἢ μᾶλλον Γιάγκον Ζαρίφην ὁ ὁποῖος ἀναφέρεται εἰς τοὺς κώδικας τοῦ χωρίου κατὰ τὸ 1816 (Αὐγούστον) ἀπλῶς ὡς Γιάγκος Ζαρίφης («ἐκ πίπτονται καὶ οἱ ἀπὸ τῆς βοηθείας — δωρεᾶς — μείναντες πακιέδες, ἦτοι: ἀπὸ Γιάγκον Ζαρίφην γρ. 50» (μικρ. κώδιξ φ. 183 α). Κατὰ τὸ 1817 (31 Αὐγούστου) ἀναγράφεται ὡς τζελεμπῆ Γιάγκος («δι' ὅσα ἐσυνάχθησαν ἀπὸ μπακιγιέδες ἀπὸ τζελ: Ἰάγκο Ζαρίφη γρ. 50). Ὡστε εἴτε συνέχισε εἴτε δὲν συνέχισε τὸ ἐπάγγελμα τοῦ πατρός του ὁ Μεγαρευμιώτης Ἰωάννης Ζαρίφης κοινωνικῶς ἐφθασεν εἰς ὑψηλὴν περιωπὴν, δι' αὐτὸ καὶ σημειώνεται μὲ τὸ τιμητικὸν «τζελεπῆς» τὸ ὁποῖον οἱ κώδικες τῆς Κοινότητος ἀποδίδουν πάντοτε εἰς ὑπέροχα πρόσωπα. Ὁ Μ. Γεδεὼν εἰς τὴν ἱστορίαν τῶν τοῦ Χριστοῦ πενήτων (σ. 131) ἀναφέρει: «ἡ θυγάτηρ τοῦ Ἰορδανάκη (Καπλάνογλου) ἐγένετο σύζυγος

τοῦ *καπήλου* Ἰωάννου Ζαρίφη». Δὲν μᾶς λέγει ὅμως ἀπὸ ποῦ ἔχει τὴν πληροφορίαν αὐτήν. Ὁ Ἰωάννης Ζαρίφης ἔφυγεν εἰς Ὀδησσὸν συμπαραλαβὼν καὶ τὸν μικρὸν τότε υἱὸν του Γεώργιον, ὃ ὁποῖος κατὰ τὸ 1830 κατῆλθεν εἰς Ἑλλάδα ἐργασθεὶς ὡς δημόσιος ὑπάλληλος. (Μ. Ε. Ἐγκυκλοπαιδεία λέξις «Ζαρίφης Γεώργιος» ὑπὸ Ν. Μοσχοπούλου). Τὸν Γιάγκον Ζαρίφην εἶχε κάμη, ὡς ἐσημείωσα ἤδη, γαμβρὸν ἐπὶ θυγατρὶ ὃ Ἰορδανάκης Καπλάνογλου, πολὺ γνωστὸς εἰς τὴν πόλιν Μικρασιάτης. Ὁ μακαρίτης Μ. Γεδεὼν σημειώνει τὰ ἑξῆς διὰ τὸν Ἰωάννην Ζαρίφην, πατέρα τοῦ ἐθνικοῦ εὐεργέτου Γεωργίου Ζαρίφη. «ἀναμιγνύεται εἰς τὰ κοινοτικά τοῦ προαστείου Μ. Ρεύματος, εἶχε μέγαρον πατρικὸν εἰς τὸ Φανάρι (1795) ἐπιθαλάσσιον ἔξω τῆς πύλης τοῦ Πετρίου, δεύτερον μέγαρον ἐν Μεγάλῳ Ρεύματι, καὶ τρίτον ἐν Θεραπείοις. 294)

Ὁ πρῶτος λοιπὸν Ζαρίφης ἐπλούτησε εἰς τὸ Μ. Ρεῦμα καὶ ἐκεῖ ὡς εἶπον, ἀπέθανε καὶ ἐτάφη, Ὁ υἱὸς του Ἰωάννης εἰς τὸ ἴδιον προάστειον ἐξεπαιδεύθη, ἐκεῖ ἀπέκτησε μέγαρον καὶ ἔλαβεν ἐνεργὸν μέρος εἰς τὴν διοίκησιν τῶν κοινοτικῶν πραγμάτων μᾶλλον «ὡς ἐγγωριάζων Φαναριώτης». Δὲν ἤμπορῶ νὰ ἰσχυρισθῶ μὲ βεβαιότητα ἂν ἐπιστρέψας ἀπὸ τὴν Ὀδησσὸν ἐγκατεστάθη καὶ πάλιν εἰς τὸ χωρίον μας. Δὲν γνωρίζω δὲ ἀκριβῶς καὶ ποῦ ἀπέθανε. Τὸν παρελθόντα Ἰούνιον (1949) ὃ υἱὸς τοῦ Λεωνίδα Ζαρίφη, Κωνσταντῖνος Ζαρίφης, ἀντάξιος τῶν φιλογενῶν προγόνων του, τρισέγγονος δὲ τοῦ γενάρχου Ζαρίφη κατοίκου Μ. Ρεύματος, ἔλθων εἰς τὸ ἱστορικὸν χωρίον μὲ συγκίνησιν μεγάλην ἐπάτησε τὰ χῶματα ἐκεῖ ὅπου ἔζησε καὶ ἀπέθανεν ὃ τετιμημένος γενάρχης του.

Καὶ ὃ ἀείμνηστος Ἀλέξανδρος Ραγκαβῆς, τοῦ ὁποίου ἡ οἰκογένεια διὰ συγγενικῶν δεσμῶν συνδέεται «μὲ τοὺς πολυκληθεῖς Σουτσίδαις» ὡς τοὺς ἀποκαλεῖ ὃ Α. Κ. Ὑψηλάντης—Μεγαρευμιώτας ἐγεννήθη στὸ Μ. Ρεῦμα. Τὸ γράφει ὃ ἴδιος εἰς τὰ Ἀπομνημονεύματά του. Ἐγεννήθη τὴν 27 Δεκεμβρίου 1809 ἐν τῇ μητρικῇ μου οἰκίᾳ ἐν Κωνσταντινουπόλει τῇ κατὰ τὸ Μέγα Ρεῦμα (Ἀρναούτ-κιοῖ), ἦν μετὰ πλεῖστα ἔτη εἶδον ἀμετάβλητον σωζομένην ἀπέναντι τῆς ἀποβάθρας τῶν ἀτμοπλοίων. Ἐβαπτίσθη δ' ὑπὸ τῆς πρὸς πατρὸς μάμμης μου, ἣτις

294) Ἱστορία τῶν τοῦ Χριστοῦ πενήτων σ. 153. Τὸ δὲ ἦτο κάπηλος στὸ Μ. Ρεῦμα ὃ μακαρίτης Ζαρίφης—ἐκτὸς τῆς μαρτυρίας τοῦ κώδικος—τὸ ἔχω ἀκούσῃ πρὸ πολλῶν ἐτῶν καὶ ἀπὸ γηραιοὺς κατοίκους ἀποθανόντας πρὸ πολλοῦ. Ἰωάννης Ζαρίφης ἀναφέρεται ὡς συνδραμὸν τοὺς ἀπὸ πανώλην προσβληθέντας (1813) Μεγαρευμιώτας. Μ. Γεδεὼν «Ἐορτολόγιον Κωνσταντινουπόλιτου Προσκυνητοῦ» σ. 187 («ἔδωκε Ἰωάννης Ζαρίφης» γρ. 50).

μοὶ ἔδωκεν, ὡς εἶχε δοθῆ καὶ εἰς τὸν προαποθανόντα ἀδελφόν μου τὸ ὄνομα τοῦ ἀδελφοῦ τῆς Ἀλεξιάνδρου Σούτσου, τοῦ ἡγεμόνος τῆς Βλαχίας». Τὸ σπίτι αὐτὸ σήμερον εἶναι ξύλινον—ἂν ἦναι τὸ ἴδιον—καὶ ἔχει εἰς τὸ πρῶτον πάτωμα (= ἰσόγειον) διάφορα καταστήματα. Πολὺ πιθανὸν νὰ ἦναι τὸ σπίτι ὅπου κατόκησεν ἔπειτα ὃ Πατριάρχης Κωνσταντῖος ὃ Β', καὶ κατόπιν ἔγινε κτῆμα τῆς οἰκογενείας Μιχαήλ Σταύρου.

Εἰς τὸ Μ. Ρεῦμα διέμενον, καθὼς καὶ ἀλλοῦ τοῦ παρόντος συγγράμματος ἔγινε λόγος, ἐλάχιστοι Τοῦρκοι. Οὗτοι ἦσαν κατὰ τὸ πλεῖστον μεγαστάνες, ἀνώτεροι θρησκευτικοὶ ἢ πολιτικοὶ ὑπάλληλοι, καθὼς π.δ.χ. καὶ ὃ κεαγια-μπέης ὑπουργὸς τῶν ἐσωτερικῶν («ἀπὸ τὸ τζαῖρι τοῦ Προφήτου Ἡλιοῦ εἰς ἐκλαμπρότατον κεαγια πέην γρ. 70 ἔτος 1806. Ὁ Κωνσταντῖνος Καρατζᾶς εἰς τὰς ἰδιοχείρους του ἐφημερίδας σημειώνει: «1811 Αὐγουστος τῇ ιγ' τοῦ αὐτοῦ, Κυριακῇ, ἐπροσκήθη παρὰ τοῦ ὑψηλοτάτου Καίμακάμη ὃ Στουρη—μολλᾶς Χαμίτ—πασᾶ—ζαδές, ὃ καθήμενος εἰς τὸ Μέγα Ρεῦμα». 295)

Εἰς τὸ ὠραῖον καὶ τόσον γραφικὸν καὶ ἱστορικὸν αὐτὸ χωρίον τοῦ Βοσπόρου—Κουρουτσεσμέ εἶχον κατοικίας καὶ ἔλαβον μέρος εἰς τὴν διοίκησιν τῶν κοινοτικῶν πραγμάτων—ἂν ὄχι μὲ τὴν ιδιότητα τῶν Φαναριωτῶν τοῦ 18^{ου} αἰῶνος—καὶ τὰ σχολεῖα εὐηργέτησαν αἱ οἰκογένειαι Μουσούρων, Καραθεοδωρήδων, Κρέστοβιτς καὶ Βεγλερῆ.

Ὁ πρῶτος ποὺ ἀφῆκε τὸ Ρέθυμνον τῆς Κρήτης ἀπὸ τοὺς Μουσούρους ἦτο ὃ Παῦλος Μουσούρος, γόνος τῆς Βυζαντινῆς οἰκογενείας τῶν Μουσούρων, ἡ ὁποία μὲ ἄλλας ἀριστοκρατικὰς οἰκογενείας τοῦ Βυζαντίου, ἐπὶ Νικηφόρου τοῦ Φωκά, κατὰ τὸν 10^{ον} αἰῶνα ἐγκατεστάθη εἰς τὴν πολυπαθῆ Κρήτην. Ὁ Παῦλος ἦλθεν εἰς τὸ Μ. Ρεῦμα περὶ τὰ τέλη τοῦ 18^{ου} αἰῶνος καὶ ἤσκει ἐδῶ τὸ ἐπάγγελμα τοῦ γραμματοδιδασκάλου. Σχετισθεὶς ὡς οἰκοδιδάσκαλος μὲ τὴν οἰκογένειαν Ἰωαννίδου ἐνυμφεύθη τὴν Κασσάνδραν Ἰωαννίδου. Ἀπέκτησε τρεῖς υἱούς, Κωστάκη, Ἰωάννην καὶ Παῦλον, πενθερόν, διὰ τῆς θυγατρὸς του Κασσάνδρας, τοῦ διασήμου Ἀλεξιάνδρου Καραθεοδωρῆ πασᾶ, συγγενοῦς τοῦ Οἴκ. Πατριάρχου Κυρίλλου τοῦ ΣΤ' τοῦ Σερμπετσόγλου τοῦ Ἀδριανουπόλιτου. Οἱ Καραθεοδωρῆδες—ὃ Ἀντώνιος—κατήγοντο ἀπὸ τὸ Βοζνοχῶρι τῆς Ἀδριανουπόλεως. Ὁ Ἰωάννης Μουσούρος διεκρίθη διὰ τὴν ἐξαιρετικὴν ἑλληνομάθειάν του, τὴν λιπαρὰν κλασικὴν του μόρφωσιν. Δυστυχῶς αἱ πλούσιαι βιβλιοθηκαὶ Ἀλ. Καραθεοδωρῆ καὶ Κ. Μουσούρου διεσκορπίσθησαν ὄχι δλίγα

295) Χουρμουζάκη... τόμ. XIII σ. 1153.

βιβλία των—αυτῶν πού ἔγραψαν καὶ ἐξήλεγξαν τὰς παπιστικὰς πλάνας—κοσμοῦν σήμερον τὴν βιβλιοθήκην τῶν ἐνταῦθα Οὐνιτῶν. Τὰ ὅσα τῶν λογίων τούτων ὀρθοδόξων ὁμογενῶν ριγοῦν ἀπὸ ἀγανάκτησιν καὶ συγκίνησιν διὰ τὸ τοιοῦτον κατάντημα τῶν προσφιλῶν των βιβλίων.

Ὁ Κωστάκης Π. Μουσοῦρος ἐξεπαιδευθὴ καλῶς καὶ τουρκιστὶ καὶ ἑλληνιστὶ μὲ τὴν προστασίαν τοῦ ἀρχιμανδρίτου θείου του. Ἐξέμαθε καὶ γλώσσας εὐρωπαϊκὰς· εἰσῆλθε δὲ εἰς τὸ πολιτικο-διπλωματικὸν στάδιον χάρις κυρίως εἰς τὸν γάμον του μὲ τὴν θυγατέρα τοῦ ἡγεμόνος Στεφάνου Βογορίδου Ἄνναν κατοικοῦντος τότε εἰς τὸ ἐν Μ. Ρεύματι παλάτιόν του, τὸ ὁποῖον κατόπιν μετετράπη εἰς ἀμερικανικὸν παρθεναγωγεῖον. Εἰς τὸ ἴδιον χωρίον κατοικοῦσε καὶ ὁ Κωστάκης Μουσοῦρος. Ἐκόσμησε μεγάλας θέσεις, τὴν πρεσβείαν τῶν Ἀθηνῶν καὶ τοῦ Λονδίνου τοῦ Ὄθωμ. Κράτους. Παρεξηγήθη ἐν τῇ ἐκτελέσει τῶν καθηκόντων του ὡς ἀνωτάτου Τούρκου ὑπαλλήλου. Ἀπὸ τὴν ἀλληλογραφίαν του, τῆς ὁποίας ἓνα μέρος περιῆλθεν εἰς χεῖράς μου, καὶ τῆς ὁποίας μερικὰ γράμματα ἐδημοσίευσά εἰς τὸν δεῦτερον τόμον τῆς Φωτιείου Βιβλιοθήκης μου, καταφαίνεται ὅτι προσεπάθει καὶ τὸ καθῆκόν του νὰ ἐκτελῇ ὡς ὑπάλληλος τοῦ ὀθωμανικοῦ Κράτους καὶ τὸ Γένος του καὶ τὴν Ἐκκλησίαν του νὰ ὑπηρετῇ. Μουσοτραφῆς, γνώστης τῆς ἀρχαίας ἑλληνικῆς, μετέφρασεν εἰς αὐτὴν τὴν θείαν κωμωδίαν τοῦ Δάντη. Διὰ τὰς ὑπὲρ τῶν σχολῶν τοῦ Μ. Ρεύματος δωρεάς του ἔγραψα εἰς τὸ περὶ τῶν πόρων τῶν Σχολῶν Μ. Ρεύματος κεφάλαιον.

Εἰς τὸ Μ. Ρεύμα ἐγκαίρως ἐγκατεστάθη ὁ ἐν Καζάν (σήμερον Κότελ) τῆς Ἀνατολικῆς Ρωμυλίας γεννηθεὶς—ἀπὸ γονεῖς Χρηστον καὶ Ραλλοῦν—ὁ Γαβριὴλ Κρέστοβιτς, προηγουμένως Κρεστίδης. Σπουδᾶσας ἐν Κων/πόλει καὶ ἐν Παρισίοις μετὰ τὰς σπουδὰς του ἐπέστρεψεν ἐνταῦθα. Διωρίσθη τοποτηρητὴς τοῦ πρώτου ἡγεμόνος τῆς Σάμου Στεφάνου Βογορίδου. Μετὰ ὑπηρεσίαν εἰς τὸ ὑπουργεῖον τῆς Δικαιοσύνης διωρίσθη καθηγητὴς τοῦ ἐμπορικοῦ δικαίου καὶ πρόεδρος τοῦ πρώτου ἐμποροδικείου τῆς Ὄθωμανικῆς Αὐτοκρατορίας. Ἐχημάτισε μέλος τῆς πρώτης Ἐθνοσυνελεύσεως τοῦ Πατριαρχείου μας (1858) τὰ μάλιστα συντελέσας εἰς τὴν σύνταξιν τῶν ἐθνικῶν Κανονισμῶν.

Μετὰ τὴν συνθήκην τοῦ Βερολίνου, ἡ Ἀνατολικὴ Ρωμυλία (Roumélie orientale) ἐκηρύχθη αὐτόνομος, ὁ δὲ Γαβριὴλ Κρέστοβιτς διευθυντὴς (ὑπουργός) τοῦ τμήματος τῶν ἐσωτερικῶν. Βραδύτερον ἔγινε γενικὸς διοικητὴς αὐτῆς (ἡγεμὸν) μὲ τὸν τίτλον πασᾶ καὶ μουσίφ. Κατὰ τὸ 1885 κατόπιν ἐπαναστάσεως ἐκραγείσης εἰς τὴν εἰρημένην χώραν μὲ σκοπὸν τὴν προσάρτησίν της εἰς τὴν Βουλγαρίαν ὁ Γαβριὴλ

ὑστερον ἀπὸ πολλὰς ταλαιπωρίας ἐπέστρεψεν εἰς τὴν Κων/πολιν ὅπου εἶχε διορισθῆ μέλος τοῦ Συμβουλίου τοῦ Κράτους. Τὴν θέσιν ταύτην κατεῖχε μέχρι τοῦ θανάτου του (1848). Εἶχε νυμφευθῆ τὸ 1857 τὴν Εὐφροσύνην θυγατέρα τοῦ Ἀντωνίου Σοφιανοῦ, Μεγαρεμμιώτου ὠσαύτως, καὶ συγγενεῦντος μετὰ τῆς οἰκογενείας Σταύρου. Ὁ υἱὸς τοῦ Γαβριὴλ Στέφανος Κρέστοβιτς ἔζησεν εἰς τὸ Μ. Ρεύμα. Ἐσπούδασε νομικὰ εἰς Παρισίους. Τὸ 1896 διωρίσθη βοηθὸς διοικητῆς Μοναστηρίου. Ἐκτελέσας εὐόρκως τὰ καθήκοντά του ἔτυχεν ἐπαίνων παρὰ τῆς ὀθωμανικῆς Κυβερνήσεως, ὑπὸ δὲ τῆς Ἑλληνικῆς ἐπαρασημοφορήθη μὲ τὸ παράσημον τοῦ ἀνωτέρου Ταξίαρχου τοῦ τάγματος τοῦ Σωτήρος. Κατόπιν διωρίσθη (1909) μέλος τοῦ Νομοελεγκτικοῦ τμήματος τοῦ Συμβουλίου τοῦ Κράτους ὅπου καὶ παρέμεινε μέχρι τοῦ θανάτου του (1922). Τὸ 1898 ἐνυμφεύθη τὴν Λουκίαν Ἀλεξάνδρου Καραθεοδωρῆ. Ἐκ τοῦ γάμου τούτου ἀπέκτησε δύο υἱοὺς τὸν Γαβριὴλ καὶ τὸν Ἀλέξανδρον Κρέστοβιτς. Ὁ μακαρίτης Στέφανος ἐνδιεφέρθη πολλὰς φορὰς διὰ τὰ σχολεῖα τοῦ χωρίου—καθὼς καὶ ὁ πατὴρ του—συνεργασθεὶς μὲ τὰ μέλη τῆς οἰκογενείας Σοφιανοῦ, εἰς τὴν ὁποίαν ἀνήκεν, ὡς ἐσημείωσα, ἡ μακαρίτισσα μήτηρ του, πρὸς προαγωγὴν αὐτῶν, εἴτε ὡς ἔφορος εἴτε καὶ ὡς ἀπλοῦς ἐνορίτης. Τὸ μέγαρον τοῦ Γαβριὴλ πασᾶ κτισμένον εἰς τὸ μέσον τοῦ λόφου τοῦ καταλήγοντος εἰς τὸν λεγόμενον τοῦμπον περιῆλθεν οὐχὶ πρὸ πολλοῦ εἰς χεῖρας τοῦ ἐγκρίτου Τούρκου Χουσεῖν. Εἰς τὸ μέγαρον αὐτὸ εἶχεν ἀποθάνῃ καὶ ὁ ἀείμνηστος Στέφανος, τοῦ ὁποίου οἱ προμνημονευθέντες δύο υἱοὶ Γαβριὴλ καὶ Ἀλέξανδρος ἐγκατεστάθησαν εἰς τὰς Ἀθήνας. (Περὶ Γ. Κρέστοβιτς βλέπε καὶ σελίδα 86 καὶ τὴν ὑποσημείωσιν).

Ἡ οἰκογένεια Ἀλεξάνδρου Καραθεοδωρῆ-πασᾶ, ἂν καὶ μέχρι τῆς πυρκαϊᾶς τοῦ 1918 ἡ ὁποία κατέκαυσε τὸ πατρικὸν μέγαρον, διέμεινε εἰς τὸν Κουρουτζεσμὲν, ἐν τούτοις τόσον ὁ Ἀλέξανδρος πασᾶς ὅσον καὶ τὰ τέκνα του, ἰδίως οἱ ἀλήστου μνήμης υἱοὶ του Στέφανος καὶ Παῦλος, ἐδείκνυον πάντοτε ἀμείωτον ἐνδιαφέρον διὰ τὰ κοινοτικά τοῦ Μ. Ρεύματος. Ἡ μακαρίτισσα Κασσάνδρα Ἀλεξάνδρου Καραθεοδωρῆ-πασᾶ ἐχημάτισεν ἐπὶ μακρὰ ἔτη πρόεδρος τῆς Φιλοπτώχου Ἀδελφότητος τῶν Κυριῶν τοῦ Μ. Ρεύματος καὶ συνετέλει πάντοτε εἰς ἀνακούφισιν τῶν δυστυχῶν, ἰδίᾳ κατὰ τὸν πρῶτον Παγκόσμιον Πόλεμον ἐν συνεργασίᾳ τότε μετὰ τῶν ἀμερικανικῶν σωματείων τῶν φροντιζόντων διὰ τὴν βοήθειαν τῶν πτωχῶν τῆς ἐγγύς Ἀνατολῆς.

Εἰς τὸ Μ. Ρεύμα κατόκησε καὶ ὁ πρὸ ὀλίγου εἰς ἡλικίαν 86 ἐτῶν ἀποθανὼν Γρηγόριος Βεγλερῆς, γαμβρὸς ἐπὶ θυγατρὶ Ἀννῆ τοῦ εἰρημένου Καραθεοδωρῆ-πασᾶ, τελευταῖος (1912) ἡγεμὼν τῆς Σάμου.

Ἄξιοσημείωτον εἶναι τὸ ὑπὲρ τῆς Κοινότητος ἐνδιαφέρον τοῦ ἀριστοκράτου τὴν ψυχὴν ὁμογενοῦς ἐκείνου, ἀνεψιοῦ τοῦ περιφήμου Ἀρχιμανδρίτου Γρηγορίου Βεγλερῆ (ἀπὸ τοὺς πρώτους ἀποφοίτους τῆς Θεολ. Σχολῆς Χάλκης) ἀποθανόντος καὶ ἐνταφιασθέντος εἰς τὸ Νεοχώριον (Ἅγιον Γεώργιον Ἁγίου Τάφου) τὸ 1866.

Θὰ ἦτο παράλειψις ὄχι μικρὰ ἀν δὲν ἀνέφερον καὶ τὸν διδάσκαλον τοῦ ἔθνους Νικόλαον Λογάδην ὡς ἔχοντα σχέσιν μὲ τὸ χωρίον. Ἴδου τί γράφει δι' αὐτὸν ὁ Σκαρλάτος Βυζάντιος: «ἐν δὲ τῇ τοῦ ναοῦ — Μ. Ρεύματος — περιβόλῳ, ὅπου καὶ τὸ τοῦ ναοῦ νεκροταφεῖον (δὲν ὑπῆρχε περιτείχισμα, φαίνεται, καὶ τὸ ἐν τῷ περιβόλῳ τοῦ ναοῦ νεκροταφεῖον συνήπτετο μὲ τὸ μέγαλον κοινὸν νεκροταφεῖον), καὶ παρεκκλήσιον, ἐπ' ὀνόματι τῆς Ἁγίας Παρασκευῆς, δύναται τις περιοδεύων νὰ συναρμολογήσῃ ὀλόκληρον νεκρίαν, ἀναλεγόμενος τὰ ἐπιτύμβια ἐπιγράμματα, ἐν ἡρωελεγειῷ τὰ πλεῖστα μέτρῳ, πάντα σχεδὸν προϊόντα τῆς μούσης τοῦ αἰδίου Νικολάου Λογάδου, ἐνὸς τῶν σεβαστῶν διδασκάλων τοῦ ἡμετέρου Γένους». («Κωνσταντινούπολις». Β. σ. 116). Ἄλλως τε ὡς διδάξας εἰς τὴν πατριαρχικὴν Ἀκαδημίαν Κουρουτσεσμέ καὶ διευθύνας αὐτὴν εἶχε δεσμοὺς μὲ τὸ Μ. Ρεῦμα. Λυπηρὸν εἶναι ὅτι κατεστράφησαν ὅλαι ἐκεῖναι αἱ μαρμάριναι πλάκες ὅπου θὰ ἀνεγινώσκομεν τὰ ἐπιτύμβια ἐγκρίτων ὁμογενῶν, Μαυροκορδάτων, Μουρούζηδων Ζαρίφηδων καὶ ἄλλων.

Πολλοὶ ἄλλοι ἔγκριτοι ὁμογενεῖς σημειώνονται εἰς τοὺς κώδικας τοῦ Μ. Ρεύματος τῶν ὁποίων ἡ περιγραφή καὶ ἡ τῶν ιδιοτήτων ἐξερεύνησις ἀπαιτεῖ τὴν σύνταξιν ἰδιαιτέρου πολυσελίδου συγγράμματος. Ἄξιοσημείωτοι ὅμως εἶναι αἱ ἐνταῦθα μέχρι τοῦ 1922—23 διαμείνασαι πυκναὶ παροικίαι Κασσιωτῶν καὶ κατοίκων τοῦ Κατιρλῆ (= «Μουλαροχώρι» γράφει ὁ πατριαρχικὸς κατάλογος ὁ δημοσιευθεὶς ὑπὸ τοῦ μακαρίτου Σακελλίωνος ὅπου ἀναφέρεται ὡς πατρίς τοῦ Οἰκ. Πατριάρχου Παρθενίου τοῦ Δ'. τὸ Μουλαροχώρι = Κατιρλῆ.) Ἀπὸ τοὺς Κασσιώτας ἀναφέρω τὸν Ἰωάννην Πνευματικὸν ἐνταφιασθέντα ἐν τῷ νεκροταφείῳ τοῦ χωρίου μας, τοὺς ἤδη προμνημονευθέντας ἀδελφοὺς Μαυρῆ Ἰωάννην καὶ Νικόλαον, τὸν κ. Ρεθύμνην, τὸν κ. Κουλουκουντήν, τὸν Τζαννέτον, τὸν ἱατρὸν Βουβλινόπουλον, τὸν καπετάνον Γκιόζεπον τοῦ ὁποίου ἡ ἐγγονὴ ἐνυμφεύθη τὸν ἐκ Κατιρλῆ κ. Σωτήριον Γιοβάνογλου, τὸν Γιάνναρον Μηνᾶν, τὸν μακαρίτην Νικόλαον, τὸν ἱατρὸν Λεντάκην καὶ πολλοὺς ἄλλους. Οἱ ἐνταῦθα πολυπληθεῖς Κατιρλιῶται ἀπετέλουν τὸ πυκνότερον μέρος τοῦ ἐκκλησιάσματος τοῦ ἱ. ναοῦ τῶν Ταξιαρχῶν. Οἰκογένεια ἀξία μνείας τυγχάνει καὶ ἡ τοῦ μακαρίτου Βούτα χιακῆς καταγωγῆς, τῆς ὁποίας ὁ υἱὸς Ἰωάννης Βούτας ἐγκατεστάθη πρὸ πολλοῦ εἰς τὰς Ἀθήνας.

Οἱ κώδικες ἀναφέρουν καὶ Δούζογλουδες. «Ἐνοικίασαν διὰ τὰ ἄλογά των οἱ Δούζογλουδες τὸ τσαῖρι τοῦ Προφήτου Ἡλιοῦ». Τὸ ἄνω μέρος τοῦ ἀμερικανικοῦ Παρθεναγωγείου τοῦ Μ. Ρεύματος, ἢ καὶ ὀλόκληρος ἡ περιοχὴ ἐκείνη ἀνήκεν εἰς τὴν μεγάλην αὐτὴν ἀρμενικὴν οἰκογένειαν τῆς ὁποίας τὸ τέλος ὑπῆρξε πολὺ τραγικόν. Ἀναφέρεται καὶ «Ἀρμάσης Δούζογλου». Θὰ εἶναι ἄλλος.

Οἰκογένεια ἡ ὁποία ὡσαύτως πράγματι ἀπεδείχθη ποικιλοτρόπως ὠφέλιμος εἰς τὸ χωρίον εἶναι ἡ γνωστὴ ὑπὸ τὸ ὄνομα «Μιχαὴλ Σταύρου». Ἐμπρὸς εἰς τὴν εἴσοδον τοῦ ναοῦ τοῦ Προφήτου Ἡλιοῦ ὑπάρχει ὁ τάφος τῆς οἰκογενείας ἐκεῖ διαβάζομεν: «21 Νοεμβρίου 1880, Μιχαὴλ Σταύρου» καὶ 1881 Αὐγούστου «Φωτεινὴ Σταύρου». Ὁ πατήρ του «Τζωρτζῆς Σταύρου καὶ ἡ μήτηρ του «Ἀναστασία» σημειώνονται εἰς τὰ κοινοτικὰ βιβλία.

Τὸ μέγαρόν του μὲ εὐρύτατον κῆπον ἦτο κοντὰ στὸ σπίτι τοῦ Μιχαλάκη Μπογιατζόγλου, ἀνεψιοῦ ἐπ' ἀδελφῆ τοῦ περιωνύμου μητροπολίτου Κυζίκου Νικοδήμου, ἀρχαίου σχολάρχου τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Σταυροῦ εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα. Πάντοτε ἐξυμνεῖται ἐδῶ ἡ φιλομουσία καὶ ἡ φιλανθρωπία καὶ ἐν γένει ἡ εὐεργετικὴ καὶ κοινοτικὴ δραστηριότης τῆς ἀριστοκρατικῆς αὐτῆς οἰκογενείας. Ὁ υἱὸς τοῦ Μιχαὴλ Σταύρου Ἰωάννης, συνδεθεὶς—διὰ τοῦ γάμου του μετὰ τῆς Εὐφροσύνης Παύλου Μουσούρου—μετὰ τῆς μεγάλης οἰκογενείας τῶν Μουσούρων καθὼς καὶ τοῦ ἡγεμονικοῦ οἴκου τῶν Καραθεοδωρήδων, οὐδέποτε ἐλησμόνει τὴν γενέτειράν του, τὸ Μ. Ρεῦμα, ὅπου εἰργάσθη καὶ ὡς ἐφοροεπίτροπος. Ἡ οἰκογένεια Τζωρτζῆ—Μιχαὴλ—Ἰωάννου Σταύρου εἶναι ἡ ἰδίᾳ μὲ τὴν οἰκογένειαν Γεωργίου Σταύρου Ἡπειρώτου, τοῦ ἱδρυτοῦ τῆς ἐθνικῆς Τραπεζῆς τῆς Ἑλλάδος. Ὁ Ἰωάννης Μ. Σταύρου ἀποθανὼν κατὰ τὴν ἀνακωχὴν μετὰ τὸν πρῶτον παγκόσμιον πόλεμον ἐκηδεύθη εἰς τὸν ναὸν τῆς Ἁγίας Τριάδος τοῦ Πέραν μετασχόντος εἰς τὴν κηδεῖαν τοῦ κλήρου τοῦ Μ. Ρεύματος. Κατ' ἄλλους ἡ οἰκογένεια Σταύρου τοῦ Μ. Ρεύματος εἶναι καταγωγῆς κρητικῆς, ἔφερε δὲ μέχρι τοῦ 1821 τὸ ἐπώνυμον Χαχαμάκη. Κατόπιν προσέλαβε τὸ ἐπίθετον Σταύρου. Ἡ πρώτη ἐκδοχὴ εἶναι τοῦ Μ. Γεδεῶν ἢ δευτέρα τῶν ἐπιζώντων ἀπογόνων τῆς οἰκογενείας Σταύρου.

Μεταξὺ τῶν ὀνομάτων ποὺ ἀναφέρονται εἰς τοὺς κώδικας διαβάζομεν καὶ τὰ ὀνόματα, καθὼς ἤδη ἐσημειώθη, Τζιτζίνια, Τζιτζιράκου («Ζωήτσα Τζιτζιράκενα», «Καμινάρης Τζιτζίνιας») «Χατζῆ Ἀντώνιος Κόχιλας» καὶ ἄλλα. Ἡ οἰκογένεια Τζιτζίνια μέχρι πρὸ 17 περίπου ἐτῶν εἶχεν ὡς ἀξιολύπητον λείψανον μίαν γεροντοκόρην «Μανιώ Τζιτζίνια» ἀποθανοῦσαν ἀπὸ ἐσχάτην ἔνδειαν!! Ἡ οἰκογένεια Τζι-

τζιράκου ὑπάρχει καὶ σήμερον εἰς τὸ χωρίον, ἂν ὄχι μὲ τὴν αἴγλην τῶν περασμένων χρόνων. Ἡ οἰκογένεια Κόχιλα σώζεται καὶ κατοικεῖ εἰς τὸ Βεβέκι. Πρὸ 20 καὶ περισσοτέρων ἐτῶν ἐκήδευσα εἰς τὸ εἰρημένον προάστειον γραῖαν Κόχιλα ὑπερενενηκοντούτιδα κόρην ἢ νύμφην τοῦ Ἀντωνίου Κόχιλα. Εἰς τὸ νεκροταφεῖον τοῦ Μ. Ρεύματος εἶναι ἐνταφιασμένος καὶ ὁ γνωστὸς Φαναριώτης Δημήτριος Στεφανίδης, τοῦ ὁποῦ ὁ υἱὸς Στέφανος Στεφανίδης διακρίνεται εἰς τὴν Νέαν Ὑόρκην ὡς φιλόμουσος καὶ φιλόανθρωπος ὁμογενῆς καταλαβὼν ἀξιόλογον θέσιν ὡς ἐφοπλιστής.

Τὸ Μέγα Ρεῦμα, ὅπως ἀντελήφθη ὁ ἀναγνώστης, ἀπὸ τὰ ἕως τώρα λεχθέντα, δὲν ἦτο μόνον τοποθεσία ῥωμαντικῆ, τόπος ἐξόχως ὑγιεινός, πού προσεῖλκνεν ὅλους σχεδόν, τοὺς σημαίνοντας Φαναριώτας ἀλλὰ καὶ χώρα ὅπου σχεδὸν ὅλοι οἱ κάτοικοι ἦσαν Ἕλληνες. Ὁ Σκ Βυζάντιος, καθὼς καὶ ἄλλοῦ τὸν ἀνέφερα, γράφει ὅτι «μέχρις οὐ πρὸ πολλῶν ἐτῶν, τὸ μόνον μουσουλμανικὸν γινώρισμα ἐν τῷ Μιχαήλιῳ» ἦτο «ἢ παρὰ τὴν εἴσοδον τῆς οἰκίας τοῦ Σταυράκογλου μεγαλοπρεπῆς κρήνη, κτίσμα τὸ κατ' ἀρχὰς τοῦ Ρουζναμετζῆ τοῦ Σουλτὰν Μουράτ τοῦ Δ'. (1611—1640).²⁹⁶⁾

Δι' αὐτὸν ἀκριβῶς τὸν λόγον καὶ διὰ τὸ παραθαλάσιον τοῦ τόπου ὁ πάτριος Εἰάνθος κατὰ τὸ 1818 προετίμησε τὸ Μιχαήλιον ὡς κέντρον ἀπὸ τὸ ὁποῖον θὰ ἤμποροῦσε νὰ διευθύνῃ τὸ κίνημα τῆς ἀπελευθερώσεως τοῦ Γένους. Καὶ ἐδιάλεξεν ἀκριβῶς μίαν ἀπομεμονωμένην συνοικίαν πού μὲ τὸ ὄνομά της ξεσήκωνεν ἀπὸ τὸ βαθὺ παρελθὸν ὀλόκληρον κόσμον ἐντυπώσεων καὶ αἰσθημάτων, τὴν συνοικίαν πού ὀνομάζετο, καθὼς καὶ ἄλλου τὸ ἐδήλωσα, «Καντακουζηνοῦ», κατὰ τὸν δρόμον πού ὀδηγεῖ πρὸς τὸν ποιητικώτατον λόφον τοῦ Προφήτου Ἡλιοῦ μὲ τοὺς γηραιούς του πλατάνους. Ἐδῶ εἰς τὸ Ἀρναούτκιον συνηντήθησαν εἰς τὸ σπιτάκι τοῦ Εἰάνθου — στὴν συνοικίαν Καντακουζηνοῦ — ὁ Σκουφᾶς, ὁ Ἀναγνωσταρᾶς, ὁ Χρυσοσπάθης, ὁ Δημητρόπουλος, ὁ Φαρμάκης καὶ ἄλλοι. Ὁ Σπύρος Μελαῆς εἰς τὸ «Ἐλεύθερον Βῆμα» τῆς 4 Ἀπριλίου 1930 ἔγραφε τὰ ἑξῆς σχετικὰ πρὸς τὴν εἰς τὸ Ἀρναούτκιον ὑπὲρ τῆς ἀπελευθερώσεως τοῦ Γένους ἐνέργειαν τοῦ Εἰάνθου καὶ τῶν συνεργατῶν του. «Ἦτο 13 τοῦ Ἀπρίλη τοῦ 1818 ἡμέρα Μεγάλου Σάββατο. Ὁ Εἰάνθος μὲ τὶς δύο φαμίλιες του, μὲ τὰ κεράκια του στὴν ἐκκλησία νὰ περιμένουν ν' ἀκούσουν τὸ «δεῦτε λάβετε φῶς», νὰ κάνουν Ἀνάστασι... Ὁ Εἰάνθος (τὸν Σκουφᾶν) τὸν

²⁹⁶⁾ «Κωνσταντινούπολις» Β. σ. 119. Ὁ δεύτερος τόμος ἐξεδόθη κατὰ τὸ 1862. Ὡστε περὶ τὰ μέσα τοῦ δεκάτου ἐνάτου αἰῶνος δὲν κατοικοῦσαν Μουσουλμάνοι εἰς τὸ βυζαντινὸν Μιχαήλιον.

παίρνει στὸ σπιτάκι του γιὰ φίλο τὸν παρουσιάζει στὶς φαμίλιες του, τρῶνε μαζί τὸν τζορμπᾶ» τσουγγρίζουν τ' αὐγά, πίνουν κι' εὐχονται τὴ γρήγορη ἀνάστασι τοῦ Γένους... Ὁ Σκουφᾶς ἐξηγεῖ στὸν Εἰάνθον ὅτι μένουν στὸ καράβι πού τοὺς ἔφεραν ἀπὸ τὴν Ὀδησσό, αὐτὸς ὁ Ἀναγνωστόπουλος καὶ ὁ Λουριώτης δύο καινούργοι φιλικοί. Ὁ Εἰάνθος τοὺς καλεῖ κι' αὐτὸς. Κάνουν πάσχα μαζί στὸ μικρὸ σπιτάκι του στὸ Ἀρναούτκιον. Ὁ Σκουφᾶς ἀπέθανε στὸ Μ. Ρεῦμα 31 Ἰουλίου 1819 καὶ ἐτάφη εἰς τὴν ἐκκλησίαν τῶν Π. Ταξιαρχῶν. Ἀνεκατεύθησαν τὰ ὀστέα ἐνὸς ἡρώος τῆς ἐλευθερίας μὲ τὰ ὀστέα πατριαρχῶν, ἀρχιερέων, ἱερέων, ἡγεμόνων, πλουσίων πραγματευτῶν, πού ὅλοι αὐτοὶ κατεκλύζοντο ἀπὸ τὰ ἴδια αἰσθήματα.

Τὰ διατρέξαντα ἐπὶ Εἰάνθου καὶ τῶν συναδέλφων του ἔγιναν γνωστά. Αὐτὴ ἡ ἀποκάλυψις προεκάλεσε φόβον καὶ τρόμον εἰς πολλοὺς Μεγαρεμμιώτας καὶ ἠνάγκασεν ἀρκετοὺς ἀπ' αὐτοὺς νὰ φύγουν εἰς τὸ ἐξωτερικόν. Ἀπ' ἐκείνους τοὺς ὑπολειφθέντας ἐγκρίτους ὁμογενεῖς ὄχι ὀλίγοι ἐκρεμάσθησαν ἢ οὕτως ἢ ἄλλως ἐφονεύθησαν εἴτε μέσα στὴν πόλιν εἴτε στὰς ἐπαρχίας ὅπου ἐξωρίσθησαν. Μεταξὺ τῶν εἰς τὸ Μ. Ρεῦμα κρεμασθέντων—καθὼς καὶ ἄλλοῦ ἔκαμα λόγον—ἦτο ὁ χωρεπίσκοπος Μ. Ρεύματος Θεοδωρουπόλεως Ἀνθιμος, τὸν ὁποῖον ὁ Οἰκονόμος ὁ ἐξ Οἰκονόμων εἰς τὸν ἐπιμνημόσυνον πού ἐξεφώνησεν εἰς τὸν Γρηγόριον τὸν Ε'. — Ἀπριλίου 1822—εἰς τὴν Ὀδησσόν, ἀποκαλεῖ «ἐπιστάτην». Ἐκρεμάσθη εἰς τὸ πηγάδι τοῦ «τσαρσιοῦ» ἀντικρὺ στὸν περίβολον τῆς ἐκκλησίας μαζί μὲ τοὺς μητροπολίτας Ἀδριανουπόλεως Δωρόθεον Πρώϊον τὸν Χιον, ἄλλοτε σχολάρχην τῆς Μ. Σχολῆς, καὶ τὸν Τορνόβου Ἰωαννίκιον. Καὶ οἱ δύο οὗτοι κατόκουν εἰς τὸ Μ. Ρεῦμα, ὅπως εἶδομεν, καὶ τόσοι ἄλλοι ἀρχιερεῖς.

Ἡ παράδοσις λέγει ὅτι ὁ ἀείμνηστος μητροπολίτης Δέρκων Γρηγόριος, γέροντας τοῦ οἰκ. πατριαρχοῦ Γρηγορίου τοῦ Στ', περνοῦσε μὲ τὸ καΐκι διὰ νὰ πάγῃ στὰ Θεραπεῖα. Βλέπων τοὺς κρεμασμένους συναδέλφους του στὸ «πηγάδι τοῦ τσαρσιοῦ» τοῦ Ἀρναούτκιου, προησθάνθη τὸ ἴδιον καὶ διὰ τὸν ἑαυτὸν του τέλος. Ἦρξις λοιπὸν ἀπὸ τὸ Μ. Ρεῦμα νὰ ψάλλῃ τὴν νεκρώσιμον ἀκολουθίαν. Τὴν ἐτελείωσεν ἀκριβῶς εἰς τὴν πόρταν τῆς μητροπόλεως ὅπου τὸν περιέμενεν ὁ δῆμιος διὰ τὰ περαιτέρω. Καὶ πού εἶναι τώρα τὰ μεγάλα πρόσωπα πού κοσμοῦσαν τὸ ἐφρατεινὸν αὐτὸ χωρίον τῶν Βυζαντινῶν; πού οἱ Ναξίσηδες οἱ κόμιτοι, οἱ μεγάλοι Λογοθόται, οἱ ἡγεμόνες Βλαχίας καὶ Μολδοβλαχίας, οἱ καπικεχαγιαῖδες των, οἱ σπαθάρηδες των; «Οὐ πάντα κόνις, οὐ πάντα μῦθος, οὐκ ἐν ὀλίγοις ὀστέοις τὰ μνημόσυνα τῆς ζωῆς αὐτῶν,²⁹⁷⁾

²⁹⁷⁾ Ὁμιλία εἰς τὸ πρόσχε σεαυτῷ» Migne 31 σ. 210.

κατὰ τὴν ἔκφρασιν τοῦ Μ. Βασιλείου; Ποῦ τὰ ἀρχοντικά μέγαρα, ὅπου Ἰωάννης ὁ Μαυροκοδάτος ἀπέθανε μὲ τὸ τσουμποῦκι του στὸ στόμα; ποῦ τὰ λαμπρὰ σπίτια τῶν Σκαναβήδων καὶ τὸ παλάτιον τοῦ «περιβοήτου Σταυράκογλου»; Θὰ ἐπαναλάβω τὰ δαβιτικά λόγια πού ἐπρόφερον ὁ Δαπόντε ἐξ ἀφορμῆς τοῦ κρημνίσματος τοῦ μεγάρου τοῦ φίλου του Γεωργίου Σπαθάρη Σταυράκογλου «καὶ παρήλθον καὶ ἰδοὺ οὐκ ἦν· καὶ ἐζήτησα καὶ ἐγώ, ὡς ὁ Δαβὶδ τὸν τόπον αὐτοῦ, καὶ οὐχ εὗρέθη ὁ τόπος αὐτοῦ»²⁹⁸).

Καὶ ὁ Παναγιώτης Σούτσος, ἀπὸ τὴν πολυπαθῆ τῶν Σούτσων οἰκογένειαν, μελετήσας τὰς τραγικὰς μεταβολὰς πού ὑπέστη καὶ ἡ οἰκογένεια τῶν Σούτσων καὶ αἱ ἄλλαι ἡγεμονικαὶ πού εἶχον ὠραῖα καὶ πολυτελῆ παλάτια τοῦ Βοσπόρου, ἀπαντᾷ ὡς ἐξῆς εἰς τὸ ἀνωτέρω ἐρώτημα: «ὑπῆρξαν αἱ λιθόστρωτοι ἐκεῖναι παραλῖαι»,

Ἐψηλάντων καὶ Μουρουζῶν καὶ Σούτσων κατοικίαι»

«ἀλλὰ ὁ βίος ἄστατος, ὡς ροῦς θαλάσσης ρέει.»

«τὰς ἀπὸ κέδρου στέγας τῶν Ἀρμένιοι Ἑβραῖοι.»

«οἰκοῦσι πρὸ ἐνιαυτῶν πολλῶν ἐκπεπληγμένοι.»

«καὶ ἡ ἀράχνη στοὺς χρυσοὺς ὀρόφους τῶν ὑφαίνει.»

(Ἄγνωστος, στίχοι 121 κ' ἐξ. παρὰ τῷ Σκ. Βυζαντίῳ, ἐνθ. ἀνωτ. Β. σ. 107).

Τελευταίως, ἐξ ἀφορμῆς τῆς συγγραφῆς τοῦ παρόντος βιβλίου, περιειργαζόμενη τὰ πρὸς τὴν παραλίαν καὶ ὀλίγον παραπάνω παλαιὰ σπίτια τοῦ χωρίου. Τὸ βλέμμα μου ἐσταμάτησε στὸ σπίτι πού ἄλλοτε κατοικοῦσεν ὁ φιλόμουσος καὶ εὐσεβῆς πατριάρχης Γρηγόριος ὁ Φουρτουνιαδῆς. Εὐρίσκειται στὸν δρόμον πού φέρει εἰς τὸ ἀμερικανικὸν παρθεναγωγεῖον. Παρατήρησα μὲ κάποιαν προσοχήν· εἶναι κτισμένον ἐπάνω σὲ θεμέλια παλαιοῦ ἡγεμονικοῦ παλατιοῦ. Ποῖος ξεύρει ἂν δὲν ἦτο ἐκεῖ τὸ παλάτι τοῦ ξακουσμένου Χίου Δημητρίου Σκαναβῆ ἢ τοῦ Ἰωάννου Μαυροκοδάτου, υἱοῦ τοῦ Νικολάου!!

Τὰ γεγονότα τοῦ 1821, αἱ μεταβολαὶ τῶν συνθηκῶν τῆς ζωῆς, ἡ ἀνάπτυξις τῶν μέσων τῆς συγκοινωνίας, ἡ δημιουργία στὸ πέραν μιᾶς νέας ὁμογενοῦς ἀριστοκρατικῆς κοινωνίας καὶ πρὸ πάντων ἡ δημιουργία ἐλευθέρως Ἑλλάδος, ἀπεψίλωσαν ὀλίγον κατ' ὀλίγον τὸ Μ. Ρεῦμα ἀπὸ τὸ πλῆθος τῶν εὐγενῶν Φαναριωτῶν καὶ ἄλλων ἐγκρίτων Ἑλλήνων. Ἐχασε τὴν παλαιάν του αἴγλην. Μ' ὅλα ταῦτα ἕως εἰς τὸν καιρὸν τῆς ἀνταλλαγῆς τῶν πληθυσμῶν, ὅποτε καὶ πολλοὶ ἐγκατέλιπον τὸ χωρίον ἀπὸ ἀδικαιολόγητον φόβον, τὸ Μ. Ρεῦμα διετήρει ἀρκετὴν

²⁹⁸) «Πανδώρα» ἐνθ. ἀνωτ. σ. 437.

αἴγλην καὶ σχεδὸν ἀκέραιον τὸ ὁμογενὲς στοιχεῖον, τὸν ἑλληνικὸν του χαρακτήρα. Εἶχον τὸ εὐτύχημα νὰ τὸ εὖρω περιβεβλημένον πέπλον λαμπρότητος ἀρκετῆς καὶ μὲ πληθυσμὸν καθαρῶς ὁμογενῆ· ἐδοκίμασα καὶ τὸ ἀτύχημα νὰ τὸ ἴδω καὶ παρηλλαγμένον· περιφερόμενος πότε πότε ἀνὰ τὰ ἐρεῖπια τῶν κρημνισμένων παλαιῶν παλατιῶν τῶν «ἐγκρίτων ἐγκωριαζόντων» τοῦ ἀρχαίου Μιχαηλίου ἀρχίζω μελαγχολικὰ νὰ ψελλίζω τὰ λόγια τοῦ ἱεροῦ Χρυσοστόμου· «τὰς οἰκίας περισκόπει, τὰς τῶν μεγάλων καὶ περιφανῶν καὶ *νῦν εἰς ἔδαφος κατενεχθείσας*· ἐν νόησον πόσα ἴσχυσαν, καὶ νῦν οὐδὲ μνήμη αὐτῶν ὑπολέλειπται»²⁹⁹). Ὑπελείφθη, ἄς προσθέσω, ἡ μνήμη τοῦ παρελθόντος, ἡ ἱστορικὴ ἀφήγησις· καὶ αὐτὴν προσεπάθησα, κατὰ τὴν δύναμίν μου, νὰ τὴν κάμω ζωντανήν, ὅχι μόνον ὡς πρὸς τὰ ἐξέχοντα πρόσωπα πού κατόκησαν ἐδῶ, ἀλλὰ καὶ ὡς πρὸς ὁλόκληρον τὸ χωριό, τὴν δευτέραν αὐτὴν πατρίδα μου.

Ἐργαφον εἰς τὸ Μέγα Ρεῦμα τῇ 31ῃ Δεκεμβρίου 1948.

† Ο ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ ΗΛΙΟΥΠΟΛΕΩΣ ΓΕΝΝΑΔΙΟΣ

²⁹⁹) Ὁμιλία Α' εἰς τὴν Β' πρὸς Θεσσαλονικεῖς ἐπιστολήν.

ΣΥΜΠΛΗΡΩΜΑΤΙΚΑ ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑ

Ἐνας κληρικὸς Μεγαρευμιώτης ποὺ ἐτίμησε καὶ τὴν γενέτειράν του καὶ τὸ οἶκουμ. Πατριαρχεῖον ὡς διερμηνεύς, ἀρχιγραμματεὺς τῆς ἱ. συνόδου, καθηγητῆς τῶν Νομικῶν καὶ τῆς Γαλλικῆς εἰς τὴν Θεολογ. σχολὴν Χάλκης (1890), ἀρχισυντάκτης τῆς «Ἐκκλησιαστικῆς Ἀληθείας» καὶ ἀπὸ τοῦ 1892—1901 ἀρχιεπίσκοπος Κεφαλληνίας, εἶναι ὁ προῶως ἀποθανὼν Γεράσιμος Δώριζας (1851—1901). Ἀπόφοιτος τῆς Θεολ. σχολῆς Χάλκης (1873), συνεπλήρωσε τὰς σπουδὰς του εἰς Παρισίους (1878) δαπάναις τοῦ ὠσαύτως Μεγαρευμιώτου τὴν καταγωγὴν ἀειμνήστου Γεωργίου Ζαρίφη. Ἀνεδείχθη διδάκτωρ τῶν Νομικῶν καὶ προλύτης τῆς Φιλολογίας. Ἐχει συγγενῆ τὸν διάσημον ἀθλητὴν Μιχαήλ, διαπρεπῆ καθηγητὴν τοῦ Πανεπιστημίου Πενσιλβανίας Δώριζαν. Τὸ πατρικόν του σπίτι εὕρισκετο εἰς τὴν παραλίαν. Τώρα μένει ὡς οἰκόπεδον. Διεκρίνετο ὁ μακαρίτης διὰ τὴν ρητορικὴν του δεινότητα καὶ τὰ φιλάνθρωπά του αἰσθήματα.

Μεταξὺ τῶν τέκνων τοῦ Μ. Ρεύματος πρέπει νὰ κατατάξωμεν καὶ τὸν διάσημον ἐρευνητὴν τῆς βυζαντινῆς μουσικῆς, μακαρίτην (ἐσχάτως ἀποθανόντα) Κωνσταντῖνον Ψάχον, μουσικοδιδάσκαλον τῆς τοῦ Χ. Μεγ. Ἐκκλησίας. Τὸ ἔργον του εἶναι γνωστόν.

Μεταξὺ τῶν ἱεροψαλτῶν ἐλησμονήθη ἡ καταχώρισις τοῦ Κωνσταντῖνου Σύρκα, ὁ ὁποῖος ἐπὶ ἱκανὰ ἔτη πρὸ τοῦ Βασιλείου Ὀνούφριάδου ἔψαλλεν ἐπιτυχῶς εἰς τὸν ναὸν τοῦ χωρίου.

Ὁ Ἰωάννης Ρωσσέτης εἶχε σύζυγον τὴν θυγατέρα τοῦ ἐξ Ἀπορρήτων Ἀλεξ. Μαυροκορδάτου Ἑλένην ἐνταφιασθεῖσαν εἰς τὸν περίβολον τοῦ ἱ. ναοῦ Ἀγ. Παρασκευῆς τοῦ Χάσκιογι Μαρτίου 6, 1722. Εἰς τὴν σελίδα 178 ἐγράφη ὅτι ὁ διερμηνεύς τοῦ στόλου Κωνσταντῖνος Χαντζερῆς—ὁ κατόπιν διαδεχθεὶς τὸ 1797 εἰς τὴν ἡγεμονίαν τῆς Βλαχίας τὸν Ἀλέξανδρον Ὑψηλάντην—ἐθανατώθη τὸ 1798 καὶ ὅτι κατὰ τοὺς κώδικας τοῦ χωρίου τὸ τραγικὸν τέλος του ἔλαβε χώραν κατὰ τὸ 1799. Ἀπὸ ἓνα γράμμα τοῦ πατριάρχου Γρηγορίου τοῦ Ε' τὸ ὁποῖον εἶχε στείλῃ τὸν Ἰούνιον (9) τοῦ 1799 εἰς τὸν τότε Μ. Δραγομάνον Κωνσταντῖνον Ὑψηλάντην—διαδεχθέντα τὸν θανατωθέντα Χαντζερῆν τὸν Νοέμβριον 1799 εἰς τὴν ἡγεμονίαν τῆς Βλαχίας—καταφαίνεται ὅτι ὀλίγον πρὸ τοῦ Ἰουνίου τοῦ 1799 ἐθανατώθη ὁ ἀτυχῆς Κωνσταντῖνος Χαντζερῆς. Τὸ γράμμα τοῦ πατριάρχου Γρηγορίου σταλὲν ἀπὸ τὸ Ἅγιον Ὄρος ὑπάρχει εἰς τὴν συλλογὴν Χότζη ἀρ. 344.

Κωνσταντῖνος Σούτσος ἢ Σούτσου (σ. 166) ὑπογράφεται ὡς κόμισος εἰς τὸ χρυσόβουλλον τοῦ Ἀλεξάνδρου Ἰωάννου Ὑψηλάντου 1788. (Βαρθ. Κουτλουμουσιανοῦ Ἱστορικὸν ὑπόμνημα σ. 157).

Εἰς τὰς ὑπὲρ τῆς ἐμπορικῆς σχολῆς Χάλκης «αὐτοπροαιρέτους συνεισφοράς, τοῦ 1834—44 διαβάζομεν καὶ τὰ ἐξῆς ὀνόματα: «ἀδελφοὶ Τσιτσίνια, Παῦλος Ροδοκανάκης Νικόλαος Μαντζαβῖνος, Κυριακὸς Παντζίρης, ἀδελφοὶ Ζαρίφη, ἀδελφοὶ Σεβαστοπούλοι, Στέφανος καὶ Π. Ράλλης, Στέφανος Λαμπίκης, Ζαφειρόπουλος καὶ Ζαρίφης». Ὅλα αὐτὰ τὰ ὀνόματα, ὡς εἶδομεν, εἶναι σημειωμένα μὲ λεπτομερείας εἰς τοὺς κοινοτικὸς κώδικας Μ. Ρ. Ὅλοι ἦσαν κάτοικοι τοῦ Μ. Ρεύματος.

Ἡ οἰκογένεια Ἀλεξάνδρου Καρα-θεοδωρῆ πασᾶ μετὰ τὴν πυρκαϊάν τοῦ Κουρουτσεσμέ, περὶ τῆς ὁποίας ἐγίνε λόγος, ἐγκατεστάθη εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Γαβριὴλ πασᾶ Κρέστοβιτς (Μ. Ρεῦμα). Ὁ Ἀλέξανδρος, υἱὸς τοῦ Στεφάνου, ἦτο πρῶτος πληρεξούσιος τῆς Τουρκίας εἰς τὸ συνέδριον τοῦ Βερολίνου (1878). Ἐχρημάτισε πρέσβυς εἰς τὴν Ρώμην, ἡγεμὼν τῆς Σάμου, καὶ ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν τῆς Τουρκίας.

Εἰς τὴν σελίδα 124 ἔκαμα λόγον διὰ τὸ σωματεῖον ποὺ φροντίζει διὰ τὸ συσσίτιον (φιλόπτωχος ἀδελφότης), καὶ παρέχει πολλὸς ὑπηρεσίας ἀνακουφίζον τὴν ἀπορον τάξιν τῆς χώρας. Ἐσχάτως ἰδρύθη καὶ μορφωτικὸς σύλλογος τῶν νέων ἀπὸ ἐπίλεκτα καὶ φιλόμουσα μέλη τῆς νεολαίας τοῦ χωριοῦ. Ἐνας ἀπὸ τοὺς εὐγενεστέρους σκοπούς του εἶναι ἡ προσπάθεια ὅπως οἱ μαθηταὶ ἐνισχυόμενοι καὶ προγυμναζόμενοι μὴ χάσωσι τὰ χρόνια των ἀδίκως. Εἶναι ἀξιέπαινοι. Κάτοικος ἐπὶ πολλὰ ἔτη τοῦ Μ. Ρ. ἐχρημάτισεν ὁ Ἀριστείδης Γεωργαντζόγλου πασᾶς καταλαβὼν μεγάλας κυβερνητικὰς θέσεις καὶ ἐπὶ νεοτουρκικοῦ καθεστώτος διορισθεὶς ὑπουργὸς δασῶν καὶ Γεωργίας. Ἀπέθανεν ὑπέρογκως.

Εἰς τὴν σελίδα 197 σημειώνεται Μαντζαβῖνος. Ἡ σύζυγός του Σοφία ἢ Σοφίτζα. Μεταξὺ τῶν ἐτῶν 1822—1826 σημειώνεται: «χρέος τῆ Σοφίτζα Μαντζαβῖνου γρ. 500» «τὰ δι' ὁμολογίας δανειακῶς ληφθέντα ἀπὸ Δ. Μαντζαβῖνον γρ. 100» (φύλ. κώδ. 236 β, 237 β, 251 β, 269 α κ. ἄ.) Ἀπὸ τοὺς κώδικας φαίνεται ὅτι ἦτο οἰκογένεια πλουσία καὶ ἐλάμβανε μέρος εἰς τὴν διοίκησιν τῆς χώρας. Ὁ Νικόλαος Μαντζαβῖνος ὁ ὁποῖος ἀναφέρεται εἰς τὰς ὡς ἄνω συνεισφοράς ἴσως εἶναι υἱὸς τοῦ προαναφερθέντος Δημητρίου. Ὑποθέτω ὅτι εἰς τὴν ἰδίαν οἰκογένειαν ἀνήκει καὶ ὁ νῦν Γ. Διοικητῆς τῆς Τραπεζῆς τῆς Ἑλλάδος κ. Μαντζαβῖνος.

Προκειμένου περὶ τοῦ κλήρου τοῦ Μ. Ρεύματος παρατηρῶ ὅτι ὡς ἐξάγεται ἀπὸ πατριαρχικὰ σιγίλλια, σταλέντα μοι ἀπὸ τὴν Μοῆν Ἰβήρων ἐν ἀντιγράφοις, τοῦλάχιστον ἀπὸ τῶν μέσων τοῦ 18ου αἰῶνος μέχρι τοῦ 1830 αὐτὸς ἦτο ἐπιφορτισμένος μὲ τὰς ἐνοριακὰς πράξεις τοῦ Βεβεκίου, διότι ὅτι ὁ ἐκεῖ ναὸς ὡς μοναστηριακὸς δὲν ἔχει ἐνοριακὰ δικαιώματα.

ΑΛΦΑΒΗΤΙΚΟΣ ΠΙΝΑΞ ΟΝΟΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΠΡΑΓΜΑΤΩΝ

Σελίς	Σελίς
*Αβαρήζ	114
*Αγάπιος Κυζίκου	28, 154
*Άγας Δημήτριος	117
*Άγᾶς	61
*Άγγελόπουλος Ἀντώνιος	96, 139
*Άγγελόπουλος Νικόλαος	134, 146
*Άγγλικός στόλος	110
*Άγιάν	102
*Άγια Κυριακή	26, 58, 64, 108
*Άγια Μαρίνα (ἀγίασμα)	64, 65
*Άγια Παρασκευή(παρεκκλήσιον).	33, 58, 64, 65, 66, 88, 166
*Άγια Σοφία	158
*Άγιος Δημήτριος (Κουρούτσε- σμές)	6
*Άγίου Ἰωάννου φωτιές	180
*Άγ. Νικόλαος Γαλατᾶ	44, 50
*Α. Νικόλαος Μαύρου Μώλου	67, 68
*Άγίου Κωνσταντίνου (παρεκ- κλήσιον)	31
*Άγίου Ὀνουφρίου Ἀγίασμα	64, 113
*Άγιος Φωκᾶς (Ὀρτάκιοι).	6, 16, 17
*Άγορανομικά καθήκοντα ἐπι- τροπῆς	107
*Άγχιάλου μητροπολίτης Ἰωά- σαφ	28, 144
*Ἀδελφότης Μαυρομωλιτίσης	74
*Ἀθανασιάδης διδάσκαλος	37, 96, 140
*Ἀθανάσιος Νικομηδείας σ. 119 Δημητριάδος	28
*Ἀθανάσιος Κεχαγιᾶς	53
Αἰκατερίνη Δραγομανέσσα	83
Αἰκατερίνη Μουρούζη — Ὑψη- λάντου	174, 177
Αἶνος	52
*Ἀλβανοὶ	16
*Ἀλέξιος Κομνηνός	129
*Ἀλέκος διδάσκαλος	88
*Ἀλληλοδιδασκτικὴ σχολή	84—86
*Ἀμβρόσιος Ἐλασσῶνος	156, 157
*Ἀμβρόσιος Ἱερομόναχος καὶ δι- δάσκαλος	48, 49, 80, 81, 88, 90
*Ἀμβρόσιος Σταυρινὸς ἱερ. καὶ ἀρχιερ. προϊστάμενος (Κλαυ- διουπόλεως)	45, 145, 156, 157
ἀμπέλια	1—2
ἄμφια	34
*Ἀνατολικὴ Ρωμηλία	202
*Ἀνάπλους	5, 7, 8, 21, 23, 24
*Ἀναστασιάδης Ἰωσήφ	139
*Ἀναστάσιος Γιάνκος	96
*Ἀνθιμος Θεοδωρουπόλεως (ἀρχ. προϊστ.)	38, 42, 43, 207
*Ἀνθιμος οἰκ. Πατριάρχης	41, 47, 51, 137, 139, 3
*Ἀνθιμος Κυζίκου	149, 157
*Ἀνθιμος προεστῶς	49
*Ἀνθιμος Σταυρουπόλεως	39, 40
*Ἀνθιμος Προύσης	117, 153
*Ἀνθιμος ὑποδιδάσκαλος	88
*Ἀνοικοδόμησις ἱ. ναοῦ	29, 30, 31
ἀνοικοδόμησις 17 οἰκιῶν	129
*Ἀντη	10
*Ἀντώνιος Ἱεροδιδάσκαλος	88
*Ἀντώνιος ἔξφορος	87
ἀντιπροσωπευτικὸν σύστημα	102
ἀπολελυμένη χειροτονία ἐπι- σκόπων	37
*Ἄργος	10
*Ἀργυρόπουλος	11
*Ἀριστοτέλης	3
ἀρμάδα	113
*Ἀρμάσης Γεώργιος	93
*Ἀρματίου (τὰ)	121
*Ἀρμένιοι	16, 119
*Ἀρσλάνογλου Χατζῆ Δουμᾶ	190
Σουλτάν Ἀσμᾶ Σουλτάν	190
*Ἄρτοφόριον	3, 34
*Ἀσωμάτων χώρα	α, 5, 6, 7, 8
ἀστυνομικοὶ	119
αὐτοκέφαλος ἐκκλ. Ἑλλάδος	111
*Ἀφθονίδης Γερμανός	117
*Ἀχμέτ Ρεφήκ	9
Ἀύγερινός Ἀθανάσιος	96

	Σελίς
Βάϊας	140
Βακούφια	114
Βαλιάνος Καμινάρης	197
Βανδούριος	6
Βαρδαλάχος Φίλιππος	96, 134, 197
Βαρούχας Ἰωάννης	85, 88
Βασιλαγας σαράφης	138
Βασίλειος βοεβόδας	34
Βεγλερῆς	201, 203, 20
βεκίλης	102, 103
Βενέδικτος Κλαυδιουπόλεως	37
Βενιαμίν ἐπίσκοπος Χάσκιοι	105
Βεσσαράβας Μπραγκοβάνος	181
Βίκος Θεόδωρος	27
Βλαχερνῶν ἀγίασμα	58, 65
Βλαστός Δημήτριος, Μιχαήλ	196
Βλαστός Ἰωάννης	196
Βλαχόπουλος Χρ. καὶ Ν.	52, 74
Βλαχσεράγιον	150
Βοζνοχῶρι	201
Βογορίδης Στέφανος καὶ Ἀλέκος 147, 202	
Βογορίδου Ἄννα	202
Βοϊβόδας Γαλατᾶ	90, 108, 118, 119
Βοσσουέτος	194
Βοσταντζόγλους Ἀνανίας καὶ Χαράλαμπος	140
Βουγιούκ δερὲ	16, 67
Βοῦρος Ζανῆς	101, 189, 140—
Ἰάκωβος	138
Βοῦρος Παυλῆς	198
Βουκουρέστι	178
Βουλισμᾶς Γεώργιος καὶ Γιάννης	88
βουνοῦ σχολεῖον	81
Βούτας Ἰωάννης	204
Βρέννος	11
Βυζάντιος Σκ.	58, 61, 62, 72, 102, 109, 117, 121, 171, 172, 174
βυζαντιναὶ οἰκογένειαι	158
Βυζαντινὰ χρονικά	121
Βύζας	10
Γαβριήλ Δ'. π.χ. οἰκ. 7, 40. 63, 142, 144, 152	
Γαβριήλ Ἀθηνᾶ	91

	Σελίς
Γαλακτίων (διδάσκαλος, ψάλτης κ. λ. π.)	45, 88, 183
Γαλατᾶς	11, 62, 98, 121, 189
γαλόνια	113
Γαρδικίου ἀρχιερεὺς	156
Γεδεῶν Μ. 27, 49, 59, 63, 67, 79 κ. ἄλλ. γεδίκιον	44, 49, 55
γεμιτζήδων (γκεμιτζήδων/ ὄσπητάλιον	115, 195
Γενί-μαχαλὲ	67
Γενί-μπαχτσέ	19, 14
Γενίτσαροι	60, 61, 109, 119
Γεννάδιος Λήμνου-Θεσσαλονίκης	51
Γεννάδιος Α' οἰκ. πηχης	24
Γενουήνσιοι	98
Γερλάχιος Γερμαν. πρεσβ. ἱε- ρεὺς	1, 25, 26, 27, 34, 60, 67, 70, 79
Γεράσιμος Ἀλεξανδρείας	98
Γεράσιμος Βιζύης=Νικομηδεί- ας=Δέρκων. οἰκ. π/χης	148, 152
Γεράσιμος Ἡρακλείας	154, 192
Γεράσιμος Θεσσαλονίκης	117
Γεράσιμος Κρήτης	149
Γεράσιμος Νεαπόλεως	28
Γεράσιμος Κανελλίδης ψάλτης	52
Γερμανός Ἀργυρουπόλεως	46
γεροντισμός	255
Γεωργάκης Σαράφης	8
Γεωργάκης Ἀρμάσης Κρής	180, 185
Γεωργαντόπουλος	181
Γεωργαντζόγλου πασᾶς	197, 211
Γεώργιος Ἀκροπολίτης	24
Γεώργιος Χάτμανος	164
Γεώργιος ψάλτης	52
γιαζιτζῆς	187
Γιάνκος (σιὸρ) Στεφάνου	51
Γιάνκος τερζῆ μπασιῆς	139
Γιάνκος Χρυσόχοος καπσιμάλης	96
Γιάνκος παιδονόμος	88
Γιαπισκάκης Νικόλαος	199
γιασακτῆδες	53—57
Γιμάρηδες	292
Γιώκας (διευθυντῆς σχολ.)	91
Γιοβάνογλου Σωτήριος	210
Γιόργκας Νικ.	182

SISMANOGLIO MEGARO

Σελίς	Σελίς
Γκίκας Γρηγόριος Α' καὶ Β'	Διβάνιον Μ. Πρωτοσυγκελλίας
66, 113, 161, 163—4, 168, 174, 191—193	δ. 106, 107, 135
Ἄλέξανδρος 172, 173—Ματθαί-	διδάσκαλος Πατρ. Σχολῆς εἰς
ος 163, 183—Σκαρλάτος 162, 164, 292	Μ. Ρ. 145
γκιουρτζῆς— 53	Διερμηνέων ἀξίωμα 159
γραμματικός ἐπίτροπος 100	δικαιοδοσία ἐνοριακῶν ἀρχῶν 107
γραμματικῶν σχολή 78	δικαιοδοσία ἐπιτροπῆς τῆς χώ-
Γραμματόπουλος Κ. 140	ρας 118, 115
Γρηγόριος Δέρκων 207	Διονύσιος Δ' οἰκ. Π/χης . . . 7, 71
Γρηγόριος Θεολόγος 194	Διονύσιος Ἐφέσου 150, 151
Γρηγόριος οἰκ. π/χης ὁ Ε' . 30, 32,	Διονύσιος Βελιγραδίου . . . 144
48, 94, 105, 116, 140, 164, 166, 170, 171,	Διονύσιος ἠγούμενος Μ. Μώλου 70
207, ὁ ΣΤ' . 83, 111, 147, 207	δίπτυχα 143
Γρηγόριος ἐπίσκοπος Εὐδοκιά-	Δισύλας ἱατρός 197, 199
δος 42, 55	δίσκοι σχολῶν, διδασκάλων
Γρηγόριος ἐπίσκοπος Λιτίσης 157	ἐντὸς τοῦ ναοῦ 87, 88, 94, 129
Γρηγόριος προεστῶς 41, 49	δισκοπότηρον 167
Γρηγόριος πνευματικός 50	Documente 73
Γρηγόριος διάκονος 50	Δόριζας 210
Γρηγόριος Βισκάρης 74	Δοσίθεος Ἱεροσολύμων 7, 71
Γρηγορίου Γεώργιος 96	Δοσίθεος προεστῶς 41
Γρηγοῦρας Νικηφόρος 23	Δοσίθεος ἠγούμενος 121
Γύλλιος 5, 7, 25, 79	δουβαρτζῆδες 31
Grosvenor 8, 125	Δούζογλου 205
Γυμνάσιον (ἐξετάσεις) 87	Δουκάγγιος 94
Δαμασκηνὸς Φαρσάλων 155	Δούκας Ρουμελιώτης 182
Δαμασκηνὸς διδάσκαλος 88	Δούμας Ἀπόστολος 197
Δανιὴλ Στυλῆτης 21	Δραγομάνοι Κρήτης—Κύπρου
Δανιὴλ Ψάλτης 52	162, 185, 187, 188
Δανιὴλ Θεοδωρουπόλεως—Λή-	Δρακάκης Ἀνδρέας 98
μνου 41, 43, 93, 95, 96	Δροσινὸς Ἴβος 197, 199
Δάντης 202	Duckworth John 116
Δαπόντε Καισάριος 73, 152,	Δυοβουνιώτης Κ. 7, 143
163, 167, 174, 176, 183, 193	δῶρα εἰς ἐκκλ. ὑπηρετίας 57
Délayée 25	Ἐβδομον 22
δεκάνοι 102	Ἐβραῖοι 16, 17, 119
De Jusséude 15	ἔγγραφον Γρηγορίου Στ' . . . 111
Δενδρηνὸς Ἀνδρέας 96	Ἐγκυκλοπαιδεία Μ. Ε. 103, 173
δημεύσεις περιουσιῶν 107	Ἐγχωριάζοντες 99
διακόνων μισθοὶ 57	ἔδαφος γεωλ. Μ. Ρ. 1
Διαμαντάκης ἀρχων 29	Ἐδινρέκαπουσου 158
Διαμαντῆς Δημητρίου 96, 117	Ἐθνοσυνέλευσις Π. 202
Διαμαντῆς Κάλφας 130	Ἐθνικ. Κανονισμοὶ 48, 202
Διαμαντῆς Θωμᾶ 146	
Διαμαντίδης Ἀθανάσιος 139	

Σελίς	Σελίς
εἰδήσεως ἀπόδειξις 103, 104	Ἡλίας Πορτάρης 138
Εἰρήνης (ναός). 18	Ἡλιάσκος Ἄρης 34
Ἐκδόσεις ἀρχιερατικά 46	Ἡλιάσκος Θωμᾶς 197
Ἐκκλησία καὶ σχολεῖον 91, 92	Ἡράκλειον Κρήτης 185
ἐκλογή ἀρχῶν 103	Ἡσαΐας ἠγούμε. Μ. Μώλου . . . 70
ἐκχριστιάνισις Μ. Ρ. 11, 12	θανατικὸν 116
Échos d'Orient 68	Θεοδόσιος Οἰκ. Πχ. 59, 103, 168, 183
Ἐλεγχος διαχειρίσεως 123	Θεοδόσιος Β' Αὐτοκράτωρ 16
Ἐλισάβετ Huntington 124, 126	Θεοδώρα αὐτοκράτειρα 35
ἐλληνικῆς σχολῆς κτίρια 84	Θεόδωρος Ποστέλνικος 149, 160
Ἐλληνοσ ἔννοια 166	Θεόδωρος Σκουταριώτης 21
ἐμβατοίκια 47, 48	Θεοδωρουπόλεως Χρύσανθος . 43
Ἐμμανουήλ Γ. 161	Θεοφάνεια (σταυρὸς) . 55, 76 κ. ἄ.
Ἐμμανουηλίδης Δ. 84	Θεοφάνης Χρονογράφος 12, 19
Ἐμπερσολ 22	Θεόφιλος Αὐτοκράτωρ 35
ἐμπορικὴ σχολὴ Χάλκης 83	» ἱερεὺς 65
ἐνταφιασμὸς ἐντὸς τοῦ ναοῦ 154	» προεστῶς 49, 50
ἐπιτροπῆς ναοῦ δικαιοδοσία 108	Θεραπεία 148, 160, 179, 186
ἐπιτύμβια πατριαρχῶν 145	Θρᾶκες 10
Ἐπιφάνιος ἀρχιερεὺς 136	Θωμᾶς ψάλτης 52, 53
Ἐρείπια παλατίου Σούτσου . 165	» ἐπίτροπος 100
Ἐστίαι, ἄκρα Ἐστίας. 3, 15, 10, 18	» Σουλουτζιάρης 154
Ἐρμαῖον 2	Θωματζίκος Κυριακὸς 197
Εὐγενίδης Εὐστ 124	Ἰάσιον σ. 33, 35
Εὐγένιος ἀρχιμανδρίτης 45	Ἰβήρων Μονὴ Ἁ. Ὀρους 133, 194
Ἐσοδα, ἔξοδα 137	Ἰγνάτιος Εἰρηνοπόλεως 87
Εὐδοκιάδος Γρηγόριος 156	Ἰερεμίας Β' Οἰκ. Π/χης 6, 12
Εὐσέβιος Παμφίλου 11, 18	Ἰερεμίας Γ' « « 142
Εὐστάθιος Θεσσαλονίκης 75	Ἰερεμίας Χαλκηδόνος 41, 156
Εὐτύχιος Πνευματικός 50	Ἰεροδιδάσκαλοι 79
Ζαβράκης Γ. 84, 140	Ἰζβέστια 8
Ζάκος Νικολάκης 197	Ἰμάρης Χατζῆ Θεοδώρου 96
ζαπίτηδες σ. 55, 98 (ζαπίταις	Ἰμπραχίμ Ἐσσεῖτ ἀγᾶ 186
καὶ κοινότης 108, 136)	Ἰουστινιανὸς Α' Αὐτοκρ. 21, 33
Ζαρίφης 197, 199	Ἰπλίκ-χανέ 135, 136
Ζαρίφης Γιάγκος 200	Ἰσαάκιος Ἀγγελος Αὐτ. 23
Ζαρίφης Λ. καὶ Κ. 200	Ἰσοκράτης 160
Ζαρπλάνογλου Κ/τίνος 136, 138	Ἰσλαμπὸλ 186
Ζεϊνέπ Σουλτάν 189	Ἰσραηλιτικὴ κοινότης 118
ζεμὶν 113	Ἰσταμπὸλ ἐφέντισί 108, 114
Ζώνιας 140	Ἰτζαρές 99, 100, 113, 114, 130
ἠγεμόνων Μολδ. Βλαχ. σχέσεις	Ἰωβηλᾶς Μ. οἰκονόμος 133
πρὸς τὸ Μ. Ρ. 66	Ἰωβιανὸς Λαυρακάς 46
Ἡλιάδης Δημήτριος 118, 140	Ἰωακείμ Γ' Οἰκ. Π/χης 147, 148

	Σελίς		Σελίς
Ἰωακείμ Κυζίκου . . .	28, 117, 154	Καλλίνικος προεστῶς . . .	41, 49
Ἰωακείμ διάκονος Πρωτ. Λή- μνου	51, 58 κ. ἄ.	Καλλίνικος Λεύκης	28
Ἰωακείμ ἱεροδιδάσκαλος . . .	88	Καλλιπολίτης Σπυρίδων. 96, 139, 140	
Ἰωάννης Εὐχαΐτων	24	Λεωνίδας	139
Ἰωάννης διάκονος	50	Κάλλιστος Νικηφόρος	19
Ἰωάννης παιδαγωγός	89	Καλλίφρων Β.	45, 96, 90, 91, 140
Ἰωάννης ἀρχιτέκτων	32	Καλλονάρης Ναθαναήλ. . . .	163
Ἰωάννης Κουγιουμτζής	139	Καλπάκας Γεώργιος	140
Ἰωαννίκιος Καρατζᾶς Οἰκ. Πχ. 177—178		Καλύβαι πανώλους.	116, 117
Ἰωαννίκιος Κρατόβου ἐπίσκοπος	28	Καμαριώτισσα Μονὴ Χάλκης. 121, 161	
Ἰωαννίδαι	140	Καμινάρης Μανώλης.	161
Ἰωαννίδης Γρηγόριος	146	Καμπούρογλους Ἰωάννης. 197, 199	
Ἰωαννίδης Σωτήριος	146	Κανδιλλῆ	3, 7
Ἰωαννίδης Δ. Καθηγητής	140	κανταριάτικα	160
Ἰωάσαφ Ἀγχιάλου	28	Καντακουζηνοῦ Δέσποινα . . .	181
Ἰωάσαφ ἡγούμ. Μ. Μώλου . . .	63	Καντακουζηνοῦ Ἐλισάβετ . . .	181
Ἰωσήφ Πατριάρχης	23	Καντακουζηνός Εὐστάθιος. . .	181
Ἰωσήφ ἐπίσκ. Μελετικῆς, 38, 40, 41 42, 49		Καντακουζηνοῦ Ζωήτσα. . . .	181
Ἰωσήφ ἱερομ. διδάσκαλος	88	Καντακουζηνός Ἰωάννης . . .	181
Ἰωσήφ διάκονος	57	Καντακουζηνός Μιχαήλ. . . .	181
Ἰωσήφ ἀρχιτέκτων	81	Καντακουζηνοῦ συνοικία . . .	162, 181
Ἰωσηφίδης ἰατρός	46	καπετάνος	98, 101, 102
Καβάκου Σμαρῶ, Ρωξάνδρα	191	καπήνιον	105, 106
καβάσηδες	54, 136	καπικεχαγιάδες ἡγεμόνων. 99, 143, 144	
Καζάν (Κοτέλ)	202	καπζιμάλης	99, 100
Καζανασμαζης Διαμαντῆς 41, 122, 138		Καπλάνογλους Ἰορδάνης . . .	199
Καζαντζόγλου Κυριακός	139	Καποδίστριας	101
Καλημέρης Κωνσταντῖνος	132	καπουδάν πασσᾶς γ. σ. 107, Χου- σεῖν	178
Καλλιμάχης Ἀλέξανδρος 47, 82, 94		Καραϊωάννης	155
Καλλιμάχης Γρηγόριος 171—3, 193		Καραμπεινικῶφ Τρύφων . . .	26, 68
Καλλιμάχη Εὐφροσύνη	173	Καραθεοδωρῆδες	93, 201
Καλλιμάχης Ἰωάννης	164, 172—4	Καραθεοδωρῆς Ἀλέξανδρος. 45, 203, 211	
Καλλιμάχη Μαρία	171, 173	Καραθεοδωρῆς Ἀντώνιος . . .	201
Καλλιμάχη	171, 172	Καραθεοδωρῆ Λουκία	171, 199
Καλλιμάχης Σκορλάτος	171, 173	Καραθεοδωρῆ Κασσάνδρα . . .	203
Καλλιμάχης Τζωρτζῆς	171, 172	Καρακάσης Ἀλέξανδρος, Σω- τήριος	47
Καλέμης Δ.	67	Καρατζᾶς Αὐθέντης	199
Καλλίνικος Οἰκ. Πχ. 40, 130, 141, 151-3		Καρατζᾶς Γεώργιος	177, 178
Καλλίνικος Ἀκαρνάν Οἰκ. Πχ. 27, 93, 94, 185		Καρατζᾶς Ἰωάννης (Γεωργίου) 178	
Καλλίνικος Ε' ἀπὸ Προϊλάβου 7, 32, 143, 173		Καρατζᾶς Μπάνος	177, 178
		Καρατζᾶς Νικόλαος	169, 178
		Καρατζᾶς Σκαρλάτος	184
		Καρά σου	155
		Καρά τὰς	67

	Σελίς		Σελίς
Κάσα Ἐκκλησίας	114	Κουτλουμουσιανός Βαρθολο- μαῖος	35, 173
Κατερίνη Οὐάιτ	124—5	Κόχιλας Ἀντώνιος (Χατζῆ) 197, 199, 205	
Κατοίκων προέλευσις	15	Κραγιόβα	189
καϊκτσίδες	31	Κράντας (κεχαγιᾶς)	53
Καρολίδης	10	κρασιά	108 κ. ἄ.
Καφατιανὴ Γαλατᾶ	31, 39, 42	Κρέστοβιτς	93, 140, 201, 202
Καλιοντζῆδες	108	Κρήνη Κουρουτσεσμέ	173
Κάσογλους Ἀθανάσιος	138	Κρήνη β'.	201 κ. ἄ.
Κασσάνδρα Ἰωαννίδου	201	Christobal	15,
Κάσιος Βασίλειος.	140	Κρούσιος Μαρτῖνος	5, 36
Κασσανδρείας ἐκλογή ἐν Μ. Ρ. 144		Κυριακίδης Γεώργιος ψάλτης 52	
Κασιμ πασσᾶ	158	Κυριακίδης ἐφοπλιστῆς . . .	45
Καστανιαί	67	Κυριακός πνευματικὸς	50
Κατιρλῆ	204	Κυριακός ἡγούμ. Μ. Μώλου . .	70
Κεαγιᾶ μπέης	102	Κυριακός Ἀντωνίου	139
Κελαϊδίτης Ἀντώνιος	139, 187	Κυπριανός Ἀλεξανδρείας . . .	28
Κέπετζης	197	Κύριλλος Λούκαρις	42
Κεραμεὺς Παπαδόπουλος. 68, 152		Κύριλλος Κονταρῆς	72
Κερασχωρίον	158	Κύριλλος ΣΤ' Οἰκ. Πχ.	201
Κερεστετζῆς Φωτάκης. 110, 111, 138		Κύριλλος Γάνου καὶ Χώρας . .	157
Κιουρεκτσίδικα. 15, 16, 100, 112, 113, 130, 136		Κύριλλος Φιλιππουπόλεως 152, 153	
Κλαυδιουπόλεως Νεόφυτος. . . .	94	Κυψέλη (περιοδικόν)	181
Κλῆρος	35	Κωστάκης δραγομάνος Κρήτης 185, 186	
κοινὴ κάσα	95	Κωνσταντινίδης Μεν.	140
κοινὸν Μ. Ἐκκλησίας	40, 106	Κωστής Κεχαγιᾶς	53
κοινοτήτων ἰδιόρρυθμος διοί- κησις	97	Κωνσταντῖνος ὁ μέγας	17, 18
κοινοῦ ἐπιτροπῆ	104	Κωνσταντῖνος Μ. Οἰκονόμος . .	42
Κόββας Γ.	74	Κωνσταντῖος Α' Οἰκ. Πχ.	8, 80
Κομνηνῶν δυναστεία.	35	Κωνσταντῖος Β' Οἰκ. Πχ. 2, 134, 136 146, 148, 201	
Κομνηνός ἀρχιετέκτων	32	Κωνσταντῖος ἐπίσκ. Εὐμενείας 37, 43, 102	
Combefis.	10	Κώνστας (Χατζῆ) Γεώργιος . .	199
κολλέγιον Ἀ. Ἀθ. Ρώμης	159	Λαγουδάκης Ἀγαθοκλῆς . . .	46, 139
Κομίσης Ἀλέξανδρος	117	Λαζαρῆς ψάλτης	52, 57
κόνσουλος	β', 186	Λαζοὶ	16
Κοντοσκάλιον	37, 53	Λαμπίκης (Χοτζᾶ Σαράφογλου) 139, 191	
Κοραῆς	101	Λασκαράκης	82, 91, 93, 108
Κορνέσιος Δραγομάνος	186	Λάσκαρης Μπούχλιας	197
Κορνήλιος Ἰωάσαφ	194	Λαυρέντιος διδάσκαλος	88
Κοστάντζικο (χωρίον)	27		
κοτζαμπασηδες	101		
Κουρούτσεσμέ,	43, 44, 61, 131 κ. ἄ.		
Κουκουλές Φ. 19, 27, 48, 78, 81 κ. ἄ.			
κουστσής	60, 138		

	Σελίς		Σελίς
Λαυρέντιος διάκονος	50	Μαυρογένης Ἀλεξανδρος Σπυ-	
Λαυρέντιος ἱερομόναχος	50	ρίδωνος	180
Legrand Emile	24, 167—9, 170, 171	Μαυρογένης Σπυρίδων Ἀλε-	
Λευκωσία	186	ξάνδρου	180
Λεϋνκλάβιος	5, 6	Μαυρογένης Νικόλαος. 174, 179, 189	190
Λῆμνος	174	Μαυρογένη Μαργιώρα	180
Λικίνιος	11	Μαυρογένη Ραλλοῦ	180
Λογάδης Νικόλαος	204	Μαυρογένης Στέφανος.	180, 189
λογοθέται παραδουναβίων χω-		Μαυρογένη οἰκογένεια	158
ρῶν	161	Μαυροκορδάτος Ἀλ. ἐξ Ἀπορ-	
Λονδῖνον	202	ρήτων.	66, 69, 141, 159, 164, 167
μαζμπούτ βακούφια	102, 114	Μαυροκορδάτος Ἀλέξ. Φερα-	
Μακάριος Ἀντιοχείας ο	68	ρῆς	185
Μακάριος Δέρκων- Ἐφέσου 150, 151		Μαυροκορδάτος Δελῆς 141, 150, 171	173
Μακάριος Κυζίκου	154	Μαυροκορδάτος Ἀλέξανδρος	
Μακάριος διδάσκαλος	88	Νικολάου	168, 169
Μακάριος ἡγούμε. Μ. Μώλου 69, 71		Μαυροκορδάτος Ἀλέξανδρος	
Μακάριος ἀρχιμανδρίτης	45	Χάτμανος	171
Macé Jean	90	Μαυροκορδάτος Γεώργιος Μπά-	
Μακᾶς 132, 196, 198 Εὐφροσύνη		νος	169, 170
Μακᾶ		Μαυροκορδάτος Γεώργιος καθη-	
Μακραῖος Σέργιος	145, 152	γητῆς.	170
Μαμελετζόγλου Γ. καὶ Τ.	135	Μαυροκορδάτος Γεώργιος μο-	
Μάνος Ἀλέξανδρος	184	ναχός.	176
Μάνος Γεώργιος	184	Μαυροκορδάτος Ἰωάννης (Νι-	
Μάνος Νικόλαος	161, 184	κολάου).	132, 167, 167, 168, 185, 208
Μάνος Σκαρλάτος	184	Μαυροκορδάτος Νικόλαος Μπά-	
Μάνου Σεβαστίτσα	184	νος.	160, 161, 170, 172, 196, 199
Μαντζαβῖνος	197, 211	Μαυροκορδάτος Ἱερεμίας Χαλ-	
Μανωλάκης Καστοριανός	27	κηδόνος.	168, 171
Μαργέλος	19, 197, 19, 199	Μαυροκορδάτος Κων/τῖνος Νι-	
Μάρκος διδάσκαλος	87	κολάου. 117, 161, 162, 164, 167, 170, 171	173
Μάρκο Beza	162, 173	Μαυροκορδάτο Κωστάκης	
Μάρκος Βουδούρης διάκονος 51, 59		Σκαρλάτου	171
Μαρμαρᾶς	14	Μαυροκορδάτος Σκαρλάτος. 117, 171	
μαρνάρηδες	100	Μαυροκορδάτου Αἰκατερίνη . 169	
Ματθαῖος Ἀλεξανδρείας	78	Μαυρομωλίτισσα. 34, 67, 69, 70, 75, 117,	
Ματθαῖος Μυρέων	37	131 κ. ἄ.	
Ματθαῖος Τορνόβου	156	Μαυρουδῆς Ἀναστάσιος	96
Μαυρηῆδες Ι. καὶ Ν.	140	Μαχμούτ Β' σουλτᾶνος. 101, 109, 152	
Maury	19	Μέγαρα	10
Maurice	11	Μεγάλη Γ. Σχολῆ	160, 161
Μαυρογένης Ἀλέξανδρος Ἰω-		Μεζίκης Δ. 96, 135, 139, 140, 195, 196	
άννου.	180		

	Σελίς		Σελίς
Μεθόδιος διδάσκαλος	88	μουκανένια	60
» Ἡρακλείας	132	μουκατᾶ	113
» Προύσης	49	μουλχάκ (βακούφια)	102, 114
Μελαγχροinou Αἰκατερίνη	197	μουατζελέ (φόρος)	70
Μελέτιος Β'. Οἰκ. Πχ.	149	μουρούζαγα φυλακῆ.	42
» Ἐφέσου	149	Μουρούζης Ἀλέξανδρος	174—6
» Νεοκαισαρείας	157	» Ἀλέξανδρος.	66, 94
» Προύσης — Νικομη-		» Ἀντίοχος	161
δείας	40, 151—53	» Γεώργιος. 161, 168, 175	
Μελέτιος ἔφημέριος.	50	» Κων/τῖνος Ἀλεξ. 66,	
» διδάσκαλος	89	164, 175	
» Ἡρακλείας	117, 192	» Κ/τῖνος Δημητρίου 174,	
» Συρίγος.	159	175	
Μελιτινῆς Ἰωσήφ.	55 κ. ἄ.	» Νικόλαος	175
Μελισσηνός Χριστοδούλου,		Μουρούζη Εὐφροσύνη	175
Παμφίλου—Μαρωνείας	135	» Σμαράγδα	171
μερίδια παγκαρῖου (Ιερέων)		Μουσουνόγλους Βεζίρης	189
	47, 49, 94	Μουσοῦροι 14, 201—Παῦλος 45,	
μετρολόγιον.	100 κ. ἄ.	144, 201—Κωστάκης 45, 201 κ. ἄ.	
Μεχμέτ Δ' σουλτᾶνος	68, 69	Μουσταφᾶς Γ'. Σουλτᾶνος. 167, 189	
Μηλιώτης Ἀνδρέας	187	Μουσταφᾶς Δ'.	109
Μητροφάνης προεστῶς	49	Μουσταφᾶ πασᾶς Μπαϊρακτά-	
μικτὸν συμβούλιον Οἰκ. Πχ.	104	ρης	56, 102, 102, 105, 110, 133
Μιχαήλιον.	α, 5, 6, 8, 10, 12, 18, 19,	Μπαλικλῆ (Ζωοδόχος Πηγῆ) γ. 58, 133	
	22, 28	Μπάνος ἄρχων.	91
Μιχαήλ βοεβόδας.	130	Μπασᾶ Μιχάλης	164
» Ἱερεὺς (σκευοφύλαξ	49	Μπαχαρνίκος ἄρχων.	123
» διδάσκαλος	88	μπαχτσαβάνηδες	14
» ὑποδιδάσκαλος (παι-		μπεκτοσῆδες	54, 104, 110
δονόμος)	88	μπετζιάρης Ἀντώνιος	117
Μιχαήλ Κλαυδιουπόλεως ἐπί-		Μλανκάρ (Blancard Th.)	158
σκοπος	45, 146	Μπούλλιας Λάσκαρης	117
Μιχάλης δραγομάνος Κρήτης. 186		Μπορδιέ (Bordier)	26, 51
» προεστῶς	111	μποσταντζῆ μπασῆ	17, 60, 97, 99
μισθοὶ διδασκάλων	89—90		100, 119, 133 κ. ἄ.
Μίσος Ἀλέξιος	150, 185	Μυριανθόπουλος.	186, 187
» Ἰωαννίδης	185	Μυστακίδης Β.	8, 97, 98 κ. ἄ.
» Στέφανος	161, 184, 185	Μωάμεθ Β. Πορθητῆς	8, 97, 98
μιχτάρης (μουχτάρης)	101, 134	ναζίρης, ναζίρηδες 29, 30, 99, 100, 106	
Μολυβδυσκεπάστου Μονῆ.	14	ναὸς Εἰσοδίων Πέραν	52
Μονῆ Προδρόμου (πατριαρ-		ναὸς σημερινός Μ. Ρ.	32—33
χείου)	158	Ναπολέων Μ.	110
μόρτης	53 κ. ἄ.	ναῦται ὁμογενεῖς	107, 112
μόρφωσις κλήρου.	35, 36	ναυτικὸν τουρκικὸν	112
Μοσχονᾶς	117, 123, 196	Νεγρεπόντης Ὀδυσσεὺς	124

	Σελίς
Νεγρεπόντης Στέφανος	195, 196
Νέγρης Γεώργιος	195
Νέγρης Δημητράκης	195
Νέγρης Θεοδωράκης	195
νεκροταφείον	29, 118
«Νεολόγος».	67
Νεόφυτος Σταυρουπόλεως	37
» Ο. Πχ. 40, 78, 92, 94 κ. ά.	
» Κλαυδιουπόλεως 38, 40—42	
» Ἀμασειάς	157
» προεστώς	49
» διάκονος.	50
» Φιλιππουπόλεως (μολογραφία)	56
Νεοχώριον	83, 112, 170
νεφέρια (άστυνομία).	55
Νηλεύς Καμαράδος	53
Νικήτας Χωνιάτης	23
Νικηφόρος ἱερεὺς.	56
Νικηφόρος Νικομηδείας	151
Νικηφόρος ἀρχιδιάκονος Ψάλτης	52
Νικόδημος Δέρκων	179
Νικόδημος διάκονος	50
Νικόδημος ἱ. προϊστάμενος.	45
Νικολαΐδης Δημοσθένης	33
Νικόλαος Β' τσάρος.	51
Νικόλαος Μπαχάρνικος	153
Νικόλαος ὑποδιδάσκαλος	88
Νικόλαος Ψάλτης.	52
Νικόσιος Παναγιώτης	159
Nointel	68, 75
Nicole.	69
Νομική συναγωγή.	37
Νόμος διοικήσεως βιλαετίου	101
Νοσοκομεία	115
Ντίλ Charles.	24
νυκτερινή σχολή	123
Ξάνθης Μητροπολίτης	144
Ξανθόπουλος Κάλλιστος Νικηφόρος	5
Ξενοφώντος Μονή	170
Ἐνούφριος ψάλτης	72
«Ἐορθοδοξία» περιοδικόν	111
Osman Ergin	98

	Σελίς
Ουέϊτ Ἀγγλος πρεσβευτῆς	124
οὐστᾶς (άστυνομία)	55, 60, 61
ὄφφικια ἡγεμονιῶν	161—2
ὄφφικια ἐκκλησιαστικά	156
παγκαρτζῆς Νικόλαος	96
Παΐσιος οἰκ. Πχ.	163
» Σεβαστείας, βλέπε Σεβαστείας	
» Διδυμοτείχου	41, 155—Ἀμασειάς
παιδαγωγία	87, 88
Παλαιολόγος Μανωλάκης	195
Παναγιωτάκης ἔφορος	93
Πανᾶς Γιαννῆς (Ἰωάννης)	93, 197=Δημήτριος 139, 140—Νικόλαος
λαος	95
Παντάνασσα	67, 68
Παντελόγλου Ἰ. ἔφορος	93
Παντζίρης Κυριάκος	96, 134, 139, 140, 197—
Παντζίρης Κωνσταντῖνος 134, —Τριαντάφυλλος	197
πανώλης	107, 115, 116, 117, 141, 143
Παπᾶ Μανώλης Κρής	186
Παπαρρηγόπουλος Κ. (θεῖος τοῦ ἱστορικοῦ)	10, 81, 92, 93, 138, 196, 198 — Παπαρρηγοπούλου
Σοφίτσα	196, 198
Παπουτσάκης Μ. Κρής	88, 155
Παρανίκας	82
Παρασκευῆ Ὁσία	26
Pargoire J.	8, 19
παρθεναγωγεῖον	85
Παρθένιος Δ' οἰκ. Πχ.	106
» Ἱεροσολύμων	163
» Φαρσάλων	155
» διάκονος	50
» Ἐλασσῶνος	157
Πασχάλης ἀρχιτέκτων	63
Παῦλος διάκονος Ἀντιοχείας	68
Παχυμέρης ἱστορικός	181
Παχώμιος μοναχός Μ. Μωλος	69
Πατεράκης	7, 28

	Σελίς
Πατριάρχης (ὁ) προεστώς τοῦ Γένους	107
πατριαρχική σχολή	147
πατριαρχικός οἶκος (μεταθέσεις αὐτοῦ)	142, 157, 158
πατριαρχείου δικαιοδοσία	103-104
Pisoni (κυρία)	179
Πιτσιπιός Ἰωάννης	96, 197, 198
πληθυσμὸς πόλεως	12-13, 15-16
Πολύβιος	2, 10, 11
Πορφύριος Ἐλασσῶνος	157
Πατέσσαρος Λεονῆς	197
Προικόννησος	199
Προκόπιος οἰκ. Πτχ.	40, 47, 82, 84, 94, 115, 194
Προκόπιος Κλαυδιουπόλεως—Μελενίκου	44, 50, 51
Προκόπιος διάκονος	51, 58
Προκόπιος ἱστορικός	8, 21, 33
προνόμια κοινότηνος	115
Προφήτου Ἡλιοῦ ἀγίασμα, ἐκκλησία,	59, 64
Πυρκαϊαί	29, 30 κ. ά.
πρωτόγερος	98
ραγιάδων νικιάχια ἴδε καπήνιον	
Ραγκαβῆς Ἀλ.	200
Ραδαμάνης	162, 168
Ραγκοβίτζα οἰκογένεια 34=	
—Ἄννα	171
—Ἀναστασία 163 — Κλουτζιάρης 163 — Μιχαῆλ 66, 162, 163, 174—Στέφανος 163, 193—Τζιχάνης	163, 143
Ράλης Γ. καὶ Κ.	191
Ραλλέτος Δραγομάνος	191
Ρασίτ ἱστορικός	72
Ραφάνης	99, 80
Ρίζος Ἰακωβάκης	161, 192
Richard Pococks	72
Ροδοκανάκης Δημ.	139, 140
Ρωσσέτης Ἀντώνιος 182, 183—Ἀθανάσιος 133—Ἰωάννης 59, 183—Λάσκαρης καὶ Μιχαλάκης 183—Ματαιὺ 132, 182—Νικόλαος	

	Σελίς
161, 183—Σκαρλάτος 184—, Ραλλοῦ Ρωσσέτη 183— Μαργιώρα Ρωσσέτη	182
Ρωσσόπουλος Κων)τῖνος 96, 134, 197	
Σάββας Κ. διδάσκαλος	89
Σάθας Κ.	154, 174, 189 κ. ά.
Σαραντινός Κ.	139
Σαριδάκης Βασ. 139, 140—Κ/τῖνος	197
Σαμουήλ Οἰκ. Πχ.	32, 83, 100, 103
Σαμουήλ Ἐφέσου 117, 130. 150 κ. ά.	
Σεβαστείας Παΐσιος	43, 44
Sebastiani πρεσβευτῆς Γαλλίας	110, 139
Σεβαστόπουλος Κ/τῖνος	134, 135, 139, 140, 196
Σκαρλάτος	189, 196
Σεϊμένηδες	109
Σελῆμ ὁ Β' σουλτάνος 2, 9, ὁ Γ' 30	109, 110, 179
Σεράγιον	60
Σεραφεῖμ ὁ Α' Οἰκ. Μχ. 161 ὁ Β' 183 ὁ Ἄρτης 151—ἐφημέριος 50—	
διδάσκαλος—προεστώς	48, 49
Σεργίου Ἰωάννης	115
Sestini	72
Σηλύβρια	14, 83
Σιδερίδης Ξ.	21, 68, 75
Σινᾶ ὄρος	152
Σκόρδας Ν.	32, 40, 96, 139, 193
Σμαράγδα Ν. Καρατζᾶ—Νικ. Μαυροκορδάτου	169
Smith	68
σοῦ—μπασης	102
Σουλεϊμάν Α' σουλτάνος	13
Σοῦτσοι: α' Σοῦτσοσ Ἀλέξανδρος 82, 115, 117, 165, 166, 173, 183, 201	
Γρηγόριος 141, 142, 149, 165,—Δράκος 161—αὐθέντης 199—Δημήτριος καὶ Δημητράκης 117, 166	
167—Μανώλης 167—Μιχαὴλ βόδας ὁ πρεσβύτερος 94, 141, 142	
150—Μιχαὴλ βόδας ὁ νεώτερος 166 κ. ά.—Κωστάκης 117—Νικό-	

SISMANOGLIO MEGARO

	Σελίς
λαος 165, 167, 172—Σούτσου 'Ε- λένη—167 — Κατίνα 166—Μαρ- γιώρα 166—Σουλτή 166	162 κ. ἄ.
σούτσου συνοικία 162 κ. ἄ.	
Σοφιανός 'Αντ. 93 πενθερός τοῦ Γαβριήλ πασᾶ Κρέστοβιτς Σοφίτσα 153	
Σκαναβῆς Δημ. 34, 100, 103, 115, 130, 132, 136, 180, 188, 189, 191— Τζανῆς 189, 199—Νικόλαος 186, Σκαναβῆ Μαργιώρα 18', 196— Σμαράγδα 196—Ρωξάνδρα 196	
Σπαθάρης Μιχαλάκης 18	
Σπάρταλης Νικολῆς 80, 81, 94	
Σταγινόπουλος 'Αναστάσιος 96	
Σταματιάδης 'Επ. 6, 40, 159	
στασιδίων ἐνοικίαις 30	
Σταυράκης Ψάλτης 52	
Σταυράκογλους Γ. 115, 163, 194 κ. ἄ.	
Σταυροδρομίου σχολή 79	
Σταύρου Γεώργιος 140—'Ιωάν- νης 140—Μιχαῆλ 117, 140, 201, 205	
Στένη 5, 21	
Στέφανος Λήμνου 51	
Στέφανος Κεχαγιᾶς 58	
Στέφανος Χάτμανος 98	
Στεφάνοβικ Παῦλος 124	
Στούρζας Γεώργιος 124	
Συκαῖ 11	
Συμεῶν Θεσσαλονίκης 44	
σύνδεσμος κυριῶν καὶ δεσποϊ- νίδων Μ. Ρ. 123	
συνέλευσις ἐνοριακῆ 103, 104	
συντήρησις κλήρου 56	
συνυπουργοὶ 100	
Σύρος 93, 201	
σφραγίς ἐκκλησίας 103	
Σχοινᾶς Δημήτριος 141	
Σωκράτης ἱστορικός 18	
Σωζόμενος » 37	
Σωφρόνιος ὁ Β'. οἰκ. Πρ. δ'. 115, 142, 145, 148, 183	
Σωφρόνιος Παμφίλου—Προικον- νήσου 42	
Σωφρόνιος Εἰρηνοπόλεως 39, 40	
Ταταῦλα 47, 111, 116	
Τάφραλης Γιμάρης 142	
ταχμίν 113	
τεμεσοῦκ 71	
τεπτίλ (ἀστυνόμος) 55	
Τερζίμπασης 'Ι. 131	
τερσχανέ 112	
τζαμπῆς 114	
Τζεμπραῖλας 197	
Τζίν ἀλή πασᾶς 71—72	
Τζιντζίνκας Λεονῆς, Τζ. Καμι- νάρης 197, 199	
Τζιτζιράκος 53 καὶ 205, 206	
Τζιώτης Γ. 89	
Τζουκῆ Πουλχερία=Θωμᾶς— Κωνσταντῖνος 168, 185	
Τζωρτζῆς μισέρ 138—Χρῦσαν- θος 93 Timoni 58, 72, 73	
Τουτουτζῆς Χατζῆ Θεοχάρης 74	
Τραπεζοῦς 158	
Τριαντάφυλλίδης Βασίλειος 84	
Τρελλόπουλος Σίλβεστρος 111, 140	
Τρικούπης Σπ. καὶ Χαρ. 169	
τρυγητὸς 133	
Τσατάλτζα 59	
τσέτουλα 45	
τσοαδάρης 61	
Τσορλολοῦ 'Αλῆ βακούφια 113	
τσορμπατζῆς 101, 102	
ὕγειονομικὰ καθήκοντα ἐπι- τρόπων 107	
'Υψηλάντων οἰκογένειαι 2—'Α- λέξανδρος 'Ιωάννου 250, 164, 172, 176, 177, 178, 184, 185, 190—Γιαννάκης 176—Δημήτριος 'Αλεξάνδρου 176— Κ/τίνος 'Αλεξάνδρου 94, 172, 176, 177 —Σαφτίτσα καὶ Ταρσίτσα 177= 'Αθ. Κ. 'Υψηλάντης β, 15, 112, 163 κ. ἄ. 'Υψηλάντων παλάτιον 179	
'Υψηλάντης Μανουῆλ 177	
Φαναράκι Βοσπόρου 67, 105	
Φανάρι (συνοικία) 139, 141, 144, 158, 160	

	Σελίς		Σελίς
Φαναριωτῶν μόρφωσις 158—259		Χάμμερ 98	
Φαρδῆς 57		Χαμίτ Α' σουλτᾶνος 179	
Φερμάνια (γιασᾶκ) 108		Χαντζερῆς 'Αλέκος Μπάνος 179	
φερμενετζῆδες 31		—Κωνσταντῖνος ἡγεμῶν 117, 179	
Ferrero 120		—Χαντζερῆ Ρωξάνδρα—Χαν- τζερῆς Σκαρλάτος 179	
Φιλαλήθης 'Ε. 134, 140, 197		Χαρίτος Κωστάκης 196	
Φιλάρετος διδάσκαλος 88, 89		χασεκῆδες 62 κ. ἄ.	
Φιλιππάκης ὑποδιδάσκαλος 85, 88		Χατζῆ Γεώργης μιχτάρης 134	
Φιλόθεος Ναζιανζοῦ—Προικον- νήσου 140		Χατζῆ Διαμαντῆς Χαρίλαος 140	
Φιλόθεος Χαριουπόλεως 46		Χισάρ (Ἰσάρ) 103	
Φιντικλῆ 11		Χοτζᾶ Βασίλης ἐπίτροπος 139	
φόροι πανηγύρεων 59, 60		Χουρμούζη Κασῶ 196	
φορτωματιάτικα 100		Χρῦσανθος πρ. 'Αθηνῶν 177	
φράουλες 2, 108, 131		» 'Ιεροσολύμων 196	
Φραγκόπουλος Γιαννακάκης 188		» διάκονος 50	
Φωκᾶς Νικηφόρος Αὐτοκρ. 201		Χρυσοπηγῆ Γαλατᾶ 51	
Φωτίειος Βιβλιοθήκη δ. 7, 69, 72, 194 107, 144, 181 κ. ἄ.		—Χρυσοσκουλαῖος Δημητρά- κης 192	
Φώτιος Εἰρηνοπόλεως—Φιλιπ- πουπόλεως, Κοζάνης 44, 45		Χρυσόσκουλος 'Ανδρόνικος 191— Κωνσταντῖνος 192—Χρυσοσκουλαίου 'Ελένη 170	
Χαβουζλοῦ μπαχτσέ 111, 162		Χρυσόστομος ἅγιος 20, 194, 208	
Χαλήλ πασᾶς 113		ψάχος 210	

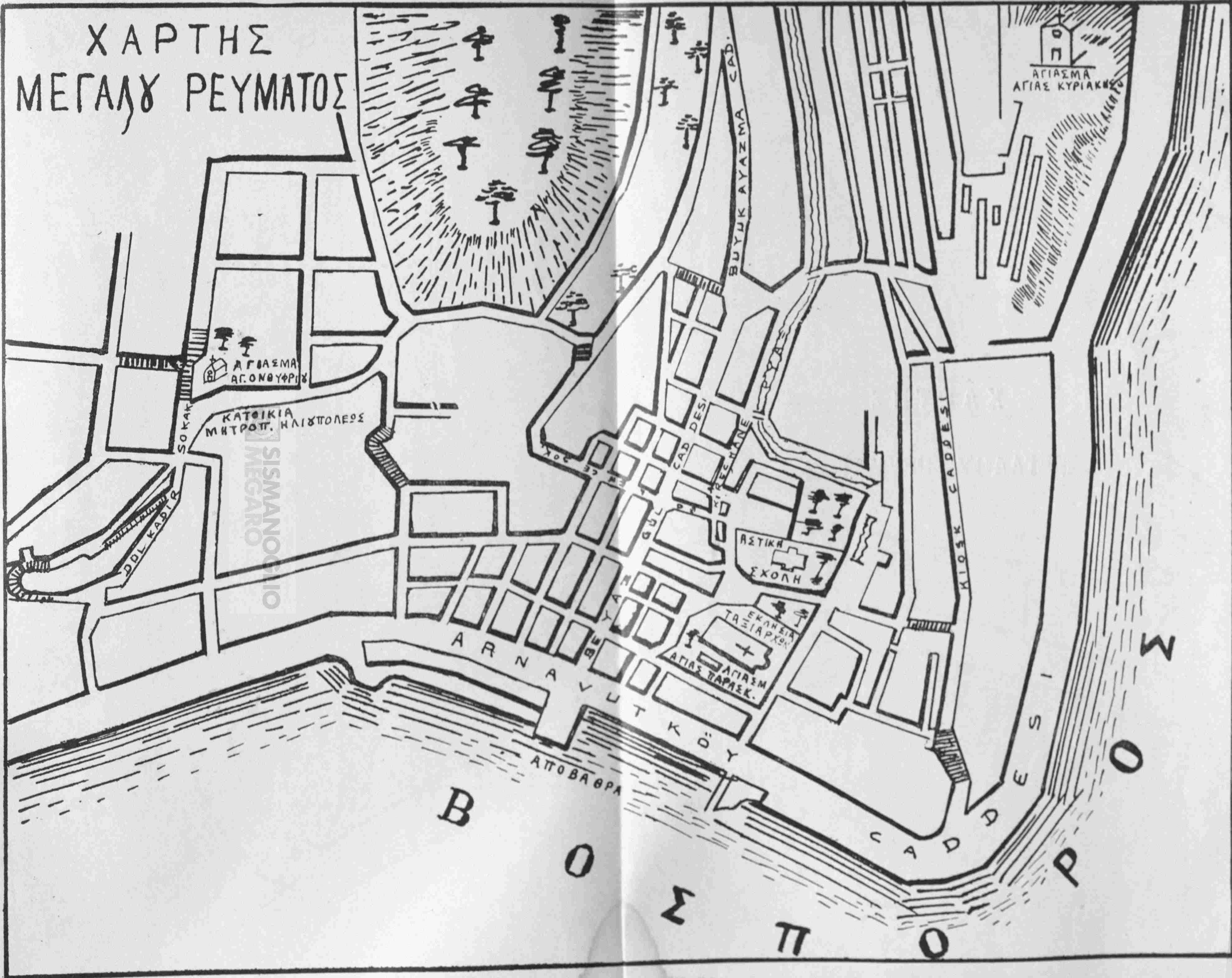
Διόρθωσις τυπογραφικῶν τινῶν ἀβλεψιῶν

Σελ. 13	στίχος 18	ἀντὶ 6	ἀνάγνωθι σ. 8
» 16	» 33	» Μωνσταντῖνου	» Κωνσταντῖνου
» 25	» 18	» uihil	» nihil
» 26	» 27	» Borler	» Bordier
» 27	» 4	» 1991	» 1691
» 36	» 12	» cibitativns	» civitatibus
» 37	» 17	» ἄλλου	» ἄλλους
» 37	» 18	» Κωνσταντῖνου	» Κωνσταντίου
» 45	» 21	» Σταυριανός	» Σταυρινός
» 57	σημ. 87	» «μοναγένικα»	» «μουαγένικα»
» 78	» 117	» 1918	» 1948
» 85	» 127	» Λελτίον	» Δελτίον
» 178	» 22	» 1727	» 1799
» 211	» 41	» δὲν ἔχει	» δὲν εἶχε
» 178	» 15	» Οὐγγροβουλγαρίας	» Οὐγγροβλαχίας
» 179	» 5	» μετὰ τὸ υἱὸς	» πρόσθετες ἢ μάλ- λον ἀδελφός
» 189	» 7	» «τοῦ ὁποίου τὸν ἀ- νεψιὸν Στέφανον»	» μόνον «τὸν ὁποῖον»

ΠΙΝΑΞ ΤΩΝ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

	Σελίς
Ἱστορία τοῦ Μεγάλου Ρεύματος πρόλογος	α— 8
Α'. Τοποθεσία — Ὄνομασία	1— 9
Β'. Κάτοικοι τοῦ Μ. Ρεύματος	10— 17
Γ'. Ἱερὸς ναὸς	18— 34
Δ'. Ἱερὸς κλῆρος· λοιπὸν προσωπικὸν τῆς Ἐκκλησίας α) ἀρ- χιερατικῶς προϊστάμενοι	35— 47
β) Ἱερατικῶς προϊστάμενοι, ἱερεῖς, διάκονοι καὶ λοιποὶ.	47— 55
γ) Συντήρησις τοῦ Κλήρου καὶ ὑπηρετῶν τῆς ἐκκλησίας καὶ τῆς χώρας	55— 58
δ) Ἀγιάσματα	58— 66
Ε'. Παναγία Μαυρομωλίτισσα	67— 78
ΣΤ'. Ἡ τελετὴ τῆς καταδύσεως τοῦ σταυροῦ εἰς τὴν θάλασσαν	76— 77
Ζ'. Ἐκπαίδευσις· α) σχολεῖα, Διδάσκαλοι	78— 91
β) Σχέσεις ἐκκλησίας καὶ σχολῆς. *Εφοροὶ. Πόροι σχολῆς	91— 96
Η'. Διοικήσεις (φιλανθρωπικὰ καθιδρύματα — πανώλης, συμπέ- ρασμα 8ου κεφαλαίου.	97— 120
Θ'. Φιλανθρωπία Μ. Ρεύματος	120— 128
Ι'. Ἔσοδα καὶ ἔξοδα.	129— 133
ΙΑ'. Ἐπίτροποι	138— 140
ΙΒ'. α) Πατριάρχαι, β) ἀρχιερεῖς, γ) Ἡγεμόνες Βλαχίας καὶ Μολδαβίας, ὀφφικιάλοι αὐτῶν καὶ ἄλλα ἐξέχοντα πρόσω- πα (Φαναριῶται) εἰς τὸ Μ. Ρεῦμα.	141— 209
Συμπληρωματικὰ σημειώματα.	209—
*Ἀλφαβητικὸς πίναξ ὀνομάτων καὶ πραγμάτων	
Διόρθωσις τυπογραφικῶν ἀβλεψιῶν	

ΧΑΡΤΗΣ ΜΕΓΑΛΟΥ ΡΕΥΜΑΤΟΣ

Χάρτης του χωρίου σχεδιασθείς υπό του ασφαλιστικού πράκτορος κ. Γεωργίου Β. Κόββα (1949).

SISMANOGGIO
MEGARRO

ΚΥΡΙΩΤΕΡΑ ΕΡΓΑ ΤΟΥ ΙΔΙΟΥ ΣΥΓΓΡΑΦΕΩΣ

Ἑλληνιστὶ

α) Φωτίειος Βιβλιοθήκη (*Εγγραφα διάφορα σχετικά πρὸς τὴν ἱστορίαν τοῦ Οἴκου. Πατριαρχείου καὶ τοῦ Γένους καθόλου μετὰ μακρῶν γενικῶν καὶ εἰδικῶν προλεγομένων καὶ πολλῶν διαφωτιστικῶν ὑποσημειώσεων) Δύο τόμοι· ἕκαστος τόμος ἐν Τουρκίᾳ Λ. Τ. 8 ἐν Ἑλλάδι δρχμ. 24000.

β) Πόλεμοι, Κοινωνία, Χριστιανισμὸς καὶ ὁ μεταπολεμικὸς κόσμος τῆς εἰρήνης (σ. 200) ἐν Τουρκίᾳ Λ. Τ. 5 ἐν Ἑλλάδι δρχμ. 15 χιλιάδας.

γ) Μεταβολαὶ ἐν τῇ Φύσει, ἐν τῇ Κοινωνίᾳ καὶ ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ (ἐξηντλημένον).

δ) Ὁ ὑπεράνθρωπος τοῦ Νίτσε καὶ ὁ ὑπεράνθρωπος τοῦ Χριστοῦ.

ε) Τὸ περιεχόμενον τῆς ζωῆς μας καὶ ἡμεῖς γρ. 150 δρχμ. 4000.

στ) Ἡ ἀνωτέρα ὑπαρξίς μας, ἡ τροφή καὶ τὰ φάρμακά της γρ. 150 δρχμ. 4000.

ζ) Τὸ βαπτιστήριον τῆς Ἁγίας Σοφίας.

η) Τὰ ἰδιαίτερα δικαιώματα τοῦ Οἴκ. Πατριαρχείου.

θ) Ἡ ὄνομασία τῆς Μονῆς τῆς Χώρας.

ι) Ὁδηγίαι διὰ τὸ σύγχρονον κήρυγμα.

ια) Ἡ ἐπιστήμη κατὰ τὸν Herbert Spencer καὶ ὁ Ἄγνωστικισμὸς.

ιβ) Κανόνιον ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ νέου ἡμερολογίου μετὰ πινάκων.

ιγ) Τὸ κειμηλιοφυλάκιον τοῦ Οἴκ. Πατριαρχείου.

ιδ) Ἡ ἐξωτερικὴ πρόοδος τῆς συγχρόνου Ἀνθρωπότητος καὶ ὁ χαρακτήρ τῶν σημερινῶν ἀνθρώπων.

ιε) Τὰ Χριστιανικὰ ἰδανικὰ καὶ αἱ ἰδέαι τῶν διανοουμένων τῆς ἐποχῆς μας.

ιστ) Ἱστορία τοῦ Οἴκ. Πατριαρχείου (ἄρθρον καταχωρισθὲν εἰς τὴν Μ. Ἑλλ. Ἐγκυκλοπαιδείαν, μεταφρασθὲν καὶ εἰς τὴν γερμανικὴν).

ιζ) Πλεῖστα μελέται, ἄρθρα, πραγματεῖαι, δημοσιευθέντα εἰς τὸ περιοδικὸν «Ὁρθοδοξία», εἰς τὴν Ἐκκλησιαστικὴν Ἀλήθειαν» καὶ εἰς ἄλλα περιοδικὰ ἄλλων χωρῶν.

Γαλλιστὶ

α) Ἐνωσις ἢ προσέγγισις τῶν Χριστιανικῶν Ἐκκλησιῶν.

β) Τὰ κυριώτερα δογματικὰ κωλύματα τὰ σχετικὰ πρὸς τὴν ἐκ νέου ἔνωσιν τῶν Χριστιανικῶν Ἐκκλησιῶν (μεταφρασθὲν εἰς τὴν ρωσικὴν ὑπὸ τοῦ ἐν Παρισίοις Ἀμερικανο-ρωσικοῦ Συνδέσμου).

γ) Ἡ διὰ τῆς ἐπιστήμης ἀγωγή κατὰ τὸν φιλόσοφον Herbert Spencer.

δ) Ἐν εὐαγγελίῳ ἱστορημένον φυλασσόμενον εἰς τὸ κειμηλιοφυλάκιον τοῦ Οἴκ. Πατριαρχείου.

ε) Τὸ διορθόδοξον καὶ διαχριστιανικὸν ἔργον τοῦ Οἴκ. Πατριαρχείου (διάλεξις γενομένη ἐν Παρισίοις).

στ) Ἡ ἐξέλιξις τοῦ δημοκρατικοῦ καὶ ἠθικοῦ πνεύματος εἰς τὸ ἀρχαῖον Ἄστυ τῶν Ἀθηνῶν.

ζ) Αἱ περὶ τὴν Ἁγίαν Σοφίαν ἀνασκαφαί.

Ἐπὶ τὰ πιεστήρια ὁ Βοσσετότος ὡς ἱεροκῆρυξ καὶ δημιουργὸς τῶν ἐπικηδείων (Ἑλληνιστὶ).

Πωλοῦνται ἐν Τουρκίᾳ Σπαμποῦλ εἰς τὰ Βιβλιοπωλεῖα Σ. Σεργιάδου καὶ Γ. Πατριαρχέα Tunel Réra. Εἰς τὰς Ἀθήνας Βιβλιοπωλεῖα Ἐλευθερουδάκη «Ἀετὸς» καὶ «Ζωῆς».

Τιμὴ : ἐν Τουρκίᾳ γρ. 500 ἐν Ἑλλάδι δρχμ. 15000 ἀλλαχοῦ δολλάρια 2